

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Septem Illustrium Virorum Poemata

Amstelodami, 1672

urn:nbn:de:hbz:466:1-11215

A 0266

coll. ppls
M 105 (B)

E 245.-

06
GVW
1068

AN 19949

NC
unfor

SEPTEM
ILLUSTRIUM
VIRO RUM
POEMATA.

EDITIO ALTERA;

Priori auctior & emendatior.

AMSTELODAMI,
Apud DANIELEM ELSEVIRIUM.
CLC LXXII.

Reverendissimo Celsissimoque
PRINCIPI
FERDINANDO
EPISCOPO
PADERBORNENSI,
COADJUTORI
MONASTERIENSI,
S. R. I. PRINCIPI,
COMITI PYRMONTANO,
ET
LIB. BARONI DE FURSTENBERG.

Purimum Tibi de-
bet, Reverendissime
* 2 ac

D E D I C A T I O.

ac Celsissime Princeps,
res universa literaria, in-
primisque Poësis & Mu-
sæ, quòd inter sui cultores
& studiosos splendidum
tuum nomen professus,
gravissimum momentum
addidisti laboranti hoc
tempore illarum causæ,
de dignitate ac debitâ in
animis clarorum Virorum
gratiâ, & interiori Prin-
cipum admissione certan-
tium. Quis enim ad cal-
culum

D E D I C A T I O .

*culum in hoc judicio feren-
dum non magnoperè com-
moveatur ? qui fastidito
utcunque aliis Poëtæ no-
mine gaudere ultrò , &
gloriari Te videat, Virum
sapientem & gravem tan-
to in fastigio , ad quod
tum evectus , tum designa-
tus es , inter clarissimas
Majorum tuorum imagi-
nes eximiè præfulgentem:
qui prosperos de Te sum-
morum infimorumque ser-*

* 3 mones

D E D I C A T I O.

mones accipiat; aliis sa-
pientiam Tuam in tempe-
randis populi moribus, a-
liis gravitatem in capien-
dis de Rep. consiliis, aliis
pastoralem in procurandâ
gregis Tui salute sollicitu-
dinem celebrantibus: qui
intelligat minimè Tibi ad
studium hujus artis seces-
su in lucos & nemora opus
esse, ut vulgo Poëtarum
usu venit, sed quemad-
modum de Alcæo memo-
riæ

DEDICATIO.

riæ proditum est, non de-
esse Tibi rationem, quâ in
mediis hominum & nego-
tiorum turbis, laureâ A-
pollinari rectè insignitus
incedas, nullo rerum ge-
renderum strepitu men-
tem tuam à suavissimæ
confuetudinis amœnitate
abducente; ut qui hacte-
nus Musarum amicitiæ
indulges, quantum gra-
viores de Ecclesia & Rep.
curæ patiuntur, earum-

* 4 que

D E D I C A T I O.

que studiis, pro remissione
à laboribus, & necessario
ad relaxandum animum
otio, uti soles, quò vegetior
& firmior ad capessenda,
reposita ad tempus, onera
mentis, & severiores co-
gitationes exsurgas. Hæc
mibi satis idonea gravis-
que causa visa est, quam-
obrem operæ pretium ab-
undè me facturum puta-
rem, cùm nuper Poëmata
Tuameis typis luci publi-

cæ

D E D I C A T I O .

*cæ committenda curavi.
Nec verò de re literariâ
plus meruisse me credidi
propter auctoris à me editi
nobilitatem, quam pro-
pter ipsius operis præstan-
tiam, quod ita à doctissi-
mo quoque probari, atque
in pretio esse audio, ut cum
clarissimis, post exortam
literarum lucem, ingenii
in hoc genere fætibus com-
parandum existiment. Sed
magnorum virorum ac Tui*

* 5 simi-

D E D I C A T I O.

similium non hoc præcipuum munus est proferendi sui erga bonas artes studii, si privatas sui ingenii opes ad eas colendas adhibeant, (quoniam hoc ipsum propter exempli claritudinem amplissimum est) nisi literas & viros literatos in communione foveant, eorumque rationibus suam auctoritatem, gratiam, patrocigium accommodent. Non abs

D E D I C A T I O .

*abs re itaque futurum pu-
tavi, si cùm edita aliquot
ab hinc annis Poëmata
septem Illustrium Viro-
rum, cuius operis potissi-
ma pars Ipse es, incre-
mentis non mediocribus
aucta edere in animo ha-
beam, Tuum illis nomen
inscribam, ut viros præ-
stantes, quos magna ex
parte erudit Tui laboris
socios, & quæsitæ per id
gloriæ confortes, cùm non-
dum*

DEDICATIO.

dum tantus essem, habuisti,
hoc tanto honore, post au-
ctam quoque Tuam fortu-
nam, dignari videaris,
majore scilicet animo,
quam qui superbo illi
Macedoni fuit, cum recu-
savit descendere in sta-
dium, in quo Reges secum
certaturos habiturus non
esset: neque enim vere-
ris, ne æquo juxta ac su-
periore ex loco magnus &
excelsus, & debitâ Tuæ
digni-

D E D I C A T I O .

*dignitati laude censendus
appareas. Habui præ-
terea, non inficiar, com-
modi quoque mei ratio-
nem, ut honorem, qui ex
Tu claritudine typis meis
accedit, quam s̄epissimè
liceat usurpem. Quod ut
in optimam partem acci-
pias, rogo Te, Princeps
Reverendissime & Celsissi-
mē, & hunc qualiscun-
que obsequii erga Celsitu-
dinem Tuam mei cona-
tum,*

D E D I C A T I O.

*tum, quâ soles humani-
tate complectaris.*

Celsitudini Tuæ

Omní cultu & obsequio devotissimus

DANIEL ELSEVIRIUS

Typographus.

Amstelædami Anno cīc Icc LXXII.
Idibus Februarii,

T Y-

T Y P O G R A P H U S
L E C T O R I
S A L U T E M.

PLurimùm sanè detrimenti rei literariæ ab ineptiis absurdâ & incastigata scribentium vulgantiumque & hactenùs illatum, & inferri magis in dies, Lector humanissime, vetus est, ut sàpè audio, doctorum & sapientium hominum querela; indeque potissimum proficisci, quòd nostrâ tempestate nequaquam idem honor Musarum studiis est, qui antiquitus fuit, & qui propter excellentem eorum præstantiam ac dignitatem esse omnino debet. Id autem præcipuum fatum esse aiunt literarum circa sermonem Latinum versantium: quæ tamen post eorum usum non mediocriter intermissum, & usitatæ vulgo orationi posthabitum, majore præsidio opus habent ad

tuen-

AD LECTOREM

tuendam in animis hominum eam gratiam, quam sibi avorum nostrorum memoria flagrantissimam paraverant. Rursum alii ejus incommodi causam intempestivæ bonorum & elegantium scriptorum modestiæ tribuunt, & cuidam supra modum rigido & censorio propria in opera superciliosum, dum mediocritatem in poëticis (de hac enim parte humanitatis loqui nunc libet) justo vehementius reformat. Quamobrem partus ingenii sui plerumque pulcerrimos & absolutissimos novocali prorsus animo premunt, lucique publicæ, & eruditorum fructui subducunt, atque invident. Inter hos autem non pauci sunt, quibus ipsum Poëtæ nomen non admodum gratiosum, aut plausibile videtur: qui propterea, ne ab hominibus censeantur, exiguo paucorum amicorum theatro, ad obsequendum suis cā in re studiis contenti, latiori nobilissimæ artis gloriam sanè quam delicate aspernantur, cāque de causâ

ra-

P R A E F A T I O .

rariū ad scribendum , & non nisi naturæ quodam impetu cogente , animum intendunt . Cumque idcirco non habeant quo justum volumen implere possint , cum exiguâ supellectile prodire in publicum , & ingenii sui angustias fateri inceptum judicant : non Catulli , non Persii , non multorum præterea nobilium Poëtarum exemplis permoti , quos pauci admodum versiculi æternos , & splendi-
dissimæ apud posteros gloriæ compotes fecere . Ita fit , ut duorum vitiorum maximè inter se dissidentium operâ , thesau-
rus literarius scrutis sese (ut ita dicam) & quisquiliis refertum inveniat , artiumque præstantissima , ac divinis olim insi-
gnis honoribus , magnâ ex parte vetere suo splendore ac dignitate spoliatam queratur . Ac literariæ quidem vanitatis invidiâ natio universa Typographorum (utinam immerito !) laboramus , unà cum præclaro nostro & post homines natos nobilissimo invento , atque artifi-

* *

cio ,

AD L E C T O R E M

cio, ut non desint plerique qui dubitent, commodine plūs an detrimenti in genus humanum intulerimus, dum copiā & multitudine omnis generis librorum, quā nostro beneficio utuntur homines, onerandi potiūs quām erudiendi sublevandique ingenia materiam præbemus. Eò itaque majore industriâ nitendum nobis est, ne in tanta splendescendi facultate excellentium ingeniorum monumenta, (quod alterum ex propositis superiùs à nobis vitiis est) lucis publicæ præmia & ornamenta desiderent, sine quibus paulùm à sepulta inertia omnem humanæ virtutis præstantiam distare non immerito Poëtarum præstantissimo visum est. Hæc agitanti mibi, variasque hanc in sententiam inter talium peritos disputationes audienti, vir eruditus & gravis commodūm ab Italia redux occurrit, post multos annos in cognoscendis ejus terræ moribus hominibusque consumtos; utque est literariæ elegantiaæ studio-

fus

P R A E F A T I O.

sus in primis, & emunctæ admodum
naris, obtulit allatum inde Carminum
fasciculum, quæ sibi inter multas ejus
generis scriptionum Iliadas probari con-
tigerat, & in quibus nativum illum Ro-
mani sermonis leporem, jam inde Ci-
ceronis ævo ab infusa Urbi peregrinitate
(ut ipse querebatur) corrupti cœptum,
non admodum desiderari visum est.
Cùmque idem multorum præterea do-
ctorum virorum judicium esset, operæ
premium duxi publici illa juris facere,
eâque ratione usui & delectationi lite-
ratorum haud mediocriter consulere.
Etsi enim veteribus scriptoribus immo-
rari multò ad Latinæ eloquentiæ profe-
ctum utilius est: nequaquam tamen re-
centiorum in vetustate imitanda indu-
strial spernendam puto, vel eam ipsam
ob causam, ut pro exemplo ea & regula
ad imitationem hujusmodi rectè & cum
ratione instituendam, Latinè scribentes
uti possint. Simul illud etiam spectan-

* * 2 dum

AD LECTOREM PRÆFATIO.

dum in primis fuit, ut homines adolescentes perspectâ ingeniorum nostri temporis in edendis Latinis operibus felicitate, alacrius in persequendis literarum studiis sibi pergendum existiment, dum eruditos suos labores nequaquam debito publicæ laudis & approbationis pretio expertes quandoque futuros proximo ab exemplo augurabuntur.

A P-

APPROMBATO

Illustrissimi ac Reverendissimi Domini
F^R. AMBROSII CAPELLO,
EPISCOPI ANTVERPIENSIS.

AD ingenii judiciique commendationem nihil esse potest illustrius, quam aut res præclare gerere, aut sapienter aliquid ornateque scribere. Primum qui faciat, ei suus ex merito tribuendus est honor: qui utrumque, ne illum quidem potest umquam eruditionis & prudentiae fama deserere, quam propagabunt æterna & in omnium manibus futura monumenta. Celebrabuntur utroque nomine hi septem Illustrissimi Viri, quorum poëticæ lucubrations communi plausu lucem nunc vident. Cum in occupatissimâ Urbe Summis Pontificibus, & Sacro Cardinalium Collegio suam in rebus gravissimis operam navarent, aliisque in illâ terrarum luce honoribus usi fuerint, mirum est scribi ab iis aliquid potuisse. Sed illud commemorabile Catonis dictum penitus imbiberant: CLARORUM VIRORUM ATQUE MAGNORUM NON MINUS OTII, QUAM NEGOTII RATIONEM EXSTARE OPORTERE. Nam & hora una

totius vita portio est, quam prodigere detrimento sit.
Nunc igitur quoddam veluti theatrum, nunc se-
cessum subiverunt; sed ex hoc in majus theatrum
prodituri: nunc à seriis ad lusus animum avoca-
runt; sed ad lusus non minoris opera & laudis, quam
seria. Et habebant exemplum, quo id facerent,
Optimos Maximosque non sacrorum tantum, sed
etiam literarum Principes, quorum Musas, ut in
divinis fieri solet, silentio veneror. His autem Illus-
trissimis Viris, quorum ingenii recentibusque li-
bellis nunc delector & pascor, absens assurgo, &
quam sibi agendo scribendoque gloriam pepererunt,
gratulor. Hoc meum qualemcumque acroama confir-
mare chirographo meo volui.

FR. AMBROSIUS
Episc. Antverp.

A P.

APPROBATIO CENSORIS.

CUM olim Camilli, & Serrani, & Cincinnati, & Romanorum optimus quisque optimè rem rusticam tractarent, terra & fructu erat uberior, & aspectu pulchrior. Causam inquirens Plinius: Ipsorum, inquit, tunc manibus Imperatorum colebantur agri, ut fas est credere, gaudente terrâ vomerre laureato, & triumphali aratore: sive illi eadem curâ semina tractabant, quâ bella; eademque diligentia arva disponebant, quâ castra: sive honestis manibus omnia lætiūs proveniunt, quoniam & curiosius fiunt. Simile quiddam de his Illustrissimis Viris pronuntio, qui mihi videntur libellos edere vel propterea cultiores, quod generosius ipsorum sanguis generosos afferat ad Poësim impetus, gaudentibus Musis artes suas quamvis per se nobilissimas, ab iis tamen geminâ causâ nobilitari magis. Carmen scribunt pari laude, quâ res administrant carmine celebrandas. Ingeniosi sunt, & eloquentes, sive arcanos Principum sensus, sive inventiones ipsi suas liberas & amenas exponunt eò majore cultu, quo studiosius omnia sua ad dignitatem referunt. Ita olim Cesares, Augusti, Germanici, Tiberii, qui Principes! quamvis illos ab institutis studiis deflecterent publicæ terrarum curæ, temperabant eas tamen privatâ scribendi diligentia; & quasi

quasi triumphorum ac literarum pars esset gloria,
quâ manu arma, cùdem stylum tractabant, pul-
cerrimâ utriusque concordia. Nunc eò resrediit, ut
nobilitatis pars magna putidum & à generis sui cla-
ritate alienum existimet, animum liberalibus disci-
plinis excolere... quasi id sit male feriati. Palæmonis
famam affectare. Velle meminisset majorum suo-
rum vitam ac memoriam literis præcipue deberi, &
hos libellos in manus sumere ne gravaretur, quorum
lectione Musarum amore exardesceret. Vivant, vi-
geantque, & lectitentur Illustrissimi Poëta, æternâ
digni famâ; digniores, quod hanc non versibus tan-
tum suis, sed multò etiam magis virtutibus æter-
nam faciant. Ita censebam, vovebamque

CHRISTIANUS VOOCHTS S. T. L.
Canonicus, & Archidiaconus Antverpien-
sis, Librorum Censor.

P O E-

POEMATA
ALEXANDRI
POLLINI
FLORENTINI.

А Т А М Н О Ф
А Б Х А Н Д Р І
Г И Л Д О Я
Д Н И Т И Е Л О В

ALEXANDRO VII.
PONTIFICE MAXIMO
RENUNCIATO,
AD FERDINANDUM
FURSTENBERGIUM
Sanctitatis suæ Cubicularium intimum.

Aureus illuxit nostris, Fernande, vocatus
Omnibus votisque dies. Jam lumine claro
Contigimus, cæcas cupidâ quod mente per
umbras

Vidimus, arcanos ausi prævertere fines
Fatorum, dum quæ præclara & certa relinquunt
Signa olim ætheria veniens ab origine virtus,
Insequimur, legimusque animæ vestigia magnæ.
Nunc licet in summo regnantem culmine rerum
Suspiceret : & triplici nunc majestate verendum
Demisso colimus vultu, genibusque minores
Oscula adoratis properamus figere plantis.
Regnat ALEXANDER. Subito viden' imbribus actis
Purpureo ut ridet pacatum lumine cælum !
Ut nitidi redeunt post tristia tempora soles,
Et mites Zephyrorum animæ ! circùm aspice, tellus
Ut properè varios summisit lœta colores !
Quam dulci aëriæ volucres clangore per auras
Venturo indicunt hilares nova gaudia sæclo !

A 2

Aspice,

P O E M A T A

4
Aspice, compositis immotum ut fluctibus æquor
Post fœdas nunc primùm hiemes, ventosque resedit!
Cerne Urbem effusam, plausuque insueta frementem,
Lætitiaque simul jaetas ad sidera voces
Accipe, non falsos populi exultantis honores.
Nam memorant, cælo tandem ut miseratus ab alto,
Antiquâ humanos Genitor pietate labores,
Regnandum huic dederit magnis virtutibus orbem;
Auxilium fessis præsenti numine rebus
Qui ferat, & duro Europam sub fasce gementem,
Bellorumque diu tot tempestatibus aëtam
Qui levet, ac profugæ revocet bonus otia Pacis.
Nec tamen ultrices generosi pectoris iras
Non coquere, & justos animo versare dolores,
Armaque sacrilegos meditari & fulmina in hostes.
Hujus in adventu jam nunc pallere superbum
Regnatorem Asiae, trepidum atque extrema timentem,
Seque peti terrâ & pelago, ferroque virisque
Immensas Orientis opes, Solymamque reposci.
Parte alia, populos longè trans ardua claustra
Italiæ, gelidum spectantia regna Booten,
Et Rheni egregias fluviique binominis urbes
Lætitiaque miros imo sub pectore sensus
Concipere, & veterem subito consurgereflammam.
Hunc illum, auspiciis nuper cælestibus oras
Quem videre suas venientem, aurisque secundis,
Omniaque æternis obeuntem laudibus: illum,
Quem Pietate & Justitia, quem sanguine clarum,
Flexanimo linguae eloquio, docuisse beatum
Artibus, & castâ facilem dulcique Camœnâ,
Attonitis inhians oculis, ceu præscia tanti
Suspexit mirata boni Germania: triste

Dissi-

ALEXANDRI POLLINI.

Dissidium, tristesque iras, animosque rebelles
Exarsisse satis : gentem jam tendere amicam
(Chaoniæ ad nidum veluti per inane columbae)
Ad Tiberim , & magnæ properare ad mœnia Romæ :
Jam sacros orare pedes , veniamque precari,
Et pacem , certamque adeò exorare salutem.
At fremitu majore ferunt , quæ munera terram
Hesperiam , Latiumque, altam Mavortis & urbem
Quæ maneant ; propius quanta indulgentia cæli
Aspiciat sacros orienti fidere colles.
Hac finxisse tenus vates Saturnia quondam
Regna per Ausoniam , & de fulvo saecla metallo :
Aurea nunc verè tali sub numine condi
Tempora , jam reduci cum Virgine læta venire
Omnia , detersâ prisci rubigine ferri.
Jam decus antiquum , & solitos constare triumphos
Principe ALEXANDRO Romanis arcibus : & jana
Relligione Patrum, sanctæ & formidine dextræ
Victorem latè gentes ab utroque receptas
Litore , adoratae imperio subjungere sedis.
Hoc duce præclaras florescere protinus artes ,
Et Latiâ tellure novas jam surgere Athenas :
Permessi mutare undas jam Tybride Musas ,
Desertoque Helicone , jugum celebrare Quirini.
Hæc bona non dubio monitu mortalibus , addunt ,
Ex illo speranda , Heros quo tempore primùm
Attigit exoriens venientis lumina vitæ :
Cùm summo ætherii residens in vertice Olympi
Regius ardenti fulgeret Juppiter auro ,
Et vaga composito circum famulantia motu
Inter se aspicerent radiis felicibus astra :
Lydia materno cælestia pignora tellus

A 3

Cùm

P O E M A T A

Cum gremio exciperet, quæ se se urbs erigit alto
Clara jugo, fœcunda virum, decorumque creatrix,
Regales fulva pueros sub matre, superbum
Insigne attollens, nec sanguinis immemor alti
Cognatam ostentans nota sub imagine Romam:
Cum domus egregios intra generosa penates,
(Nomen avis, atavisque ingens) longo ordine vivos
Monstrarer puero vultus, & facta suorum.
Mirari, inque sacris vestigia figere signis,
Et patrio in teneris laudum consuefcere amori.
Nec majora silent regni argumenta futuri,
Haud obscura, virum veniens ubi reddidit ætas,
Quæ dedit ille: Dei pura super omnia plenum
Relligione, metuque animum, niveosque pudici
Pectoris, invictosque, ullo sine vulnere, mores:
Tum largè nitidis haustas de fontibus undas
Cælestis Sophiæ, Themidisque, & Palladis artes,
Queis populos regere imperio, quibus aspera doctus
Flectere corda hominum, positis olim effera bellis
Sæcula felici mitescere pace juberet.
Quid referam, ut lætos augustæ frontis honores
Ingeminant, celsosque animos, mentemque benignam,
Regificasque manus, facilemque ad præmia dextram?
Quid studium, totque exhaustos terraque marique
Pro re Romana, pro relligione labores?
Tot benefacta viri? quæ tu, Fernande, beatus
Spectasti primis mirari assuetus ab annis:
Et patrias etiam Rheni meditatus ad undas
Tentasti Arctoas plestro leviore per auras.
Nunc quæ mira vides, propiore beatior almæ
Frontis ab aspectu, pronâ quæque accipis aure,
Quæque feret volvenda dies facta inclyta summi

Prin.

Principis, & nomen latè immortale, decusque,
 Majori celebrare sono, grandique memento
 Carmine, Mæoniisque modis attollere ad astra.
 Divino ingenio, & præsenti numine vates
 Quæ dabis, æternum referens mirabitur orbis,
 Et seri assidue discent memorare nepotes.

A D

ALEXANDRUM VII.
 PONT. OPT. MAX.
 EUCHARISTICON.

ME quoque sublimi è solio, PATER, aspicis, und
 Terratum spatia, & terras obeuntia latè
 Æquora despectas, cælumque ac sidera tangis
 Arduus, & vigili mundum ratione gubernas.
 Nec tua majestas, quod me quoque provida curat,
 Deteritur: Phœbi nec lux sese inficit alma,
 Senta quod ex alto lustrat loca, & infima tendit
 Telluris, manesque adeò penetrare sub imos.
 Sed simul emicuit cælo, tristem undique pellit
 Squalorem, turpemque situm, nebulasque resolvit.
 Atque ubi descendit magis, interiusque repostas
 Rimatur latebras, foetus & munera fundit
 Cara magis, pretiosa auri argentique metalla,
 Gignit & ardenti rutilos fulgore lapillos.
 Haud aliter tu, MAGNE PARENS, quocumque salubres
 Advertis radios, mentes animosque serenas,
 Speque bonâ, & donis largè præsentibus auges.
 Vel mihi quæ longè in tenebris semota jacebat,

A 4

Fron-

Frontis ut aspectu primo recreata beatæ,
 Regalique erecta manu , & decorata benigno
 Munere , vita redit ! veterumque oblita malorum ,
 Læta tuos inter dum se circumspicit , usque
 Fortunam secura novam , nova gaudia versat !
 Atque utinam illapsu divini luminis , auri
 Vena fluat , nostroque erumpant pectore gemmæ :
 Pulcrior haud inter lauros ederasque virentes
 Cinxerit ambosios tibi crines ulla corona.
 Nam neque præpetibus superantes aëra pennis
 Me vincant aquilæ , nec dulci carmine olores ,
 Nomen ALEXANDRI , laudesque , atque inclyta facta
 Tollere Pierio certantem ad fidera cantu.
 Te verò interea tacitus venerabor , & altè
 Divini ingenii quæ tu vestigia signas ,
 Assidue relegens , memori sub mente recondam :
 Discam aptis si fortè olim tibi solvere grates
 Vocibus , & tua conari , PATER , aurea dicta ,
 Aurea , perpetuâ semper dignissima vitâ :
 Deque tuis tibi dona feram te digna , supremi
 Ut facimus sacras humiles ad Numinis aras .

A D
FLAVIUM CHISIUM
CARDINALEM.

TU quoque supremo Patrui de sidere fidus
 (Cynthia fraternis clara velut radiis)
 Me tenui grates dicentem carmine , lætis
 Aspectas , Princeps inclyte , luminibus :

Cu-

Cujus in exortu toto lux aurea cælo
Emicat, & campos lapsa per aërios
Diditur, & pulsâ caligine protinus imas
Undique jam terras conserit, & maria.
Sed tua purpureo vestitur lumine Roma
Largius, eximio & munere perfruitur:
Teque suum decus, & lenimen dulce laborum
Suspicit, & duro in tempore præsidium;
Cùm scelerata lues miseram, & mendacia messis,
Ah miseram! crebris mortibus horrificant:
Nec cessare finit trepidam discordia Regum
Vicina, armorum terribili sonitu.
Ut patrio exiliens armata è vertice Pallas
Infensos cælo terrigenas domuit,
Pectore de sacro magni haud secus ipse Parentis
Divino existis yividus ingenio.
Continuoque feras acies, atque horrida fundis
Faucibus eructata agmina Tænariis:
Perque Urbem, & Latium Diras sine more furentes
Ad nigra præcipites Tartara victor agis.
Quaque triumphantem volucris fert gloria, vincitum
Auro, & multiplice tempora fronde simul,
Ignis ut in cælo cùm se novus exerit, in te
Mentes quisque, avidos conjicit atque oculos.
Surgere Ledæum vestris de montibus astrum
Jam videt in mediis fluctibus Italia;
Transque Alpes procul aërias, transque æquora, læto
Jaçtatæ, heu! gentes omne suspiciunt.
Jam fcedas sperant hiemes, cælique tumultus
Desævissæ, animas & posuisse truces.
Tempora jam complesse canunt infesta Sorores,
Staminaque auratis ducere velleribus:

Egregium everso tandem succurrere sæclo
Demissum niveis alitibus juvenem.
Hunc, patrios fulgere lares dum stemmate longo
Præclaris atavum cernit imaginibus,
Discere virtutem in teneris, verumque laborem
Cœpisse, & magnos reddere Chisiadas:
Et cum vix molli primùm pubesceret ævo,
Intrepido fortes corde gerentem animos,
Unigenam caræ amplexus genitricis, & uda
Fugisse immotum lumina lacrymulis,
Misso ut Hyperboreas magnis de rebus in oras
Adderet ingenti se comitem Patruo:
Perque nives celerem, perque horrida saxa secutus
Cureret, ad superos quæ via pandit iter.
Et nunc, quod virtus olim sua fessaque votis
Poscebant rebus tempora flebilibus,
Ille sedet regnans solio sublimis in aureo,
Juraque servatis mitia dat populis:
Tuque hoc jam pridem sapere, & regnare magistro
Doctus, in imperii parte locatus ades:
Quicum partiri grave pondus, cui velit altum
Pectus ALEXANDER credere, & ingenium.
Ille adeò te, sacra feras qui jussa per orbem,
Pollentem eloquio mittet Atlantiaden,
Quo revocante, diu pax suspirata revisat
Europam, indigno redditâ ab exilio:
Cum placidi jungent, posito certamine, Reges
In melius versis, fcedera, consiliis.
At tibi jam video magni famulantia mundi
Sidera felici lumine, quæ properas:
Et tumidos molli clivo subsidere montes,
Fluminaque obsequio currere prona tuo.

Jan

Jam video ventos impellere vela ferentes,
Et servire sacris pupibus Hippotaden :
Neptunumque Patrem, & Nereidas exultantes
Accipere, & toto provehere usque mari ;
Litoreque exceptum primo deducere gentes,
Lætitiae resonis vocibus, innumeris.
Parte alia increpitat redditum deserta morantem,
Teque diu externis invidet Ausonia :
Et reducem hinc summis suspirat ab Alpibus, atque hinc
Expectat Tuscis obvia litoribus.
En venit, & terris emensis fospes, & undis,
In Latium cursu præpete fertur ovans :
Jamque viam ad sacras relegens secat impiger arces,
Mœnia jam victor F L A V I U S ecce subit.
Urbs effusa repente ruit, populusque Patresque
Optato properant pascere amore oculos.
Arduus ille sedet, nitidosque, aurum inter & ostrum,
Palladiis crines frondibus implicitus
Alta triumphali invehitur Capitolia pompâ ;
Mox humilis sanctis oscula dat pedibus.
Interea fremituque hilari, plausuque resultant,
Ignibus & festis, atque fora, atque viæ.
Nec nivei, flavo quos flumine pascit olores
Agmine nunc Tybris profluus aurifero,
Nomen ALEXANDRI, & FLAVI, & facta inclyta cessant
In cælum æternis tollere carminibus :
Sæcla nec æternas volventia dicere laudes
Cessabunt, vestris aurea muneribus.

A D

A D
AURELIUM MARROCHIUM,
SCIPIONIS CARD. S. SUSANNÆ
M E D I C U M.

Hoc tibi me, Aureli, vestrum quoque numen Apollo
 Sollicitum jussit mittere epistolium :
 Artis ut auxilio, quam tu meditaris, & unam
 Eximiè, præstanti excolis ingenio,
 Nascenti occurras morbo, longumque minanti,
 Ni reprimas, toto corpore supplicium.
 Ex quo etenim Domini vos mollia jussa secuti
 Urbe procul dulci vivitis exilio,
 Et miserâ ambitione procul, dulcissima, forsâ
 Immemores nostri, gaudia percipitis ;
 Hic mihi nescio quæ trepido submittitur imis
 Visceribus tristis fœdaque pernicies.
 Nam vapor effusus ferventibus undique venis
 Incipit indignis urere membra modis.
 Jamque vari passim existunt, papulæque rubentes,
 Inficit & medias pustula rupta manus :
 Pruritusque vagi, & scabré rubiginis optat
 Assiduo impatiens stringier ungue cutis.
 Præsertim dulces ubi suadent carpere somnos
 Aurea jam cursu fidera præcipiti,
 Sanguis inardescens stimulis pertentat acutis :
 Nec requies molli mî datur ulla toro.
 Vixque renascentis Phœbi sub lumina prima
 Excipit irriguo sparsa sopore quies.

Unde

Unde autem infelix vitium incessisse repente,
Et miseros artus corripuisse putem?
Non ego cùm flamas Procyon, radiosque malignos
Spargeret, aut miti luce sub Erigones,
Pocula siccavi generosi ardentina Bacchi
Largius, appositæ nec nocuere dapes.
Dira neque immodico bilis succensa labore,
Nec cura aut studio est mens agitata gravi.
Sed molles aluere epulæ, cyathisque minutis
Infusa est gelido plurima lympha mero:
Et matutini captato frigore roris,
Mox vacui longos sedimus usque dies.
Nec dubitavi etiam mersare salubribus undis
Interdum, ac tepido spargere membra lacu.
Quid, liquidum, medioque agitatum Aquilonibus æstu
Quod cælum in tectis ducimus aëriis!
Ipse tamen quæ causa malum hoc induxit, altè
Vestiga, & celerem, dum licet, affer opem.
Affer opem, & propera labem compescere, si te
Ulla movent dulcis jura sodaliti.
Seu sit abundanti salientem sanguine venam
Tundere opus, succosque eliciuisse putres;
Seu jecore ardentí ingestó medicamine flamمام
Opprimere, atque alvum ducere consilium est;
Huc ades, Autumni labentis dum finit hora
Lenis adhuc, dum sic sera moratur hiems.
Quam cupimus debere tibi, molire salutem.
Conceptumque ægro pectore pelle metum.
Eveniet: tibi perpetuò sic vota secundent,
Et faveant cœptis numina læta tuis:
Principis & magni viridi dent robore vitam
Proferre ad Pili tempora longa senis.

A D

A D
**F E R D I N A N D U M
 F U R S T E N B E R G I U M ,**

*De reditu in Germaniam cogitantem
 anno C I C I C L I V.*

Cui fausta læto sidera lumine
 Risere , molli quem placidæ sinu
 Fovere nascentem Camœnæ , &
 Ambrosiis aluere succis :
 Cui ductus altè sanguis , & inclytæ
 Longo sequentes ordine imagines ,
 Chartæque signantes parentum
 Facta , domūs monumenta magnæ ,
 Monstrant avito nobile iter gradu
 Virtutis , arces quâ datur igneas
 Inire , doctrinæque suadent
 Aërium superare culmen :
 Laboriosâ nil opus aleâ
 Mutare dulces exilio lares ,
 Et querere incertum remotis
 Regna procul peregrina terris.
 Sed te beati vividus ingenI
 Adegit ardor limina linquere
 Paterna , præclaros ut exul
 Egregius fugeres penates
 Prima in juventa . Nec sine numine ,
 Fernande , Divum , principe in urbium
 Resistis , ingentemque lustras
 Latè oculis animoque Romam .

Ja

Jacere moles nubibus aspicis
Olim propinquas, & decora imperi
Miratus, immani ruina, &
Marte doles cecidisse vestro.
Mox de superbo pulvere nomina
Majora cernis, regnaque surgere
Æterna, quæ victrix per orbem
Relligio, pietasque summis
Æquavit astris. Impiger ultimo
De fonte, rivos hinc sapientiæ
Hauris, & ad plenum benignâ
Longa sitis satiatur undâ.
Purum vetusti temporis aureas
Hic pectus artes combibit, & sacra
De fronde jam nectis coronam
Crinibus, Ausonioque vates
Incedis inter carmine nobilis,
Cui plaudit amnis regius affonans,
Collesque septeni resultant,
Quo Latiae recreantur aures.
Natale fratres imperiis solum
Bellisque fœtum pectore Martio
Colant tuentes, & sub Arcto
Auspiciis volitent secundis.
Ad pulcra pacis munia te vocat,
Poscitque cælum mitius: huc tua
Te sifit, & celos honores
Insequitur generosa virtus.
Ut orba dulci conjuge, & unico
Fœcunda nato, mœsta tenet parens
Amplexa cedentem, nec udo
Fixa finit properare vultu:

Sic

Sic Roma cari dum capitis fugam
 Rumore tristi nunc timet anxia,
 Supplex moratur, sic amici
 Te precibus retinent Quirites.

A D
 A U G U S T I N U M
 F A V O R I T U M.

Qui pectus ardor versat, & intimas
 Urit medullas, purus, ab ignibus
 Demissus æternis, & usque
 Ätheriâ recreatus aurâ :
 Vernante qui te sanguine vividum
 Tellurem inertem linquere, & arduas,
 Augste, sublimem volucri
 Ingenio superare nubes
 Cogit, relictas mox humilem super-
 Volare terras, litora duplicitis
 Diversa latè quâ refusâ
 Oceani feriuntur undâ :
 Interminatas quò sapientiæ
 Quæras avaro dvitias sinu,
 Opesque doctrinæ beato
 Egregias animo reportes,
 Non ille fracto lenior impetu
 Residet usquam: non alio minùs
 Sub sole fervescet: nec istam
 Lympha sitim gelidumve flumen
 Restinguet ullum, tu nisi jam vagus
 Ales resistas, Græcia nobiles

Mag

Magnumque spirantes ruinas
Servat ubi, propriumque bustum.
Fluentis auri pulvere sub sacro
Metalla, gazas impiger obrutas;
Gemasque defossas, Eois
Invenies pretiosiores.
Seu plana lustres, seu juga montium
Ferare circum, seu loca legeris
Pulsata Neptuno, secundum
Seu placidos spatieris amnes;
Arcana docti pectoris audies
Miro eloquentes digna silentio
Umbras, & immortale duces
Aure avidus fitiente nectar.
Sub dulci Hymetti culmine, vitreas
Ilissi ad undas ipsa canit sedens
Regina, divinosque flores
Cecropio Sophia ore fundit:
Quos tu sequaci corripiens manu,
Novisque pennis altius evolans,
Insignem, & æternam, relicta
Rursus humo, referes coronam.

I N

PHILOMATHIS
MUSAS JUVENILES.

Quid iste fert libellus? aut quid suspicer
Venisse in auras luminis fetum ingenii
Sublimis, altam nec fateri originem?
Vultuque ficti sub parentis, per manus,

B

Per-

Perque ora circùm jam volare nobilem ?
 Sirenas anne condidisse carmina
 Divina , mundi temperantes astricos
 Choros , & imis , munere insueto Deum ,
 Audita terris ? anne Pindi in vertice
J U V E N T A E honore Phœbus æterno nitens ,
 Inter Camcenas ore meditatus sacro
 Hæc ipsa fudit ? sive in Elysia pii
 Convalle , gentis aureæ priscum genus ,
 Dedere vates dicta præclara , aurea , &
 Desueta primùm , jamque turpi inertia
 Deleta , nostro reddidere tempori ?
 Mirare , Lector , quicquid est , ac suspice ;
 Mentisque magnæ dum legis vestigia ,
 Latens adora numen (haud vana auguro ,
 Humana si secundus aspicit Deus)
 Aperto adoraturus olim in lumine .

A D
H I E R O N Y M U M
A L E A N D R U M.

De morte Aldineæ catelle festivissimæ.

ERgo illa dulcis , illa multùm amabilis ,
 Illa albula , illa delicata , illa innocens
 Catella vixit ? & tulere numina ,
 Tua Aleander interire gaudia ?
 Nec ulla castis invocata versibus
 Lucina præsens (heu nefas !) laboribus
 Periclitantis affuit puerperæ ?
 Nec ipsa , dudum cuius ignem acceperat

Sub

Subblandientis acta vi Cupidinis,
Injuriosa fata Cypris reppulit?
Sed nos querelis quid fatigamus Deos?
Summum Deorum facta crimen conqueri.
Olim (& quis hoc non credat?) alma cœlitum
Venus voluptas, alma pulcritudinis
Dea, ut puellis usquequaque blandula
Catella sœvit assidere bellulis,
Habere & ipsa concupivit candidam,
Quicum jocosa lusitet, caniculam.
Nulla at peractis procreata sæculis
Amore digna cœlitum canicula est.
Modo ista amori destinata Cypridis
ALDINA venit bella in auras luminis.
Visam sibi hanc repente Diva surripit,
Qua nulla posthac pulcior videbitur.
Ergo, Aleander, jam dolere desine.
Ne tu occidisse crede quam desideras,
Fallacis umbram dum vides imaginis.
Sed gaude, & ultrò gratus offer muneri
Divæ, lepores quæ tibi dedit suos:
Quæ nunc magis magisque amica permanet
Tibi, venustatemque, & omnem cœlitum
Pro munere isto comparavit gratiam.

A D E U M D E M,

De lacrymis Deorum edifferentem.

FLerent dolentes fata si quando aspera,
Guttis per ora lucidis manantibus
Serena Divum lacrymæsse lumina
Prisci Poëtæ tradidere temporis.

B 2

Ve.

Verùm nefanda ex quo perosi crimina,
 Imbuta queis iniqua ferri sœcula,
 Contaminato subtrahunt se aspectui,
 Videre nulli fas fuit mortalium
 Mirabiles quæ cœlitum sint lacrymæ :
 Nunc tu, Aleander, perspicaci acumine
 Obducta visum tendis ultra nubila,
 Cœlumque lustras penitus : en, quod videris
 Non usitato more flere numina,
 Non usitatâ edifferis facundiâ.
 Euge ô beate ! Tu tenebras discutis,
 Lumenque portas, quo nitentes lumine
 Verè Deorum lucidæ sunt lacrymæ.

IN BIBLIOTHECAM
 F R A N C I S C I
 BARBERINI CARD.

PRÆCEPS furentis orbe dum ruit toto
 Procella Martis, jamque terror incessit,
 Calidaque cœdes undique imbuit campos ;
 Ab imminentे vastitate quo servet
 Trepidas Camœnas, literasque palantes,
 Sacri Senatus columen, & decus magnum
 FRANCISCUS, arcem providâ pius curâ
 Munivit, ornavitque, vimque congesit
 Studio, labore, dexteraque regali
 Huc aureorum maximam libellorum.
 Vos hinc procul facessite in malas oras

Blattz

Blattæ nocentes , quò mali vocant libri.
 Satis superque munera inter & curas
 Regni , diurnâ solus , atque nocturnâ
 FRANCISCUS hafce conteret manu chartas.

A D
 JOANNEM BARCLAIUM,
Flores studiose educantem.

QUæ tibi culta novos late parit area flores ,
 Quæque nitet vario picta colore seges ,
 Quam cito , Barclai , defecerit ! improbus Auster
 Dejicit , aut densa decutit imber aquâ :
 Solibus aut æstus veniens ardentibus urit ,
 Aut legit , & rapido demetit ungue manus .
 Haud ita quos lepidis cultu meliore libellis
 Divini flores inseris ingenii .
 Nam Charites Musæque fovent , sparsique beato
 Nectare , perpetui veris honore vigent .
 Nec deerunt unquam inscripti tua nomina flores ,
 Longa licet studio perpetæ fæcla legant .

CÆSARIS COMMENTARIA
 CORROSA A MURIBUS.

QUOD mille libros inter , hunc immaniùs
 Laniasse mures aspicis ,
 Quo bella Cæsar inclyta , & victorias
 Hac qua peregit fortiter
 Dextra , exaravit doctè , id imprudentiâ ,
 Casuve factum ne puta .

Nam dum coronâ cingit , ac sedet diu
 Castella circùm , aut mœnia ,
 Edendi amore adegit , ac penuriâ ,
 Dolo undecumque & machinis
 Periclitantes aggredi , & consumere
 Excepta murium agmina .
 Ex illo inustum dedecus , & injuriam
 Transmissam adusque posteros ,
 Auctoris haud oblita , fortis natio
 Reponit , atque ulciscitur .

A D

JUVENEM PICTOREM.

D Um vivo discis tabulas animare colore ,
 Et varios natura effert quos dædala flores ,
 Graminaque , & dulces anni per tempora fructus
 Dum simulas , laudum juvenili captus amore ,
 Disce simul pulcris animum virtutibus altè
 Imprimere , atque Dei sacram mediâ ipse locatam
 Effigiem quam mente geris , fuligine turpi
 Ah cave commacules , & celso è culmine jam jam
 Præcipitem , tetro vitiorum in gurgite volvas .
 Ah cave , dum violasque , rosasque , & candida pingit
 Lilia docta manus , tristes sub pectori dumos ,
 Atque venenatis radicibus inserat herbas
 Actus amor furiis , nimiumque effræna cupido ,
 Pullulet unde tibi scelerum densissima silva ,
 Pœnarumque gravis nullo non tempore messis .

D E

D E
C H R I S T I N Æ

*Suecorum, Gothorum, Vandalorum Reginæ
adventu in Urbem.*

Acceſſu, REGINA, tuo nova frigora in Urbem
Cur tulit, & gelidos ventus ab axe dies?
Insolitum frangi regali virgine non eſt,
Et rigidum Boreæ pectus amore capi.
Nunc Dominam ille ſuam ſequitur terra que marique,
Et fugit in patriis ſceptra aliena plagiſ.
Quodque videt tenero doctas ſub pectore Athenas,
Extuderunt Graiūm quidquid & ingenia,
Hoc capitur magis, & veteres reminiſcitur ignes,
Te quoque Cecropium dum putat eſſe genus.

D E
A L E X A N D R I VII.
PONTIFICIS OPT. MAX.

ſeceffu in Albanum.

Ecce ubi ALEXANDER longam ſeceffit in Albam;
Et Romam veteri reſtituit patriæ,
Juppiter ipſe gravi invectus per inania curru
Descendit prono plurimus obſequio.
Mox colere & Phœbus, radiis ornatus & auro,
Luce ſuâ lumen clarius approperat:
Nympharumque chori lacubus ſylvisque relictis,
In numerum adventu Principis exiliunt:

B 4

Et

Et circumpositæ effundunt sese undique gentes ,
 Ut sacris humiles oscula dent pedibus .
 Urbs dolet interea ingeminans deserta querelas ,
 Suspiratque sui mœsta Patris redditum .
 Parce tamen , pia Roma , queri . ne gaudia Matri
 Antiquæ exigui temporis invideas .

A D
 P. S F O R T I A M
 P A L L A V I C I N U M S.J.

De historia Concilii Tridentini ab eo scripta.

C Lara ducum soboles , bellatorumque propago .
 Qui veteres forti nomine reddis avos ;
 Tu licet abnueris Martem , & meliora fecutus
 Palladiis jam cælum artibus attigeris ;
 Arma tamen fato generis te , duraque bella ,
 Atque triumphato laurus ab hoste manent .
 Indomiti vel nunc infracta superbia monstri ,
 Totque dabant populis qui modo damna furor ,
 Quem novus Alcides , & ferro aggressus & igni ,
 Divini extinxi viribus ingenii ,
 Quam peperit palmam ! quæ venit adorea ! quantus
 Inde tulit plausus nomen ad astra tuum !
 Ille quidem edomuit postquam portenta , domari
 Postremam victor comperit invidiam .
 Tu major , simul indomitum certamine primo
 Et superas hostem , Sfortia , & invidiam ,

I N

I N
 ORATIONEM FUNEBREM
 JO. JACOBI BUCCARDI,
*habitam Romæ in morte Nicolai Claudii
 Fabricii Perefci.*

AEternæ in Urbis luce , confessu Patrum
 Favente , Romano ore cultuque exequi
 Potuisse laudes plurimas & maximas
 Extincti acerbo funere , heu , Perefci ,
 Buccarde , res est magna , factuque ardua :
 Sed , qua executus ipse , præclaram , auram
 Orationem efferre qui possit satis ,
 Rem magnam & is præstiterit , ac perarduam .

I N
 P A N G L O S S I A M ,
*de laudibus ejusdem ab eodem Buccardo
 collectam.*

QUOD nomen laudesque tui celebrare Perefci
 Institerunt variae linguis longo ordine gentes ,
 Nobilitas , virtusque viri , & benefacta reposcunt
 Æterna , Oceanum ad geminum dispersa per orbem .
 At pariter bene quod celebrant , laudantque disertè ,
 Laus , Buccarde , tua est : tua enim facundia primùm
 Emicuit ; vitamque , & grandia facta secutus
 Deslesti , egregii casum miseratus amici .

B 5

Quæ

Quæ circùm accipiens longè exaudita , resultans
Affonat , ingeniumque tuum sibi vendicat Orbis.

A D
FELICEM ZACHIAM,
NATALIS RONDININI
defuncti matrem.

VIdit ut ereptum properato funere natum,
Flentibus immoto pectore mater ait ;
Mortalis genui mortalem , animoque supremum,
Cum peperi , occurrit tempus & atra dies.
Vana tamen ratio , & rerum te fallit imago ,
Pace tuâ liceat dicere , docta parens.
Perlege NATALEM celebrantûm carmina , in ævum
Carmina divinis edita ab ingenii :
Teque immortalem nati de nomine , & illum
Laudibus æternûm vivere nosce suis.

SOLARIUM ABSQUE GNOMONE
BERNARDINI SPADÆ CARD.

HOrarum interpres quòd nullâ tangitur umbrâ ,
Tempora sed toto linea sole notat ,
Multâ animo volvis , dum causam quæris , & esse ,
Quidquid id est , miræ colligis artis opus.
Falleris : hîc puro splendent ubi cuncta nitore ,
Et Domini fulget lumine clara domus ,
Haud locus est umbræ : non hîc famulantibus horis
Dum properat , raptim tempora lapsa docet ;
Usque

Usque sed eximiè dilecti Phcebus ab alto
Nobile in obsequium Principis ipse venit.

A D
F E R D I N A N D U M
F U R S T E N B E R G I U M .

De Thynni capite dono misso.

M Isisti mihi , Ferdinand , munus
Magnum , Juppiter ! atque sumtuosum :
Sed magnum quod amiculo immerenti
Næ malum dedit , ac repente vivum , &
Videntem , propè ad incitas redigit .
Nam dum relligio mihi , quod abs te
Tuisque è manibus venit , minuta
Ferro in frusta secare , nec puto fas
Tam cari capitis perire formam ,
Et simul meditor frui beato
Lætus munere , & unctiore cœna ;
Ære mī fuerunt paranda grandi
Arma , vasaque grandiora , molem
Tantam quæ caperent , focoque & igni
Admotam coquerent , tripus , ahenum ,
Lancesque , & patinæ , paropsidesque .
Tum quæ silva lari advoluta ! quantus
Incendit modicos rogus penates !
Quanta , heu , diluvies profusi olivi
Ferclum immane super ! lucerna tantum
Nostra vix biberit decem per annos .
Proin tu , cùm tibi monstra belluosus

Mit-

Mitter Oceanus, vagique fluctus
 Hæc ad litora verterint tremendum
 Balenæ spatiū, memento turpe
 Destinare aliò caput, docendus
 Fortunam, & loculos breves amici
 Metiri pede veriore. non hæc
 Decent munera pauperem culinam.

ADEUM DEM,

Die ejus natali.

O Ctoires salvete Idus, lux sacra: Maronem.
 Quæ fudisti auras prima sub ætherias.
 Tuque adeo mihi lux salve, quæ proxima surgis:
 Lux mihi natali sanctior usque meo.
 Unde sibi reduces apponit & ordinat annos,
 Et signat niveis tempora læta notis,
 Æmula divino condit qui carmina Vati
 Fernandus, Musa proximus, ut genesi.

VILLA OSTIENSIS
SACCHETTÆ FAMILIÆ.

Urbis in antiquæ, nitidi non indiga cultus,
 Villa solo, ad primum continuata mare,
 Hinc Romam, adversæ cineres Carthaginis illinc
 Prospecto, & Tyrii diruta regna ducis.
 Nec facies animos aufert mihi proxima tantum,
 Litore ab opposito gloria quanta venit.
 Fastidit si Roma, procul miratur, & optat
 Invida delicias Punica terra meas.

S O-

S O M N I U M ,

Ruri sub conopeo arundinibus suspenso.

Esse quid hoc dicam, tanta inter gaudia detur
Ducere cùm solidos híc sine nube dies,
Quòd, simul incipio molli requiescere lecto,
Terrificant animum somnia nigra meum?
Nam subito tristi percellor imagine, & ingens
Incessit miseris terror ab historiis.
Vel mihi præteritā cùm nocte miserrimus ultro
CANNARUM occurrit casus, ut obrigui!
Ergo perpetuo vigilantem vivere tanti est,
Et fugere horribilis dira pericla tori.

VILLA FARNE SIA
IN JANICULO.

Villa solo & cælo felix, & clara vetusto
Nomine, nil fumum, nil moror Urbis opes.
His Pater optavit regnum sibi Janus in oris,
Et posuit nostro mœnia prima jugo:
Quæque olim eduxit regalia tecta sub auras,
Credibile est spatio clausa fuisse meo.
Nunc titulo melioris heri, cultuque recenti
Nobilis, egregio munere læta fruor.

A D

A D.
JACOBUM WALLIUM
E SOCIETATE JESU,

*Cum Michaëlem Angelum Bonarrotum, sculptorem
& pictorem summum, Arctinum appellasset,
cum debuisset dicere Florentinum.*

VAtum maxime, quot fuere, Walli,
Quot sunt, quotque aliis erunt in annis;
Quid Florentia pulcra nobilisque
Urbs de te meruit misella tantum,
Ipsi ut Praxitelem suum, atque Apellem
Unus tu eriperes iniquè, & istud
Inter cetera lumen invideres?
Si nescis, graviter tulere cives.
Quod ni præproperè parumque cautè
Dictum continuo palam recantas,
Edico tibi, non inultum abibit.
Nam multabere patriâ vicissim:
Nec te illi Grudium ferent poëtam,
Brugæ nomine nec tuo ferentur:
Sed jactaberis usque Mantuanus
Vates, & Venusinus usque, & Umber.
Res est non minimum timenda Walli.

F E R.

FERDINANDO
FURSTENBERGIO.

Nobilibus longæ depenso in collibus Albæ
Crura sacer mihi cum lente percurreret ignis,
Et miseros artus stimulis arthritis acutis
Ureret, ac toto tentarer corpore, demum
Decubui fessus monitu imperioque medentum,
Accipe nunc, Fernande, tori quæ commoda nostri,
Deliciæque, quibus cessantem frangere morbum
Sperabam, victorque feros superare dolores,
Moxque frui lætus jucundi gaudia ruris.
Principio apparet lecti modus haud ita magnus:
Tres in fronte pedes, paulò plus tentus in agrum,
Dimidiāmque pavimento vix altior ulnam;
Unde solum digitis pulsare micantibus imum,
Perque leves auras jactatis ludere talis,
Mite laboranti solamen. Culcita duris
Durior imposita asseribus, non illa minutis
Aut plumis infarta, aut vellere pinguis Ibero.
Cyniphis tondent sed quale in vallibus hirci,
Horrentesve apri, Numidæve in montibus urfi,
Tomento oppletur Cilicum de stamine foccus.
Involvit super hunc animosis sospes ab Euris,
Et decimo fluctu, fœdisque agitata procellis
Carbasus, assutis obtendens vulnera pannis.
Nauticus horrescit supremo tegmine cento,
Blattarum ac tinearum epulis subductus, & unde
Diripuere dapes magno certamine mures.
Cætera (quod multo mireris non sine risu)

Re-

Regifico surgunt luxu, textuque renident
Attalico, & Babylonis acu, Phrygioque labore,
Quattuor ingentes Ephyræo ex ære columnæ,
Aurati fulgent quarum alto culmine coni,
Vela ferunt pretiosa, & nobile conopeum.
Sed neque ferventi citius de sanguine febris,
Nec dolor abscedit membris, nec pectori curæ,
Textilibus si in picturis aurum inter & ostrum
Jaeteris, quām si plebeia in veste cubaris.
Quod te per nomen jucundum, & foedera dulcis
Testor amicitiæ, per sanctæ pignora dextræ,
Per mores, geniumque tuum, miseresce jacentis.
Dumque datur placidos in lucem carpere somnos,
Et tibi lauricomо veniunt insomnia Pindo,
Inspirantque quiescenti nova carmina Musæ,
Dulce aliquid mihi Castalio transmitte liquore
Perfusum. Forsan vatum Deus, artis & idem
Inventor medicæ, sic me servarit Apollo.

S O.

S O T E R I A
P R O
A L E X A N D R O VII. P. M.

Virgo Parens (nam Te miserantem incommoda gentis
 Humanæ, gemitusque pios, nunc vota, precesque
 Sollicitas, manifesta fides audisse, Tuoque
 Auspicio Genitorem unà, Natumque, benigno
 Numine adoratam placidè indulsisse salutem.)
 Dum Tibi lætitia insolita, plausuque frementes
 Servati circùm populi gratantur, & Urbes,
 Atque immortali solvunt pro munere vota
 Omnibus in templis humiles, atque omnibus aris :
 Me proprio, grandique obstrictum nomine, Virgo,
 Secretum, timidè, ac demissò lumine, pauca
 Murmure quæ tacito possum, tenuique susurro,
 Haud præter solitum facilis, sine reddere, & ultro
 Gaudia nostra simul, simul & tua dona fateri.
 Nam modò tranquillæ medio de fonte quietis
 Quæ subitò curæ exortæ, gelidique timores
 Involvère atro securas turbine mentes !
 Quum procul Hesperia cæli de parte nigrantem
 Exiguo primùm tractu concrescere nubem,
 Mox latè medium sese proferre sub axem
 Vidimus, & mundi vultum violare serenum.
 Illius objectu, tristi pater obsitus umbrâ
 Phœbus, & obtuso radiorum expalluit auro :
 Afflatusque gravi propiùs, tactuque nocenti
 Substitit, indigno fessus languore, diuque

C

Dea

Delituit, siluitque diu, trepidique micanti
Mortales meruere nigras sine lumine luges.
Pallida quæ rerum interea, miserandaque visu,
Attonitæque Urbis facies, atque Orbis imago!
Quæ lacrimæ effusæ dirum tremuere periculum!
Jam fugere unanimes tanto in terrore paratæ
Aëraque obscurum, viduasque relinquere terras
Justitia, & Pietas, & Pax, sanctæque Camœnæ:
Præsidio si fortè (nefas) patrioque carerent
Numine ALEXANDRI, namque is certissimus unus
Sölque, Paterque, fovet radiis felicibus orbem.
Extemplo sedenim Eöum discedere cælum,
Protinus & clarâ tempestate omnia circùm
Effulsiſſe, novoque aperiri lumine fidus
Cernimus, ac timido incerti veneramur honore.
Illiſ exortu primo rapidissima longè
Nubila diffugere, atque atram concedere noctem:
Continuoque caput nitidum sol aureus altè
Attollens, cælumque levat, terrasque ferencat.
Quippe fuit, Virgo, Tua lux, & Virginis astrum
Illud erat. Tua nunc pietas miserata labores
Indignos, gentesque humiles, gemitusque precantum,
Optatam niveamque diem, lumenque reducit
Purpureum, & sævo miseris horrore solutis,
Sospite ALEXANDRO reddit sua gaudia terris.
Sed neque tu lacrimas, nec deditnata vocatus
Diva meos, & ducta imo suspiria corde.
Victor ego, ante aram voti reus ad Tua supplex
Numina, quæ donas propria hæc ut munera faxis
Perpetuâ pietate, novâ prece pronus adoro.

AD

A D

ALEXANDRUM VII. P.M.

MUnere quòd magno cumulas nil tale merentem,
 Quas habeo grates dicere, Musa negat.
 Nam neque Majestas recipit tua, maxime Princeps,
 Exiguum parvi carminis officium;
 Nec noster tentare audet tua nomina, culpâ
 Deterere ingenii, nec tua dona pudor.
 Illa altè fundata animus sub pectore adorat
 Semper, & assiduè mens operata colit:
 Quæque intus resonant laudes, & vota, loquuntur
 Lumina, & in mediâ fronte notata leges.

A D E U M D E M.

Insolitis urget nivibus dum Juppiter Urbem,
 Et Scythico mordens horrida bruma gelu;
 Exul ab aspectu infelix, Pater alme, beato,
 Atque sacris adytis cogor abesse diu:
 Pelliculam, gelidosque annis fugientibus artus
 Lectulus, aut tepido dum foveat igne focus.
 Cæcus Anaxagoras sit ne, stolidusve videbo,
 Anne furens, nigram quum putat esse nivem;
 Certè nigra cadit mihi nix hoc tempore, & atros
 Improba de niveis reddidit illa dies.

C 2

A D

AD URBEM ROMAM,
CLEMENTE IX. PONT. MAX.

Renuntiato.

QUÆ conjuratas acies evertere ferro
Et facibus patriam, civesque extrema minantes
Roma tibi Tyrrhena pio certamine tellus
Ulta nefas immane suis delevit in agris :
(Qualia Phlegræos straverunt funera campos)
Hæc eadem augusto augurio volventibus annis
Præclarum generosa alto de sanguinē I U L U M
Extulit, insolitâ cui cælum & sidera luce
Nascenti fulsere, novo quum gaudia motu
Terræque, & maria, atque urbes, ac dædala rerum
Sensit, & arcano plausit natura favore.
Et nunc ille datum egregiis virtutibus olim
Imperium, fato meritum comitante sequaci
Accepit, supraque tuas sedet arduus arces
Aurato in folio, videt unde ab litore utroque
Omnia sub pedibus, vertique, regique beatis :
Ingenti unde animo immensum dum amplectitur orbem,
& sacris manibus rerum dum flecit habenas,
Insuetum molitur iter, quæ rara priorum
Fixa notat claris quondam vestigia signis,
Quæ verum invitat non falso gloria vultu.
Grandibus ille potens factis, operumque labore
Magnorum, famam & decus immortale cubili
Solis ab Hesperio Eōas meditatur ad undas
Tendere, & Oceani extremos evadere fines.
Tum si qua est, quæ restat adhuc summota, latetque,

Et

Et penitus vasti refugit pars ultima mundi
 Accipiet, laudesque ferens celebrabit in ævum.
 Tuque adeò in partem æterno comes addita honori,
 Dum veteres memor ad fastos annosque redibis,
 Atque virûm monimenta, & nomina magna revolves,
 Lumine nunc vero fidus fulgere videbis
 J U L I U M , ut astra inter Phœbus micat ipse minora :
 Tale instar nullum invenies, nec talibus unquam
 Auspicijs latè imperium, nomenque tulisti,
 Qualibus antiquos longè superare triumphos
 Apparat, & ferre in cælum tua nomina CLEMENS.

A D

J O A N N E M R H O
 S o c . J e s u ,

*Eloquentissimum divini verbi pro con-
 cione interpretem.*

A ntiqua longis obruta sæculis
 Jam nunc resurgit fabula , nobile
 Præstantis inventum magistri ,
 Itala quem Samiis arenis
 Tellus relictis vidit Achaico
 Ore edocentem. Scilicet aureas
 Dulcesque demirata Roma
 Eloquii rapientis undas.
 Quin spiret almo redditâ lumini
 Mens viva Tulli pectore de tuo ,
 Et verba devolvat recenti
 Rhoë sono , dubitare nescit.

C 3

Sed

m,

Et

POEMATA

38

Sed illa blando protinus avia
Errore, cæcas ducitur in plagas,
Nec sentit, imprudens, revinci,
Mille simul rediisse vitas.
Nam quid vetustæ tu sapientiæ,
Quem nunc ab omni tempore non refers
Virtutis, & doctrinæ, & alti
Laudibus ingenii per ora
Latè volantem? dum relegis manu
Signata quondam Numinis, & pio
Perfundis interpres nitore,
Romulidis retegens Olympum,
Sublimis unde & mentis originem
Deducis ipsam, cordis & igneum,
Regnantis & linguæ vigorem,
Nec niveos aliunde mores.
Comissa læto planta velut solo
Novella, rivus quâ trepidat (mora
Haud longa) per cælum beatos
Explicit generosa ramos:
Et ista sacro non secus in lare
Firmata, sacræ Matris ab ubere
Educta, desumit benignè
A teneris alimenta virtus:
Nec usque, flammæ clarior in dies
Ritu, quiescet vivida surgere,
Tellure dum victrix relictâ
Ad superos revolarit ignes.

AD

A D

F E R D I N A N D U M

Episcopum, & Principem Paderbornensem.

D E M O R T E

ALEXANDRI VII. P. M.

QUalem, si Phœbus nunquam redditurus Eō
 Lumine, in Oceani tinxerit amne facem,
 Terrorem attonito, tenebrasque relinquit in orbe,
 Et flere extinctum tempus in omne diem ;
 Consimili terris facie, luctuque relicto,
 Lumen ALEXANDER condidit ecce suum.
 Ne mirare tamen quod non sanabile vulnus
 Ipse ego non miseror voce, manuque meum :
 Nam fugit, infelix, minui, miserisque levari
 Vocibus, & lacrimis abnuit usque dolor.
 Nec summum potis est quisquam proferre dolorem,
 Promere qui potuit non satis, ille dolet.

A D A M I C U M

HERBICASIONUM.

QUod satis est betæ RECIPERE ; atque huic adde
 pusillum
 Serpylli, & mentæ, spicam bene olentis & alli,
 Et semen marathri : accedat quem Parma coëgit

C 4

Ca-

46 POEMATA ALEXANDRI POLLINI.

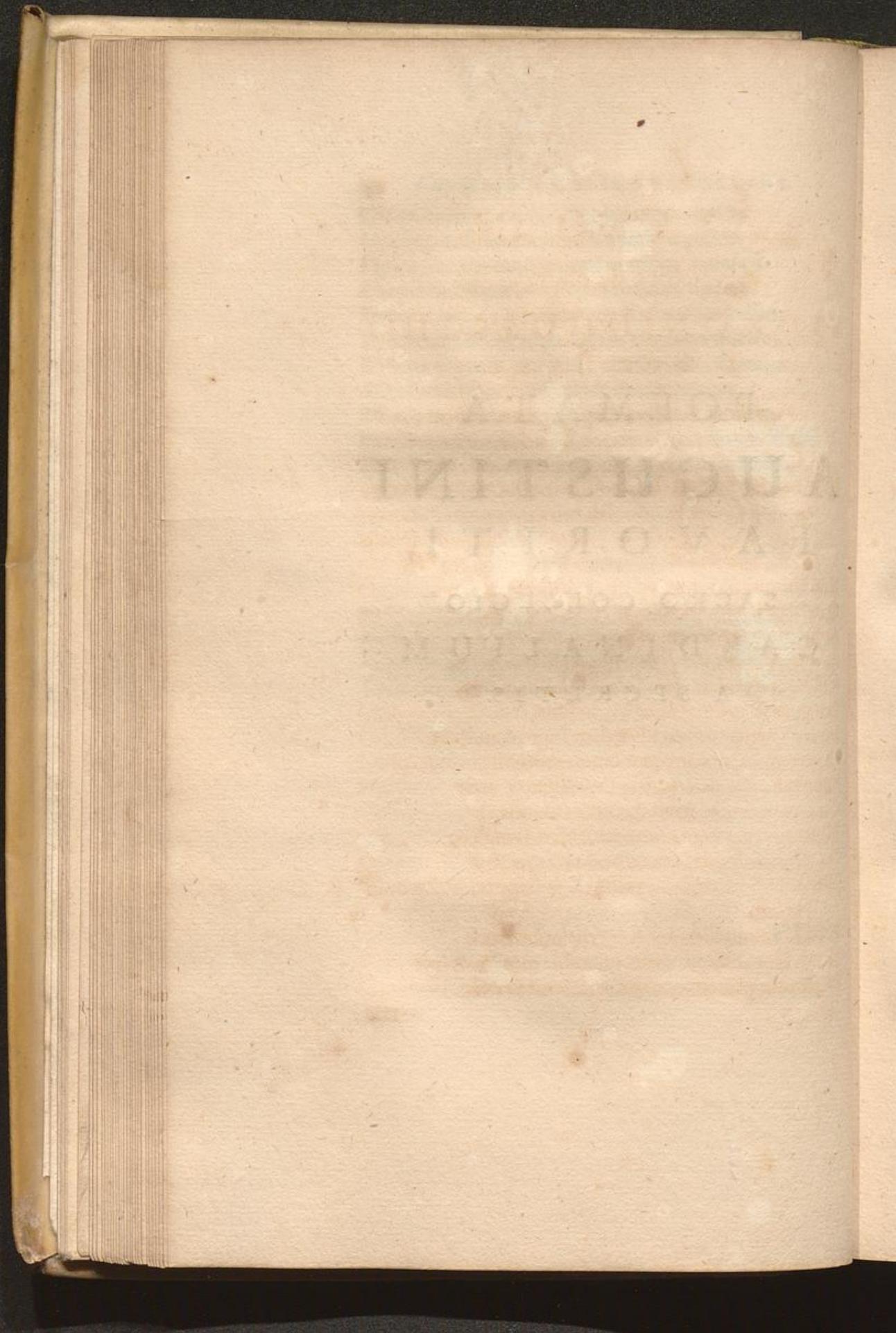
Caseus ovorum croceis, butyrumque vitellis,
 Et piper, & dulci veniens ab arundine pulvis.
 Quæ parco sale cuncta simul contingit, simulque
 Contunde, & varios agitans confundit satores.
 Præterea RECIPERE incretum sine furfure pollem
 Et laticem, subigenisque solum Cereale rotunda,
 Et super expande intritum; circumque, supraque
 Acta Ceres tegat, & ferulum regale coronet.
 Mox lento prunæ coquat igne artopta. salubrem,
 Prædulcemque cibum, quantum & quandoque libebit
 Sume, dapem memor egregiam monstrantis amici.

Errata typographica.

Cum accentu gravi lege adverbia subito pag. 3. l. 18. pag. 4. l. 24. & pag. 29. l. 7. Quam p. 3. l. 23. circum p. 5. l. 30. repente p. 11. l. 15. p. 13. l. 1. & p. 19. l. 15. modo p. 19. l. 13. penitus p. 20. l. 8. & p. 33. l. 1. quod p. 20. l. 20. citò p. 21. l. 20. perpetuo p. 29. l. 11. continuo p. 30. l. 16. minimum p. 30. l. 23. Cum circumflexo leg. Parte alia, p. 4. l. 20. & p. 11. l. 7. videre p. 4. l. 26. quam p. 21. l. 25. & p. 29. l. 11. Insere comma post oīa sua, p. 10. l. 15. post Roma tibi, p. 36. l. 6. post immane, ibid. l. 7. post immortale, ib. l. 16. post Hesperio, ibid. l. 27. post fastos, p. 37. l. 4. post undas, ibid. l. 24. post revinci dei comma p. 38. l. 3. post signis: pone colon pag. 36. l. 23. ibid. l. 24. leg. Quà vetus.

POE.

POEMATA
AUGUSTINI
FAVORITI,
SACRO COLLEGIO
CARDINALIUM
A SECRETIS.

A G O N,
 Sive de obitu
 SIDRONII HOSSCHII
 E S o c . J e s u .

*Menalcas Fabium Chisium Cardinalem ;
 Lycidas Poëtam refert.*

L Y C I D . U i t e f o l l i c i t a t i l u c t u s , q u æ c u r a ,
 M e n a l c a ,
 O & p a s t o r u m d e c u s , & f o l a t i a
 r u r i s ?

N o n a n i m u s t i b i , n o n v u l t u s , v e l u t a n t è , s e r e n u s ,
 Q u o b l a n d o s a u d i r e s o l e s a c r e d d e r e v e r s u s .
 A t q u i n u n c l a t o s c u m t e m p o r e s u m e r e v u l t u s ,
 P e r q u e v i c e s a l i q u i d , c u r a s q u o d f a l l a t a g r e s t e s ,
 L u d e r e c o n v e n i a t . J a m f o r m o s i s s i m u s a n n u s ,
 J a m g r a t i s o l e s , m o t i s q u e à f r o n d i b u s a u r a

L e n i o r : h e r b a t o r u m , s i l v æ d a n t f r i g u s & u m b r a s .
 E t p e r e a m , s i n o n i n v i t a n t o m n i a c a n t u m .
 Q u i n h u i c n o s c l i v o p a r i t e r s u c c e d i m u s , u n d e

C e r n e r e p r æ r u p t i f a s e s t d e v e r t i c e m o n t i s
 M u s c o s u m p e i t e r r a p i d a s d e s c e n d e r e l y m p h a s ,
 D u m s u b t e r l u d u n t s a t u r a e p e p r a t a c a p e l l a e .

M E N . A h ! L y c i d a , L y c i d a , s c i r e s m o d ò , q u à m m i h i
 l a x u m

P e c t o r e v u l n u s h i e t , m c e s t u m r i d e n t i b u s a g r i s
 H a u d , r e o r , o b j i c e r e s v u l t u m m i h i : m c e s t u s & i p s e
 I n g e m i t u s p l a n c t u s q u e o c u l i s r o r a n t i b u s i r e s .

Hic

Hic cæli nitor ipse, anni hæc vernantis imago,
 Hæc antra, hi fontes, ipsa hæc juga frondea tantum
 Me capiunt, quantum densis nox atra tenebris,
 Aut, cum improvisa cælum ruit omne procella,
 Percussæ nimbis segetes, & grandine vites.
 Usque adeò premit, ac mentem dolor improbus haurit.

L Y C I D. Quidquid id est, ne conde sinu : medicina do-

lori est

Illius indicium. Quæ non fluit unda, putreficit,
 Et ruit objecto violentior aggere torrens,
 Et compressa parit majorem flamma ruinam,
 Inclusique Euri tellurem atque oppida quassant.

Sic quoties celat causas, altâque repotus
 Hæret mente dolor, damno est sibi : pectore clausæ
 Marcescunt lacrimæ, spirantque in viscera tabem.
 Occidit hoc nuper morbo Lycus, occidit Alcon.

At si quid fortuna tibi crudele minatur,
 Antè luem pecori, aut stabulis incendia mittat,
 Aut capiti nostro quæ sint mala cumque reservet.

Te sine magna Pales squalentia linqueret arva,
 Lugerent armenta, armentorumque magistri,
 Fistula nec cuiquam curæ foret. Hæc mea certè,
 Ludibrium ventis piceâ penderet ab altâ.

Nec pulsæ valles, vocisque referret imago,
 Quod mihi cantandi cupido dictare solebat
 Carmen Apollineâ demissus origine pastor.
 Quin ego digressus silvis, lucemque perosus,

Ætatem in duro traherem miser Apennino.

MEN. Si tibi tantus amor luctus cognoscere nostros,
 Teque adeò tangit dolor hic meus, accipe. Venit
 Verus ab Arcadiâ nuper mihi nuntius, eheu !

Ægonem occubuisse meum : meus occidit Ægon,

Ægon,

Ægon, quo pastor totâ præstantior alter
 Non fuit Arcadiâ dulci perfundere cantu
 Mcenala, seu patrii saltus mulcere Lycæi.
 Cui me preclaris captum virtutibus olim;
 Cùm daret hospitium nobis illa aurea tellus,
 Fœdus amicitiæ nexu devinxerat arcto :
 Quicum sèpè morari, ac ludere sèpè solebam ,
 Quamquam vicinis fremerent regionibus arma,
 Nostraque finitimæ turbarent otia gentes.
 Quis casus mihi te , vel quis Deus abstulit , Ægon ?
 O nimis in miserum crudelia fata Menalcam !
 Infelix pecus ite, nihil moror , ite capellæ.

L Y C I D. Anne erat ille Ægon, cuius tu carmina quoniam

Infandam , nimiùm infandam referentia cædem
 Ipse mihi celsâ (memini) de rupe canebas ,
 Unde omnes latè turres ac Roma videri ?
 Sic inflectebas inter suspiria vocem ,
 Ut mihi visa iterùm fuerit discedere tellus ,
 Atque iterùm mœstâ involvi caligine cælum.
MEN. Ille erat : illum atro merserunt funere Parcæ ,
 Aurea divino modulantem carmina plectro .
 Esse quid hoc dicam , quòd tam breve ducimus ævum
 Mortales, vivunt cervi , corvi que tot annos ?
 Vidi ego succisas iterùm revirescere quercus ,
 Exutosque annis juvenescere sèpius angues .
 Quin & avem fama est, sæclis jam quinque peractis ,
 Oppetere , eque rogo, quem , quo nutritur, amomo ,
 Et nardi calamis , & odoro cortice myrræ
 Extruit ipsa sibi , vitam instaurare recentem .
 Ast hominem nec fata sinunt producere vitam ,
 Nec semel extinctum remeare in luminis auras .

Nym-

Nymphæ , immortales Nymphæ , succurrite nobis !
Dicite , si qua viret vestris in montibus herba ,
Quæ gelidos animam revocet vitalis in artus.
Dicite : tum memor hîc vobis altaria ponam ,
Et tenerâ faciam meritis pro talibus agnâ.
Quid loquor ? abripiunt venti mea vota protervi ,
Et prece nequidquam Divos atque astra fatigo.
Ægon hinc abiit , nec quisquam Ægona reducit.
Crudeles Divi , crudelia sidera , Nymphæ
Crudeles ! sed tu cunctis crudelior Ægon ,
Cedere qui vitâ potuisti absente Menalca ,
Immemor heu nostri ! Licuisset lumina saltem
Claudere , & extremum lacrimis perfundere nostris ,
Et dare , si quid id est , frigentibus oscula labris.
Sed forsan , cùm tu loquerere novissima verba
Languidus , ac dulces raperet dolor ultimus auras ,
Ipse inter lœtas ducebam pocula mensas
Nescius , aut queruli dirimebam jurgia Codri .
Quamquam , si penitus mihi mens non cæca fuisset ,
Certus ego hos olim potui prænoscere casus .
Sæpè etenim esculeâ captanti frigus in umbrâ ,
Dum tacitus sedeo , dum spirat amicior Auster ,
Lævam nescio quid pepulit mihi protinus aurem :
Cumque admovissem teretes ad labra cicutas ,
Diffona feralem reddebat fistula cantum :
Sæpè & sponte suâ manibus delapsa cadebat .
Quod supereft , tumulum extincto statuemus inanem ,
Quâ Tiberis sacrum velatus arundine crinem
Pacato Latias interluit amne ruinas .
Dein viridi in trunko nostri monumenta doloris
Inscribam lacrimans : quæ fortè notabitur arbos ,
Non illam venti eruerint , non frigore bruma

Lxx.

Læserit, aut ardens inimicis solibus æstas.
 Fixa solo stabit, facietque nepotibus umbram,
 Æternum testata meos hoc carmine luctus:
**SALVETE ÆGONIS CINERES, QUÆCUMQUE TENET
VOS**
IN TERRIS REGIO. VOBIS HIC JUSTA QUOTANNIS,
QUI VICINA TENENT PASTORES PASCUA, SOLVENT.
VIVENTEM COLUIT, NUNC RAPTUM LUGET, ET AB-
     SENS
ABSENTI TUMULUM POSUIT TITULUMQUE MENAL-
     CAS.
LYCID. Sed tu desine plura: vetat se quippe querelis
 Urgeri nostris, qui nunc, ut credere fas est,
 Exceptos cælo vates, exceptus & illo,
 Cantantes audit, pariterque auditur ab illis.
 Et tua dum mulcet nos fistula, pronus abit sol,
 Compellitque greges in septa reducere pastos.
 Cras facere exequias, manesque vocare licebit.

A D

P. S F O R T I A M
P A L L A V I C I N U M S.J.

Nicander.

Nuper ad Albuneæ silvam, quæ rupe sub altâ
 Spumanti præceps Anio devolvitur amne,
 Tityrus & Lycidas læti florentibus annis,
 Ambo pastores, ambo cantare periti,
 Carmine certavere. Locus certaminis antrum,
 Antrum umbrosum, ingens, pumex cui plurimus arcum
     Effigie

Efficit : at juxtā lāto se gramine tellus
 Vestit , & æternū violis vernantibus halat,
 Alluduntque leves avium concentibus auræ.
 Hic pueris locus : hic , cùm sol altissimus umbras
 Fecerat exiguae , steterunt cantantibus illis
 Pastores gregis immemores , grex immemor herbæ.
 Quin & Hamadryadum chorus affuit , affuit ipse
 Pan Deus , ac fremitu Satyri plausere secundo.
 Horum ego certamen , mihi quod narravit Amyntas ,
 Carmine non vano referam , nisi vanus Amyntas.

Tu modò , si Musam non dedignaris agrestem ,
 Sfortia , stirpis honos magnæ , quo fospite sacrum
 Tollit adhuc supra gentes caput Itala virtus ,
 Huc ades ; hic molli mecum confidere in herbâ
 Intereà , ac lensus poteris captare beatam ,
 Quam Zephyris quercus ludentibus explicat , umbram ,
 Dum rabidū latrat Canis æstifer , arvaque findit
 Torrida , dum tibi sudantur quæ Bætis & Ister
 Miretur , serique legant monumenta nepotes.

Ergò ubi propter aquam viridanti in gramine ripæ
 Procubuere , prior Lycidas : En Tityre nobis
 Illa dies tandem , benè quæ decernere possit ,
 Quis nostrum melior cantu sit , & arte cicutæ .
TIT. Quo me cumque vocas adsum : sic adsit Apollo .
 Non ego detrecto certamina : non ego , forsan
 Ut reris , canere indoctus . Scit vixtus Iolas ,
 Scit Dorylas , scit Acon , scit Tybridis accola Daphnis .
Lyc. Tu mentem huc adverte , Mycon : nec sit grav
 nostras
 Audire , arbitrioque tuo componere lites .
MyC. Ludite quæ vultis , cantuque exolivite curas .
 Pastor licuit semper , semperque licebit .

Cum

Cùm benè pavit oves , geniales dicere versus.
At si umquam licuit calamis , si versibus unquam
Ludere , nunc pastor calamis , nunc carmine ludat ,
Quando suas sibi pascit oves , oviumque suarum
Vellera securus sibi tondet , & ubera mulget.

TIT. Incipe tu primūm Lycida : nos deinde sequemur.

LYC. Nulla mora est : tua jussa sequor. Sed nequa sit isti ,
Vel mihi suspicio meditati carminis , omnem

Materiem præscribe , Mycon , legemque canendi.

MYC. Et dubitatis adhuc , cùm laudes , claraque facta

Nicandri montes resonent , vallesque profundæ ?

Plaudite Nicandro , Nicandrum tollite ad astra ,

Cui Divūm imperiis magni custodia templi ,

Et gentes latè in Latias commissa potestas.

LYC. Non opis est nostræ Nicandri dicere laudes ,

Sed vatum , quibus est animus divinior , & vox.

Nos humiles humili res dicere carmine sueti ,

Ac miscere leves per mutua jurgia lites.

MYC. Non semper leviora decet resonare cicutâ

Pastores Latios ; sed ut ipsa armenta gregesque

Pascuntur nunc valle cavâ , nunc montibus altis ,

Sic decet interdum gracili nos promere cantu ,

Quid faciat pingues pecudes , quid pabula læta ,

Munera quæque leves vincant Amaryllidis iras ;

Concipere interdum validos sub pectore motus ,

Et canere heroas , & numina magna Deorum.

TIT. Audebo : obsequitim Nicander fronte serenâ

Accipiet , si non carmen laudabit & artem.

LYC. Nos quoque , nos quanquam tenui conabimur ore

Grandia : conanti veniam dabit ille , finetque

Me laudi , meritisque suis , & grandibus ausis ,

Dum majora paro , faciliter proludere versu,

Illi nostra quies , illi gratissima ruris
Otia debentur : quin ipse hic spiritus illi
Debitus : ille meos calamos non passus inertes ,
Hospitiumque dedit , collemque habitare Quirini.
Et quamquam minimè liceat mihi , ut antè licebat ,
Sancta impressa notis cælestibus ora tueri ,
Antè , Mycon , versà in cælum radice videbis
Tendere Chaonias quercus , terramque subire
Frondibus , antè nigro manabunt lacte capellæ ,
Quàm sacer è nostro labatur pectore vultus .
Myc. Ergò agite , & celebrate virum : sed gentis honoris
Mittite Nicandri propriis adjungere factis .
Longa retrò series , quos illa recenset , avorum .
Hi pacis clari studiis ; hi Marte feroceis
Addiderunt patriis ingentia nomina fastis .
Fundarunt alii regali splendida luxu
Atria ; follemnes alii cælestibus aras ,
Ipsi olim decorandi aris : ingentibus illi
Muneribus fovere Deas Heliconis , & omnes
Egregias artes . Gens auri dives & agri ,
Ausoniasque domos claris complexa Hymenæis ,
Et latè quondam Tusco dominata profundo ,
Quà sacer Alcidæ portus . Sed nescia virtus
Crescere majorum titulis . Erit hic vir , hic unus
Argumentum ingens , messisque uberrima laudum .
Vos canite , ut studiis major puerilibus infans ,
Cùm vix à caræ depulsus lacte parentis
Figeret incerto dubius vestigia gressu ,
Templa celebrarit Superum , imbueritque tenellum
Religione animum : ut fugiens contagia vulgi
Hauserit augustos intra documenta penates ,
Queis ille insistens summa ad fastigia rerum

Sur.

Surgeret, ac fesso tandem succurreret orbi.
Inde, ubi virginas primæ lanuginis umbræ
Conspersere genas, ut famâ impleverit Urbem;
Et gravibus curis virides addixerit annos,
Munera per populos obiens: ut sæpè potentum
Limina, & augustas jussus penetraverit aulas,
Quarum vestibulum ante ipsum manus excubat atræ,
Invidia, infidiæque truces, fraudesque dolique,
Nec tamen attigerint illum fraudesve, dolive,
Aut aliæ scelerum pestes. Ut namque per altos
Ionii fluctus, & amaræ Doridos undam
Integer evadit Siculas Alpheus ad oras:
Sic magnam intactus mentem, fugiendaque certus,
Quamvis blanda forent, non immiscere petendis,
Ad patriæ fæse vertit cælestis amores.
Testes, quos olim divino percitus igne
Corticibus teneris ætate tenerrimus ipse
Inscripsit versus, & quos jam firmior ætas
Ore alio indictos è venâ divite fudit
Per numeros omnes, quidvis imitante Camœnâ.

Dicite, quot vigili versaret pectori curas,
Cum victum miseris tellus irata negaret
Gentibus, & crebræ viduarent oppida mortes,
Bellaque vicino fremerent insana tumultu,
Quà centum Eridanus fluviis, luctuque sororum
Dives init Libycis regnatum flatibus æquor.
Quid non Ionio in magno, quà nota trophæis
Insula Sicanum contra jacet alba Pachynum,
Quid non & Rheni sinuosum gessit ad amnem,
Dum pacem indignam Superis inhonestaque damnat
Fœdera, frustrâ hominum testatus jura Deumque?
Hunc si sancta prius tribuissent numina terris,

D 2

Non

Non toties luſtu impleſſet Germania cælum,
 Quod trunca heu toties provolvens buſta , virūmque
 Cæde calens Albis glaciale refolveret æquor ,
 Triftiaque alberent inhumatis cladibus arva.
 Non dulci patriâ extorres inopeſque Britanni
 Errarent terras omnes , maria omnia circùm ;
 Nec tam bella diu premerent , bella impia Cretam ,
 Quā fatum Europæ pendet ; nec inulta doleret
 Civibus exhaustas urbes , cultoribus agros
 Italia infelix , prifcos oblita triumphos.
 Quin & Sarmatiam ferro quæ vaſtat & igni
 Barbara gens , rebusque novis elata ſuperbit ,
 Cederet , ac verſis dudum in contraria fatis ,
 Ardentis patriæ buſtum , cineresque fuorum
 Ipsi gemens , fuso lueret commiſſa cruce.

Dicite , uti tandem poſt hæc diſcrimina rerum ,
 Poſtque tot exhaustos pelago terrâque labores ,
 Romuleas iterū meritorum plenus ad arces
 Venerit. Haud mora : vix aderat , cùm vidimus ipſi
 Murice fulgentem Tyrio ſuccedere curis
 Jam ſenis Ægonis , rerumque affueſcere habenis ,
 Donec ad imperii culmen fatale trahentes
 Nicandrum Superi ſacratâ in Sede locarunt.
 Hæret adhuc animo haud obliuiscenda per ævum
 Illa dies , quæ prima virum mortalibus ægris
 Sublimem folio oſtendit , cùm pectore clauſum
 Spiraret Numen , vultuque immobiſis alto
 Diuideret ſacrâ cæleſtia munera dextrâ.

Hinc canite , ut redeant noſtriſ felicia ſilvis
 Sæcula , & antiqui mores : ut Copia pellat
 Læta famem Latio , cælumque Astræa relinquit :
 Ut , cogente Deâ , tandem furor impius arma

ponat

Ponat, & agrestem gladii curventur in usum ;
 Quæque tulere diu patrio procul ab lare durum
 Exilium tristes inhonoratæque Camœnæ ,
 Excutiant mcerorem animo , Phœboque canente
 Sollemnes ducant choreas per amœna vireta ,
 Rursus & incipiant herōum dicere laudes.
 Sic ubi tempestas nil tale timentibus arvis
 Incubuit , stragemque dedit , si nubila cedant ,
 Si lenes redeant Zephyri , solemque reducant;
 Ridet ager , curvumque nemus se rursus in auras
 Explicat , & fulco seges inclinata resurgit.

Nec finite indictum, ut passim decora alta Latini
 Nominis informes inter defossa ruinas
 Erigat : ut priscum templis instauret honorem ;
 Vellat ut è nostris dumos , herbasque nocentes
 Providus , & lætas inducat montibus umbras ;
 Utque suas , Divumque sacras inscripserit ædes :
NULLI FAS CASTUM SCELERATO INSISTERE LIMEN.

Tempus erit, quo facta dehinc majora canetis,
 Cùm , suadente illo , positis civilibus armis ,
 Cessabit tandem quod Gens Feronia bellum
 Upiliâ cum gente gerit. Tum tota repente .
 Tempestas belli Ionium descendet in æquor :
 Tum populum latè victorem , ac fata ferentem
 Ultima , & Ægæi rumpentem claustra profundi ,
 Quò meritas repeatat pœnas , gentemque superbam
 Ryphæas hyemes ultra , Tanaïmque relegate ,
 Pallidus Odrysia spectabit ab arce Tyrannus.
 Sic ubi longa fames aquilam , cædisque cupido .
 Acrior ad terram speculâ dimisit ab altâ ,
 Tum qui se novus ad solem circumspicit aureo
 Fulgentem tergo , squamisque recentibus anguis

Vicinâ condì properat sub rupe ; sed illum
 Improvisa super volucris venit , & premit ungue ,
 Nidorumque dolos , aviumque ulciscitur iras.
 Tum demum exuerit vinclis sese inclyta tellus
 Divini servans monumentum ac pignus amoris.
 Tum caput attollet Silois , Tybrimque parentem
 Jordanes , jaculisque colet crinitus Orontes.
 Tum dulcem nobis longo pōst tempore tandem
 Fas erit Arcadiam , lucosque revisere sacros ,
 Taygetique nemus nigrum , fontesque Lycaeī.
 Nec minūs Arctoo properat quæ litore Pallas
 Romanum ad Tiberim Patribus spectanda Latinis ,
 Graiorum decora , & caras inviset Athenas ,
 Frigus & ad sacri ripam captabit Ilissi.
 Tum mores hominum mitescent , tum pecus omne
 Unum Pastorem , atque unum cognoscet ovile.
 At tu , SANCTE PARENTS , hominum celebrabere votis ,
 Africa quā longè pluvium porrecta sub Austrum
 Ambustum Oceani mediis caput inserit undis ,
 Quaque Caledoniis Thule pulsata procellis
 Prospicit ignotos curvo de litore fluctus.

Tale Mycon certare volentibus argumentum
 Tradidit , hanc rerum seriem : quam deinde securi
 Tityrus & Lycidas , nemorum plaudente coronā ,
 Plurima sub sacrâ fuderunt carmina queru ,
 Quæ tacito secum meditari examine mentem
 Convenit , ut melius referamus in ordine quicquid
 Tityrus & Lycidas sacrâ cecinere sub umbrâ.

ALE

ALEXANDRO VII.
PONT. OPT. MAX.
RENUNTIATO.

UT ad vireta Pindi ab Urbe Romulâ
Bono profecta Fama venit alite,
Tenere sceptrâ CHISIUM, novem Deas
Comam ferunt ligasse fronde Delphicâ,
Eburneoque collo eburna barbitos
Ut alligata, constitisse protinus,
Ubi perennis unda prata dividit
Odore lœta graminum virentium.
Ibi decenter implicasse mutuas
Manus, pede impulisse & arva libero:
Ibi increpante pectine aureas fides
Diu negata condidisse carmina.

Dies beata ter quaterque, vatibus
Canenda semper, & colenda gentibus,
Vetusæ sœcla quæ reducis aurea,
Fidemque cum forore ab axe devocas!
Vides, redux ut Africis ab areis
Latina jam revisat arva Copia,
Famemque pellat Africas ad areas?
Ut alma Pax neces & arma submovens
Gravi cruenta bella compede alliget?
Tuo, beata lux, favente numine
Loqui ecce rursus antra, rursus incipit
Tegi erudita lætiore frondium
Honore silva, largiorque Pegasi
Sonante rivus exilire ab ungulâ.

D 4

Ubi

E

Ubi hæc dedere dicta , nona Virginum
Chorum jubet silere , & una concinens
Lyram maritat altiore carmine.

DE EODEM.

ERgò inexplo miseras flagello
Diræ agunt gentes ? Piget heu sinistram
Tam diu sortem doluisse , & orbis
Fata ruentis.

Vidimus campo Libitinam aperto
Huc equis illuc volitare nigris ,
Quæque Gradivi solüsset ardor
Offa legentem.
Decolor tabo Sicoris , Padusque
Testis , & ripâ Thameſis cruentâ ,
Magnaque adversus Thameſim resolvens
Oſtia Rhenus.

Turbine hinc nostras Oriens citato
Acer in clades ruit , hinc avorum
Cimber ulcisci cupidus Latino
Sanguine manes.

Hinc levi frontem redimita culmo
It Fames circùm , sequiturque Pallor
Tristis , & scissio pavidus capillo
Luctus euntem.

Sed per hæc ardens init astra Virtus ,
O datum Europæ decus , & levamen
Dulce , ALEXANDER , miserante fellas
Numine terras !
Monstra si tellus manibus negasset
Herculis , magnus latuisset heros ,

Nec

Nec suo audisset resonare Tuscum
Nomine litus.

Tu bonæ fructus reveshes benignus
Pacis, & plenis Cererem maniplis;
Te sacrum doctæ Tiberim revisunt

Vindice Musæ.

Flectere infuetum tibi cerno victos
Poplitem Parthos, Arabasque fracto
Suplices arcu dare thura nostris
Mascula templis.

Nam comâ latè viridante QUERCUS
Montis insedit juga Vaticani,
Totum ut humanum genus hospitali
Protegat umbrâ.

Vos ALEXANDRO gladium sequestro
Ponite, & motus animi calentes:
Jam satis cædis, cinerumque: ferro
Parcite Reges.

Cur in infontûm malè pertinaces
Urbium casus acuuntur enses,
Justiùs Thracum quibus imminentûm
Turba periret?

Qui super campis glacialis oræ,
Italûmque arvis, pelagoque fusus,
Barbarem sanguis potuisset omnem ex-
Scindere gentem.

Jam pio tandem sociate fortes
Fœdere in Creten, Solymamque dextras.
Ite victores pia vota magno
Solvere busto.

Ite: Naupacti recubans in antro
Nuper auditus graviore Triton

Præscius conchâ cecinisse fracti
Colla Tyranni.

Thraciæ vobis animæ faventes
Carbasa in Syrtes inimica vertent.

CHISIUM fidus reget omne certâ
Luce periculum.

DE EODEM.

CLades furentis quisquis Europæ graves
Abominatus, atque Christiadûm (nefas !)
Contaminatas scelere civili manus,
Multâ rogasti Numen iratum prece,
Rediret ægris alma pax mortalibus,
Et qui profanis mutuam in stragem duces
Aguntur odiis, fœdere inter se pio
Juncti in superbos arma Thracas verterent;
Quisquis reversam cernere optasti diu
Cornu beantem divite arva Copiam,
Reducesque cum forore Pietatem ac Fidem,
Et ad antra Cyrrhæ jam diu silentio
Tristi jacentes, & recusantes lyram,
Rursum canentes fontis ad caput sacri
Audire Musas; quisquis Urbem redditam
Decori intueri, prisca quod virtus patrum
Paravit, artibusque florentem bonis;
Aras corollis, eia, consternas pius,
Summoque gratus vota persolvias Deo:
MAXIMUS habendas rerum ALEXANDER tenet.

IN

IN E J U S D E M S. D. N.
DIEM NATALEM.

VEnit ALEXANDRI natalis. Supplicet aris
 Turba frequens : flammis fumet acerra piis.
 Nec citharæ sileant, citharis nec carmina desint :
 Huc , age , qui citharâ , carminibusque vales.
 Vos quoque , felices animæ , pia nomina , Vates,
 Quos Latium , quos & Græcia terra tulit ;
 Seu vos æternùm retinent Parnassia Tempe ,
 Seu choream in silvâ ducitis Elysiâ ;
 Quandoquidem manes imâ tellure repostos
 Arte ferunt , vivi quam coluere , capi ;
 Cingite fronde comam , & Troiâ Thebisque relictis ,
 Natalem magni concelebrate Patris.
 Et dum , V I V A T I O , resonamus , amabile carmen
 Integret Elysium , Pieriumque nemus.
 At vos , Aönides , quarum sub numine sacro
 Læta virent docta jugera Castaliæ ,
 Flectere queis animos , & inexorabile pensum
 Parcarum citharâ carminibusque datum est ,
 Si puerum arcana faciles fovistis in umbra ;
 Si juvenem purâ sœpè rigastis aquâ ;
 Illius ob carmen nostri si gloria sœcli
 Tollit se vestris ardua verticibus ;
 Si plausum tripodes , vocaliaque antra dedere ,
 Cùm Deus hunc magnum misit in imperium :
 Dum lucem hanc colimus , cantu fidibusque favete ,
 Ac pede , res agitur vestra , favete Deæ .
 Fallor ? an excitæ veniunt ad sacra sorores ,
 Fronde coronatas expediuntque lyras ?

Et

Et numeris certare parant? Certaminis hujus
 Signa dat è summo Calliopeia jugo.
 Ergò diem faustis celebremus nos quoque votis:
     Annus enim nobis sæpè canendus adest,
 Quo Christum accipiant ultrò regna invia nautis,
     Litoraque algenti siqua sub axe jacent;
 Quo tandem à miseris rubigo turpis aristis
     Telorum duram transeat in segetem.
 Tu modò dexter ades, tantisque allabere cœptis,
     Qui flectis nutu regia corda tuo.
 Quæ rabies armet populos, quæ prælia poscant,
     Quæ scelerum, quæ sit Martis imago, vides.
 Hinc premit Helvetiam strictis furor impius armis;
     Hinc luget patrio Sarmata pulsus agro.
 Heu conjuratis etiam sociata Britannis
     Arma metum populis exitiumque ferunt!
 Heu iter infaustum relegens feralis Enyo
     Itala pugnaces dicit in arva manus!
 Ceu Padus Insubres cùm turbidus invehit imbres,
     Quos miséri luētus augeat agricolæ.
 Hinc etiam ferrum Odrysii crudele Tyranni
     Per Venetum clades imminet Italiæ.
 Scilicet Italiam contra bella impia surgunt:
     Huc inhiant diræ crimina barbariæ.
 Tu tamen ô populis tellus assueta regendis,
     Ingenio atque armis inclyta, parce metu.
 Maxima ALEXANDRI virtus tibi militat, altis
     Alpibus & gemino firmior usque mari.

AD

A D E U M D E M,

de hesterno fulmine.

Cesserat atra fames Latio, T E, Maxime Princeps,
 Vindice, & horribilis, sed sine clade, lues;
 Cùm miserae nondum placatus Jupiter Urbi,
 Illam majori devovet exitio.
 Pallentem immittit morbum, quo Flavius æger
 Detinuit multos anxia corda dies.
 At Juvenem egregium populis donare coactus,
 Arripuit tandem tela trifulca manu.
 Irrita sed pariter ceciderunt fulmina, & iram
 Numinis ante tuos deposuere pedes.

A D
F L A V I U M C H I S I U M
A L E X A N D R I V I I .
P O N T . O P T . M A X .
F R A T R I S F I L I U M .

Phœbus ubi primùm revehit cum luce labores,
 Redux ab orbe suaveolentis Indiæ,
 Ejus ab aspectu pendet prænoscere sollers
 Ligur magister atque arator Appulus,
 Quid pelago campisque niger denuntiet Eurus,
 Orionisque triste sidus apparet.
 Nam si nubilus obducat caligine vultum,
 Uterque cautus abstinet periculo;

Sinn

D

Sin autem extulerit nebulis rosea ora fugatis,
     Hic alligare vomerī boves, at hic
     Solvore velivolam properat de litore puppim,
         Rates & æquor execrante conjugē.
     Haud aliter te, qui priscum genus indole pulcrā,
         Et ore, suavibusque moribus refers,
     Ut nitidum os, F L A V I, divino lumine vidit
         Recentis extulisse more sideris,
     Suspexit Roma, estque animo prudente futuri
         Dies sibi augurata candidissimos.
     Latè humiles terras animo nam despiciſtis alto,
         Cupidinumque vulgus impotentium
     Sub pedibus premis, infelix quibus acta juventus
         Tumet furente pejus Adriatico.
     Unus amor recti, virtutis te decor unitis
         Juvat, pudorque comitasque Chisia :
     Degeneremque vocas, veterum qui jaſtat avorum
         Iners propago nomen atque imagines.
     Quare hominum studia, ac dulces ante omnia Muſa,
         Novam micare quando ſpem vident ſibi,
     Erexere animos. Tu Divas excipe blando
         Domesticam ſecute gloriam ſinu.
     Scilicet Auguſti referentem nomen & artes
         Virum memento ſanguinis decus tui.
     Qui niſi regali jufſiſſet mente beatum
         Patēre limen hospitale vatibus,
     Egregios ut avos, & avos numeraret avorum,
         Ut eſſet ampla res, opesque Chisiae,
     Frigidus, heu, mutusque foret ſine nomine pulvis,
         Per ora nec volaret inclytus virūm.
     Quamquam operæ precium priscorum ingentia non eſt
         Referre facta Patrum, ubi præit ſuis

Maxi-

Maximus auctor ALEXANDER, qui cum pietate
Suâque sorte robur æquat ingenI.
Ille vides ut sâpè jubet secedere curas,
Onusque ponit, & reclinat in sinum
Musarum. Hæ folio nimirum cum Themide ipsa
Sororibusque pulcer assident chorus.
Credo equidem : neque enim ingeniis fuit hospita sacrâs
Pudor vireta linquere & jugum biceps
Pro Vaticano, pro dulci colle Quirini,
Ubi perennis aura veris intepet.
Nec minùs intercâ populis assuesce regendis,
Id approbante, qui benignus imperI
Te vocat in partem rerumque arcana, secutus
Quod omnium supremus arbiter Deus
Suadet, ALEXANDRI qui res, & facta reliquit
Sibi, suoque temperanda numine:
At regere imperio volucres elementa ministros,
Polumque jussit, & rotare sidera.
Jamque decus, patro tibi quod promittitur astro,
Et experta servidis Quiritium
Votis alma dies aderit, cùm Romula pubes
Metu soluta, tristibusque næniis,
Te proceres inter Latios, spem Tybridis altam,
Honore cernet eminere debito.
Mox linquentem urbem comitabitur omne læto
Iter precata molle; seu jubeberis
Ire Alpes ultra, seu te committere ponto,
Etrusca præter & volare litora.
Olim namque tibi Regum componere dextras
Deus reservat, & ligare mutuo
Fœdere in excidium Thracum, tua jussa sequente
Per æquora alta me, per Alpium juga.

Tum

Tum mihi , tum magnis pia vatibus arma vicissim
 Canentur arma , fortiumque dexteræ ,
 Quis feret auspicibus Solymæo dona sepulcro
 Ab occidente vectus hospes ultimo.
 Medus ALEXANDRO tunc demum ac Thracia supplex
 Sacros fidelis osculabitur pedes.

C L E O P A T R A
 IN HORTIS VATICANIS

A D

C H R I S T I N A M,

Suecorum, Gothorum, Vandalarum Reginam.

SI te spe&taclum infelix , si tristia tangunt
 Fata meæ duro benè sculptæ in marmore sortis ,
 O nostros dignata lares invisere mundi
 Cardine ab extremo , patriâ regnoque relictis ,
REGINA , herôum nulli virtute secunda ,
 Aurea quos olim tulit ætas , maxima Olympi
 Numina cùm humanos non dedignantia cætus
 Te&tta frequentabant mortalia , castaque gentis
 Pectora non falsæ complebant laudis amore ;
 Huc ades. Illa ego sum Latii celeberrima fastis
 Femina. Nostri angues , animumque in morte ferocem ,
 Quò properas ? Saltem alloquio solare dolentem
 Reginam Regina ; nec est indigna videri
 Forma loci , & sacris regio gratissima Musis ,
 Quæ nemus hoc , fontesque colunt , jugaque alta , viretis
 Cyrrhæ posthabitæ , & verticibus Parnassi.

Hk

Hic ubi Graiorum artificum miranda videbis
Signa antiqua , tuæ gentis quibus ira pepertit ,
Abstinuitque manus artem mirata vetustas.
Ut de me fileam , viden' hos , qui robore multo
Luctantem , ingratosque Deos , arasque vocantem
Arrecti miserum spiris ingentibus hydri
Laocoonta ligant ? Ut anhelat ! ut ore supremùm
Ingemit ! ut socios implorat , opemque propinquā
Herculis ! Ipse quidem casum dolet , & cupit angues
Elisisse manu , ac primos iterare labores
Phidiacus labor Alcides ; sed enim aspera Juno
Heroa immeritum dum grandine pulsat & imbris
Non tantum orbavit clavâ , exuviasque leonis ,
Verum & poplitibus nervos , humerisque torosa
Brachia divellit , fecitque ex Hercule monstrum
Informe , ignaræque (nefas !) ludibria turbæ .
Ast illum informem licet , & sine nomine truncum
Miratum huc Ararim veniunt , Rhenumque bibentes ,
Et vivos illinc discunt effingere vultus .
Cetera quid memorem ? Nilum , Tybrimque parentem
Spirantes docto in silice , Eridanumque Tagumque
Nativo fulgentem auro , Gangemque superbum
Eois opibus , quos omnes dædala , & ipsi
Æmula Naturæ finxit manus ? Hic habitant Di .
Aurato hic Phœbus percurrit pectine chordas :
Hic gelidam fundit proles Semeleia lympham ,
Pocula , deliciasque tuas : hic otia degunt
Mercuriusque , minaxque rubenti casside Mavors ,
Et magni Æneæ genitrix , & candida Phœbe ,
Omnes aut Divi , aut Divum genus : unaque deerat ,
Quam studiis , vultuque refers , factisque , Minerva .
Huc & ALEXANDER (Fabium tunc nomine dici

E

Au-

Audieram) indocti fugeret cùm murmura vulgi,
 Nobiliumque manus juvenum comitata solebant
 Ferre pedem , híc tristes animo deponere curas ;
 Dulcia securæ ducentes gaudia mentis.
 Vidi ego , & in cubitum surrexi oblita doloris ,
 Incessumque viri observans & lumina , dixi :
 Aut Babylon ignara futuri ; aut hic erit , hic vir ,
 Olim qui Latiam regnando restituat rem ,
 Qui veteres artes , & sœcula prisca reducat ,
 Iratasque pio componat fœdere gentes ,
 Quamquam animi flecti indociles , & vulnera tactu
 Crudecant , medicamque manum impacata recusent .
 Quò properas ? ne , Diva , oculis te subtrahe nostris :
 Namque ego te rerum seriem , eventusque docebo ,
 Qui super heroum sedes , super æthera tollent
 Nomen ALEXANDRI , sub mortem plurima quando ,
 Et longè faciem venientis cernimus ævi .
 An te proxima silva trahit , studiumque ferarum ?
 Non ibi torvus aper , non duris unguibus ursi ,
 Quos jaculo cecidisse tuo sœpè horruit Arctos
 Utraque ; sed cervi imbelles , capræq[ue] fugaces ,
 Piætarumque cohors non invadenda volucrum .
 Quin etiam casus , & mors ingloria ab altis
 Imminet arboribus : nam quæ nux pinea curvo
 Strata jacet campo , Satyros quam ludere circum ,
 Metirique vides thyro , suâ ab arbore nuper
 Decidit , & magno tellurem perculit iœtu .
 Adde , quòd inclusus Boreas , Eurusque , Notusque ,
 Et quotquot sœvis agitant plangoribus æquor ,
 Illâ turre fremunt eversuri omnia latè :
 Quāvis sub tanto cohiberi Principe venti
 Non indignentur , veniantque ad jussa volentes ,

J. am.

Jamque parent iterum Scythicas illidere puppes
Leucatæ. Ah diram Leucatam. & conscia luctus
Saxa mei ! heu dolor, heu cladis monumenta nefandæ !

IMMINENTE JAM AUTUMNO
INVITAT AD RUSTICANDUM.

Recitatum in Academia Humoristarum.

P Ater Quirine , tuque Mater urbium ,
Strepente semper æstuans negotio ,
Diu valete ; tuque lympha nobilis ,
Ubi erudita Pallas ora proliuit ,
Paterque Phœbus aureum lavit caput .
Vocant enim beata ruris otia ,
Chorusque mollis innubarum Oreadum ,
Ioque Bacche , Mœnandum frementium ,
Quibus reclamat ore Bacchus ebrio
Caput corymbo amictus , atque pampino
Decora vincitus implicante cornua ;
Bibamus , eia , tempus , eia Mœnades .
Eamus ergò . seu vetusta Tiburis
Juvat videre tecta , sive Tusculum .
Sed omnis antè cura acerba pectoris
Recedat usque ad ultimam Britanniam ,
Laborque durus inquietus exulet .
Amor fit unus , una cogitatio ,
Carere amore , cogitationibus .

Eminentissimo Principi

B E R N A R D I N O
C A R D I N A L I S P A D A E,

Ineunte anno M DC LI. bene precatur.

O Pars altior inclyti Senatūs,
Cujus Romula gens ab ore pendet
In lātis simul, arduisque rebus,
Noſtri præſidium decusque ſæclī,
Qui patrocinio tuo fideli
Omnes ingenuas tueris artes,
Artes ingenuas adeptus omnes;
Vultu illo excipe blando, amabilique,
Quo tamquam in folio ſuo renidet
Majestas Latii, decorque priscus,
Propensum obsequium meæ Camcœnæ,
Dum Jani redeuntibus Kalendis
Vota concipit, aureosque foles
Tibi, ac Nestoreos precatur annos.
Dexter atque utinam Deus ſecundet,
Quæ cum ſolibus aureis Camcœna
Et cum Nestoreis precatur annis.

*Aulæa à fulmine illæſa, aureo tantum
limbo correpto.*

A Urum corripuit fulmen; nil cetera læſit,
Non aliàs cecidit justiùs ira Jovis.

F. 68

*Faber ferrarius diurnum quæstum scenicis
ludis impendens.*

POstquam laffavit miseris incude lacertos
Forcipibus versans æra recocta faber,
Scenica ridendi studio spectacula quærit,
Quosque locat populo mimica turba jocos.
Hinc ccena infelix torquentes lumina cepæ:
Sic illi risus vertitur in lacrimas.

*Cum inhabitaret cubicula, quæ sunt
in fornice Vaticano.*

QUas imminentes fornici vides curvo
Ædes inæquali ambitu, sed arcano
Sacras recessu, hortis virentibus lætas,
Miroque hyeme mediâ tepore vernantes,
Me summa Principis benignitas jussit
Incolere; me, qui nuper improbæ nutu
Sortis reductum in angulum relegatus,
Quà bubo, quà diræ striges catervatim
Ferale ab altis carmen integrant nidis,
Longè à sodalium atque solis aspectu
Vitam in tenebris ac timore ducebam.
Succede tectis hospes, & loci felix
Genio fruare, dum recolligis vires,
Quas longa passus mille porticus fregit.
Hic Phidiæ non signa, non Apellæas
Tabulas require: non teguntur aulæis,
Tyrio nec ostro splendidi lares fulgent;
Sed omnium instar vultus est ALEXANDRI.

E 3

A D

A D
ALEXANDRUM VII.
PONT. OPT. MAX.

Ineunte Pontificatus anno quarto.

Non indigna Tūi canerem nunc, Maxime Princeps,
Sed cohibet justus me, retinetque pudor.
Nam recolens lucem, Tībī quæ dedit Orbis habenas,
Natalem celebrat nostra Thalia suum.

A D
VILLAM PERETTAM
IN AGRO TUSCULANO,

*Cum Flavius Chisius S. R. E. Cardinalis lenta
inibi febri detineretur.*

Villa decus Latiæ telluris, candida Villa,
Credita cui domini vita salusque mei;
Salve ô deposito felix, & pignore tanto
Factura egregiis urbibus invidiam.
Quòd si quām felix, si quām formosa vocaris,
Vis quoque tam nobis dicier esse pia;
Redde illum precibus tandem mitissima nostris,
Et Romæ assiduis vocibus incolumem.
Spes fuit, his Juvenem recreatum dulcibus auris
Non multos intra posse valere dies.

Urbis

Urbis propterea grave murmur , & aëra lento
     Deseruit, cœlo posthabuitque tuo.
 Irrita ne facias quæ tu sperare jubebas ;
     Sed fac quod medicæ non valuere manus.
 Omnia præsidia , atque artem consumfimus omnem :
     Morbi evelendi nulla relicta via est.
 Secta bis ardente venis fudere cruorem
     Brachia , nec pedibus sœva pepert acus :
 Non tamen idcirco penitus deferbuit ardor
     Indomitus : per enim viscera serpit adhuc.
 Omnes experti succos , quos Appula tellus ,
     Pinguibus & venis India dives alit ;
 Non tamen Appuliæ , nec quos alit India succos
     Attulerunt , ægrum quæ relevaret , opem.
 Nil non tentatum nobis : nil profuit ægro :
     Quæque juvat cunctos , huic fuit herba nocens.
 Hæret adhuc siccis vis morbi infixa medullis ,
     Nescius & stomacho cedere languor iners.
 Jamque dies illum decies , heu ! quinque jacentem
     Lectulus ingratu detinet hospitio.
 Scilicet est illi fedes invisa quietis ,
     Pluma gravis misero est , ipsaque dura quies.
 Nos verò interea , Flavi cùm posceret ægri
     Lapsa valetudo publica damna queri ,
 Colle super viridi , nigraque sub ilice lenti
     Ludimus imparibus carmina juncta modis.
 Et nunc insidias avibus , nunc tendere damis ,
     Nunc juvat Albanos currere linte lacus.
 Ire nec aërii piget ad fastigia montis ,
     Unde humiles terras cernimus , & maria.
 Sæpè suburbanas amor est lustrare ruinas ,
     Quæque jacent veterum tot monumenta virûm.

E 4

Atque

Atque h̄ic oblii curarum , Urbisque laborum ,
Dicimus : O hominum gloria , spesque breves !
Vivamus dum fata finunt , dum sanguis & ætas
Firma : venit celeri cana senecta pede.
Inde super mensâ discumbitur ordine longo ,
Et loquimur multo libera verba mero.
Me tamen hæc inter domini languentis imago
Admonet in magnâ vivere tristitiâ ;
Nec tantùm precibus Divos onerare , sed ipsiſ
Ferre jubet saxis vota precesque dolor.
Tu nostro , tu , Villa , precor , succurre dolori :
Istic jam luces bis jacet ille novem.
Pallor eat , maciesque omnis procul , & mala febris
Desinat alterno corripere ossa gelu.
Fac redeat pedibusque vigor , sensusque palato ,
Occupet & totâ lumina nocte sopor.
Fac revocent vires excusso membra veterno ,
Floreat & læto pristinus ore color.
Sic tibi ne pinguem lædant mala gramina messem ,
Nec timeat siccōs vinea culta dies.
Sic quæ perpetuò velat nebula improba Romam ,
Exulet æternū finibus illa tuis.
Sic tristes hiemes , & scotos grandine nimbos
Jupiter intactis arceat arboribus.
Sed , cūm opus est , placidum demittat ab æthere , sensim
Qui sole arentem temperet imber humum.
Ipsa tuos colles vivaci Pallas olivâ
Vestiat , & Baccho certet amica Ceres.
Quique coloratos redditum meditatur ad Indos
Pomorum nullo vincitus honore caput ,
Hinc legat Autumnus semper sibi poma , suasque
Conferat huc omnes fertilis annus opes.

Præ-

Præterea si fama tibi , si gloria cordi est ,
 Villarum fies tu quoque nobilium.
 Nam tibi munera læta , tibi annua sacra feremus
 Instruēti citharā , carminibusque sacris.
 Huc ego cum Musis Parnassia templa potenti
 Carmine traducam , Pieriosque lacus.
 Hic ederae surgent , hic laurus digna Poëtis ,
 Hac se victores cingere fronde volent.
 Tunc tibi Telegoni cedet locus omnis , & udo
 Quotquot spectantur Tibure deliciæ.
 Cedet & ipsa Paphos , semperque virentia Tempe ,
 Et fies hortis notior Alcinoi.

A D

FELICEM ZACHIAM,

In funere

NATALIS RONDININI FILII.

Ex Albano secessu.

SEcretæ nemorum valles , mutique recessus ,
 Et deserta loca , & tacitura querentibus antra ,
 Quæ priscos habitasse ferunt (& credere dignum est)
 Mortales , sine lege pios , sine messè beatos ,
 Accipite hos ægro proruptos pectore questus ,
 Quos pietas , quos æger amor , luctusque requirunt .
 Et vos frondoso surgentes vertice fagi
 Me finite , erexit lugentem funus amici ,
 Illius æternum vestris incidere nomen
 Corticibus : meus hic saltem , dum stabitis , unà

E 5

Vi.

Vivet amor, luctusque mei monumenta manebunt.
Me finite h̄ic viridi carmen, lacrymabile carmen,
Tristibus ad citharam numeris disperdere in umbrā,
Quod recinant, qui se querulis solantur avenis.
Dulce queri miseris: dedit hoc natura levamen.
Hoc animi, quæ vix umquam coitura putares,
Vulnera dictamno curat, mulcetque dolorem.
Plorat Ityn Progne; confortem turtur ademtum;
Cæyca Alcyone; casum Phaëthonis olores.
Scilicet & mœstis implet nemus omne querelis
Flebiliter quærens absenter bucula matrem:
Et nunc hæret inops animi, nunc arrigit aures,
Si quæ fortè procul crebris mugitibus instet,
Errantem admonitura sui: nunc acta furore
Dat gemitus incompositos, & in avia fertur,
Terror Hamadryadum, stragesque miserrima silvæ.
Illa peregrinum, natorum oblita, juvencum
Per saltus sequitur, vel festa altaria circùm
Flore revincta caput magnis cadit hostia Divis.

Justa quidem caræ jampridem solvimus umbræ:
Nec cineri amplexus, largus nec defuit imber
Funeri, ubi casu perculsi, ac vulnere primo.
Sed præstans animi Natalis, & indole pulcrâ,
Constantique fide primis mihi junctus ab annis,
Triste sui desiderium luctumque reliquit.
Ut me nulla dies solari, nulla queat res,
Cogar & in longos absumere lumina fletus.
Ergò sive aperit rebus lux alma colorem,
Sive aufert, umbrā involvens nox humida terras;
Dilecti manes, dilecta occurrit imago,
Pallida, languenti violæ, vel grandine tacto
Narciso similis, frigentique ore videtur

Oscula

Oscula ferre genis , & brachia tendere collo
Cara meo , qualem supremo in funere vidi ,
Cùm jam frigida mors oculis induceret umbras,
Me quærentem oculis , & pectore singultantem.
Cùm Fernandus, amicitiæ pars tertia nostræ,
Astaret lacrymans ; sancto mox cedere jussis
Officio lacrymis , Superos in vota vocaret ,
Difficilesque obitus , animamque exire parantem
Cælesti firmaret ope , ac prece fervidus omni.
Hæc rerum species animum noëtesque diesque
Infelix subit ; hæc sensus mi surripit omnes ,
Nec sinit à tristi curâ requiescere mentem.
Nam neque Castalides , mihi dulcia nomina quondam ,
Quæ me illi ad laudem comitem , quamquam impare
gressu ,
Addiderant , & amore pio , paribusque ligarant
Auspiciis , possunt misérum lenire : nec ipse ,
Quæ relement ægrum , Phœbus pater invenit herbas.
Cetera , quæ pariter quondam oblectare solebant ,
Omnia sunt ingrata : nihil juvat. Hæc loca certè ,
Ipse hic formosi nemoris gratissimus horror ,
Et fortunati gelidus fons graminis altor ;
Ipse lacus ridens , avium secura voluptas ,
Sylvarum decus , & Latiæ telluris ocellus ,
In lacrimas questumque trahunt. Hæc ille solebat
Mecum animis , studioque pari loca adire quotannis ;
Hic pariter mecum fugientes condere soles
Alloquio dulci , curarum oblitus , & Urbis.
Hæc illi regio dilecta : hic sæpius illum
Naïades pulcræ , pulcræ stupuere Napeæ ,
Castæ Philetæis sociantem carmina chordis .
Non tamen astrorum cursus , non abdita terris

Pro-

Prodigia , aut ortus ventorum , vel maris æstum,
Omnia adhuc hominum studiis ignota , canebat :
Sed Christi Heroas , immoto barbara vultu
Supplicia expertos , ignominiafque Tyranni ;
Sed laudes Superum , & diæ virtutis honores ,
Quæque docet verax , & fallere nescius Auctor ,
Humanâ majora fide penetralia rerum.
Inde ad ALEXANDRI deflectens inclyta facta ,
Commemorabat , uti Saturnia sæcla redirent ,
Et probitas , & sancta fides , jam Præside terris ,
Qui sciret regni hanc molem non ære , nec auro
Stare , nec arte hominum , sed religionis amore ,
Sed virtute animi , & veterum pietate parentum .
Illiū auspicio Latiis è finibus actam
Esuriemque gravemque luem ; decora addita templis ;
Reddita virtuti sua præmia ; redditā Musis
Otia , & erectas artes : illoque sequestro
Venturam populis post tristia bella quietem .
Omnia , quæ summi quondam præfaga Dei mens
Cùm fore prospiceret , nostræ miserata labores
Gentis , ALEXANDRO mandasset fulmina , & orbis
Imperium , quamquam magnis virtutibus impar .
Talia non ficto referebat carmine vates ,
Si quando à gravibus curis , studiisque severæ
Palladis , & doctis animum revocaret Athenis ,
Rudera vel Latii , & prisci monumenta Senatûs
Lustrabat , veterum gaudens incisa metallis
Ora virum , & sculptas à tergo noscere pugnas ,
Gnarus & armorum . Nemo nam certius illo
Norat , quæ belli ratio circumdaret urbi
Mœnia , quæ victrix aperiret machina muros .
Illum ego sèpè equitum stantes peditumque maniplos ,

E:

Et pugnæ instructas acies , & Martia castra ,
 Præliaque in docto scribentem pulvere vidi.
 Tune igitur dulces auras , & dulcia nostræ
 Pignora amicitiæ , tantarum in limine rerum ,
 Deseris , inque tuo surgentes nomine cunctas
 Spes Latii perdis ? nihil ergò ars docta medentum ,
 Nil herbæ valuere ? nihil flos vividus ævi ?
 Nec fratrum te cura vigil , nec sedula mater ,
 Nec dilecta Deo foror eripuere periclo ?
 Utque tuas parco delibem carmine laudes ,
 Non tua te pietas , non culta altaria , non te
 Candida mens animi , aut doctæ facundia linguae ,
 Non vis ingenii præstans , & ducta per omnes
 Ingenuas artes , leto subduxit acerbo ;
 Cùm gentem innumeram , telluris inutile pondus ,
 Non nisi post seram mactet Libilitina senectam ?
 O semper damnata pati fata aspera virtus !
 Vidi ego perjurias , præda que nocentis onustas ,
 Post longos pelagi errores , casusque per omnes ,
 Incolumes tamen ad patriam remeasse carinas :
 Naufraga cùm gemitet puppis , quæ litore ab Indo
 Tunc primùm niveis pacata per æquora velis
 Ibat ovans , Divumque aris pia thura ferebat.

Interea casum ingemuit Romana juventus ,
 Fassa suum decus extinctum : ingemuere reliæ ,
 Et tibi ferali crinem cinxere cupressu
 Pierides , fluvioque dolens Tiberinus ab alto
 In mare visus aquis Tuscum dilabier atris .
 Ipsum etiam dolor invictum tot casibus , ipsum
 Flexit ALEXANDRUM , lacrimisque in funere crudo
 Pænè profanari cælestia vidimus ora .
 Quippe acre ingenium Pater æquus norat , & altæ

Se-

Semina virtutis, patrioque fovebat amore.
 Nimirum ille, sacro solium stipante Senatu,
 Principibus, te vate, dabat responsa benignus,
 Voce tuâ solitus populos armare fideles,
 Sive laboraret Venetus, seu tristis Enyo
 Verteret Helvetiam, seu bello assueta nefando
 Suecia Sarmaticos vastaret milite campos.

Sed jam cesset inops dolor infelicia verba
 Fundere. Tu felix, Divorumque unus, Olympi
 Securâ de parte, nigris A quilonibus actam
 Serpere sacrilegam, populosque exurere flammam,
 Perque omnes volitare vides bella impia terras,
 Pauperiem circùm, miserisque ferentia clades.
 Indè hominum genus, & casuras despicias urbes
 Altior invidiâ, & Regum capita ardua calcas.
 Quod tibi, si celsam mortalis gloria mentem
 Tangit adhuc, non tu tabulis, nec marmore Lunæ,
 Æreve, quod Siculis miscent Cyclopes in antris;
 Sed merito ipse tuo, & vatum sacrabere chartis.
 Illa ruunt ævo tandem consumta, vel igni:
 His Lachesis, rerumque vices, & fulmina parent.
 Nempe tuum posthac nulli violabile fato
 Illorum fidibus vivet dœcus: hi tibi famam
 Longius extendent vitali carmine, quam si
 Marmore de Libyco, aut Ephyreio duceret ære
 Graia tuam manus effigiem, vel barbara moles
 Ægypti ad cælum saxis audacibus iret,
 Infanus labor & solamen inane sepulcri.
 Quin etiam (qui rarus honos) tibi Belgica plorans
 Sollemnes struit exequias, & funera Clio:
 Carminibusque sacris inscriptas liture in illo
 Pyramidas statuit, laudum monumenta tuarum,

Æter-

Æternū mansura ; licet sāpē illius oram
Litoris implacidum latē voret æquor & urbes.
Sed neque me immemoris , si vera recepit Apollo,
Arguerint animi venientia sācula : nomen
Quippe tuum, nosterque dolor, lacrymæque manebunt.
Nec tibi quæ mœsta inferias , ac debita mittit
Munera ALEXANDRI multū sublata favore ,
Iverit ad seros ingloria Musa nepotes.

Tu verò Latias inter clarissima matres ,
Atque olim numero doctarum addenda fororum ,
Urbis honos , Felix , lacrimis absiste profanis :
Neu nati turbare velis ingrata quietem.
Cùm Vaticanam facerem pullatus ad aram ,
Servari quâ certa fides ossa inclyta Petri ,
Et requiem dulci , veniamque precarer amico ,
Reddita , vel mihi visa sacro vox reddier antro :
Dic bona verba : procul feralia vota , sacerdos .
Jam pridem cœtu Superūm , solioque receptus
Egregius juvenis : scelerum vix flamma piatrix
Distulit æternæ pereundi gaudia vitæ .
Nunc ille ætherio graditur spectandus in ostro ,
Effigiemque Dei , cuius fulgore beantur
Cælestes animæ , multū sub imagine pulcri
Quæsitam in terris , manifestā in luce tuetur.
Jam cælo appetet medio , fidusque benignum
Collibus affulget Latiis , & lumine certo
Signat iter , quo nisa polum subit ignea virtus .

Cum

*Cum ad Aram Apostolorum in Vaticano novus
Sacerdos primam hostiam Deo offerret.*

SI te fassa graves mortalia corda labores,
Taetaque non ficta relligione movent,
Magne Deus, lacrimaque dolor tibi supplice victor
Iratam exarmat fulmine saepè manum;
Respice, meque tuæ trepidantem accumbere mensæ
Ipse tuâ in sanctum duc penetrale manu.
Immunem posthac animum servabit ab omni
Labe Calix, succis qui scatet æthereis.
Sic mihi fas illinc potare oblivia rerum,
Quas avido appetit gutture nostra fitis.
Si fallo, feriat læfas me fulmen ad aras,
Nec dantem poenas pallia sacra tegant.
Si fallo, subito mihi terra dehiscat hiatu,
Tuque preces surdâ supplicis aure bibas.
An violare nefas legem cum quolibet icti
Foederis, atque hominum sit mihi sancta fides,
Pro quâ nil verear Siculis occurrere flammis,
Et media impavidum pectus in arma ruat;
Quæ tibi præsenti taetis juravimus aris,
Ferre leves patiar irrita verba Notos?
Mox aderis niveum crusti conclusus in orbem,
Me pavido arcanas ore canente notas:
At tibi ne grave sit nostris succedere teetis,
Sint licet innumeris hospita criminibus.
Quæ genio, & mensis vasa assuevere profanis,
Saepè vides aram ponier ante tuam.
Multæ, quibus coleris, cæcis mortalibus olim
Templa Parætonios exhibuere Deos.

For.

Forsan & hic cineres servans locus, ossaque magna
Heroum, arcano quos habet urna sinu,
Vel scelerum addic̄tus pœnis, rudibusve Latinis
Infandâ fuerat relligione facer.
Hic veteres fisto exuvias novus hospes, ut Inda
Surgit odoratis ales ab inferiis.
Tristes exuviae, vitæ miseranda peractæ
Effigies, animo luridaque umbra meo !
Sic horret maculas, nuper quas exuit, anguis,
Atque ipsum infelix terret imago sui.
Hei mihi ! primævæ faciem, casusque juventæ
Dum tuor, & dubiæ cæca pericla viæ,
Quo surgunt horrore comæ ! quam frigidus artus
Sudor, & occultum permeat ossa gelu !
Talis, naufragium passus grave, respicit altum
Æquor, & in sicco navita pallet adhuc.
Quod si ille, impatiens inopem traducere vitam;
Subducit quassam, restituitque ratem,
Tempestate iterum, & casu doliturus acerbo,
Denique Carpathiis præda futurus aquis :
Vos ô adeste mihi, Superi, vel tu mihi nigras
Injice casuro Mors, precor, æqua manus.
Me tantas evectum ad res, tot honoribus auctum
Æquo animo juvenem tollere fata feram.
Jam mihi, florentes ex quo malè perdimus annos,
Ter decimam supra tertia fluxit hyems.
Pars igitur vitæ melior, lucisque peracta est;
Quamprimum incipient membra caduca mori.
Et jam (me miserum !) procul apparere senecta
Incipit, antiquum stipite fulta latus :
Hanc Morbi, tristisque Metus, Curæque sequuntur,
Quorum agmen claudens Mors quatit atra facem.

F

Ec

Et nunc quòd vivo , quòd sp̄iritus hos regit artus,
 Munus id , ô Custos Aliger , omne tuum est.
 Pars ea noctis erat , quâ solvere pectora curis
     Incipit , & pigro spargere rore sopor ;
 Ecce Quirinalis nec opino murmure tractus
     Intremit , hortorum septaque lapsa ruunt.
 Dumque ruunt , simili ad terram traxere ruinâ
     Secum unâ stantes è regione domos.
 Quòd nisi visum esset Superis servare nocentem ,
     Hos ego debueram tunc habitare lares.
 Sæpiùs infelix tectum , multùmque poposci ,
     Nemo & poscenti dixerat : Æqua pete.
 Non tamen exiguo exoravere penates ,
     Apta vel æratas verba movere fores.
 Quique omni facilis fuerat mihi tempore , durum
     Hac in re sensi , difficilemque virum.
 Ergò ut visa loci facies , disjectaque saxa ,
     Dirigi : cecidit vox , steteruntque comæ.
 Nam mihi sum visus pars illius esse ruinæ ,
     Et dici à populo prætereunte miser.
 Tum mihi visa parens cadere examinata dolore ;
     Mox hæc singultus inter anhela loqui :
 Hæc igitur de te miseram sperare jubebat
     De rebus toties fama secunda tuis ?
 Tune jaces subitâ disceptus , nate , ruinâ ,
     Quem suevi columen sæpè vocare meum ?
 Sancta , quid in vestras tantum commisimus aras ,
     O mihi perpetuâ Numina culta prece ?
 Nate jaces ? nec te genitrix deserta videbit
     Ampliùs ? ah diro funere rapte mihi !
 Scilicet hoc magnis est inclarescere factis :
     Huc te mortalis gloriæ adegit amor.

Nonne

Nonne fuit satius vota inter cara tuorum
    Ignotum patrio confessuisse lare ?
Quod si tollere te juvenem , mediumque secare
    Debuerat vitæ stamen acerba dies ;
Ipsa tibi saltem clausissim lumina : saltem
    Venisses oculis lætior umbra meis.
Infelix ! & adhuc vivo tibi , nate , superstes ?
    Et meus , ut moriar , non habet arma dolor ?
Hæc super extincto fudisset perdita nato ,
    Quæque solent matres dicere verba piæ.
Interea Superis tanto pro munere grates ,
    Debitaque æterno solvere vota Deo
Attonitus casu meditabar. Cetera nosti
    O Loiolææ gentis , Oliva , decus.
Tu , quem acri ingenio , & laudis nullius egentem
    Ipsa suo Pietas imbuuit eloquio ,
Jussit & augusti moderantem frena theatri ,
    Ad templi Proceres ignea verba loqui.
Tu mihi cælestes monitus , & dicta reportas :
    Hæc ego jam miles , te duce , castra sequor.
Te duce monstra Erebi vici , nexusque resolvit
    Fas est victorem ferre trophæa Jovi.
Irarum fibræ , fractique Cupidinis arcus ,
    Pendebunt sancto Teiaque plectræ tholo.
Jam mihi , quò tenues umbras , & cæca viarum
    Dispiciam , præfert lampada Dius Amor.
Ille suas etiam nobis accommodat alas ,
    Unde humili possim me quoque tollere humo ;
Ireque trans cæli metas æterna tuentem
    Gaudia , mortali non referenda sono.
Quod me siqua trahent terræ contagia , siqua
    Subjicit cordi dira cupido faces ;

Te, CHRISTE, amplectar, lacrimisque repentia supplex
Figam sacratis oscula vulneribus.
Illa dies subeat, quā te Judaea per omnes
Traductum pēnas extulit exanimū :
Cū medio Phœbus defecit in æthere, & ipsum
Fodavit tenebris nox adoperta caput :
Seu totum involvit nigrā formidine mundum ;
Seu tantū vultus, impia terra, tuos.
Impia, quandoquidem robur fatale tulisti,
Unde Sator rerum triste pependit onus.
Tune refers spinas, tibi qui dat poma benignus,
Et gravidas vites, & sata lēta facit ?
Tune tuis ferrum fovisti immane latebris,
Divinum potuit quod penetrare latus ?
Et meritō, fcelerum tantorum conscia tellus,
Indigno vivis subdita servitio :
Jordanesque (nefas) sacer ille argenteus amnis,
Et Silois collo turpia vincla gerunt.
Quodque nefas auget, tumulo, qui vicit Avernū,
Obsceni insultant, Thracia turba, canes.
Heu pudor Hesperiæ, sœclique infamia nostri !
Degener à proavis tuque juventa tuis !
Scilicet æternis Europam involvere bellis,
Urrereque immeritos gloria major agros.
Interea miseris Pax suspirata colonis
Exulat, & Latium vix tenet ægra finū.
Ter sedare faces belli conata; ter illi
Absumfit pennas bellica flamma sacras.
Hinc meritō luget, nec adhuc se candida Virgo
Audet ALEXANDRI proripere è gremio;
Quò Christi pariter signatas nomine gentes
Mittat in æternæ foedus amicitiæ :

Ar.

Armaque bellantum civilia vertat & iras
 Threiciæ tandem gentis in excidium.
 Nunc quando alternas in clades armat Erynnis
 Christiadum, oblitâ religione, manus;
 Nec Venetis longo fractis certamine quisquam
 Audet ALEXANDRUM ferre secutus opem:
 Tu, Melite, Odrysio nomen fatale Tyranno,
 Iceler, & Latiis pupibus adde tuas.
 Hellepontiacas audax invade procellas,
 Infer & Euxino candida signa mari.
 Barbaricos latè ferro lustrate recessus,
 Et Scythicâ puppes clade referte graves.
 I, decus Europæ, pubes assueta triumphis:
 Gloria vos illuc non moritura vocat.
 Placati nobis invertent Thracibus Euri
 Æquor, & in Syrites impia vela ferent.
 Auspice ALEXANDRO solvat pia litore classis:
 Fuderit hæc hostem, fundet ut ILLI preces.

I N

PHILOMATHI S
MUSAS JUVENILES.

T Andem pudori pone modum tuo
 Fassusque vultus exere. Tu licet
 Et nomen occulte & ortus,
 Dicere quem prohibebis: *Hic est?*
 Laus una vatuum nomina fortium
 Flectente Ditem tollere barbito
 Ab jure Parcarum; sed ipsos
 Musa mori vetat æqua vates,

F 3

Te

Te fama Thule novit ab ultimâ :
 Te spreta prodit gloria : te colit
     Germana pubes : te canentem
         Itala jam celebrat juventus.
 Seu ludis arguto pede ; seu tubâ
 Majora pandis ; seu lacrymabili
     Sublimis incedis cothurno ,
         Dum Pharium scelus in severos
 Producis actus ; sive pericula
 Dircea tentas , Phœbus in ardua ,
     Terrisque limosoque vulgo
         Abripit impavidum relictis.
 Latere Virtus nescia præpete
     Sublime pennâ fertur , ut ignibus
         Jungatur æternis. In auras
             Nonne vides ut avita surgat
 Quercus vetusto stipite nobilis ?
 Nam sub profundam quò latet altius
     Demissa tellurem , supernas
         Fronte ferit propiore sedes.
 Non illa cladem sibila Thraciæ
     Latura campis , damnave Pontici
         Furoris , aut Cauri procellas
             In segetem pavet irruentis :
 Immota sed se mole regit suâ ,
     Annosa centum brachia proferens ,
         Thracumque sustentat cruentas
             Exuviis onerata clades.

VILLA FARNESIA
IN JANICULO,
AD PORTAM AURELIAM.

Hospes optime, qui sacros penates
Et læta ingrederis vireta, salve.
Illa hæc est regio beata, nomen
Cui Janus dedit, aureumque sæclum,
Quo Curæ nequeunt graves subire,
Non Morbi, aut pede debilis Podagra:
Sed Pax candida, sed Quies fidelis,
Et locum colit inqocens Voluptas.
Hic molles, Boreâ furente, mulcent
Afflatu Zephyri roseta blando.
Hic, cùm Sirius arva findit, ilex
Cubanti gelidam ministrat umbram.
Non hos inficiunt luto recessus
Fontes turbiduli, gravesque ventri,
Quales finitimus scatent in agris,
Fcedarum soboles iners paludum:
Sed fruges alit uberes aquæ fons
Telluris scatebris petitus imis,
Vitro purior, & salubris haustu.
Hinc altâ nive candidum tueri
Soractem juvat, & rudes Sabinos:
Hinc Tibur vetus, Algidoque juncta
Albani juga, Tusculosque colles:
Hinc latè maria, Antiumque priscum,
Et Circes vada carminum potentis.
Ac tandem ut redeamus, Hospes, ad nos,

F 4

Hinc

Hinc totas licet æstimare villas,
Quicis totam licet æstimare Romam.

A D

F E R D I N A N D U M
F U R S T E N B E R G I U M,

de Burda medico.

QUod, Fernande, suo vulgarit nomine versus
Sarbievi, Burdam mitte redarguere.
Nam soleat cùm passim homines impunè necare,
Furari nullum credidit esse nefas.

Incunte anno quinto Pontificatus

A L E X A N D R I V I L.
P O N T. M A X.

LUX rediit, lecto terrarum Præside, felix :
Lux itidem Christi funere tristis adeſt.
Altera Pieros plausus amat, altera luctum :
Unde hæret tacitâ Calliopeia lyrâ.
At nos suppliciter lucem veneremur utramque,
Attulit afflictis utraque rebus opem.

A D

A D
F E R D I N A N D U M
F U R S T E N B E R G I U M ,

Neapolim iturum.

Ergò agè felici discedas alite , quando
Ire apparas Neapolim ,
Dulcis ubi æternū spirat clementia veris ,
Lætumque crispantes mare
Floribus illudunt variis Zephyritides auræ ,
Coluntque citrium nemus .
Multa quidem tibi Parthenope miranda sub ipso
Monstrabit urbis limine ,
Eduetas cælo moles , atque aurea tecta ,
Et signa Phidiacæ manus .
Sed tibi , quo tegitur tumulo , sit cura videndi ,
Maronis inclytus cinis ,
Quem memorant (credi si digna est fama) furorem
Afflare sacrum vatibus :
Quare ibi posthabito castas Helicone Sorores
Fixisse mansuram domum .
Illæ te excipient venientem , ac fronte benignâ
Sic alloquentes audies :
O nostris addicte sacris , generosa propago ,
Tuæque flos Germaniæ ,
Lætus ades , nostrosque velis lustrare recessus ;
Vatum feraces grandium :
Seu Surrentinos amor est invisere colles ,
Dulci virentes pampino ;

F 5

Seu

Seu magis arridet pulcherrima Mergilline,
     Dilecta Syncero domus;
 Seu juga Pausiliyi pelago prætenta sereno,
     Quâ cœrulæ Nereides
 Sæpè leves ducunt choreas Tritona sequentes
     Curvâ sonantem buccinâ;
 Seu juvat irati tonitrus audire Vesovi
     Latèque nigrantes globos,
 Sparsaque per campos ambusti viscera montis
     Candente mersos sulphure.
 Sed tibi scrutandi veniat ne dira cupido,
     Quæ causa venis abdita,
 Pabula inexhaustis tot jam per sœcula flammis
     Tellure ab imâ suggerat.
 Te miseri subeat fatum crudele Secundi
     Undante fumo hîc obruti;
 Namque Deus, rerumque vices, venturaque fatâ
     Latêre mortales jubet.

A D

 F E R D I N A N D U M
 F U R S T E N B E R G I U M .

De nocturno bubonis cantu in Albano secessu.

QUÒd carmen ferale canit sub nocte silenti,
     Tristibus & bubo perstrepit auguriis:
 Ne nos sollicitos teneat, Fernande, futuri.
     Hic timor infantes, & leve vulgus agat.
 Num quæ nec notis Babylon deprendit in astris,
     Nec potis aspicere est provida mens animi;

Sed

Sed sibi seposuit mortalibus invia curis,
Celat & obscurâ nocte premitque Deus,
Semiruto residens volucrum fœdissima tecto
Efferet, attonitis fata canens populis?
Quæ sit an hæc nosti, quibus orta parentibus ales?
Accipe, & in risum verte jocumque metus.
Nympha fuit Stygiis Orphne notissima pratis
(Namque suas Nymphas, prataque Avernus habet)
Furva quidem, torvoque inamabilis ore: sed atrox
Forma decet Stygias, & color ille Deas.
Ergò illi tædâ jungi cupiere jugali
Numina, quæ magni regia Ditis habet:
Elysii cupiere Proci. Sed Numina Ditis
Sprevit, & Elysios Nympha superba procos.
Sæpè Linus vatumque pater Musæus, & Orpheus
Aggressi duram flectere voce Deam.
Aggressi frustrâ Linus, & Musæus, & Orpheus
Molliri blandâ nescia corda prece.
Quippe ferox Hecatæ virgo sacraverat annos,
Infernæ jaculo figere docta feras.
Fortè Acheron, inculta suæ dum margine ripæ
It gravidam multâ cæde gerens pharetram,
Dirarumque striges dirum genus Harpyiarum
Sternit, agens fortî spicula certa manu,
Nempe Acheron securam animi, & nil tale timentem
Observans, cupidis nexibus implicuit.
Amplexu ex illo concepit Nympha, novemque
Mensis exactis edidit Ascalaphum.
Jamque annis puer addiderat duo lustra duobus,
Cùm petiit manes acta dolore Ceres:
Et: Mihi reddite, ait, raptam mihi, Tartara, natam,
Unica quæ matris spes, sobolesque suæ est.

Red-

M
Sed

Reddite maternis, Erebi pia numina, votis
 Quæsitum toto pignus in orbe diu.
 Munere terra meo fruges parit. Hæc mihi merces
 Redditur, ut sterilis dicar, & orba parens?
 Reddite: tuque redi. Quis te, Proserpina, casus,
 Vel qui te nobis eripuere doli?
 Motus erat Stygius miserandâ voce tyrannus,
 Et Cereris justis annuerat precibus.
 Fata sed ad cælum redditus immota negabant,
 Gustasset Stygios si Jove nata cibos.
 Punica nuper eam carpentem ex arbore poma
 Vidisse Ascalaphum, nec tacuisse ferunt.
 Interdicta via est: sed testem Diva profanum
 Suppicio culpæ dicitur ulta pari.
 Ter caput invisum devovit carmine diro:
 Corpus Avernalí ter madefecit aquâ.
 Ilicet Ascalaphus, contractis carmine membris,
 Vertitur in plumas, surripiturque sibi.
 In rostrum nares, digiti sinuantur in ungues,
 Brachiaque in pennas versa abidere leves.
 Turpe caput multùm, multùm cava lumina crescunt,
 Vixque potest pigrum tollere corpus humo.
 Ille hic est bubo, quem rerum ignara pavet gens;
 Tu ride tecum, qui sapis, omen avis,
 Westphaliæ flos, deliciæ, Fernande, Quiritum,
 Tempora cui lauro non pereunte virent;
 Et tecum cape plectræ manu, junctisque canamus
 Carminibus silvas, silvicolasque Deos.
 Neu Romæ desiderio moveare relictæ:
 Quidquid habet magni Roma, dat Alba tibi.
 Hic Pollinus, honos Graiæ Latiaque Minervæ;
 Holsteniusque, Indis notus & Hesperis;

Hk

Hic Bandinellus; Tyrrhenæ gloria Musæ;
Et Phœbi geminâ Naldius arte valens;
Et carus Themidi ac Musis Rasponus; & unâ
Vizzanus, Sophiâ clarus & ingenio:
Hic decus Italiæ , & Romani Sfortia vindex
Nominis; ac fidus Nerlius , Arne , tuum;
Rospilosus & augusti pars magna Senatus,
Virtute egregius consilioque Pater:
Hic & ALEXANDER præses , tutelaque rerum,
Cui Deus ingethium par dedit imperio:
Et Patrui divina legens vestigia magni
Spes , & servatæ Flavius Urbis amor;
Pro quo debet ALEXANDRO res publica , quantum
Propter ALEXANDRUM debuit illa Deo.
Ergo sub hac mecum platano, Fernande, solutus
Carmina jam Latiae dic socianda lyræ.
Felix qui curis , & iniquo scenore liber,
Exercet bobus rura paterna suis ,
Ordine nunc æquo gaudens disponere vites ,
Nunc oleis sobolem substituisse novam.
Interdum juvat arboribus decerpere poma :
Interdum nemoris fingeré falce comam :
Irriguosque jugo rivos inducere campis,
Cùm pluviam tellus poscit hiulca Jovem.
Non illum vigiles curæ , non somnia turbant ,
Pestis & humani pectoris ambitio :
Nec metuit fraudes , nisi quas caper improbus uvæ ,
Aut parat è nimbo grando inimica satis :
Limina nec Regum trepidanti poplite calcat ,
Irati metuens damna supercilii.
O mihi si rupes has inter vivere detur!
Sorderet rubri gaza colorque maris.

O ego

O ego dum possim tam leni vescier aurâ ,
 Et liquidos fontes , & nemora alta sequi ;
 Si qua mihi à Latiis speratur gloria Musis ,
 Occidat , & venti nomen inane ferant !
 Hæc ubi luserimus , nos curis reddat & Urbi
 (Jam satis arvorum est) præpete currus equo.

A D
 F E R D I N A N D U M
 F U R S T E N B E R G I U M

in Albano rusticantem.

E X humeris pendebat ebur , lætusque parabam
 Dicere Sarmaticâ confossum cuspide Gotthum ,
 Ossaque per campos immania , signaque templis
 Barbara quæ patriis affigit victor , & ipsum
 Ducentem proavos Casimirum in prælia Divos :
 Sed digitæ torpeat , & inertia reddere tantum
 Fila negant , nullisque calent præcordia flammis .
 Scilicet Aönides mihi quæ dictare solebant
 Carmen , Alexandrum , teque , ô Fernande , secutæ
 Certatim , strepitu insano fumoque relicto
 Urbis , Aricinos gaudent habitare recessus .
 Lucus ubi facer Hippolyto , quem rursus in auras
 Fabula Pæoniis revocatum credidit herbis .
 His tu Telegoni claras monstrantibus arcæ ,
 Albanumque lacum lustras , qui sæpe sine ullis
 Imbris exuperans ripas , aut sanguine multo
 Decolor instantes clades , & fata monebat .
 Seu fortis bellator , avoque superbus Achille

Ar.

Arma recudisset recidiva in Pergama Pyrrhus ;
Seu Latio fatale malum perrumperet Alpes
Hannibal , aut magno ruerent examine Galli.
Roma quidem hos olim domuit ; verūm ipsa pavet nunc
Anxia , ne magni sibi conscia Principis Alba
Excitet antiquam litem , gentique togatæ
Auferat imperium in populos rediviva Latinos.
Nec minùs Ægeriæ fontem , qui lege feroce
Composuit veterum mores , & corda Quiritum.
Quà steterit sus alba ; ubi Troicus arserit ignis ,
Et Scythicæ quæris monumentum immite Dianæ.
Hæc fuerant noscenda tibi , postquam ordine cunctas
Lustraras miserâ pendentes urbe ruinas ,
Quas Hunni fecere , Hunnisque immanior ætas.
Nunc illæ revocant animos , & ponere turpem
Post tot lustra situm incipiunt , tristemque senectam
Exuere , ut quandam serpens , quem frigidus annus
Ventique pluviaæque diu tenuere latebris ,
Sole novo redeunte ferox , in gramine vivo
Emicat , & positis tollit se se arduus annis.
Nec tantùm hæc oculis , verūm quoque pignora nosti ,
Quæ Latia tellure latent inclusa cavernis
Reliquæ , & veneranda virûm monumenta piorum.
Effluet illa animo nunquam lux aurea nostro ,
Quà fido hærentem lateri , dextrâque prehensum
Cui dignatus amicitiae est me scedere sancto
Jungere , qui nutu superis mortalia jungit ,
Duxisti magnæ subter penetralia matris.
Quos ibi Christicolæ luctus , quæ funera gentis
Vidimus ! heu quot busta virûm ! qui sanguine leges ,
Et Christi sanxere fidem cùm Numinis acti
Afflatu subiere rogum , vel fortia læti

Colla

Colla sub immitti passum posuere securi,
Illa pati audaces quæ nec Mezentius author
Extuderat, nec qui furiis agitatus inquis
Jusserat in Siculo mortem mugire juvenco.
Quæ ne monstra oculis hauriret Tybris, opacâ
Velavisse ferunt nebulâ caput. Ibat in ignes
Certa mori Heroum manus; indignante Tyranno,
Quòd paribus flammis unâ morientis obiret
Læta viri in gremio conjux, & funus acerbum
Natorum siceo spectarent lumine matres.
Multi etiam, poscente fero spectacula vulgo,
Pavere Armenias tigres, aut dente leonum
Consumpti vitam in mediis fudere theatris:
Ferales ubi nunc gemitus sub nocte silenti
Sæpe exaudiri fama est, ac dira nocentum
Supplicia, & portenta modis ululantia miris.
Hic merita infandos exercet pœna Tyrannos,
Hic Antonini lugent, sæviique Neronis
Maternâ exululant agitati lampade manes.
Nec tamen ætherei spectant quòd luminis auras,
Mitescunt ideò pœnæ. Nam Tartara secum
Lugentesque trahunt campos. It Cerberus ulti
Latratum ingeminans circum, Diræque relictis
Titanum fibris, venientum terga sequuntur.
Astilli, magnis permixti Heroibus, inter
Cælestes ignes aurata sedilia complent,
Respiciuntque suam felici sidere Roman.

L U.

L U S U S A L B A N U S,
S I V E
P O R T I C U S V A T I C A N A:

*Ad Stephanum Gradium Ragusinum, Bibliothecæ
Vaticanae Custodem.*

C Ollibus en iterum longæ consedimus Albæ,
Mens ubi fessa, velut Nilo huc advecta per altum
Nuper avis, gravibus respirat libera curis.
Salve Nympha lacūs vitrei : salvete recessus
Fortunatorum nemorum, quò noster Iolas
Ducere oves pastum, pastas mulcere solebat
Carmine, quod curvis habitans in vallibus Echo;
Cumque Echo nivei referebant carmen olores.
Nostra quoque hīc olim juvenilis lusit avena :
Stridula avena quidem ; tamen illam Principis aures
Dignatæ, atque ovium soliti laudare magistri,
Et, nisi fallit amor, Latio regnare ferebant.
Hunc tibi Pieridum lusum, Vatum optime, Gradi;
Sospite quo, nunquam subito telluris hiatu
Mœnia versa, & opes Epidauri stare putabo ;
Offerimus magni quanquam leve pignus amoris.
Huc ades, & rudibus nostris tua culta vicissim
Carmina junge, graves animi minuentia curas.
Mox Graiūm studia, & Sophiæ monumenta resumes;
Utque voles, tetricæ studiis Te redde Minervæ.
Urbs in prospectu est. Pulcram dabit illa canenti
Materiem Vati, cum sit pulcherrima rerum.

G

Mul:

Multa quidem occurunt oculis decora inclyta nostris
Digna cani; hunc sed præcipuum sibi poscit honorem
Quæ Vaticano dat se de colle videndam

Tercentum niveis moles operosa columnis.

Hanc ego carminibus molem, si dexter Apollo
Magnanimos audit nifus, super ardua Cyrrhæ
Inter odoratum lauri nemus, æmulus Orphei
Traducam, Ausoniis spectaculum dulce Camœnis.

Illæ ubi miratæ sumptus, operisque laborem
Immensum, merito laudarint carmine saxa,
Artificesque manus, incident marmore in omni
Nomen ALEXANDRI, quod nulla injuria, nulla
Vis abolere queat: Nam tempus & invida Clotho,
Et fitus & caries, pomisque nocentibus orta
Pallida mors, longè felicibus exulat arvis.

In medio simulacrum ipsi de marmore Lunæ
Constituent, quod Tarpeia ter in Arce quaterque
Ponere servati Cives voluere merenti.

Sed renuit mortale decus, perituraque dona,
Atque unum hoc votis non annuit Ille Quiritum.
Res inopina trahet veteres ex ordine Vates,
Cognita qui famâ præsentes ora tueri
Gaudebunt, cupidi vultu cognoscere in uno
Quisque suum, floresque novos, mansuraque magno
Serta ferent capiti, laudesque & carmina dicent.

Postquam Arces Solymæ victor Romanus ab imo
Diruit, ac dudum sceleratis debita terris
Supplicia explevit læsi ætheris ulti, & illud
Tot florens opibus quondam, luxuque superbum
Regifico templum extremos confedit in ignes;
Sanctius hoc aliud Latii sibi destinat oris
Æthereus Pater, & ritu meliore colendum,

Quæ

Quo collectæ omnes utroque ab litore gentes,
 Mitescant animis, & verum Numen adorent.
 Nimirum hoc animo reputans ab origine rerum,
 Non solum mare per vastum, per inhospita regna
 Jusserat huc Petrum solium transferre verendum,
 Et Vaticano fidei primordia nostræ
 Firma locare jugo, cùm tristia fata subiret
 Prodigus innocui pro relligione cruoris;
 Verùm etiam invictos animis, belloque feroceſ
 Fecerat Æneadas, tuleratque in luminis auras
 Scipiadas, Marios, acres & ad arma Metellos,
 Sub juga qui Cimbros traherent, Garamantas & Indos;
 Ut cum olim veterum lapsa virtute Quiritum,
 Sequana, & Albis, & infidi septem ostia Nili
 Jura recusassent ruptis Tarpeia catenis,
 Ferre sacrum Imperium, vellent pia vincula, dulcē
 Vi Superum gentes, & relligione subactæ.
 Ergo ubi post cædes atque effera facta Neronum
 Ad secura gregem collegit ovilia Pastor
 Maximus, & Christi se Constantinus ad aras
 Prodigis actus cælestibus, amne piavit;
 Condere mansurum, cæloque educere templum
 Cura fuit, labor huc omnis consumptus, & omne
 Ingenium, quantumque artis rude protulit ævum:
 Huc Arabum gazæ Numidumque exhausta metalla:
 Donec temporibus miseriſ felicior ætas
 Successit, centumque hyemes perpessa malignas
 Tybridis in gremio puppis Galilæa quievit.
 Tum verò, veteris disjecto culmine tecti,
 Julius antiquos animo prægressus Iulos,
 Majus adortus opus, quod post tot lustra, tot auri
 Flumina sudorisque virum diffusa, peractum

G 2

Cer-

Cernimus, immanemque tholum miramur & artem
Ignoram Proavis. Stat vasto machina dorso
Horribilis visu: Nec solùm despicit omnes
Quot Latio surgunt nebuloso vertice montes;
Sed super aërias sacrum caput extulit Alpes.
Deerat adhuc operi tanto par ambitu & arte
Porticus, in magni formam sinuanda Theatri
Ante fores templi; sed enim vix tempore prisco
Cæsaribus tentanda, togæ cùm paruit orbis,
Molibus & Latiis rerum est famulata potestas.
Unus ALEXANDER sæcli tutela ruentis,
Ausus se dignam regnante capeſſere laudem,
Regificasque manus operi citus appulit, in quo
Septima jam fudat magnis conatibus æftas.
Ordine jamque pari surgens, paribusque recedens,
Hinc atque hinc spatiis latè protenditur ingens
Porticus, inque orbem redeuntia brachia curvat;
Ceu curvat, fratrem fugiens argentea Phœbe
Cornua, vel chelas cælestis Scorpius aureas:
Apparent simili surgentes mole quaternis
Ordinibus, Divumque ferunt simulacra columnæ
Arte pari, paribus spatiis distincta supernè.
Altera pars, quorum sublimi in culmine contra
Partem stare aliam, & concurrere velle videntur.
Ut cùm se ad Scaldim, ripamve binominis Istri
Adversæ fistunt acies; stat utrimque paratis
Prælia deposcens animis ærata juventus:
Vir viro, equi minitantur equis, inimicaque signis
Signa vides, ac tela micant contraria telis.
At parte ex illa, quæ templum adversa tuetur,
Mole minor, formâ nec eadem, terminat orbem
Porticus exterior, populoque utrinque relinquit

Ingentes aditus. Sic notus ad ostia Macræ
Portus oliviferos curvato littore colles
Explicat , ingentemque sinum maris insula claudit :
Infula myrtetis lœtissima , quam Venus oræ
Accola Atlantæis avulsam fluctibus olim
Creditur h̄ic instar clypei posuisse , tridentem
Neptuni contra , sævumque Orionis ensim :
Quò dilecta sibi regio , dum vertitur æquor ,
Servaret placidam ventis secura quietem :
Triplex porticibus fornix includitur altis ,
Amplior & sanctos medius servatur in usus.
H̄ic verax , fictæ Cereris sub imagine , Numen
Ostendit populo celsa de sede Sacerdos
Maximus , & superis instaurat vota quotannis ,
Agmine Lanigerūm sacro , simul agmine sacro
Linigerūm p̄eunte , modis , & passibus æquis ;
Et post agmen utrumque Patrum incedente senatu ,
Hinc atque hinc , genibus positis ac supplice vultu ,
Cardine terrarum gentes ab utroque receptæ ,
Immotis cernunt oculis solemnia pompæ ,
Insolitosque crient imo de pectore sensus ,
Fassæ hic regnare , hinc populis dare jura Tonantem .
At campi in medio moles Ægyptiæ in auras
Tollitur , Alpheæ metas imitata palæstræ .
Hæc immane latus magicis variata figuris
Littore Niliaco steterat devota perustis
Numinibus , nunc auspiciis felicibus alnum
Ad Tiberim nostræ fert aurea signa salutis ;
Ipsa quidem cùm cæsa putet nova Tiburis uidi
Marmora , quò facherent sibi ab omni parte coronam ,
Lætitiae cupit arcanos expromere sensus ,
Fatidicasque notas sæclis aperire futuris .

G 3

Sed

Sed speciem augustam properatae molis & artem
Egregiam mirata filet, collataque celsis
Porticibus tacite ridet monumenta Sesostris.
Quattuor hinc magni vasto sub pondere anhelant
Linguam exertantes Ephyrae ex aere Leones,
Mentoris, aut docti spirantia signa Myronis:
Illorum effigies saeculis metuenda futuris,
Quos Nero crudelis ludorum pavit in usus.
Ah quoties juvenesque pii, castaque puellae
Numinibus dum thura negant adolere profanis,
Dente ferro vitam in mediis fudere theatris!
Qui tamen impavidi lethum subiere: nec emque
Natorum siccus spectarunt lumine matres.
A dextra laveaque pari discrimine & arte
Assurgunt gemini, Nymphaeum gloria, fontes;
Qui cæcum per iter longoque errore viarum
Advectas jaculantur aquas: It ad astra perenne
Flumen agens nimbos, tempestatemque serenam.
Inde ruit, niveaque cadens aspergine circum
Spargit humum pariter diffuso rore; sed ingens
Urna procellosam subjecta recolligit undam.
Ergo hinc Nympha omnis crinem lavit, atque ubi cælum
Destituunt imbre, ex hoc Thaumanthias iris
Fonte bibit, radiisque novis ornatur, & arcu
Gaudet ovans augere suo miracula Circi:
Propterea non solum operis molimina tanti
Laudat ab extremo veniens Oriente viator;
Ipsa sed attonitæ similis miratur & hæret
Urbs, nihil in terris ævo mirata priori,
Ornatuque recenti & honoribus Amphitheatri
Lætatur, ceu sponsa novo ditata monili.
Quin etiam hæc una compensat mole ruinas

Anti-

Antiquorum operum , septem quæ collibus Urbis
Strata jacent , quondam Imperii decora alta Latini ,
Nunc ignominiis ignari obnoxia vulgus ,
Tenuia vix veteris servant vestigia formæ .
Sive illa exedit sensim longæva vetustas ,
Aut pessum insultus terræ cælique dedere ;
Seu notos vultus Atavorum , & onusta catenis
Colla recognoscens titulis insculpta superbi
Victoris , ferro disjecit barbara pubes .

Magna quidem sunt ista tuæ , ter maxime Princeps ,
Facta manus ; sed Musa tuas hoc ducere laudes
Fonte negat : majora vocant , quibus illa canendis
Veridicam plectro citharam percurrat eburno ,
Teque novum fortunatis decus inserat astris .
Hæc ævo tandem vel fulmine victa labascunt ;
Et laudem si saxa queant , nomenque parare ;
Clarior atque alias inter sublimior urbes
Memphis erit . Neque Pompeium fecere verendum
Gentibus eductæ cæli ad confinia moles ;
Sed Libye , victusque Oriens , & Iberica laurus ;
Sed purgata metu maria , & servire coactus
Parthus : eritque tuo dehinc notior ille cothurno ,
Quam fuit ante suo Romana per ora theatro .
Hæc monumenta ruent . Sed quantum dente maligno
Molibus his audax paulatim deteret ætas ,
Ingenuâ tantum linguâ (crede) afferet olim
Laudibus æqua tuis . Nam rerum fama tuarum
Vivet , & occulto crescat felicior ævo .
Non etenim ad meritos patefactum limen honores
Artibus egregiis , templa instaurata , decusque
Antiqui Latii , servatam sæpius Urbem ,
Sparsum aurum in populos , tectas tela impia contra

Sarmatiam Helvetiamque , & pulsâ pericula terris ,
Auspiciis opibusque tuis Thracum arma repressa ,
Pacatas latè gentes , nec cætera dextræ
Tot benefacta tuæ venientia sæcla silebunt

Interea si atram longè consurgere nubem
Impia portantem forsan Laurentibus arvis
Bella vides , dirumque nefas Acheronte moveri ;
Parce metu ; (quamvis ex alta despicias omnes
Arce metus , magnæque animæ formidinis expers
Robur inest) neu Thracis equos sibi nata negantis
Jura pave : si degenerem timor arguit omnem
Hesperiam , veterique audet nihil indole dignum
Italia , assueta imperio frenare superbam
Barbariem : tibi miles erit , qui conterit arma
Indomitæ Babylonis , Achemeniasque sagittas
Vertit in auctoris jugulum : quo vindice in altis
Concidit Assyrium thalamis , dextrâque pependit
Fcemineâ caput , & Pharias babit unda cohortes .
Stipabit manus Aligerûm pia castra , tuisque
Accedet signis Virtutum exercitus ingens .
Te pietas , Te dia Fides , Te sancta sequetur
Relligio : sed Perfidia , & Furor impius hostem ,
Iraque mentis inops , atque auri cæca Libido ,
Infelix comitatus , & omen triste suorum ,
Quas contra ducet sacros Astræa maniplos ,
Principe Te Latiis Virgo quæ præsidet oris ,
Dextrâ immâne gerens tælum exitiale Tyrannis .

AD

A D
F L A V I U M C H I S I U M
C A R D I N A L E M
E M I N E N T I S S I M U M,

in Galliam navigaturum.

LUxe a, quæ lectum manifesto numine Divum
 Jussit ALEXANDRUM nutantia Regna subire,
 Quantum illi tristis, tantum mihi læta resulfit.
 Tempus Io, Musæ, choreas, de more, per umbram
 Ducere Castaliam, Latique & Phocidos arva
 Carmine Dircæo, fidibusque implere canoris.
 Annua debentur geniali carmina luci,
 Ingenium vestro quæ fecit & otia Vati:
 Munera parva quidem; sed & ipsi parva Tonanti
 Munera dat Pastor, nec Juppiter illa recusat.

Hanc pater ipse diem Phœbus canit ore quotannis:
 Jamque fides plectrumque parat; sed gaudia differt
 Nostra Deus, citharamque jubet servire dolori,
 Ostendens dígito stantes in littore puppes
 Romuleas, Dominumque meum transferre paratas,
 Me sine, quæ Rhodanus rapido subit æquora cursu.
 Ergo omnis mecum digressu mœsta dolensque,
F L A V I, Roma tuo, qualis nova nupta remotos
 Ad Morinos abeunte viro, quem observat amatque
 Perdita; conqueritur, seque atra in nocte relinquì,
 Dum Latium tanto viduatur sidere cœlum,
 Clamat. ALEXANDER lacrimis vix temperat æquis,
 Quem corde impavido, nec habenti nubila vultu
 Res magis adversæ, quam res videre secundæ.

G 5

Quidni

Quidni ego crudeles Divos & fidera dicam,
 Quæ tua me vetuere sequi vestigia, Princeps?
 Non tamen, in vacua quod inutilis urbe relinquor,
 Nec mihi Sequanicas fas est invisere Athenas;
 Sed tantum doleo, quod pectora nostra, fidemque
 Aequoreis saltem non experiare periclis.
 Quamvis, Neptuni imperiis, tibi cœrula Triton
 Aequora jam sternat: jam Glaucus, amataque Glauco
 Nereidum Galathæa chori pulcherrima, Opisque,
 Et formosa Lycorias, & quæ plurima ponti
 Numina certatim Musis memorantur Achivis,
 Præsidio currant magnæ obsequiosa carinæ:
 Inter quæ mirata novæ spectacula pompæ
 It Thetis, Iliacum nunc primùm oblita dolorem.
 Nec minus hinc roseo Zephyrus pede temperat undas;
 Thracius hinc Boreas glacie exarmatus & imbri
 Se paribus circùm cava lintealibrat in alis.

Ergo age, quandoquidem sine me vis ire per altum,
 I decus Ausoniæ, felicibus utere ventis:
 Dum flentes redditumque brevem, memoremque rogamus
 Nostri animum: Longas hac spe solabimur horas.
 Quod supereft, vastum fugientia vela per æquor
 Albana de rupe oculis, votisque sequemur.
 Tu quoque verte oculos, & mutua concipe vota.
 Jamque mari placido, Zephyrisque faventibus exit,
 Tyrrhenamque Thetin dextrâ fecat alite puppis.
 Occurrit primus fluviorum Marta paternis
 Auctus aquis, lætoque rates clamore salutat.
 Hinc regio apparet priscis habitata Graviscis,
 Et Cereri dilectus ager; scopulosa leguntur
 Jam tibi, Mediceæ parent quæ litora Genti.
 Scilicet hæc illa est cunctis Gens inclyta terris;

Quæ

Quæ , Mahumethæis ubi Græcia subdidit armis
Immeritum caput , exulibus fuit hospita Musis,
Graiasque invexit Latio quas noverat artes.
Multæ vides nescenda ævi monumenta prioris,
Urbesque, fluviosque , sinus , & ab æquore circùm
Undique perfusas terras : sed in Hercule fige
Lumina præsertim , cujus de nomine portus
Dicitur (hunc olim tenuit GENS CHISIA portum)
Partem aliquam in Divo laudum inventure tuarum.
Juppiter haud illum pater & cælestis origo
Tot Jove majorum deducta ab origine Divum ;
Sed caput objectum pulcra pro laude periclis ,
Et domitæ pestes , & monstra immania forti
Victa manu fecere Deum , cæloque locarunt ,
Servatæque illi posuere altaria gentes.
Ante illum multi vixerunt ab Jove nati ,
Qui quod in amplexu jacuere ignobilis otî ,
Vilia seftantes , & inertis commoda vitæ ;
Infleti periere suis , ævoque nepotum
Ignoti , nomenque tegit quod & ossa sepulchrum.
En tibi (sensit enim Deus adventare carinas)
Lætus adest celsis elatus cornibus Umbro ,
Per mediosque viam fluctus sibi pandit ad alnum
Quâ veheris , multis inopina ob gaudia vultum
Perfusus lacrimis. Tibi donat agrestia poma ,
Te cupit amplecti , te carum dicit Alumnum :
Litus & ad patrium , claramque invitat ad urbem :
Invitant , festâque caput tibi fronde coronant
Fluminis herboſo stantes in margine Nymphæ .
Omnia quæ cernens obliquo lumine Tybris
Tristatur , gelidasque metu jam contrahit undas.
Apparent longè pendentia Macereti

Ru-

Rudera, fonte locus medicarum notus aquarum,
 Atque alia has circa terras prisca Oppida & Arces,
Quas Atavi tenuere tui. Sic omnia passim
 Tempus & assidui versant mortalia casus.
 Classis abit, verritque salum, quæ se pede lento
 In mare fert Alma exiguis inglorius undis.
 Mox Lynceus subit, & ferri gravis Ilva metallis,
 Et celebrata diu Tuscis Populonia fastis.
 Unde autem exoritur subito tam festus in auras
 Clamor? qui radiant ignes? quæ murmura læta
 Excipiunt venientem, & amica tonitrua classem?
 Portus adest (nostri nuper dixere Liburnum)
 Puppibus Hesperiis, & velis notus Eois,
 Conditæ ubi servantur opes, quas utraque mittit
 India, quas & Arabs, quas messibus Aphrica dives,
 Et quæ Getulo veniunt de littore merces.
 Venimus interea, citò vela ferentibus Euris,
 Quæ consanguineus Tiberi, nec degener Arnus
 In mare se Tuscum spumantibus invehit undis:
 Arnus opum dives, centum pater Arnus Olorum,
 Quorum Itali cantum, gressumque sequuntur Olores.
 Haud procul hinc Lucæ veniens de finibus Anxur
 Olim Arno miscebatur aquas; nunc solus in æquor
 Lapsus ad extremas sua nomina servat arenas.
 Hinc & Sardiniae tractus pallentis, & ingens
 Corsica prospicitur, tantorum causa laborum:
 Et conjuratæ quondam pervertere Pisæ
 Amne superfluso Capraria, parvaque Gorgon,
 Quæ fuit Æthiopum extremis in finibus una
 Gorgonidum Euryale, fato huc delata maligno,
 Inque maris scopulum cognatis versa colubris.
 Namque ferunt, postquam fatali messuit ense

Vi.

Victor Abantiades caput exitiale Medusæ ;
Euryalen caræ mœrentem cæde sororis
Deseruisse locum. Sed jam ratis ostia Macræ
Præterit. Alta vides Lunæ monumenta vetustæ ,
Nec procul albenti secundum marmore montem ,
Quo dives Pietas Divum sæpe imbuit aras ,
Vel levis Ambitio Regales excitat ædes .
Invitat fessas longo discrimine proras
Lunæ olim dictus , Veneris nunc nomine portus ,
Delitiæ Nerei , statio fidissima nautis .
Tu tamen ire jubes , ventosque urgére faventes :
Jamque aperit sese Ligurum clarissima tellus ,
Hellestiaco quondam dominata profundo ,
Quantùm frugis inops , tantùm auro opulenta virisque .
Assurgit , sterilique jugo prætenditur undis
Horribilis visu rupes , quanquam arte magistrâ
Culturæ patiens , & amabilis ora Lyæo :
Quam prætervectus venies , ubi surgit , & amplio
Excipiet te læta sinu Tigulina Segesta ;
Dehinc rutilus volvens Entella ad litus arenas ;
Nec longè portum Delphini intrare licebit .
Allicet vultu regio Te culta benigno ,
Suadebitque rates lento suspendere remo ;
Quippe ibi perpetuo scabras mirabere cautes
Vere tegi , & litus peregrinis fertile glebis .
Tu cave Sirenum insidias : fuge puppe citatâ
Dîs orbum pelagus , & litora surda carinis .
Et jam Porciferæ parvum pervenimus amnem :
Jam Merulam , fluviosque alias , quos dicere longum est ,
Apennini omnes gelidis de rupibus ortos ,
Omnes auriferâ redimitos tempora citro ,
Plurima quæ passim formosis confita ripis

Fra-

Fragrantem latè pelago diffundit odorem.
Sed vento tua prora volans, vento ocyor ipso
Mauritii portum superat, portumque Monæci,
Quos raptim referto, quia classem imitamus euntem,
Quæque rapit naves, nostram rapit aura Camœnam.
Jam mare decursum est Ligurum, jam panditur oræ
Terminus Italicæ Varus, quem rura sequuntur
Gallica, nimbiferis demissus ab Alpibus amnis.
Stœchadas interea velox post terga reliquit,
Ac Te Massiliæ, FLAVI, ratis appulit arvis.
Nunc rapidis invectus equis ad mœnia perges
Regia, quæ vitreo partitur Sequana fluëtu:
Læto ubi Te vultu excipiet Rex inclytus armis,
Qui formidatum Turcis accingitur ensem,
Et fatis aperire viam cessantibus audet:
Dum face, dum ferro latè Serinius hostem
Insequitur victor, Pietatis & ulti Avorum,
Perque volat cædes, & ad altum fulminat Istrum.
Salve Heros invictæ animis, tutela ruentis
Pannoniæ, Dux famâ ingens, ingentior armis.
Relligio tibi se lugens commendat, & omnis
Europæ, Vir magne, tuâ spes nititur haftâ.
Tempus erit, cùm te spoliis Orientis onusto,
Solvet ALEXANDER votum, fractasque superbæ
Cernet opes Afîæ, debellatumque Tyrannum.
Tunc te sudore illustrem, multoque decorum
Pulvere, clarus aquis, sed famâ clarior amnis
Jordanis, cedrique ferax Carmelus, & Hermon
Palmifer excipient, lymphâque umbrâque recenti.
Te Tanaïm quicunque bibunt, te Caspia Regna
Victorem, ditisque colent septem ostia Nili,
Et tibi prædatrix marium dabit Africa pœnas.

In.

Interea duris solvetur Græcia vinclis.
 At Divæ bifidi cultrices montis , & ipse
 Turpi à servitio tandem , te vindice , liber
 Parnassus merito reddet tibi carmine grates.

A D

MATTHIAM NALDUM

S. D. N.

*Medicum , & Cubicularium intimum.**Ex lectulo:*

N Alde, peregrinis famâ jam cognite terris ;
 Quem Phœbus pater eximio complexus amore
 Edocuit citharæque modos , artemque medendi :
 Fare age quî valeant herbarum tollere succi ,
 Vel saltem lenire sitim ægrotantis amici ,
 Quam mihi per cunctas paulatim didita fibras
 Ossibus implicuit nuper febricula siccis ;
 Ut sive Eoo nos Lucifer axe revisit ,
 Seu convexa rubens accedit sidera Vesper ,
 Irrequietus agar majori percitus cœstro ;
 Quàm quod Apollineæ spirat cortina Sibyllæ .
 Ergo si quis aquæ frigens mihi rivulus olim
 Visus ab aërio clivo descendere : si quis
 Muscum inter viridem gelido manare sub antro ,
 Perque cavam leni vallem manare susurro :
 Quicumque insano fons fornice ductus in urbem
 Mole super tereti peregrinas explicat undas ,
 Aut vulgo ignotus secretos irrigat hortos ;
 Scilicet ille mihi semper se rivulus offert ,

Illius

In.

Illi ante oculos semper stat fontis imago.
Uritur infelix, & imagine crescit in illa
Nostra sitis, sequiturque sitim sitis altera major.
Præcipuè menti desiderioque recurrit
Qui Ligurum saxis Tuscos discriminat agros,
Appenninigenas inter non ultimus amnes
Macra parens, longæva salix cui litus inumbrat,
Cui centum herboſo pascuntur margine Cycni
Aëra tranantes liquidum pernicibus alis.
Illi algentes ingressi sèpius undas,
Squalida rimosus cum Sirius ureret arva,
Vidimus innantes vitro sub gurgite Nymphas,
Et manibus nexus molles glomerare choreas.
Macra per umbriferam vallēm pellucidus ibat
Flexibus incertis, atque inter cana volutus
Saxa, sinus omnes nudabat pauperis alvei,
Suadebatque manu latices haurire rigentes.
Quamquam ubi contristat cælum nimbosus Orion
Diluviem tonitrusque ciens; exuberat ille
Spumeus, aggeribus ruptis, latèque Tyrannus
In mare fert pinguem limum, quo vendicat arvis
Litus, & antiquæ profert confinia Lunæ.
Hæc vigilans. Quòd si fessos sopor alligat artus
Albanos intrare Lacus, avido simul ore
Exaturare sitim videor: nunc æthere aperto
Impatiens æstu pluviam captare cadentem;
Nunc per amœna sequi fugientem gramina rivum,
Bacchatosque choris Nympharum accedere fontes.
Haud secus afficitur, cum tacta cupidinibus mens
Æstuat, atque illam specie seducit inani
Ambitio præceps, & amor malefudus honorum;
Aut auri color, aut Erycinæ dulce venenum.

Quip^d

Quippe amens agitur; ceu Baccha concita Thyas,
Ictaque imaginibus variis, huc volvitur, illuc,
Dum fiat voti rea; dum sitis ægra prehendat
Mortiferos latices, quos gutture ducat hianti.

Tu, cui secretas morborum pandere causas,
Et morbos relevare graves concessit Apollo,
Nalde, jecur seu lenta meis infixa medullis
Pestis edit, seu lethiferi vapor igneus astri
Inclusus venis arentia viscera torquet;
Affer opem, ac nostro facilis succurre labori.
Hæc ubi desierit miseris sitis urere fauces,
Vitiferæ tractus Albæ, juga Læta, revisam,
Prataque purpureâ nuper renovata juventâ:
Plectra manu, carmenque geram; stratiq[ue] per umbram
Montis, ALEXANDRI tecum referemus honores.

O P H I G E N I A
A D
SIGISMUNDUM CHISIUM

in Albano rusticantem.

C Arminibus nostris non indonatus abibit
Pomifer Autumnus, cui rustica Musa quotannis
Sacra facit, floremque novum suspendit ad aras.
Nam mihi, dum dilecta tenent nos otia ruris,
Ludere quæ vellem magnus permisit Apollo,
Et cantare levi levia argumenta cicutâ.

Bufonum, & maculis pictorum terga Draconum,
Sed tamen infontum, viruque & dente carentum,
Fertilior quibus est, quam glande & vitibus Alba,

H

Qui

Qui nos terrificant , passimque morantur eentes ;
Natales dicentur, & ultima gentis origo.
Non etenim cœli vitium , pelagine malignus
Halitus hos edit foetus in luminis auras :
Sed magis infita vis , innataque semina terris
Prodigo magno Divum. Juvat ergo referre
Carmine , quo Satyri stupeant , miracula rerum ,
Indicta ore alio , Graiis ignota Camœnis ,
Olim quæ omnipotens his Juppiter edidit oris ,
Cùm grave fulmen adhuc Titanum cœde caleret ,
Inferretque pedem pacata in sidera victor .
Nam neque Thessalæ pulcris , nec Phocidos arvis ,
Seu virtute virum , seu religione locorum ,
Cesserit antiquum Latium ; nisi Martia sacris
Prisca Latinorum caruisset Vatibus ætas .
Nos Albæ monumenta monet Thymbræus Apollo
Pandere : res ævi densâ caligine mersas .

Tu modò , qui causas jussisti aperire latentes ,
Et sterilem curvo scrutari vomere campum ;
Dœtarum , GISMUNDE , decus columenque Soror
rum ;

Flos Juvenum ; Patrui curarum dulce levamen ,
Atque hæres virtutis , ades . Tu , cui licet ætas
Invida velet adhuc tenerâ lanugine malas ;
Pectore in augusto vigor est , animusque virilis ,
Et matura foro virtus . Tibi maxima rerum
Roma favet plaudens animis , annosque morantes
Increpat , indignans , Tempus differre malignum ,
Quæ tibi jampridem justo spes publica voto
Destinat ad laudem decora , in quæ cœca fatetur ,
Principe ALEXANDRO , sibi nil Fortuna licere .
Huc age latus ades : & vati tu quoque Vates

(Hanc

(Hanc titulis patiare tuis accedere laudem)
Affer opem nova tentanti , & dignare canentem ,
Dum vacat , & curas procul atras Alba relegat .
Tempore , quo terras Deus , æquor , & æthera fecit ,
Ordine quæque suo , propriaque in sede locavit ;
Quodcumque est spatii (quod montibus omne tenetur)
Telegoni fines inter , Laviniaque arva ;
Æquatis longè campis , latèque patebat
Planities apprima ferax : loca & inclyta , quæ munc
DI nemorum , Bacchusque colunt ; seges alta tegebat .
Edidit ausuros manibus rescindere cœlum
Tunc primùm Tellus Superis irata Gigantes ,
Cæumque , & Lyparim , bellatoremque Typhœum ,
Centimanumque Gygen , atque Oromedonta minacem ,
Innumerosque alios , quos fama antiqua recenset :
Omnes fecifragos , prædæque & cædis amantes ,
Rixarumque avidos , contemptoresque Deorum ,
Immanes , sine lege . Fuit tamen unus in illis
Invitâ Genitrice pius , quem moribus æquis ,
Et miti ingenio rectum servasse , fidemque ,
Egregiâ virtute serunt : nec viribus usum ,
Ut nisi quæ Tellus tum passim monstra ferebat ,
Nullaque maectaret metuentes jura Tyrannos .
Quin positis aris , & cæsis . sæpe juvencis ,
Suppliciter coluisse Deos , ac thure piasse .
Cætera terribilis , fratribusque simillimus omni
Parte fuit , Graiis Oroccelus nomine dictus .

Hæc propter , quodque auctor erat , non temnere Divos .
Et , nisi consilia in melius malefana referrent ,
Excidia in caput ipsorum ventura canebat ;
Fratribus invisus Phlegræa reliquerat arva .
Inde pererrato bisfenis orbe diebus ,

H 2

Fi-

Finibus à Mauris Nabathæa ad littora , quærens,
Mitior esset ubi Tellus , & amantior æqui ,
(Nam simul infensæ fugiebat jurgia matris)
Huc tandem flexit , sedemque his fixit in agris.
Latet ubi victuque famem pellebat agresti ,
Et venatrices pharetras , prædamque cruentam
Finitimæ linquens Triviæ , vel sancta colebat
Numina , vel pulcras animum revocabat ad artes :
Præcipuè quas tradiderat , juvenilibus annis ,
Littus ad extremum Libyæ sibi cœlifer Atlas ,
Indole par animi , & consanguinitate propinquus.
Illum ergo exoriens , illum , cùm mergitur undis ,
Humida Nox stantem vigili cervice videbat ,
Astrorum cursus , ortusque , obitusque notantem ,
Et cœli aspectus varios , quibus ordine sortem
Cernere erat , quam fata parent mortalibus ægris :
Eventus belli dubios , & funera Regum ,
Quidque ferant , Regum post funera , triste cometæ
Quin cupidis anni prænoscere tempus & imbræ
Agricolis , responsa dabat non infia veri .

Jamque dies infœsta aderat , qua pendere pœnas
Terrigenas scelerum tantorum fata jubebant ,
Ingentemque brevi dirimi certamine litem :
Quem rerum Dominum acciperet Natura ? quis orbem
Imperio regeret , legemque imponeret astris ?
Præcipiti primùm ruere omnia vîsa tumultu
In Chaos antiquum . Vocat ad fera prælia natos
Mugitu horribili Tellus , ululatque profundis
Vallibus . At cœlum caligine volvitur atrâ
Exitiale fremens : dumque impia tela Gigantes
In superos torquent , Superi jaculantur in ipsos ,
Sed potiore manu ; populi videre paventes

In.

Infandam sine sole diem , sine sidere noctem.
Cùm tenebras tandem scidit , & se fulmine prodit
Juppiter , impositumque nivali Pelion Ossæ
Diruit , inque suis involvit montibus hostem
Exanimum , & nigrâ solvit formidine mundum.
Hunc premit Inarime : flamas alit ille Vesovi
Ultrices : Siculis illum coquit Ætna caminis.
Ast alii variis , pro crimine quisque , flagellis
Eumenidum torti lugent , & inania Ditis
Regna metu insolito , vastoque cadavere complent.

Senserat hos rerum motus Orocœlus , & alti
Altior ipse jugum conscenderat Appennini.
Inde omnem belli faciem , fraternaque busta ,
Sparsaque Phlegræis ingentia viscera campis;
Et positos vedit tumulos , quamquam ordine cuncta
Pridem illi volucres fuerant , stellæque locutæ.
Vedit , & orbatæ tactus pietate parentis ,
Nec minus occasum fratrum miseratus acerbum ,
Pectora planxit , & in lacrimas pia lumina solvit :
Unde iram magni potuit meruisse Tonantis.
Sed fratrum casus , & funera dira tuentis
Justus erat fratriis dolor , & sine crimine luctus,
Cui veniam Pater ipse dedit , majora daturus
Juppiter & grege maectato , & prece cultus ab illo.

Septimus extulerat rorantes Lucifer ignes ,
Ex quo magna feri luerant commissa Gigantes.
Ille tamen , somno infelix dapibusque relictis ,
Tercentum stratus fessum per jugera corpus ,
Fratribus officium solvebat triste peremptis :
Nec cessare Parens suriis agitata sinebat ,
Dum miserum explesset nati per lumina fletum.
Tum caput innocuum Rex cœli Juppiter idem

H 3

Ut

Ut sorti eriperet duræ, neu posset oriri
Illi⁹ olim aliquis magnis ex ossibus hæres,
Indole qui Patruos, & eorum facta referret;
In similem statuit, sub eodem nomine, montem
Vertere: &, ô numen semper venerare Deorum
Esse Deos inter, non inter digne Gigantes,
Accipe munus, ait, dictumque Orocœle supremum.
Mons fies, ne te perimat dolor iste. Dolori
Hæc finis lacrimisque tuis erit. Hæc tibi sedes,
Hic locus, unde Urbem dominam, gentemque tog-
tam,

Et pendere tua posthac de rupe videbis
Oppida, cum magnis longè cendentia templis,
Quò fessus curis populorum olim inclutus Heros,
Cùm revehit silvis, & cùm rapit annus honorem;
Scedet: Vates illum, multisque sequentur
Muneribus cultæ Aönides, quæ carmine sacro
Inter ALEXANDRI referent tua nomina laudes,
At mihi solennem, meritis pro talibus, aram
Vertice sublimi statues, quam deinde quotannis
Invisant fortes, habentque in honore Quirites.

Sic ait, & formas vertentia verba locutus,
Ex templo Latij Orocœlum montibus addit.
Monte sub hoc pingues campi latuere, latentque,
Rursus & in terram rediit Tellure creatus.
In glebas caro versat: in silvas barba, comæque:
In scopulos dentes, in rupes ossa faceſſunt:
Ipſa locum servant cava corporis, antraque fiunt.
In fontes venæ: duræ per brachia ſetæ
In quercus abeunt: in apricos brachia colles;
Quæ Pater omnipotens ſinuoflexit in orbem
Ante ſinum. Sinus irriguis (mirabile viſu)

Ma.

Manabat lacrimis, sorfan sua funera flentis.
Creverunt lacrimæ scopulorum indagine clausæ,
Et sacer h̄ic mansit lacus, æternūmque manebit,
Nympharum sedes, & pīscibus aptus alendis.
Lacteolos dixere, quibus cava litora circūm
Indigenæ pascuntur oves, oviumque Magistri;
Quâ Satyri intonsi gaudent dape: cūmque juvencos
Relligio prohibet, turdosque apponere mensis;
Et rhombos, teretesque negant maria alta siluros;
Lacteolo Albani curant convivia Patres.
Totius impleret spatiū convallis, & altas
Unda superfluo superaret gurgite rupes,
In mare iter quærens; cuneo nisi cæca latenti
Romulides imi sodissent viscera montis.

Quæ gentes Latium, quâ lege, opibusque tenerent,
Talia cùm Superi patrarunt monstra, filebo.
Nam neque scire tibi, neque opus mihi dicere cuncta,
Vicinæque vetant ludum proferre Kalendæ.
Hoc certè quodcumque vides, quod Aricia, quodque
Possidet Alba soli, nihil est nisi forma Gigantis
Collapsa, inversumque annis immane cadaver.
Illius inversi tamen, & tellure jacentis
Trans nubes, aviumque vias fœse ardua cervix
Tollit, & aérias multum supereminet Alpes,
Mons Cavus Albanis, Graio de nomine, dictus.
Tu si animadvertis intento lumine circūm
Omnia, deprendes veteris vestigia formæ.
Nam quæ olim natura fuit, quæ cura Giganti;
Cura eadem monti, atque eadem natura relicta est.
Ut catus astrorum, & venturi conscius ævi
Ausoniis dederat, sic dat responsa colonis.
Quippe ubi se profert, & in æthera surgit apertum;

Promittit nitidos soles , & lœta serena :
 Cùm verò caput occultat , frontique galerum
 Induit involvens nebulâ ; denuntiat imbre
 Lugendum agricolis , & furda pericula nautis.
 Utque erat ingenio pacato , & moribus æquis ;
 Ingenium quoque mite solo est , & amabilis aura
 Insontis cœli felicia temperat arva.
 Otia nos illi debemus dulcia ruris ;
 Illum Pallas amat , Bacchus colit : illius ergo
 Cum tonitru exercet gentes , imbellia lucos
 Vibrat in Albanos , irâque parentia tela
 Juppiter , atque suis parcit non immemor aris.
 Denique (Musa tuas teneat ne longius aures)
 Quòd Terrâ genitus , serpentipedumque Gigantum
 Frater erat , vitioque pedum non impare natus ;
 Quà fœdi jaciere pedes , (qua scilicet Albæ
 Serpere parte vides obliquo tramite colles)
 Successit tellus serpentibus apta ferendis ,
 Auctoremque suum squamosis indicat hydriis ,
 Tota quibus regio latè scatet , arvaque lœta.
 Sive Notus venas & spiramenta relaxans ,
 Terrarum fibris abstrusos elicit angues ,
 Reddit ut ære filex ignem percussa latentem ,
 Seu natura soli pluvio Jove concipit illos ,
 Taetaque Sole novo conceptos edit in auras ,
 Omnia qui sparsi repunt per membra Gigantis ,
 Is quia mitis erat , mites quoque terra colubros
 Gignit & innocuos. Aliis tam lethifer oris
 Pullulat hîc placidus Bufo , atque ignara nocendi
 Vipera : Non tabo Natrix inglorius undas
 Inficit , aut Aspis nigrum vomit ore venenum .
 Lambit inoffensi ludens vestigia Dipsas

Pasto.

Pastoris: tollunt innoxia colla Cerastræ,
Atque illos pavidæ calcant impunè puellæ.

A D

S F O R T I A M
P A L L A V I C I N U M

S. R. E.

C A R D I N A L E M.

APRICATIO PORTUENSIS.

Annua dum vulgus renovat solennia Baccho,
Et temulenta Dei relegens vestigia pubes
Martia, degenerat formas induita ferarum;
Roma vale. Juvat arva sequi, & suspendere collo
Barbiton, & plectro geniali pellere curas.
Hic ubi DIIs pelagi leges, & fata daturus
Amne Pater lento descendit in æquora Tibris,
Quaque fluit, pingues volvens ad litus arenas
Auget agros: Urbesque mari, portusque recedunt.
Non Albæ juga semper, amat quoque litora Phœbus:
Carmen ubi nivei sacrum modulantur Olores
Dulcius, & lauro semper viret æmula myrtus:
Unde legit Tethys Nero placitura coronas.

S F O R T I A, cui priscis virtus incognita sæclis,
Ipsa suis manibus Latium circumdedidit ostrum:
Sospite quo, supra populos caput ardua sacrum
Exerit, & famam CapitolII Roma tuetur;
Pone graves curas paulisper, &, Urbe relicta,

H 5

Huc

Huc age (da veniam votis audacibus) adsis,
 Dum canimus, tenuem non dignatus avenam.
 Sæpè & ALEXANDER summo de culmine rerum
 Descendens, faciles Musarum accommodat aures
 Lusibus, & nostris acclinat lumen chartis:
 Lumina, queis maria & terras, & diffusa longè
 Regna vigil, fessumque malis circumspicit orbem.
 Te nitidi Soles, placidi te litoris ora,
 Et secura quies, & amica silentia Musis,
 Quarum tu columen, quarum tu gloria prima es;
 Te mare piscosum, dilectaque silva Diana,
 Te regio formosa vocat. Tu lætus adesto,
 Optatoque Deos vultu solare marinos.

Scilicet & tempus veniet, cum littus ad istud
 Colchide, semotisve advectus Gadibus hospes,
 Parcius Æneæ res, adventumque requirens,

Scire volet, quâ rupe sedens prospexeris æquor,
 Quæque his prima pedum vestigia prefferis oris.

Sed duo te nuper Latii clarissima cœli
 Lumina, Parcarum dextrâ intercepta malignâ
 Excruciant, ægramque vetant requiescere mentem.
 Nam penè obductum Corradi funere vulnus,
 Franciotto Libitina ferox rescidit adempto,
 Aufaque Romulei cladem geminare Senatûs.
 Hoc erat, eventurum olim quod dira caneabant
 Auguria, hoc tempus fatale, hic lethifer ille
 Chaldæis toties promissus vatibus annus.
 Quique diu, dubiam terris metuentibus iram,
 Lumine sanguineo trifles arsere cometæ;
 Scilicet hanc Latio cladem, hæc lamenta ferebant.
 Non ita sublatum ploravit Dardana telas
 Hectora vim Danaûm, Troianaque fata morantem;

Non

Non fratrem Heliades, non cœrula mater Achillem :
Ut te morte Virūm pallentia vidimus ora
Manantem lacrimis, & publica damna querentem,
Damnantemque herbas, & falsam Pœonis artem.
Quos tibi non hilari vultu Fortuna renidens,
Non communis honos sociarat fœdere sancto :
Sed probitas, magnisque fides spœctata periclis,
Atque animus contemptor opum, Themidisque palæstra
Excultum ingenium, & doctæ facundia linguæ :
Sed labor advigilans, & pectus stare paratum
Pro Latiiis aris, certæque occumbere morti :
Dura, malis invicta, tuæque simillima virtus.

Tanta quidem rebus damna instaurare secundis
Conantur Superi. Hinc omnis pacata quiescit
Ausonia, unde virūm soboles, & copia frugum,
Et doctæ redeunt Artes, quas excitat, almo
Dum sinu ALEXANDER fovet, & præclara merentes
Respicit, attollitque viros : septem inde Trioni
Subdita gens tacito Romanas incipit aras
Obsequio colere, & ritus damnare profanos.
Hinc duo jungit Amor Divinæ germina gentis ;
Unde novum decus Hesperiæ, prolesque paretur
Ferro olim Europæ, atque Asiæ domitura Tyrannum.
Queis, Divūm imperio, proladens Westphalus Heros,
Infula cui sacris galeam terroribus armat,
Circumfert Batavūm victricia signa per Urbes ;
Quâque ruit, sequitur sublimi Gloria curru,
Luppiaque, Amisiisque, catenatusque Visurgis.
Non tamen idcirco minus illacrimare sepultis,
Jaçturanque doles, & non reparabile damnum.
Quod supereft (parva ingentis solatia luctus)
Hic ego Castalio signum de marmore ponam,

Am.

on

Amborum vivâ referens in imagine vultus,
 Cui splendor seris, pretiumque accedit ab annis,
 Fulminis invictum damnis, æisque futurum :
 Navita quod maria alta secans de puppe salutet,
 Et cui pro Glauco, pro Leucothoës Melicerta,
 Sospes ab Ioniis persolvat vota procellis.
 Aut simulacrum ingens quintum statuemus eorum,
 Qui solium, subnixi humeris ingentibus, aureum
 Sub Vaticani diâ testudine Templi,
 Heroës magni subeunt, onus Hercule majus.
 Cernis, ut augusti quâ se venientibus offert
 Extremus Templi sinus, interiusque recedit,
 Nubibus è cælo demissa curulibus, inter
 Aligerûm plausus, moles fœse ardua tollit
 Supra & Dædaleos ausus, & barbara faxa
 Pyramidum, claramque Rhodon post terga relinquit
 Aurea, nec bimari docta invidet æra Corintho !

Magna Parens, nunc primùm hominum mirata labore
 Roma loqui cesset prisorum opera alta Quiritum,
 Nec rerum dominos testantia rudera jactet.
 Miranda illa quidem. Ast omnes hîc Regia gaza
 Cæfareo minus ausa ævo, atque ars dædala Graiûm
 Pandit opes, pandit pietas tua, Maxime Princeps,
 Sumere qui rerum meruisti sceptra rogatus :
 Nunc donis populos auges, altaria Divis.

Ne tamen hæc propter, ne tu, Bernine, superbi :
 Non tu auctor tantorum operum : nec talia fingi
 Mortali potuere manu. Non ipse Pyragmon
 Ausit ab Ætnæis tantum sperare caminis.
 Sat tibi Phidiacos quòd Græcia cedit honores,
 Præripuitque Jovi Pisæo Sequana palmam.
 Hic Superûm labor : Hi se operi accinxere ministros,

Æm.

Æraque miscuerunt, & aperto in lumine, Divum
Effigiem, & liquidi rivos duxere metalli.

Quattuor hos annis, & majestate verendos,
Fulgentesque sacro tonsum diademate crinem,
Qui certant oneri supponere colla beato,
Olim Oriens, Latiumque tulit, simul inclyta monstros
Africa, quæ mansueta Viro plus profuit uno,
Quam nocuit quondam Tarpæis invida palmis,
Hannibale, & centum, quas intulit aspera, classes.
Heu quantis illi caput objecere periclis,
Pro re Romana, pro religione Parentum!
Heu quanto Solium hoc nobis peperere labore,
Donec pondere confecti perierte sub illo!
Romula nunc cœlo delapsi temp̄la revisunt,
Munere ALEXANDRI reduces, qualesque videri
Cœlicolis, quantique solent. Stupet infacia turba
Romulidum, & supplex venientum numen adorat.

Salvete Heroes, quorum sub numine Roma est.
Quorum ea virtuti debet, quod inermis, & una
Relligione potens, nomen, sine cæde, Latinum
Protulit, imperiumque, ultra Garamantas, & Indos,
Sancta que per populos victrix dat jura volentes.
Salvete, & Sedem hanc, vestræ quæ credita curæ,
Quamque Erebi jurata manus convellere pridem
Molitur, servate pii. Procul horrida bella,
Atque famem, & tristes Latio depellite morbos:
Præcipue qui animos, humanaque pectora turbant:
Seu nos dura premit, seu fors felicior inflat.
Crescat amor recti: pronaisque ad prælia nectat
Fœdere non ficto tandem Pax candida gentes.
Atque, ut cuncta uno populorum vota loquamur,
Regnet ALEXANDER fôspes, te fôspite, FLAVI,

Quem

Quem longè ingenio præstantem , & moribus, ipsa
Diligit Invidia , atque hâc dignum forte fatetur.

JACOBO ROSPIGLIOSIO,
VIRO MAXIMO,
SOTERIA.

PArce metu Clio. Jam rumor læta secundus
Segusia de valle refert. Vis effera morbi
Cessit, & ille nocens venis deferbuit ignis ,
Quo penè Itala res, & spes arsere Latinæ.
Jam solitum membris robur, jam pristinus ori ,
Depulsâ macie , decor , & cum munere somni
Fax oculis tranquilla redit : rursumque rubentes
Incipiunt meliore genæ florere juventâ.
Non opis id , Natura , tuæ : nec gramina tantum
Marforum , doctæque manus valuere medentûm.
Prodigii auctores Superi. Virgo , inclyta Virgo ,
Cui super Exquiliis lecto de marmore templum
Æstivæ posuere nives , nomenque dedêre ;
Ipsa laboranti præsentem (credite) Virgo ,
Dum nostri miseretur , opem tulit. Ite sodales
Ordine quisque suo , niveis in vestibus omnes ,
Thure piate locum , facilesque in vota precantûm
Cingite fronde novâ , fertisque recentibus aras.
Dumque sua Exquiliî testati gaudia colles
Ære cavo , festoque diem clamore salutant ;
Reddite vos Superis grates (nunc tempus) & almæ
Virginis alterno modulantes carmine laudes
Solvite , io ! mecum Domino pro fôspite , votum.

Tu

Tu verò, Jacobe, tui qui litus Eōum,
 Litus & Hesperium famâ jam nominis implès;
 Lux Mundi nova, lapsarum spes altera rerum;
 Augustam concende ratem, quam Regius hospes
 Tantum abeunte dolens, quantum te sospite latus,
 (Officium triste, & spectati pignus amoris)
 Ad caput Eridani sacrum se sistere jussit.
 I nostrum decus, i felix: huc dirige cursum,
 Sollicitosque diu de te solare Quirites.
 Aspice ut Eridanus Pater, ut tua jussa capessat,
 Populeam acclinat frontem, placido amne serenus;
 Teque jubens salvere, sinum tibi pandit amicum!
 Fluviorum Rex Eridanus, qui flumina centum
 In mare fert, centum magnas præterfluit Urbes.
 Is te, ne tardere vadis, collectus in undas
 Accipiet venientem, & devehet amne secundo,
 Piscis quā pulcra jacet Ferraria campis,
 Musarum domus, & niveis olim hospita cycnis.
 Accipient unā, fortunatamque carinam
 Deducent fluvio certatim dona ferentes,
 Abdua (nam cohibet saxa inter Cottia lymphas
 Digressuque tuo mcestus caput occulit antro
 Duria) Ticinusque cruori affuetus & armis
 Olim, nunc tacitus, purāque argenteus undā:
 Lambrusque, & velox Scultenna, atque Olliūs ingens,
 Et fræni impatiens Tarus, & quem Felsina mittit
 Rhenus inops undæ, nisi cùm nive turgidus exit
 Hybernā sternens hominumque bouisque labores,
 Stura, Orgusque rapax, satus & Benacide Nymphā
 Mincius, ille sacrī dilectus oloribus amnis.
 Interea Heliades stantes in margine ripæ
 Adyentum ratis expectant, tibi ferta parantes

P. 1.

Puro ex electro , choreasque in gramine ducunt
 Funeris oblitæ fraterni , & carmina dicunt.
 Quin etiam excitæ vitreis è sedibus omnes ,
 Ostriferam Adriaci servant quæ littoris oram
 Succedunt fluvio , radiatæ puppis honores ,
 Sed te puppe magis Nereides admirantes.
 In mediis Proteus venturi præscius ævi
 Fata canit. Fore te , qualem sibi vota piorum
 Effingunt , priscis Heroibus anteferendum :
 Incolumemque diu , incolumi Clemente , gravesque
 Tecum partiri curas , tibi credere sancti
 Arcanos animi sensus gaudente , salutem
 Speratam populis , & mitia jura daturum.
 Quamquam non soli Proteo , Phœboque futura
 Pandere , sed verum de te , Heros inclyte , vatem
 Cuilibet esse licet , cui sit tua cognita virtus.

Te populi , per quos graderis , simul aspexere ,
 Attonitis hærent animis , famamque fatentur ,
 Ora licet centum exertet , virtute minorem
 Ire tuâ , de te mentitam plura , silendo.
 Votaque concipiunt pro te , tardamque senectam
 Caro optant capiti. Quod si te prisca loquentem
 Gallia , spargentemque manu regalia dona
 Vidisset , plenumque animis atque indole magna
 Pro re Romana caput objectare periclis ;
 Sacra tibi pulso posuissent Hercule templa.
 Quin æterna tuis sculpisset sidera factis
 Ipsa suæ quamvis miratrix Græcia gentis.
 Et fera quæ Lernæ , quæ cœli parte renidet
 Viæta sub Herculeis pestis Nemeæa lacertis ,
 Fulgerent , Vir magne , tuæ decora inclyta dextra ,
 Debellata animi tercentum immania monstra ,

Ulc.

Ulcere quæ assiduo mortalia pectora vexant.
Non agit Ambitio te, non amor improbus auri,
Non illa Heroum domitrix, truculentior Hydrâ,
Quæ tulit Alcidæ spolium, malesuada Voluptas.
Non te fœta malis ingentibus otia, non te
Per nemorum pelagique minas quæsita palati
Crimina delectant: non Bacchi pocula Chii:
Quæ propter Fortunam animæ venerantur inertes;
Sed labor, & vigiles in publica commoda curæ,
Sed colere ingenuas artes, tribuisse merenti
Præmia, complecti miseros, opibusque juvare:
Polliciti servare fidem, sanctumque vereri
Nomen Amicitiae, atque ad laudem cuncta referre.
Hæ tibi sunt artes: his tu pacare furentem,
Et longum servare potes virtutibus Orbem.
Nam quæ pro Latio, pro relligione gerenda
Clementi Pater omnipotens, tibi munia Clemens
Mandat, magnanimus Clemens, quem tristia bella
Rex Superum, horribilesque minas miseratus ab alto
Demisit, columen fidum mortalibus ægris.
Exercenda tibi nunc est sub Principe virtus,
Sub quo illam solers studuisti haurire magistro;
Artibus egregiis imbutam, & moribus aureis.

At tibi, dum magni perages mandata Parentis,
Cura sit imprimis Regem exorare potentem,
Augustum, invictum, sed non pietate minorem:
Liberet Europam bello, quo justius Afer
Ardeat: arma ferox Solymæas vertat ad arces,
Terroremque Asiae, patrum memor, induat ensem.
Ni faciat; ruere huc Asiam, (ferat omnia ventus)
Et Cretæ eversæ renovatam cotibus hastam
Barbaricam intendi jugulo nil tale timentis

I

Hespe-

Jcs

Hesperiæ flens aspicies : Thracumque superbas
Litoribus nostris volitare impunè carinas ;
Claudentes mare quod supra , quodque alluit infra.

Ergo ades , & vasta rerum sub mole labores
Volventi inumeros Patruo succurre : vigentem
Quamquam viribus invenies , viridique senectâ ,
Implentemque suâ venientia fœcula famâ ,
Dum patrio tellurem animo comple&titur omnem ,
Non quæ surgentem solùm Titana , cadentemque
Aspicit , aut gelidâ longè porrecta sub Arcto est ;
Sed quæ muta , & adhuc remis ignota Batâvis ,
Axe sub opposito squalet pars ultima rerum.

Ille refert populis Saturnia regna Latinis ,
Pauperiem turpem ; fraudesque & bella relegans ,
Regificamque manum cunctas extendit in oras ,
Natus ad imperium : quamvis pia Præside tanto
Roma eareret adhuc , si quid dare grata merenti
Majus in his miseris potuissent Numina terris .

Nunc Urbi populisque parat nova gaudia Clemens ,
Dum tibi Sidonio fucatur lana colore ,
Virtuti meritisque tuis quæ debita pridem ,
Non ullum trahet à consanguinitate ruborem .
Non tu illi charus , quòd eodem sanguine cretus :
Sed quòd idem sentis , quòd eodem duceris astro .
Hinc amor in te Clementis , quem turbinis atri
Nullo posse metu , nullâ pallere ruinâ ,
In communi Urbis docuit formidine nuper
Fama audita tui pacatâ fronte pericli .

Ipse ego magnanimi mores quoque Principis in me
Exerior : sibi namque Salus ut publica semper
Magnaque curarum latus agmina circumfistant :
Non tamen immemor est nostri , cui præbuit ultrò

D.

Dona, Quirinalesque lares nil tale merenti
 Reddidit, & dare s^epe sacris sinit oscula plantis;
 Hac quoque re similis, cuius gerit arma, Tonanti,
 Qui tam humiles terras, & quæ nascuntur in illis,
 Quam coeli immensos orbes, & sidera curat.
 Forsan & hæc olim, si qua illi immunis ab æstu
 Curarum brevis hora vacet; dignabitur aure
 Non surdâ, licet aspectum Clementis, & acre
 Judicium agrestis vereatur Musa subire.

A D

SIGISMUNDUM CHISIUM,
 ALEXANDRI VII. P. M.

ex fratre nepotem.

J Ampridem Gismunde tibi bene nostra precari,
 Et dare Musa cupit carminis obsequium.
 Nam tibi nec quicquam magis est in honore, neque illa
 Majus eo quicquam, quod dare possit, habet.
 Virtute ingentem fortunam & moribus æquas,
 Et celsâ veteres indole reddis Avos.
 Ingenio præstas, & robore mentis ad omnes
 Ingenuas artes, munus ad omne vales.
 Excitat hæc Phœbus cælestia semina cantu,
 Perque jocum Musæ seria s^epe monent.
 Carminibus prisci virtutem aluere parentes:
 Laudis & immensus carmine crevit amor.
 Ah pereat quicumque alias detorsit in usus
 Sancta verecundæ munera Castalia!

I 2

Nec

Nec puduit myrto sacras intexere laurus,
 Nec Paphium Aönio fonte rigare nemus.
 Tu chartā ingenuos oculos averte profanā;
 Sed lētā nugas accipe fronte meas.
 Hæc loca carmen amant, & mens post ocia ruris
 Acrior ad curas officiumque redit.
 Nos priscā reduces ubi Roma receperit Albā,
 Excutiet manibus plectra lyramque labor.
 Invisus labor ignavis, sed gratus honestis,
 Et famæ cupidis imperiique Viris.
 Nam cùm magna quies magno sic pugnet honori,
 Nulla ut eos valeat conciliare fides;
 Convenit egregiis animis & ad ardua natis
 Irrequietus honos, non inhonora quies.
 His erat Æacides, queis tu pubescis in annis;
 Aulide cùm Danai vela dedere Duces.
 Ille latens Schyro poterat securus in alta
 Regales inter vivere blanditias;
 Otia sive sequi lento, quæ Thessala Tempe
 Obtulerant domino, Phthiaque pulcra suo.
 Inde gravis senio Thetide & Jove natus abire
 In cœlum poterat, vel maris esse Deus.
 Non tamen hæc valuere marem Chironis alnum
 Mollire, ac dulci dedere nequitiae.
 Sed simul inflavitque tubam longævus Agyrtes,
 Vibratâque Ithacus cuspidé signa dedit;
 Se quamvis Paridis periturum ad Pergama telo
 Nossit, Sigæa contumulandus humo;
 Arma rapit tamen, & Troiam petit acer in armis,
 Magnanimæ gaudens obvius ire neci:
 Nec matris lacrimæ juvenem retinere, neque illum
 Regifico potuit Deidamia thoro.

Sic

Sic magis illustres animas cum laude perire,
 Vivere quam lætas, sed sine laude, juvat.
 Nec quisquam magnâ quod vivat forte beatus
 Se dignum titulis obsequioque putet.
 Non Solium Regale facit nec purpura Regem,
 Rex est cui verè Regius est animus.
 Nil cupit aut metuit, vigilat, populique saluti
 Audet in adversis posthabuisse suam.
 Impiger, à vulgi studiis alienus, avarus
 Temporis, aīt auri prodigus, æqua jubens:
 Qui fontes punit, dignis favet, odit inertes:
 Qui nihil è Regno vult sibi præter onus.
 Testis ALEXANDER, quo nil habet altius orbis,
 Cardine nil majus sol ab utroque videt.
 Ille animum huc volvens illuc, seu tollat Eōo,
 Seu lavet Hesperio litore Phœbus equos.
 Publica per vigiles exquirit commoda curas,
 Una vacat magno in pectore cura sui.
 Quin Sophiā, si quando animum, Mūsique remittit;
 Avolat, & stimulis mens agitata piis
 Fertur ad Æthiopas, & inhospita Regna Tabascum,
 Dissitaque immitis litora Brasiliæ:
 Gentis ut obsequio Romanas imbuat aras,
 Et latè Christi proferat Imperium.
 Nec tamen interea nostri obliviscitur orbis:
 Sed tempestatum nubila prospiciens,
 Cogitat, Europam quam subtrahat arte periclis;
 Nec sinat Italiam barbara jussa pati.
 Italianam, mare quam geminum tutatur & Alpes;
 Et pace egregii militiâque Viri,
 Non tamen est illi mare sic Alpesque Virique,
 Fida ut ALEXANDRI dextera præsidio.

I 3

Hanc

Hanc auro foetam nunc Ille extendit ad Istrum ;
 Nunc ad Cretensem porrigit usque Thetin.
 Hac cæli recludit opes mortalibus ægris :
 Hac tonat : hac Superos ad pia bella trahit.
 Ne quòd Is inciderit in tempora dura timeto ,
 Mollet hæc Virtus durior ipsa Viri.
 Cui rerum imperium nostri miserata dedere
 Fata Ministerii præscia difficilis.
 Sic ubi Lernæâ caput extulit Hydra palude ,
 Extulit Alcides magnus & ipse caput.
 Sic in spem Latiae Peeno crescente ruinæ
 Hannibale , in Patriæ crevit opem Fabius.
 Scilicet exercere cupit , non perdere gentes
 Juppiter , & sancto flectere corda metu.
 Qui nunc Pannoniam ferro populatur , & igni ,
 Ultimaque Europæ fata minatur Arabs ;
 Barbaries licet huc omnis confluxerit armis ,
 Quique Tigrim , Tanaïs quique fluenta bibunt ;
 Nunc licet exultet successu lœta secundo ,
 Terga dabit multis turpia vulneribus.
Cæsar , & implicitus magnis pro Cæsare curis
 Solvet ALEXANDER plurima vota Deo ;
 Inter quæ vultu simulans malè gaudia Livor
 Cogetur cladem , damnaque flere sua.

AD

JOANNEM BONAM

Sancti Bernardi in Urbe Abbatem.

PAndit hiulca sinum Nemeæâ lampade tellus ,
 Et populos æstas pulverulenta coquit.

Acrior

Acrior at Latiis infedit collibus ardor,
     Quem stipula infelix, & gravis Auster alit.
 Squaler ager : nigris rarescunt saltibus umbræ :
     Frons perit : herbam humor deserit, herba pecus.
 Tybris aquas inopes Tyrrhena ad litora volvit :
     Vix cava Naiadum sufficit urna siti.
 Fonte carent volucres, & sicco gutture cessant :
     Thracia vix lacrimas, queis fleet, ales habet.
 Sera venit, leve subsidium mortalibus ægris,
     Nox brevis, & sterili nube adoperta caput.
 Aurora interea, nullis comitantibus auris,
     Eöo tacitum profilit Oceano.
 Non ea sparsa leves Nabathæo rore capillos,
     Non ea Punicei veris onusta sinum.
 Cetera quæ infuetos testantur signa calores,
     Prætero : aret enim fons quoque Pierius.
 Arent languidulæ Parnassi in vertice laurus :
     Unde sacer nostro fluxit honos capiti.
 Quæris, quo studio traducam tempora ? Dicam.
     Tu veniam dicto, Bona diserte, dabis.
 Nos, ubi sol medium curru quatit æthera anhelo,
     Et rabida exerat latius ora Leo ;
 Fessi animo, sudore graves, in tecta redimus.
     Excludit calidum storea laxa diem.
 Detractis tunicis prandemus. feria ludus
     Excipit, & curas desidiosa quies.
 Nunc terimus Latiis, nunc Vatibus otia Graiis,
     Pangere nunc priscis auribus apta juvat :
 Nunc & Aricinæ reminisci frigora silvæ,
     Fontesque, & liquidos, quæ fuit Alba, lacus.
 Alba caput Latii quondam, nunc diruta, rursum est,
     In Latium Ænæa quod veniente fuit.

Sæpe ibi nostra levi modulata est carmen avena,
Gestaque ALEXANDRI Pieris ausa loqui.
Plausit ALEXANDRO Dryadum chorus omnis, & alti
Reddiderunt colles, concavaque antra sonum.
Finitimi interdum miscent jucunda sodales
Colloquia, & ludo liberiore jocos.
Quos inter quandoque pedem Bonvius infert,
Nescius atque æstum Spinula ferre gravem.
Clarus uterque atavis, & Phœbo carus uterque,
Indole præstantes ingenioque Viri.
Interea fessis obrepit somnus ocellis,
Stertimus ad sonitum lenè cadentis aquæ,
Quam prece, dilectum Superis, è pumice siccò,
Nudipedem fama est eliciuisse senem.
Namque lares colimus sacros, quibus ante solebant
Pauperie læti vivere Nudipedes.
Artibus his lentè properantes fallimus horas,
Et stulti fugimus quas querimur fugere.
Tu tamen instabili pennâ fugientis avarus
Temporis, heu nullam das ariimo requiem.
Nec te dura valetudo, monitusque medentum
Flectere, non Domini justa querela potest.
Tantus amor doctas majorum evolvere chartas,
Noscendæque omnis te tenet historiæ.
Dum caput inquiris, summumque, ab origine prima
Romani in populos Præfulis imperium.
Quid vates doceant, quorum Deus ore locutus?
Quæ fuerint Patrum Cœtibus acta piis?
Quis, cum Relligio primis adolesceret annis,
Ritus, quæ vitæ regula, mosque foret?
Aurea quæ nostræ collata redarguit ætas
Christiadum luxus, degeneremque togam.

Am-

Ambitio maleuadaque opum sitis omnia perdunt,
Mortalesque vetant lumina tollere humo.
Has Erebo Pestes Nox cæca emisit in auras,
Cùm yetitam ramis carperet Eva dapem.
Ilicet in vitium fleti, & jus temnere cepit,
Nullius ante sibi conscientia gens sceleris.
Sancta Fides, Pudor, & Pietas evanuit. At Mors
Tunc primùm terris intulit atra pedem.
Ex illo populos Discordia vertit, & Urbes,
Civilisque movet bella cruenta furor.
Nonne vides, ut in arma ruant miserae undique gentes,
Cladibus & clades addere semper ament?
Bis Batavum fractas adverso Marte carinas
Anglia festivis urit inulta focus.
Nunc tamen in pugnam nova Trompius arma recudit,
Classe ferox juvenum nil metuente mori.
Martia non æquis conflixit Iberia fatis,
Et Lusitanum sanguine mersit agrum.
Decolor Hercules etiam nunc exit in undas,
Et caput illacrimans saepè recondit Anas.
Non tamen absident. è bellis bella renasci
Cernimus: & campi semina cædis habent.
Fessa malis cum Thrace iniit Germania pacem,
Quam credat nullum Thrax violare nefas.
Ferrum acuit Cimber: Venetus sub fasce laborat?
Sarmatia æternâ seditione furit.
Quæ tamen in se oculos trahit, in se vota Potentum,
Nubilis ut centum virgo petita procis.
Hos inter motus, atque hæc discrimina rerum,
Mitia fas nobis Palladis arma sequi.
Sed te Bernardi vestigia dia legentem,
Roma suis digito indicat hospitibus;

I 5

Et

Et te consulit in dubiis, ambitque vicissim
 Egregium quisquis nomen in Urbe gerit.
 Riccius, ingenii pretium cui divitis auget
     Virgineus, sancta cum probitate, pudor.
 Vecchius haud cuiquam merito ac virtute secundus,
     Maximus ingenua qualibet arte valens.
 Nerlius & Sophiae magnus Themidisque sacerdos;
     Et Casanatta suae gloria Parthenopes.
 Tuque Leo, cujus per cunctas didita gentes
     Fama, senescenti tempore major erit.
 Inclyte Vir, doctae cum quo morientur Athenæ,
     Munera cui Reges invidiosa ferunt.
 Nam de aliis fileo, qui nostræ haud laudis egentes
     Virtutem celebrant, Bona, coluntque tuam.
 Quos inter Medis Heros jam notus, & Indis,
     Sfortia di vino eminet ingenio.
 Sæpe & ALEXANDER, quem dantem jura procellis,
     Suspicit immoto Fama supercilio;
 Cujus nutibus acclinant capita ardua Reges;
     Sæpe tuo curas sublevat alloquio.
 Sed me nota vocant jam munia. Plura licebit,
     Sistet ubi in viridi nos vetus Alba jugo.

A D
ALEXANDRUM VII. P. M.

Ineunte Pontificatus anno undecimo.

QUæ rerum Domino multam dictura salutem;
     In Vaticanum tendere, Musa, paras;
 Si nescis, aditus duro custode tenentur,
     Stant vigiles Horæ, limine quæque suo.

H2

Hæ subeunt Orbis , partito munere , curas :
Nec potis est ullâ parte vacare dies .
Illa Afîæ explorat motus : ea respicit Indos :
Hæc Veneto , hæc fessæ consulit Hesperiæ .
Cogitat hæc Cimbros : redditum parat illa Britannis :
Vistula vult horam , Rhenus , Ararque suam .
Una est , quæ valeat sacrum tibi pandere limen ;
Cùm removet parcas Pallas amica dapes .
Nam quod per ludum tempus mortalibus ægris
Effluit , egregiis artibus ille tenet .
Prospicit huic Horæ addictum Latia arva cubile ,
Cui subjecta novis area porticibus .
Illò inferre pedem non audet somnus inertem ,
Stertere contiguis qui solet in foribus .
Sed Sophia , & pulcra Uranie , sed candida Pitho ,
Quotque habet his similes Græcia docta Deas .
Quas inter Vati locus est , nec spernitur aptum
Carmen , & arguto pollice pulsâ chelys .
His animum studiis curarum à mole remittit ,
Acrior ad suetum mox redditurus opus .
Ergo ubi magnificos intraris , Musa , penates ;
Pone genu , & sanctis oscula da pedibus .
Quæque decem supplex fudisti vota per annos ,
Ne dubita votis accumulare novis .
Vivat ALEXANDER ! faveant , hoc Principe rerum ,
Aurea Pax populis , Copia dives agris .
Cedat Turca ferox : utroque à cardine Mundi
Unus amor gentes nectat , & una fides .
Auro sœcla fluant : pandat nova littora Tethis :
Et non visa priùs fidera ab axe micent .
Excipiet vultu pacatus , & aure benignâ
Carmen ut Ille tuum ; sic tua vota Deus .

AD

A D
 S F O R T I A M
 P A L L A V I C I N U M
 C A R D I N A L E M A M P L I S S I M U M.

*De Petro Soavi in Historia Concilii
 Tridentini confutato.*

SI te, magne Heros, tellus Argiva tulisset,
 Cūm vacua adscripsit fortibus Astra viris;
 Vidissetque tuā confossum cuspidē monstrum,
 Sternere quod centum non potuere manus;
 Qua Nemēs, Lernæque feras posuere, trophæum
 Herculis, arderet quæ tibi victa fera est.
 Quodque habet Alcides, tu cælum invictē teneres,
 Creditus hoc humeris sustinuisse tuis.

A D
 ALEXANDRUM VII. P. M.

recurrente ejus natali die.

HÆc, quæ te, Princeps, in luminis edidit auras,
 Alma dies, donis iret onusta meis.
 Omnia sed mea rimanti mihi se nihil offert,
 Quod non ipse tuum dicere jure queas.
 Quò fit, ut ingratus videar, vel rusticus in te:
 Seu tibi nil donem; seu tua restituam.

Do

Donarem versus; sed & illos Musa fatetur,
Cùm tu me Vatem feceris, esse tuos.

A. D.

JACOBUM NINUM ARCHIEPISCOPUM CORINTHI,

HOROLOGIUM CASTRI GANDULPHI.

JAcobe salve, ac Nestoris dies vive,
Qui rebus animum maximis parem servas,
Virisque vulgus semper invidum claris,
Morum, ingenique suavitate vicisti.
Si te familiæ Præsidem Palatinæ,
Et cognitorem supplicum libellorum,
Adire fas est flagitantibus curvæ
Opem senectæ, aut claudicantibus membris:
Tu si benignâ quemque sublevas dextrâ;
Accipe secundâ T E M P O R I s preces aure.
Quòd sim tremens, edentulus, situ squalens,
Pædore, macie, anhelituque confectus,
Nil doleo: morbi sunt enim senectutis,
Nec in orbe toto me senilis quicquam est.
Doleo, quòd iste horarius faber, dum me
Miserum tot inter ferreas rotas versat
Malè temperatas, atque araneis plenas,
Inersque plumbum, perperamque libratum,
Deformat, ac ludibrium facit vulgi:
Nam horis velut membris ter octo componor:
Hæ sunt mihi pectus, caput, pedes, venter,
Et reliqua. Dum ergo susque deque miscentur,

Et

Et inordinato motu aguntur huc illuc,
 Ut hora luci debita occupet noctem,
 Prandendi & horam trudat hora cœnandi;
 Invertitur mihi forma, & ordo membrorum,
 Monstrumque fio, mancus, ore distorto,
 Ut non eant tantum impari pedes grēssu,
 Verumetiam, ut audis, ipsa claudicet lingua:
 Nec turpius me quidpiam videt Sixti
 Pons hospitalis indigentium turbæ.
 O! qui nitere pulcrius loci vultum
 Istius, Urbe vel invidente fecisti,
 Foro expolito, ædibus, viis, templo,
 Denique dedisti rebus ordinem cunctis;
 Fac ipse quoque reducar in bonam formam,
 Ut nil sit hac in Arce non reformatum,
 Atque ego libens iterare sœpius possim
 Jacobe salve, ac Nestoris dies vive.

A D

J O A N N E M A N G E L U M
 A L T E M P S I U M
 ADOLESCENTEM ORNATISSIMUM,
Qui de Castaneis elegantissimo carmine lusera.

Gra
TE nostri hendecasyllabi salutant,
 O novem Juvenis decus fororum!
 Phœbi dignus amore, laureaque,
 Si non Castanæ venustiorem,

Gratæ in Melpomenem tuam , pararent
 Lauream tibi frondium suarum.
 Nam quæ montibus aviis latebant
 Nuper vilia poma ; te canente
 Inter Castaliæ vireta surgunt ,
 Musis cara jocantibus propago.
 Et quæ pauper erant cibus popelli ,
 Posthac intererunt potentiorum
 Mensis munera , cariusque ementur.
 Nam cum illas celebraveris canendo
 Pulcris versibus , & Marone dignis ;
 Vafer venditor , esse clamitabit
 Verè Castaneas Maronianas.

A D

LEONEM ALLATIUM V. C.

EX ALBANO.

Alcidæ , Leo , comparande magno ,
 Dum nictas calamo subinde monstra ,
 Quæ fert in Latium Britanna tellus ,
 Aut serpentigenæ palus Genevæ ;
 Graiae omnis Pater eruditionis ,
 Cui quamquam Patria est , amata Baccho
 Graiarum Chios Insularum ocellus ;
 Olim cùm tamen atra , edax Vetustas
 Delérit monumenta literarum ,
 (Hæc enim quoque diruet Vetustas)
 Certatim tibi Patriam fuisse
 Smyrna , Ios , Colophon , Rhodosque , & Argo ,

Et

Et Pandioniæ volent Athenæ :
O Vir candidior tuis capillis !
O vitâ mihi dulcior sodalis !
Si in ruris licet otio jocari ,
Farcimen tibi mittimus suillum ,
Distinetum spatis pares in offas ,
Lucani quibus indidere nomen ,
Quod fari hendecasyllabi recusant .
Vilem , atque è trivio (fatemur) escam ,
Quam paucis emit assibus popellus :
Anni si tamen intuere tempus ,
Et quâ facta sit arte , quo paratu ,
Inter Regificas dapes habendam .
Hic aromata fertilis Moluccæ ,
Hic baccas Arabum beatiores ,
Et quidquid peregrini odoris usquam est ,
Factoris manus erudita clusit :
Et , quod omnibus his magis placebit ,
Antiquas tibi litteras amanti ,
Sus , quæ conditur hoc sub involucro ,
Non de plebe suum est propago vilis ,
Verum , ut hi referunt mihi subulci
A priscis sibi traditum subulcis ,
Jactat nobilium greges avorum ,
Ac Troiana genus refert ad usque
Clarum tempora , semine orta Porcæ ,
Quæ sub Ilice fœta nomen Albæ ,
Et locum dedit Urbis . Extat Ilex
Tot post sæcula posteris videnda ,
Cujus sub placida solemus umbra
(In nos quæ Domini benignitas est)
Venâ fundere carmen affluent .

Sed

Sed non h̄c ego te diu tenebo
 Albæ inter monumenta , originesque ,
 Ne dicas , Leo docte : Sus Minervam .

A D

FLAVIUM CHISIUM
 S. R. E. CARDINALEM ,

ex legatione Gallica redeuntem.

Prisca refers Latio , FLAVI , spectacula pompe ,
 Gallica cum Cæsar reddidit arma Jovi :
 Tu quoque Victor ovas : Titulus præfertur ovanti ;
 Gallia virtute atque indole capta tuâ .
 Hoc à Cæsarea differt tua palma : salutem
 Illa quod eripuit civibus ; ista dedit .

ALEARUM PRÆSTIGIÆ .

EN tibi qui magnæ renovat miracula Circes ,
 Plus digito , virgâ quam fuit illa , potens .
 In varios Proteo traducitur æmula vultus ,
 Semper sceta novis Alea prodigiis .
 Altera in alterius transit conversa figuram :
 Inque suam , nulli tacta , repente redit .
 Quamlibet è multis lege , comprehensamque teneto ;
 Vertitur in manibus forma colorque tuis .
 Si tela in flores verti cupis ; ille Sibyllam
 Invocat : & flores Alea versa refert .
 Mutantur paria imparibus ; quadrata rotundis :
 Et fraga in moros degenerasse vides .

K

Par-

Sed

Parva loquor. Tacitis designa sensibus unam :
 Ilicet hanc digito vaticinante notat.
 Stat circum densa , atque oculos defixa corona,
 Thessalico exclamat carmine monstra geri.
 Tu ne crede nefas. Facit haec ludibria menti,
 Infidias oculis tendere docta manus.
 Neve fidem praestes alienis credule dictis ,
 Quam debes oculis saepe negare tuis.

*Inscribendum Aviario hortorum Quirinalium,
 in quo Turtures.*

R Espice quisquis ades , Regum qui vivis in Aula,
 Si cupis effigiem fortis habere tuæ.
 Cum pleræque trahant per mille pericula vitam
 Suetæ hyemem volucres, pauperiemque pati:
 Turturibus secura quies , & copia frugum
 Suppetit , & rivos , cum lare , jugis aquæ.
 Hic ver assiduum : hic vesci fas dulcibus auris :
 Præsentemque loci saepe videre Deum.
 Quas illi debent , tali pro munere , laudes !
 Hic tamen æternos gutture dant gemitus.

In obitum fortissimi Viri

NICOLAI SERINII
ab Apro confecti.

D Um flet dente fero Mavors heroa peremptum ,
 In quem Afiae iratae nil potuere manus ;
 Dumq; hastâ premit ulti Aprum , & simul exprobrat
 Quò Veneri placeat funus , Adoni , tuum ;

Quid

Quid mea, clamat Aper, benefacta in crimina vertis?

Hæc mihi pro gemino munere, Dive, refers?

Solliciti tibi materies erat alter amoris:

Cura metusque tuis Thracibus alter erat.

A D

ALEXANDRUM VII. P. M.

Ineunte Pontificatus anno duodecimo.

Hanc celebrare diem Phœbi chorus, inclyte Princeps,
Cùm merito nequeat carmine; vota facit.
Et faustâ populis prece Divum supplicat aris;
Ut numeres Pylios, sed sine nube, dies.
Ne paveant votum Agricolæ. Si nubila defunt;
Principe Te, fruges aureus imber alit.

A D

ALEXANDRUM VII. P. M.

Ineunte Pontificatus anno quarto.

Non indigna Tui canerem nunc, Maxime Princeps;
Sed cohibet justus me, retinetque pudor.
Nam recolens lucem, Tibi quæ dedit Orbis habenas,
Natalem celebrat nostra Thalia suum.

Ineunte anno octavo Pontificatus

ALEXANDRI VII. P. M.

HÆc & ALEXANDRUM populis dare jura coëgit,
Et Christi infandam lux fuit ausa necem.
Quid faciam? sequar hunc lacrimis & carmine tristi?
Illius an sortem, gaudia nostra, canam?
Flere juvat. Fletu munus solvemus utrumque.
Utraque res mœstum postulat officium.
Nam tot ALEXANDER spinis inamabile Regnum
Dum subit ut reparet, scandit & ipse Crucem.

I N O B I T U M

JOANNIS RHO S. J.

eruditione & eloquentiâ sacrâ clariſſimi.

LUgeat ereptum passo te Roma capillo,
Ereptum atratis lugeat Arnus aquis.
Nec parcat lacrimis viduata Insubria tanto
Lumine, nec lingua Religio orba suâ.
Dumque dat illustri flores gens Itala busto,
Affonet inferiis Tethys utroque mari.
Publicus at postquam satiarit lumina luctus,
In laudes animum vertat & ora tuas.
Par siquidem est, si te cuncti filuere loquente,
Te cuncti incidunt, Rhoë silente, loqui.

De Pomis ex cera affabré fictis.

Naturæ invidiam , desideriumque palato
Ista movent doctâ poma creata manu.
Tam bene fraga rubent cum verficoloribus uvis ,
Tam bene cum pepone ficus hiante viret.
Perfica jurares modò lecta ex arbore mala ,
Prunaque cum hirsutis cerea castaneis.
Quid memores uvam volucres quæ picta fefellit ?
Auctorem hæc possunt fallere poma suum.

A D

ALEXANDRUM VII. P.M.

in eunte nono Pontificatus anno.

Vota libens facio, non carmina , Maxime Princeps ;
Hæc licet obsequium poscat utrumque dies.
Nam facile est pro te facientem vota probari :
De te scribentem carmina difficile est.
Nostra tamen quod Musa tuis sit honoribus impar ,
Id mihi non culpæ , sed Tibi laudis erit.

K 3

A D

A D
ALEXANDRUM VII. P. M.

è morbo recreatum.

TUrbine disiectam vario regnator Averni
Contendit Latiam perdere sæpe ratem.
Ast ubi securam pelagi Stygiæque procellæ,
Præside Te, vidi pandere vela notis:
In te omnes vertit furias, Ereboque Dolorem
Suscitat, exitium qui Tibi triste ferat.
Ille quatit pennis spe prædæ ingentis: & in Te
Tortor Aloïdum, Tantalidumque ruit.
Jamque sacros torquere ferox incepérat artus,
Et nostras durâ spes laniare manu.
Verùm ubi Te immotum sentit cruciatibus; hæsit
Prodigo cedens, obstupuitque Dolor.

A D
ALEXANDRUM VII. P. M.

de horum temporum felicitate.

HEsperiam miseranda lues, ac tristia nuper
Vexabant populos bella comesque famæ.
At nunc lœta salus, & pax bona temperat orbem,
Ausoniosque ferax copia ditat agros.
Tam licet inter se variii, Te Præside rerum,
Inciderint anni, dissimilesque dies;
Tempora declarant justos tamen utraque Divos:
Illa hominum mores, hæc meruere tui.

*Adscribendum imagini Virgili Poëtæ,
Rustici ex Apulia.*

Non impar ego Virgilio : si vel mihi Civem,
Aut illi nasci fors dabat Agricolam.

A D

LEOPOLDUM MEDICEUM

S. R. E. CARDINALEM.

Crediderat famæ de te præclara loquenti
Indolis & generis conscia Roma tui.
Sed postquam sacro te fulgere vidit in ostro,
Et verti in te oculos undique & ora virûm :
Sive vacas superis ; hominum seu commoda curas,
Res ubicumque tuam publica poscit opem :
Sive novas reperis , priscas seu protegis artes ,
Impiger ingenio, munificusque manu :
Seu renuis titulos , sceptrique insigne paterni ,
Fortunæ oblitus ut videare tuæ ;
Notus eras Medis , notus, Leopolde , Britannis :
Sed mihi adhuc , inquit , non bene notus eras.

K 4

A D

A D
CLEMENTEM IX. P.M.

*In funere cærorum Cretensi bello, ejus jussu
apparatissimè celebrato in Basilica
Liberiana.*

DUm fortis lacrimis decoras & honore sepulchri
Pro Latia extinctos Religione duces;
Rumpitur invidiâ rupes Tarpeia, superbam
Opposito cernens surgere colle pyram:
Majoresque dolet quod nunc defensa triumphos
Creta dat Exquiliis, quam sibi victa dedit.

A D E U M D E M,
Ineunte Pontificatus anno tertio.

Tertius ingreditur, populis plaudentibus, annus,
Ex quo Roma tuis oscula dat pedibus.
Nescia labis eat, vota inter læta precantum,
Et resonet festis vocibus alma dies.
Neve illam nebulis offundat Creta laborans,
Quæ te curarum maxima discruciat.
Comprimet invictis Asiam Vincentius armis;
Inque tuum vertet nostra pericla decus.
Auspice te magni ponunt odia aspera Reges;
Et tibi se subdunt, & socia arma ferunt.
Europa in Cretam ruit omnis, & ultima Turcis
Fata per Ionium, Gallia classe vehit.
Moxque sequens tua signa, novo sub Rege, Polonus,
Arva triumphanti Thracia vertet equo.

Jan

Jam turpem, trans Baetra, fugam parat hostis, & omnis
Ad nomen trepidat barbara terra tuum.
Te multum ut timeat, non tam tamen illa timebit,
Altera pars orbis quam melioris amat.

A D

CLEMENTEM IX. P. M.

In funere Thoma Rospigliosii.

R Oma gemit, vellensque comam velut orba parente,
Cum Thoma queritur spes obiisse suas.
Nos animam egregiam lacrimis, ac thure piamus:
Dum mors Exquiliias polluit atra nives.
Tu nihil haec, veluti tua sint, non publica, sentis
Damna: nec ad tristes ingemis inferias.
Lumina (credo euidem) stillarent victa: sed illa
Exhaustis lacrimis Creta redempta tuis.

A D

FRANCISCUM BARBERINUM

S. R. E. CARDINALEM,
EPISCOPUM OSTIENSEM,

*Cum in insula Creta esset à nostris
improsperè pugnatum.*

E Heu furor! cedere barbaro
Coacta virtus! Occidit, occidit

K 5

In-

Jan

Invicta pubes : Galliæque
Flos canibus data præda Turcis.
Jam Creta ferro diruta & ignibus
Procumbit. Illam tendere supplices
Jam penè palmas huc volentem
Odrysia prohibent catenæ.
Quo lœta tollit cornua nuntio
Carthago , avitis effera cladibus,
Torvoque jampridem tuetur
Italiam , Tiberimque vultu.
Videre nostris jam videor trucis,
Victum per æquor , vela Propontidis
Lunata , & Afrorum cruentas
Litoribus volitare puppes.
Non jam latronum more ; sed (heu pudor !)
Latè paventis nunc dominas maris ,
Diram ferentes imparatæ
Urbibus Ausoniæ ruinam.
Frustra Garumnâ misit ab ultimo
Classem & cohortes non timidas mori ,
Mori ipse promptus pro salute ,
Pro Latiis Ludovicus aris.
Nil Italorum fortia pectora ,
Nil præpotens Germania , classico
Excita Clementis per omnem
Hesperiam rapientis arma
Juvere : ab ipso nil lacrimæ , nihil
Clemente fusæ suppliciter preces ,
Quibus Tonantis sæpe telum
Excudit è manibus trisulcum.
Non miles armis degener , aut Ducum
Culpandus error. Ipse juvat Scythes ,

Et tradit invisam Gelonæ,
 Progeniem Deus ultior hastæ.
 Hic barbarorum spicula dirigens,
 Dat nostra ventis irrita : hic æthera
 Infestat, Ægæasque nostrum
 Armat in exitium procellas.
 Illum exuentis frena licentia,
 Luxusque pravi crimina , & ædium
 Movere sacrarum querelæ.
 Ipsa quidem simulacra , & ævo
 Collapsa Divum templa refecimus ,
 Afro tegentes marmore : sed tamen
 Ut nomen , exclusis , profanum
 Fronte ferant , titulumque , Divis.
 Non thura desunt mascula , non apes
 Præbere cessant lumen Hymettia :
 Gemmâque collucent , & auro
 Pallia cum pateris , Eōo.
 Sed non probandis moribus inquinat
 Aras Juventus : nec timet hostiam
 Intonsus attrectare Diam
 Sacrilegis manibus Sacerdos.
 Et quas piorum prisca fides Patrum
 Assueta duram pauperiem pati ,
 Famem inter & cædes paravit
 Divitias , maleficiada sœpe
 Libido perdit. Te pia jugiter
 Juvante bella , tectaque pauperum ,
 Francisce : semotamque Goam ,
 Quas & inops rigat Ister oras.
 Cui nostra Patres si similes duos
 Ætas tulisset , Romulea in toga ;

Verbis

Verbis videremus superbam

Flere Asiam Libyamque fatis.

Tu fata curas publica : tu viros

Ictu immerentes quos premit aspero

Fortuna , plebciusque Iivor ,

Erigis , exulibusque dextram

Musis fidelem porrigit , & lare

Foves benigno : tu Latio decus

Priscum reducis : tu sepulcro

Docta rapis monumenta Graiūm ,

Adeptus artes , queis stetit Italæ

Hucusque gentis gloria , quas novâ

Urbanus auxit luce Princeps

Pieridum , columenque rerum :

Dircæa cuius barbitos admonet

Silere nostram : barbitos inclyta

Quæ sacra personabat alto

Par animo , Imperioque major .

O R A

ORATIO
IN FUNERE
ALEXANDRI VII. P.M.

HABITA

AB AUGUSTINO FAVORITO,

In Basilica Vaticana.

ARDUAM sanè provinciam suscepisse me video, Patres Eminentiss., laudandi Alexandri VII. Pontificis Maximi, cui in hac misera tristisque Romanæ Ecclesiæ viduitate justa persolvimus: cùm ob argumenti ubertatem, cui facilè non sit parem eloquentiam invenire: tum ob meam in dicendo inopiam, cui hæc funeris pompa toti Christianæ Reipublicæ luctuosa, mihi verò etiam peracerba, lacrimas potius à dolore, quām ab ingenio facundiam impetrarit.

Duo tamen sunt, quæ me ab hac animi perturbatione, ac iustissimo metu liberant: Quod & longè præstat, satisfacientem muneri suo, ac jussi vestro obtemperantem in conatu honesto deficere, quām hominum reprehensiones nimis reformidantem, officio deesse: quodque apud eos dicturus sum, quorum præclaris in Rempublicam meritis cùm sint Sanctissimi Pontificis merita, laudesque conjunctæ, necesse non habeo iis artibus, quibus Orator causæ suæ servire solet. Cùm enim alteri vestrū cum, de quo verba facio, Pontificem Maximum, animo-

rum

rum confensione propè inauditâ, renuntiaveritis; alteri ab eo constituti in hac arce imperii & dignitatis, tamque illustribus ornamentis aucti fueritis; facile intelligitis, etiam me tacente, optimi Principis gloriam, quasi certissimum virtutis, ac sapientiae vestræ testimonium, in Vosomnes redundare.

Ac sanè, si alibi, quām in hac Urbe ad dicendum cederem, verendum mihi fortasse esset, ne (quod fecit) inter præteritarum rerum odium, & spem futurarum, obstreperet orationi meæ infensa concionis admurmatio, inveterato Aulæ more parum secundis auribus accipiendi, per Interregni tempus, quantumvis justas, debitasque laudationes.

Verumtamen ego hujuscē timoris causas procul habeo, & apud proprias aures dicturum me spero, cum de Alexandro Septimo loquar in Urbe Roma, in quo prisci illi Quirites, quorum Vos patriæ, gloriaeque heredes estis, inter tot domesticas, peregrinasque religiones nihil sanctius coluere, quām acceptorum beneficiorum gratam recordationem. Quò enim oculos, mentemque circumferetis, ubi vestigia non extint eximia illius charitatis, quā Vos Alexander, Urbemque vestram complectebatur? Nori hīc ego loquor (neque ex amplissimo ejus laudum patrimonio leviora hæc depromere opus habeo) de foris viisque publicis, à rudi & incomposita vetustate, ad summam elegantiam nitoremque traductis: non de ædificiis commoditatē civium, & Urbis ornamento, quā instauratis liberaliter, quā magnificè excitatis: non de clarissimis veteris Latii monumentis, eodem animo, quo erecta sunt, ab interitu vendicatis: non de tot ædibus sacrīs, vel extructis à fundamentis, vel à situ, & squalore detersis: non de hoc ipso templo

plo totius orbis maximo, sanctissimoque Beati Petri Cathedrae augusto ornatu, & Porticibus usque ad miraculum sumptuosis in hanc amplitudinem, majestatemque perducto.

Alia sunt, in quibus multò eluxit clarius Parentis amantissimi cura, & sollicitudo de incolumitate fortunis que vestris assiduo cogitantis. Verum ne singula, quae sunt infinita, consecter; unum aut alterum in his temporis angustiis indicasse sufficiet.

Ac primùm quidem recordari potestis, quae sub ejus Pontificatus initium Urbem invaserit rei frumentariæ egestas, non ex illius tantum anni, sed ex superiorum quoque annorum sterilitate collecta. Implorabant eodem tempore à communi Parente præsidium opemque in summum capitum discrimen adducta Regna & Provinciæ Christianæ, Polonia, Creta, Helvetia: apparebatque, ultimo Catholicæ religionis excidio nefaria arma proludere. Ærarii autem Apostolici inopia tanta erat, quantum satis notæ temporum calamitates necessariò invexerant. In his tamen rerum anfractibus Alexandri virtute ac providentiâ factum est, ut & exteræ gentes periculo exceptæ intelligerent, in Romani Pontificis ope, consilio, auctoritate, situm esse patrocinium orbis terrarum: & Vos, magno frumenti numero è remotissimis litoribus in Urbem repente advecto, penè illi prius ut Liberatori vestro gratias, quām ut Principi obsequium redde-
retis.

Famem exceptit pestilentia, metuendum illud divinæ ultionis telum, cuius ne nomen quidem audiri potest sine horrore. Invasit Urbem, & adjacentes Urbi regiones id malum, quò nos gravius consternaret, cùm jam penè sub oculis nostris exhauebantur funeribus, nullo
ple-

plebis, aut nobilitatis discriminē, Urbes Italiæ clarissimæ, omnem magistratus, & medentium curam superante vi morbi. Parem igitur nos quoque sortem pari morbo correpti operiebamur. Sed brevi apparuit, non tam esse moribus nostris iratum Numen, quām promeritis Alexandri propitium; nec tam nobis justæ punitionis materiam, quām illi inusitatæ gloriæ campum paratum esse. Ita enim ejus incredibili vigilantiâ, & erga voscharitate, salubriter omnia disposita curataque sunt, expeditatâ in omnes usus largè pecuniâ, & communicat cum viris usu rerum fideque præstantibus, tutelâ publicæ incolumitatis: ut jam in Urbe esse videretur non pestilentia; sed imago quædam & umbra pestilentie: cùm sæpe nostrâ memorî longè acerbius graffati fuerint vulgares morbi ab aliqua cœli intemperie profecti; & nulla annonæ caritas, nulla commeatuum difficultas, nulla negotiorum intermissio, nulla denique rerum turbatio tam propria hujus mali sit consecuta. Dixisse, eam morbi contagionem, quasi aliquod ex Africa monstrum sœvum atque immane, magistri dexteritate manufactum, omnem feritatem pristinam, ac propè natum exuisse: vel quasi fulmen quoddam ab ultore Deo vibratum in terras, alibi ruinam, hinc terrorem reliquisse. Quamobrem S.P.Q.R. ut aliquod salutis publicæ Vindici & Liberatori Urbis rependeret grati animi monumentum; statuam ei in Capitolio decrevit, quo nullus major neque olim habitus, neque in præsens habens honos solet iis, quorum extant in hanc Urbem merita propè divina. Eam tamen statuam optimus Princeps, honoris significatione contentus, exemplo ad hanc diem inaudito, erigi vetuit, probè intelligens, in alio gloriarum oportere eos, qui in sortem Domini sunt vocati. Quo facto

facto egit Alexander (mē quidem sententiā) de veterum Romanorum triumphis omnibus, ac penē dixerim, de ipso Capitolio triumphum amplissimum. Vicit enim cupiditatem mortalis gloriæ, cui victores illi gentium Consules, quorum referta erat imaginibus Tarpeia rupes, scđissimè servierunt, ignari, gloriam nullo egregio decore pulcriorem, quām gloriæ contemptu parari.

Hanc tamen tantam animi æquitatem, ac modestiam, non usque adeò mirabitur quicumque in memoriam revocarit ab Alexandro gesta in superioribus Comitiis, quæ sanè, nisi apud eos loquerer, qui toti negotio interfuerunt, jure vererer, ne ex declamatoria potius levitate, quām ex vero dicta acciperentur. Sermo est mihi de magnanima illa audacia, quā Alexander viam sibi ad Pontificatum maximum obstruere nitebatur eò constans, quò vos studia in illum vestra ardentius proferebatis. Credo vos meminisse (& ego libentissimè recolo rem magnoperè pertinentem ad vestri memoriam nominis sempiternam) cùm de eo creando Pontifice aliquid moveretur, quæ illius fuerit oratio, qui vultus, quæ animi magnitudo. Intelligebat nimirum Vir maximus, & humana rerum Divinarumque consultissimus, quo in statu Christiana res esset: quām corrupti sæculi mores: quām multis in rebus collapsa vetus Ecclesiæ Disciplina: quot à civilibus discordiis mala, quæ ab Hæresi procella, quod periculum à barbaris immineret. Quid contrà præstari oporteret ab eo, qui Christi vices in terris gereret, à quo egeni opem, infirmi subfidiū, oppressi patrocinium, omnes fidei morumque regulam, & omnis Christianæ exempla virtutis peteret: qui Græcis & barbaris, sapientibus, & insi-

L. pien-

pientibus debitor esset, & cui non solùm omnium Ecclesiarum, sed etiam omnium, quantumvis barbararum, & à religione non minùs, quàm ab Urbe Romana disfitarum gentium sollicitudo, & cura incumberet. Inteligebatis & Vos, quid tam necessario tempore expectare ab eo possemus, qui clarum à majoribus genus, clariorem à natura sortitus indolem, quique ab ineunte ætate optimis literis, & sanctissimis moribus institutus, omnes excellentis animi, atque ingenii sui vires, & praelatos conatus, cùm in privata Disciplina, tum in publicis muneribus, quæ multa gravissimaque, egregia semper cum laude gesserat, ad rei Christianæ bonum, & ad felicitatem publicam contulisset.

Itaque tantâ omnium Ordinum comprobatione & gaudio (sicuti memoriâ tenetis) exceptus est nuntius de creato Pontifice Alexandro, ut nulla post hominum memoriam visa sit illuxisse Orbi Christiano letior dies. Non tamen ille in tanto rerum humanarum fastigio positus quicquam remisit de priore illa sua animi moderatione, de qua nunc sermo erat. Quæ sanè virtus cum maximè pertineat ad declarandam animorum celestitudinem atque præstantiam, multa hîc ego vobis in memoriam revocarem illius in hoc genere facta præclara: compositos ad omnem modestiam atque humanitatem familiares suos: Palatii Pontificii sumptus ad antiquam frugalitatem redactos: addictam Apostolico Ærario pecuniam satis grandem, quæ ex vectigalibus sacris & Libitinæ quæstu redibat: perculsam gravissimo edicto extirabilem illam Aulæ Romanæ pestem, largitiones: negotios Adolescenti consanguineo (noftis quâ sit indole, quibus moribus Adolescens) honores, qui illi totius Aule non opinione solùm, sed etiam voto destinabantur: hac in-

inquam, aliaque hujus generis multa commemorarem; nisi viderer mihi ipsum videre Alexandrum è superno illo beatarum mentium choro flectentem huc oculos tutelares, & præfides hujus Urbis, meque è medio Orationis cursu, quasi injectâ manu revocantem, monentemque, ne laudando virtutum suarum minimam, Vos ad rem omnium, quæ aguntur in terris, maximam properantes diu-
tiùs morer.

Parebo itaque, ut parui semper, ejus nutibus. Nihil amplius dicam de Moderatione. Tacitus præteribo affinem Moderationi Tolerantiam, quæ æquo animo feret, excludi se à præconio laudum suarum, ut hoc quoque adjungat tot aliis de se documentis in Alexandro editis, in eo præsertim morbo, qui supremus illi laborum mortalium fuit. Quo quidem in morbo, cùm omni vivendi spe jam pridem conclamatâ, inter assiduos, acerbissimosque cruciatus quotidiè moreretur, ita se ges-
fit; ut nemo ex veteris Græciæ Sapientibus contemptum mortis tam magnificè jactarit in scholis, quām ille for-
titer exercuit in arena. Mittam loqui de religione, de
pietate, de vitæ sanctimonia, quæ in omnibus dictis e-
jus factisque publicè, privatimque elucebant. Nihil me-
morabo de ingenio, de eloquentia, de omnis generis do-
ctrina, quibus Imperii ac fortunæ suæ fastigium adæqua-
vit. Nihil de zelo Domîs Dei, quo religiosissimus Princeps magno assiduoque flagrabat, & qui præcipue eniuit in Sodalitate illa, quæ firmissimum Religionis Catholicæ propugnaculum semper est habita, in illas ter-
ras, unde subitâ quâdam procellâ, omni præcisâ spe re-
ditûs, depulsa fuerat, longo postliminio restituta: in profliganda recentiorum temporum hæresi, multis ma-
ximisque clientelis validâ & pertinaci, & in amplum

funestumque, nisi reprimebatur, incendium eruptura: in sedandis Doctorum Catholicorum contentionebus, quæ à Lugdunensis usque Concilii temporibus in Ecclesiam invectæ, de Immaculata Conceptione, eò paulatim partium studio proiectæ erant, ut ingentes ex illis turbæ, & fortasse clades imminerent; nisi Alexander, sapientissimo diplomate, ita rem temperasset, ut omnis illicè tempestas conquierit, & non præsentem solum ea de re controversiam, sed etiam omnia futura certamina delerit. Silebo invictam in summis periculis ambi fortitudinem, & in retinenda dignitate constantiam. Indictæ abibunt comitas, & humanitas, quæ tantæ ac tam propriae illius fuerunt, ut eodem cum Alexandro funere elatae viderentur, nisi eas in mortibus, vultibusque vestris spirantes intueremur. Quibus ego ne videar abi, eodem silentio involvam tot alia facinora inclyta, tot rerum eventus prosperos ad ejus maximam laudem & gloriam pertinentes; Helvetiam, Germaniam, Polonię, Hungariam, Venetam Rempublicam, quæ ab hereticorum furore, quæ à Barbarorum impetu, armisque Alexandri curâ, labore, consilio, liberalitate servatas: Reginam indole ac virtute maximam, viætricibus latè gentibus terrâ marique imperantem, abdicato imperio, ad Romana Sacra, ritumque traductam: decretos Viris sanctitate eximiis cælestes honores: pacem publicam tot annos, à tot summis Pontificibus frustra expeditam, Alexandri tandem auspicio, fessis gentibus restitutam: Et alia hujus generis plura tacitâ veneratione transmittam.

Tu verò Sanctissime Pontifex (quando verfa est in luteum cithara nostra, assueta tuis laudibus personare) veniam dabis dolori meo, si tua clarissima decora, rudi-

& incomptâ oratione infuscavi potiùs, quām laudavi.
Ad me quidem quod pertinet, cūm ego haberī malim
debitor gratus, quām Orator eloquens, faciliùs id asse-
quar, omnem, si qua in me est, ingenii famam abjicien-
do, ut supremum hoc, qualecumque tandem est, cine-
ri tuo munus exsolvam. Cæterū, ut ad Vos redeam,
supervacaneum est, apud Vos præsertim, qui Sanctissimi
Pontificis in regendo Christiana Republica labores vigi-
liasque non solū inspexit oculis, sed etiam virtute ju-
vistis, plura de ipso dicere, de cuius præclaris laudi-
bus (si verè incorruptèque de præteriorum Principum
factis posteritas judicat) nulla temporis memoria, nul-
la gens, nulla præstantium ingeniorum, nulla nobi-
lium artificum monumenta, nullæ denique literæ con-
ticefcent.

O R A T I O
I N F U N E R E
C L E M E N T I S I X . P . M .

H A B I T A
A B A U G U S T I N O F A V O R I T O ,

In Basilica Vaticana.

VIx lacrymæ exaruerunt, quibus Alexandri VII. optimi, sanctissimique Pontificis mortem ex hoc ipso loco deflevimus, *Patres Eminentissimi*; cùm factarum vidua, sedet in tristitia Domina gentium, & alia accepta clades, quasi rescissâ gravissimi vulneris cicatrice, cogit nos non tam novum suscipere dolorem, quàm pristinum continuare, crepto nobis, crepto Christianæ Republicæ amantissimo Parente, Principe vigilantissimo, CLEMENTE NONO Pontifice Maximo.

Infra dolorem nostrum sunt verba, cùm supra omnem estimationem sit calamitas, in qua & infaustos populi Romani amores, & nondum placatum terris numen agnoscimus.

Verumtamen si rem perspicere attentiùs, & verum fateri volumus, non tam irasci nos decet nostro infortunio, quàm felicitati Ecclesiæ gratulari, cui illi Pontifices contigerunt, qui decedentes magnum Orbi Christiano su desiderium, parem nominis gloriam posteris; huic autem Urbi, & præsertim mihi, uberem dolendi materiem, & triste hoc officium reliquere.

No.

Non h̄c ego de ornatu orationis, neque de compo-
nendo ad m̄estitiam vultu, sonoque vocis, magnopere
laborabo: cūm nemo sit quantumvis eloquens ac diser-
tus, qui vel ad tanti Pontificis gloriam addere dicendo,
vel de nostra calamitate lugendo detrahere quicquam
possit. Quamquam quodnam in funere Romani Ponti-
ficii laudationis genus illustrius, quām fluentes per ora
Quiritium lacrimæ, & miferi ejulatus passim per compita
Urbis lamentantium, illum pauperum, illum calamito-
rum Parentem; illum securitatis publicæ custodem; il-
lum dignitatis Ecclesiasticae vindicem; illum Apostoli-
cae charitatis reparatorem; illud Christianæ Reipublicæ
columen; illas generis humani delicias, mutum, & extin-
ctum jācere? Neque lamentantur solum, sed quando vo-
ta pro ejus incolumitate populariter suscepta in irritum
cecidere; fruentem nunc æterno laborum suorum, san-
ctæque æctaæ vitæ præmio, debitissimis laudibus, & faustis pre-
cationibus prosequuntur.

Obversatur scilicet eorum oculis aurēa illa dies, quā
vix Pontifex renuntiatus, sui in nos amoris impetum mo-
ræ impatientem effudit, laxatâ liberaliter annonâ; im-
minutis vestigalibus; novo instituto cœtu Patrum ad le-
vanda onera populorum. Recurrunt animo subitæ illæ
excursiones, quibus senex valetudinarius, turbido saepè
cælo, convolabat, vel ad Sanctorum Martyrum sepul-
tra, ut divinam bonitatem accuratis precibus, & largè
profusis lacrimis populo Christiano propitiaret: vel ad
ægrotorum hospitia, ut infirmaretur cum infirmantibus,
dexteramque terrarum orbi regendo assuetam vilioribus
officiis admoveret. Meminerunt, quo animi studio, ac
ardore, non in Reip. solum, sed in singulorum quoque
salutem, & commoda excubaret. Quām esset aditu fa-

L 4 cilis;

cilis; quām cum infimis quoque humanus, & comis; quām erga omnes liberalis! Quā patientiā, Vir animi magnitudine, fortunāque omnium maximus, abjectissimi cuiusque de populo preces plerumque ineptissimas, molestissimasque statis diebus exciperet, ac vel re ipsa impleret, vel, si hoc non posset, aliquā ratione consolatur. Quæ sanè eō gratiora in vulgus erant, quod fieri à CLEMENTE constabat, non ad inanem ostentationem virtutis, neque cupiditate mortalis gloriæ; sed uno instinctu divinæ indolis suæ. Testis Edictum illud memorabile, quo vestigialis abrogationem, Alexandri prescripto nomine, suo suppresso, evulgavit. Testis etiam, ut alia hujus generis multa præteream, sumptuosa illa instauratio Pontis Ælii, in quo nullum nominis, vel gentis suæ monumentum permisit incidi: quod abdentiæ genus de nullo alio Principe, quod sciam, quantumvis magnanimo, quantumvis modesto, ac sapiente memoratur.

Neque verò his à me breviter indicatis de inaudita CLEMENTIS in hanc Urbem, & subjectos Urbi populos charitate, minora sunt, quæ in universæ rei Christianæ bonum patravit, si ea vel vobis otium esset audire vel mihi necessarium commemorare.

Natus nobili Etruriæ Urbe, ex clara familia & loco plete, postquam sub sanctissima Parentum disciplina litteris, & pietate egregiè imbutus adolevit, ad Urbem venit. Introductus in virorum præstantium amicitiam, brevi morum suavitate, & ingenii eruditione, omnium fisi amorem, plausumque conciliavit. Quamobrem invitatus in Aulam Pontificiam omnium bonarum artium hospitam, & patronam, eō paulatim, per varios honestissimorum munerum gradus, incredibili virtute pervenit;

nit; ut egregius ille ingeniorum non modò fautor, sed etiam æstimator Urbanus Pontifex, ubi in difficultatibus rerum maximarum nodus aliquis vindice dignus incidisset, ejus explicandi rationem à CLEMENTIS consilio in primis exquireret: cùmque ab immensa curarum mole aliquam remissionem animi quæreret, nulla in re magis, quàm in familiari CLEMENTIS consuetudine inveniret, delectatus præsertim mirâ illius ad sacram Poësim dexteritate, in qua se Gregorii Theologi aliorumque veterum Patrum exemplo aliquando exercebat, tantâ cum Romani Theatri, atque universæ Italiæ approbatione; ut in ea facultate sæculi sui facilè princeps & esset, & haberetur. Ejus autem in Latina facundia splendorem, & copiam, ac spectatam longo rerum usu prudentiam, fidemque tanti fecit; ut cùm hæc Aula ingenti virorum doctrinâ ingenioque præstantium copiâ floreret; illum tamen præ omnibus elegerit, qui epistles ad Principes viros Pontificio nomine exararet. Quo quidem in munere tuendæ Pontificii nominis dignitati maximè opportuno, ita se geffit, adeòque demeruit animum illius Pontificis verè Maximi; ut is ad maturandos CLEMENTI, majore cum gloria, supremos Ecclesiæ honores, Tharsi Archiepiscopum creatum in Hispaniam legaverit Nuntium Apostolicum. Ubi quàm præclarè functus officio suo fuerit, vel ex eo cognosci potest, quòd & de Sedis Apostolicæ auctoritate optimè meruit, & Philippus Rex Viri ingenio, moribusque misericòdè captus, amplissimos illi reditus obtulit, clarissimas Insulas, & Regiam ad Romanam Purpuram commendationem. Quæ tamen ille, actis, ut par erat, tanto Regi gratiis, eadem virtute, quâ meruerat, recusavit. Ex Hispanica sanè legatione novum decus, & ante hanc diem

inauditum retulit in Italiam CLEMENS: quod divitem Provinciam dives ingressus, pauper egrediens ditiorum quodammodo reliquit. Visus est autem sibi referre etiam ad lares paternos opulentum patrimonium, derivato suis apud religiosissimum Regem officiis, perenni, atque uberi fonte auri Siculi, in Liberianam Basilicam, cuius erat Canonicus: Cui quidem Basilicæ rediens ex Hispania ita se totum addixerat, conductâ etiam propria domo, nihil ut haberet antiquius, more magnarum mentium, quam ut è specula Esquilina decumanos hujus Aulæ fluctus securus despiceret, & prorsus abjectâ rerum humanarum curâ, in divinarum contemplatione tacite consenseret.

Verum Innocentii Decimi mors, ejus desiderium & spem fecellit. Nam cum sacrum Collegium vacantem Urbis præfecturam committere vellet alicui viro, qui ei periculosisimo tempore, regendæ esset idoneus; conjectit subito oculos in Tharsi Archiepiscopum, cui integrum non fuit tam constanti de se judicio, ac tanti Senatus voluntati resistere: coactusque est privatam suam quietem necessitati publicæ posthabere. Creato autem Pontifice, in ejus Interregni Comitiis, Alexandro Septimo, cum is incredibili de se suaque virtute expectationi apud barbaras etiam gentes excitatae, sub ipsum Pontificatus initium, respondere vellet insigni aliquo fascinore; eum illico ad se invitatum muneri omnium difficillimo gravissimoque præfecit: ut cum eo ardua quaque Reipublicæ Christianæ negotia, & secretiora ejus benè gerendæ consilia communicaret. Quo in loco quamcumulate CLEMENS sapientissimo Alexandri judicio satisfecerit, delata illi intra biennium purpura declaravit.

Quid

Quid deinde in rerum publicarum tractatione, actum ab eo sit tum in Cardinalatu, tum in Pontificatu Maximo, ad quem non hominum solum consensione, sed Dei ipsius iudicio usque ad miraculum manifesto electus fuit, quoniam ipse spatiis disclusus inquis exequi non possum, Vobis, qui & vidistis omnia, & probastis, contemplandum; gratæ verò posteritati æternis laudibus prædicandum relinquo.

Video, commoveri Vos, & iniquo animo ferre, tot res inclytas, quarum plenus est CLEMENTIS Pontificatus, à me tacitas præteriri, quæ in medium prolatæ hujus funeris pompam augustiorem efficerent; ac vehementer mirari, cur, si ne verbum quidem facere volui de pace inter Reges alienissimo Reip. tempore decertantes conciliatâ; de nuper exceptâ Pastorali charitate Lusitanâ; de solemnî illâ apotheosi, in qua duo Ecclesiæ cælo nova fidera adjunxit; aliisque hujus generis; saltem non ingrediar campum, in quo ingenium Oratoris magna cum laude possit excurrere: Cretam nimirum, ad quam tuendam CLEMENS Christianos Principes, illos etiam, qui cum Romana Ecclesia nondum planè consentiunt, auctoritate, officiisque suis validè armavit. Quo quidem in arguento præ cæteris emineret Regis Christianissimi factum, quod omnium heroicorum temporum gloriam superavit. Dicam verè, quod sentio. Verebar, ne injectâ Cretæ mentione, acceptum in CLEMENTIS morte vulnus recrudesceret: cùm hanc illi Insulæ calamitatem debeamus. Adeò enim de Cretæ defensione sollicitus erat: adeò salutis nostræ causâ negligebat suam; ut nos penè magis amorem CLEMENTIS, quam barbarorum odia timeremus. Ad ejus verò expugnatæ nuntium ita concidit optimus Pontifex,

ita

ita oppressus est; ut eum paulò pòst morbum contraxerit, ex quo tandem multò majore cum rei Christianæ jactura, quām Cretā amissā, decessit. Qui cùm in proximo suo è vita discessu, nihil magis molestum experiretur, quām interpellari cursum consiliorum à se pro incolumitate publica susceptorum; præclaram iniit rationem, quā illa perducere ad exitum posset etiam mortuus; cooptatis in amplissimum ordinem Viris, quorum eximiâ probitate, atque excellenti humanarum Divinarumque rerum peri-
tiâ, novum Apostolico Senatui ornamentum, novum præ-
sidium accederet, ad Christianam Rempublicam benè
sapienterque administrandam. Ipse interim ex illa æter-
næ beatitudinis arce oculos non deflectet ab ejusdem Re-
publicæ tutelâ: utque ea summæ virtutis & sapientiæ vi-
ro, qualem rei magnitudo, & temporum conditio requi-
rit, à Deo quamprimum per vestra suffragia tradatur, fa-
cile impetrabit. Quæ sanè res propè est una, quæ vidua-
tæ Ecclesiæ lacrimas possit abstergere, ac persuadere tan-
dem nobis, ut spe futuri Pontificis, extincti desiderium
leniamus.

Errata typographica.

*Pag. 46. l. 19. leg. penitus p. 59. l. 1. dele S. D. N. ibid. lin. penult. leg. Sorores p. 95.
l. 25. leg. prehensum, p. 96. l. 12. leg. pavere p. 100. l. 23. leg. Altera pars quorum p. 101.
l. 9. leg. secura quietem. p. 102. l. 23. leg. Iris p. 103. l. 3. leg. vulgi p. 104. l. 15. leg.
Achaemeniasque ibid. l. 21. leg. Pietas p. 105. & 116. l. ult. leg. videre p. 107. l. 10. leg.
pater, p. 108. l. 15. leg. Africa. ib. l. 22. leg. Auxur p. 112. l. 6. leg. Apenninigenas ibid.
l. 24. leg. Iacus p. 113. l. 1. leg. Baccho ibid. l. 12. leg. Ixta p. 117. l. 12. leg. Apenini
p. 118. l. 5. leg. deorum, p. 124. l. 28. leg. Pyracmon p. 125. l. 17. leg. venientium p. 131.
l. 5. leg. otia ibid. lin. 16. leg. dedere ib. lin. 17. leg. Scyro p. 135. l. ult. leg. Æneæ p. 139.
l. 19. leg. Tethys p. 144. l. 17. leg. Fartoris p. 146. l. ult. leg. Quo Veneri placeat, p. 148.
lin. ult. leg. incipiant p. 149. lin. ult. leg. sed tibi gloriæ erit. p. 153. lin. 3. leg. multas
p. 155. lin. 1. leg. Gelonæ ibid. l. 9. leg. movere.*

P O E.

POEMATA
FERDINANDI
LIBERI BARONIS
DE
FURSTENBERG,
Episcopi & Principis Paderbornensis,
& Coadjutoris Monasteriensis.

АТАМЗОЧ
ІДИАІСКИ
григорій із апостолом
Іоанном
Іоанн
Іоанн

Іоанн

Іоанн

DAPHNIS,
SIVE
FREDERICUS
FURSTENBERGIUS,
PARENTS,

Bilstenii & Waldenburgi Dynastæ; Advocatus hereditarius in Graffschafft; Schnellenbergæ, Watterlappiæ, Furstenbergæ, & Herdringe Toparcha; Satrapa Fredeburgensis, Westphaliae & Angariae Archisatrapa, & Serenissimo Ferdinando Electori Coloniensi ab intimis Consiliis, anno M. DC. XLVI. V. Idus Augusti Bonne defunctus.

A Misit liquidos vestit quæ plurima fontes
Fronde falix glaucâ, Lycidas hinc, Tityrus
illinc,
Alter oves, alter pascebat fortè capellas.
Tityrus, ut semper, pellebat tædia cantu.
Carmilla dum Veledæ memorat, dum prælia Vari:
Varus ut his olim nomen memorabile terris
Fecerit: ut sparfi legionum sanguine campi.
Aurem illi vellit Lycidas: Neque talia tempus
Carmina poscit, ait: Daphnis tibi, Tityre, Daphnis
Lugendus: Daphnis, si nec sis, fata tulere.
Tityrus ingemuit casu perculsus acerbo:
Fistula lapſa manu est: fugit sensusque colorque.

Ut

Ut mens, ut rediit puero vox: Occidis, inquit,
Carum, Daphni, caput; spes, Daphni, decusque tuorum!
Ab dulci patria procul, amplexuque tuorum
Occidis! Hoc fuerat, quod summæ culmine villæ
Tristia signa daret ferali carmine bubo;
Flebilibus quod sponte modis mea nuper arundo
(Hanc mihi tu, dederat Corydon tibi, Daphni,) sonaret,
Nunc fileat, ramoque infelix pendeat illo.
Vos etiam sine me (quamvis mihi vos quoque Daphnis
Tradidit, atque abiens, Has, inquit, Tityre, pasce)
Ite tamen sine me, quoquod lubet, ite capellæ.
Amnis, & umbrosæ salices, & rura valete:
Usque ego per silvas errans desertaque solus
Tristè querar. Gemit ezeptâ sibi matre juvencus,
Nec minus amisso mater dolet orba juvenco:
Mella queruntur apes cellis subducta, peremtos
Fceta canis catulos, demtos avis arbore pullos;
Daphnin ego, tristi sublatum funere Daphnin.
Supremas saltē voces morientis ab ore
Excipere, affari extremū, & spectare jacentem,
Atque oculos nostrâ licuisset condere dextrâ!
Vulneribus nonnulla meis solatia saltē
Hæc ferret pietas: solus de Daphnide luctus
Nunc supereft. Pecudes illo quis pascat ademto,
Avertatque luem, curamque impendat & artem?
Daphnide non melior quisquam depellere venis
Implicitam pestem, & membris agere atra venena.
Daphnis & infidias stabulis prædasque cavebat.
Ah gelidas quoties hiemes perpetus & imbræ,
Pervigil exegit brumali fidere noctem,
Incus toditum fera ne vastaret ovile,
Ne lac subtraherent pecori, ne vellera fures!

Ali

Ah quoties humeris per devia sustulit ipse
 Rupe parens nudâ quos nixa reliquerat hædos !
 Angarides Nymphæ testes, quas sæpe laborum
 Miratas dixisse ferunt : Mortalia non sunt
 Quæ tolerat : faxo certè riget ille vel ære,
 Quem neque ventorum rabies, pluviæque, nivesque,
 Non cælum inclemens, non ulla injuria frangit.
 Nymphæ, non faxo Daphnis neque constitit ære;
 Occidit heu ! & nos pariter, terrasque reliquit.
 Nequidquam roseum spargis jubar, auree Titan :
 Gratius extinctum nobis in Daphnide lumen.
 Daphnidis adventu tellus ridebat & æther,
 Frondebant silvæ, spirabant floribus arva,
 Ipsi lætitia montes plausuque fremebant :
 Daphnidis interitu tellus lugebit & æther,
 Squalebunt silvæ, stabunt sine floribus arva,
 Intonsi montes gemitus ad sidera tollent.
 Ergo nil proavum series, regnataque latè
 Rura juvant, centumque greges, armentaque centum,
 Nil labor, & studium pulchræ virtutis, & artes ?
 Ergo cinis, formâque carens & triste cadaver,
 Nunc jacet ille omnes nuper pulcerrimus inter
 Pastores ! nec sidereâ fulgentia luce
 Lumina, nec vultum, quem finxerat ipsa venustas ;
 Cernere erit posthac ? At non, quæ sustulit illum
 Mors, etiam famam tollet. Sint tempora Musis
 Non inimica meis, volitabis Daphni per ora.
 Ipse ego virtutesque tuas, tuaque inclyta facta,
 Invictamque fidem, & sanctæ pietatis amorem
 Ferre Syracosio tentabo ad sidera versu.
 In partem veniet Phœbo dilectus Amyntas,
 Et mecum teneris passim tua nomina fagis

M

In-

Inscribet : crescent illæ , tua nomina crescent.
 Quin etiam niveo tumulum de marmore Damon
 Exstruet , & tali signabit carmine marmor :
 HIC SITUS EST DAPHNIS. QUOD ERAT MORTALE,
 SEPULCRO

INTULIT ATRA DIES: VIVET PER SÆCU-
 LA NOMEN.

Ad tumulum venient, instaurabuntque quotannis
 Pastores tibi cum donis funebria justa.
 Vina dabunt alii , purum lac adferet Ægon ,
 Et , Tibi , suspirans , puro magè candida lacte
 Pectora , dicet, erant , & fraudis nescia , Daphni .
 Ipse apium, ipse hederas , & nostris lilia spargam
 Humida de lacrimis , teque ad tua sacra vocabo.
 Talia jactantem supremo lumine vesper
 Occupat, & primo confexit Lucifer ortu.

A D
 ALEXANDRUM VII
 PONT. OPT. MAX.

Anno M. DC. LV. VII. Id. Aprilis renuntiatum.

Hunc cecinisse diem , venturi præscius ævi
 Dicitur Aönias inter Apollo Deas.
 Hunc fore , neglecas quo gloria tolleret artes ,
 Et faceret doctis vatibus ingenium.
 Verba fides sequitur : rerum molitur habenas
 Orbis ALEXANDER natus ad imperium.
 Ac velut exactæ post tristia frigora brumæ ,
 Cùm ver jucundum floridus annus agit ;

R.

Ridet humus, ridet Zephyris spirantibus æther
Purus, & argutæ dulcè queruntur aves :
Exultare novo sic Principe vidimus Urbem,
Et quot regna vagus circuit Oceanus.
Vidimus excitas Parnassi monte Sorores
Aurea desuetæ tendere fila lyræ.
Vidimus Ausonios, genus immortale, poëtas
Præcingi sacrâ, quam meruere, comâ.
Lætitiam & Pacem, (miseris vix cognita terris
Numina, quas luctus semper & horror habet)
Ter Vaticani circùm delubra volantes
Audiimus redditûs signa dedisse sui.
Audiimus : lætas voces plaususque canentûm
Vocibus & plausu Roma secuta suo est.
O mihi si populi sensus æquare canendo
Fas foret, & causâ digna dieque loqui !
O mihi si Phœbus vacuis dictaret in hortis
Grandia Romani carmina Callimachi !
Non ego, MAGNE PATER, celebrarem facta tuorum,
Non fultam titulis divitiisque domum ;
Non maris Hetrusci portus & litora, quondam
Hercule, nunc proavis inclyta regna tuis ;
Non belli claros studiis heroas, & altis
Adscriptos Superûm sedibus indigetes ;
Nec quæ porticibus miramur nixa superbis
Atria, pressa Ducum Pontificumque pede ;
Nec quas majorum pietas cælestibus aras
Struxit Apelleis conspicuas tabulis :
Sed te, qui titulos tantum præcedis avitos,
Quantum nocturnas Cynthia plena faces ;
Et tua non humili memorarem nomina cantu,
Extremas ultra solis itura vias ;

M 2

Quæ

Quà levat Eōo rutilantem gurgite currum,
 Et quà poscentes otia solvit equos.
 At non intacti mores, & quas rudis ætas
     Virtutes teneris duxit ab überibus,
 Et data Pieris juvenilia tempora sacris,
     Carminis, ut quondam, res foret una mei.
 Major equis pulsanda patet nunc area nostris;
     Quà Padus objectis æstuat aggeribus,
 Quà centum populos, centum Ferraria¹ sospes
     Debet consiliis oppida salva tuis:
 Seu circum fremerent irati Cæsar's arma,
     Nec non adversos Mantua passa Deos:
 Seu propiora movens Venetus discrimina miles
     Verteret Hadriacas ad nova bella rates:
 Seu latè graffata lues, & turpis egestas,
     Inferrent miseris urbibus excidium:
 Seu Pater Eridanus campis undaret apertis,
     Deucalioneæ damna minatus aquæ.
 Ille idem affiduis Cygni plangoribus, idem
     Certavit mœstis Heliadum lacrimis;
 Cùm patriæ fines & rectas legibus urbes
     Linquentem ripis vidit abire suis,
 Et Libycos tentare² sinus, ubi classibus audax
     Insula Threicias depopulatur opes,
 Europæque suæ custos delecta juventus
     Tutatur medii credita claustra maris.
 Non secus Italiæ Cimbro natura minanti
     Alpinas visa est opposuisse nives.
 Non secus occiduis inhiantem finibus Afrum
     Herculis objectis meta coërcet aquis.

O quo-

¹ Alexander VII, Ferraria Prolegatus Pontificius difficillimiſ tempi
ribus belli, pestilentiae, arctioris annonæ, & exundationis fluminum.

² Melitæ Inquisitor.

O quoties Melitæ fortæ hortatus alumnos
 Jussisti properâ vellere signa manu !
 O quoties Solymen , Afîæque reposcere regna ,
 Sceptraque Bistoniæ frangere barbariæ !
 Testis Neptunus , Tethys mihi testis , & omnis
 Tritonum soboles , Nereidumque chorus.
 Illis cura fuit partos cantare triumphos ,
 Et tua cognatis facta referre Deis.
 Me decet Arctoo spumantem sanguine Rhenum
 Dicere , nec patriæ bella filere meæ.
 Infelix tellus , Romanâ clade tumentis
 Arminii quondam signa secuta ducis !
 Hei mihi , nunc ducibus nihilo melioribus usq;
 Scinderis in partes , & nova sacra colis.
 At magno commissa luis. Quæ flumina belli
 Nescia ? quævè tuo terra crux caret ?
 Forfitan & Divos nondum sibi sentiet æquos ,
 Et mala cùm tulerit plurima , plura feret.
 Iceler , instantem capiti defende ruinam :
 Iceler , & longæ vince pericla viæ.
 Non te Sicanii tardent fera murmura ponti ,
 Non formidatæ navibus insidiæ ;
 Non rigor Alpinus , non frigore faxa perenni
 Horrida , non duro flumina vinclta gelu.
 Hic Ubios , ³ dominâ deductos Urbe colonos ,
 Et flavos viles impiger Usipios.
 Tum dextram tendes populis , quos Luppia nostris
 Cædibus infectâ decolor ambit aquâ ,
 Et quos bellipotens olim ditione premebat
 Accola vicini Bructerus ⁴ Amisii :

M 3

Nunc

3 Nuntius Pontificius Coloniam , & inde Monasterium pacis concilian-
 der gratiâ missus. 4 Bructeri Germaniae populi ad Amisum fluvium. Ta-
 citus lib. 1. Ann. & alibi.

Nunc ubi conventu mundi coiere vocato
 Discordes studiis consiliisque Patres.
 Discordes, i, junge animos : Europa, Deusque,
 Imponunt humeris publica vota tuis.
 Auspiciis pax freta bonis frondentis olive
 Prætendit capiti mitia ferta tuo.
 Visu quieturis demum promittere terris
 Aurea compositis sæcula dissidiis.
 Hic etiam Veledam, quâ nec Cumæa sacerdos,
 Nec divina fuit clarior Herophile,
 Te veniente, ferunt iterum de turre locutam
 Fatidico tales ore dedisse sonos :
 Lætus ades, rerum spes & tutela mearum,
 Sospite quo nobis vita salusque redit.
 Lætus ades, cœtus nec dederis amicos,
 Et mea seculo visere regna pede.
 Non iterum clades⁵ animo versamus, & iras,
 Armaque Quintilios vincere docta tuos.
 Qualis ad Assyrias immani funere Carras
 Romanus Partho fufus ab hoste jacet.
 Nulla salus bello, pacem depositimus omnes :
 Pax veniat populis sæpe vocata meis.
 Sed, nisi me Phœbi ludunt oracula, quondam
 Quæ cecinit nostro conscius ore Deus,
 Pax erit : at sacris tam detestanda Latinis,
 Quàm malè mercatâ pax coitura fide.

Non

⁵ Statius lib. 1. Silv. in Soter. pro Rutilio Gallico :
Non vacat Artous acies, Rhenumque rebellem,
Captivaque preces Veledæ, &c.

Ea virgo nationis Brutera latè imperitabat, quam coram adire alloquique negatur.
Arecabantur aspectu, quo venerationis plus inessebat. Ipsa edita in turre: dilectus e proprie-
quis consulta responsaque, ut internum tuus numenit, portabat. Tacitus Hist. lib. 4.
⁶ *Clades Variana penè exitiabilis, tribus legionibus, cum duce, legatisque, & ca-*
zelii omnibus, cassa. Sueton. in Octav. cap. 23. Quà nulla post Crassi in Paria
damnum, in externis gentibus, gravior Romanis fuit. Pateric. Hist. lib. 2.

Non ideò curasque tuas vigilesque labores.
 Excipient meritis fata sinistra tuis.
 Purpura virtutis pretium tibi cedet, & inde
 Quo nihil hæc majus, quod tibi donet, habet.
 Scilicet & terris, cæloque, Ereboque verendum
 Te folio accipiet maxima Roma suo.
 Tum pia latus sacratis oscula plantis,
 Orbis adoratos procidet ante pedes.
 Tum Septem imperio quæ nunc C H R I S T I N A. triones
 Frenat, & Arctoas dicit in arma manus,
 Adveniet supplex, & Vaticana tenentem
 Regna colet prono devenerata genu.
 Tum consanguinei longo post tempore Reges,
 Arbitrio ponent impia bella tuo;
 Et paci stabilem jurato foedere pacem,
 Damnabunt pugnas, & grave Martis opus.
 Arvaque læta Ceres, & pleno Copia cornu
 Dona ferens, niveis oppida viset equis.
 Mox ubi jam fessas recrearint debita gentes
 Otia, signa dabunt ad sacra bella tubæ.
 Bella recrudescent Naupacti, & barbara Thracum
 Gaza per Ionias sparsa natabit aquas.
 Quas ego nunc acies video! quos æquora remos
 Verrere! quam lætis vela tumere Notis!
 Quantus adestr sudor populis! quot in arma volentes
 Creta viros totâ concitat Italia!
 Ut Solyme poscit reduces in prælia Gallos!
 Ut tremit Austriacas pallidus Ister opes!
 An te etiam? auspiciis tollentem signa secundis,
 MAGNE PATER, toto cernimus ire mari?

M 4

Im-

7. Philomathis Musæ Juveniles, poëmate 83.
*Huc ego, seu sit opus Neptuni fluctibus, altâ
 Puppe sedens; seu terrefiri certare duello,
 Vecius equo veniam.*

Impiaque Odrysiae contundere cornua Lunæ,
 Victoremque sequi, quæ præit arma, Deum?
 Sit satis armatas in prælia mittere classes:
 Bella gerant alii: tu prece bella juva.
 Consiliis opibusque juva, Zephyrosque faventes
 Sollicita, & faciles ad pia coepta Deos.
 Sic per te victo Reges Oriente superbi
 Threiciis statuent parta tropæa jugis.
 Et Vaticanas Victoria figet ad aras
 Dereptas Scythicis postibus exuvias.
 Tunc aliquis vates, procerum de stirpe meorum,
 Cantabit famæ tot monumenta tuæ.
 Bellaque signabit titulis: HÆC THRACE SUBACTO
 VICTOR ALEXANDER RETTULIT ARMA DEO.
 Sic cecinit: partem, vates ne vana putetur,
 Lapsa dedit, partem senior hora dabit.

A D I M P. C A E S.
 F E R D I N A N D U M III. AUG.

*Cum ejus auspiciis, & munificentia Athanasius
 Kircherus OEdipum Hieroglyphicum ederet.*

Non genus Austriadum demissum à sanguine Di-
 vum,
 Non clausum mundi finibus imperium,
 Non viatos dicam populos, urbesque receptas,
 Nec Boreæ fractas sæpe furentis opes.
 Hæc memorent, quorum sublimi Musa cothurno
 Surgit, & hérois concinit arma modis.

Me

Me mea Musa vetat tantarum pondera rerum

Tangere : me , quæ sint viribus æqua , juvant.

Me studia & placidæ sibi poscunt Cæsaris artes :

Materies numeris convenit ifta meis.

Vates ille pios , & vatum dona piorum

Excipit , & vatum carmine digna gerit.

Quâ sceptrum gestat , quâ jus & regna tuetur,

Hâc etiam Musas protegit ille manu.

Nec minor ¹ Augusto , cuius successit habenis ,

Fundat Apollineis publica templa sacris.

Ardua Cecropiæ quis nescit fana Minervæ

Condita , & Aönio tecta sacrata Deo ?

Miratur moles ² Viadrus , miratur & Ister ,

In numerum pulsis & sibi plaudit aquis.

At quæ Cæsareo fulgentia limina sumtu

Praga videt , certant Delphice Phœbe tuis.

Qualis & armatas, post impia bella Gigantum ,

Exuit infesto Juppiter igne manus :

Qualis & , Herculeis cùm jam cervicibus axem

Creditit , excusso pondere cessat Atlas :

Terrarum dominas sic fessus Cæsar habenas

Laxat , & imperii grande reponit onus.

Tum vires , Natura , tuas , ac semina rerum

Scrutatur docto sedulus ingenio.

Quis tremor attonitas vertat cum civibus urbes :

Impellat refluxas quis maris æstuus aquas :

Quæ vis divitias imâ tellure repostas ,

Donaque gemmiferi procreet Oceani :

Quàm procul Arctoo concretus frigore Pontus

Deprensif Nili distet originibus :

M 5

Quām

¹ Augustus templum Apollinis in Palatio exstruxit , additâ porticus cum bibliotheca Latina Gracaque. Suet. in Octav. cap. 29.

² Viadrus Germaniæ fluvius, vulgo Odera.

Quām procul Hesperiis divisum Gadibus Indum
 Hauriat³ Eōi , quæ rubet , unda freti :
 Unde ea vis ventis : unde ardens Ætna favillas
 Semper , & exesi viscera montis alat :
 Unde Amphitrites falsus liquor : unde teponem
 Ducat Baianæ vena salubris aquæ.
 Has ubi naturæ partes accessit , in altum
 Fertur ad ætheriæ lucida signa domûs.
 Hic illi geminam virgo Marathonia Libram ,
 Et sua vicinus subjicit astra Leo.
 Armatusque auro gladium prætendit Orion ,
 Debita Cæsareæ præmia militiæ.
 Hic Solis vestigat iter , causasque latentes ,
 Pallida cur fuscis Luna laboret equis :
 Cur sitiant Afri ; cur Septem regna trionum
 Urat Hyperboreo frigore jugis hyems :
 Cur fugiant umbræ , Cancro torrente , Syenen :
 Cur variet major meta minórve diem.
 Sed quota doctrinæ pars est laudumque tuarum ,
 Austriade , magni sidera nosse poli ?
 Et circumfuso porrectas æquore terras ,
 Quà Sol Eōos lustrat & Hesperios ?
 Se tibi Niliacis etiam sapientia chartis
 Eruta , & arcanas explicat historias.
 Nec te sacra latent adytis seclusa verendis ,
 Nec lapides , sculptæ marmoribusque feræ.
 Scilicet Ægyptus doctrinam credere saxis
 Orsa , peregrinas finxerat effigies ,

³ Latius olim Rubrum mare patuit , & paulo aliter , quām ut vulgo hodie , appellatum . Nam in Taciti & aliorum veterum verbis , in hoc nomen venit mare Indianum , vastum illud & magnum , quod ab extremo sumi Arabico , sive ab Africâ cùm in Averream Ptolomæi Chersonesum se protendit . Itaque Pomponius Mela duos sumi in mari Rubro agnoscit , Arabicum & Persicum . Lipsi de magn. Rom. lib. 1. cap. 3.

Ut solis arcana Deûm mens cognita mystis
 Falleret abstrusis vulgus imaginibus,
 Seraque posteritas sensim labentibus annis
     Non caperet prisci moris & artis opus.
 O vanas hominum curas ! O cæca futuri
     Pectora ! Mars ultior nil sinit esse diu.
 Barbarus Armenii laceravit potor⁴ Araxis
     Omnia, Niliacos depopulatus agros.
 Tot moles, regum tumulos, tot stantia vertit
     Culmina, regali suspicienda situ.
 Et potuit fugiens, armis cessantibus, ætas
     Servatas etiam vertere reliquias.
 At non æternos olim subducet honores
     Longa dies meritis, inclyta Roma, tuis.
 Tu Pelusiacum spirantia rudera fastum
     Colligis, & medio tollis ad astra foro.
 Nec tua venturis, Cæsar, delebitur annis
     Fama, nec ingenium nox premet atra tuum.
 Te duce, quis credat ? post tot jam sæcula scimus
     Arcani quidquid Memphis & Isis habet.
 Quid velit Inachiæ facies ignota Juvencæ,
     Quid Canis, & sacri mystica forma Bovis,
 Et quæ præterea famosus monstra Canopus
     Prodidit, antiquis conspicienda notis.
 Teque adeò titulosque tuos leget accola Nil,
     Et referet laudes ad sua fistra tuas.
 Jam Solyme, jam dischet Arabs, jam clara loquentur
     Marmora, Cæsareâ munera sparsa manu.
 Fallor ? an Austriacis addent quoque fata tropæis
     Sacra Parætoniis signa revulsa tholis ?

An,

⁴ Cambyses Persianus Rex Ægyptum sædissime vastavit.

An, FERNANDE, tuum jam nunc Victoria nomen
 Læta parat faxis scribere Pyramidum?
 Gloria Pellæis certè vocat æmula palmis
 Europæ resides ad pia bella manus.

A D

FRANCISCUM VAN DER VECKEN,
 E Societate Jesu, SS. Theologiæ Doctorem,
 & Professorem Coloniæ Ubiorum,
 Anno M. DC. LIV.

De Musis suis, & admirandis Urbis operibus, ac laudibus Fabii Chisii S. R. E. Cardinalis.

Dum, Franciscus, tuo Rhenus sermone tenetur,
 In mediisque tibi plaudere gestit aquis;
 Teque canit, curasque tuas, & numine plenum
 Pectus, & ingenii pulcra reperta tui;
 Dulcis amicitiae cultu fructuque carentem
 Me procul à Rheno flumine Tybris habet.
 Me tener Iliacis felicius orta favillis
 Roma, Phrygum profugis hospita terra Deis.
 O quam te memorem terrarum maxima Princeps!
 Non majestatem vox capit ulla tuam.
 Regibus est certo finitum limite regnum:
 Sub regno latus est solis utrumque tuo.
 Et terris dare jura parum est: nunc claudere cælum
 Fas tibi, nunc dæmptâ fas aperire serâ.
 Se tibi de legit propriam Sapientia sedem:
 Quod Stoa, quod Memphis non docuere, doces.

Quæ

Quæ quondam gemino residebant vertice Musæ,
 Tu septemgeminis das habitare jugis.
 O terræ decus, ô nostris domus hospita Musis!
 Utiliter dextro sis mihi tacta pede.
 Quàm mihi dulce tuâ meditatum carmen in umbrâ
 Dicere, & hîc Phœbo mens mihi mota calet?
 Hîc, qui me vatem faciat, lenissimus afflat
 Spiritus: hæ valles, hæc juga numen habent.
 Forsitan hîc segetes, cantataque bella Maroni,
 Triverat hic calamos Tityrus ante suos.
 Forsitan his lusit Naso leve carmen in hortis:
 Materies illic Cynthia vatis erat.
 Hîc sevit vites, hîc legit poma Tibullus,
 Et lucente foco, quod satis esset, erat.
 Hîc multo Flaccus sale defricuisse Quirites
 Creditur, aut Lyricis detinuisse modis.
 Hîc foccos, illic grandes induita cothurnos
 Prodiit, & plausum culta Thalia tulit.
 Illustres salvete animæ, salvete parentes
 Eloquii, Suadæ Pieridumque decus.
 Vos ego, vos, famâ noti super æthera vates,
 Siquid id est, merito semper honore colam.
 Vos sequor, &, quoniam spes unica laudis in illo est,
 Vestrorum relego conscia signa pedum.
 Vos celebres mecum cœtus venerantur, amantque,
 Ductus ab Aöniis quos rigat *Humor* aquis.
 Hos inter (neque enim his primùm novus advena jungor
 Cœtibus) ut libuit, voce lyrâve cano.
 Inde ubi Calliope lasso dedit otia plectro,
 Et sacer æstivo languet ab igne calor;
 Me juvat antiquas Urbis spectare ruinas,
 Quæ septemgeminis eminet alta jugis.

Hîc

Hic ego versarum stupefactus imagine rerum,
Relliquias Magnæ Matris & ossa lego.
Hei mihi! quæ fuerat populis æterna Latinis
Credita, nunc molis pondere victa jacet.
Qui sumptus operum, quanti periære labores?
Pestis in exitium non satis una fuit.
Longa dies, & Mars gentis pater, insuper ipse
Mulciber has olim fregit & uscit opes.
Defensam vigili prospectans ansere rupem:
Majestas, dixi, pristina rupis ubi es?
Pulsabat cælum moles: Hyperonis ignem
Æquabant radiis aurea tecta suis.
Juppiter hic stabat multo spectabilis auro,
Et trifida ex auro lamina fulmen erat.
Quæ nunc hostiles paverunt omnia flamas:
Vix reliqua est magni parva favilla rogi.
Me quoque Cæfarei tangit fortuna theatri,
Dignaque non ullo forma perire die.
Heu confusa loci facies! lacera omnia: nusquam
Forma prior: culmen cespes & herba tegit.
At cum stabat opus, quid erat speciosius illo?
Scena voluptatis, nec minus artis erat.
Millia quot nunquam campis eduxit apertis,
His pariter vidit Roma sedere locis.
Quid, quod odoratis redolebant pulpita nimbis,
Et soles contra lutea byssus erat?
Nec semper similem referebat arena paratum:
Nunc silvæ species, nunc erat illa maris.
Nec semper lex & ratio certaminis una:
Diversum pro re munus arena dabant.
Spectabat populus (populum Mars ille juvabat)
Sæpe homines pugnâ, sæpe coire feras.

Fama loci supereft , & qualiacunque videmus
 Disiectæ molis fragmina nomen habent.
 Et querimur , si nos morti debemur & umbris,
 Cum rapiant ipflos hæc quoque fata Deos ?
 At labor Agrippæ , templum commune Deorum ,
 Splendoris retinet signa vetusta sui.
 Corpus adhuc , quamvis spoliatum cultibus , exstat :
 Nuda satis per se forma decoris habet.
 Materiam superat quidquid manus addidit illi :
 Credibile est omnes hæc habitasse Deos.
 Instar habet cæli : cælum quoque Maxima Mater
 Nunc facit : hæc aris præsidet ipsa suis.
 Cetera quid memorem veterum monumenta laborum ,
 Quæsætæs pretium fecit , & artis amor ?
 Seu Trajane tuam , sive Antonine columnam ,
 Parta solo vobis præmia , parta mari :
 Aut quas Pyramidas misit trans æquora Memphis ,
 Aut ævo tritæ , Appia saxa , vias :
 Aut quos Roma suis posuit victoribus arcus ,
 Sive Tito , meritis sive Severe suis.
 Flaviades medio conspexerat aëre signum :
 Signum , quod bello vinceret , omen erat.
 Vicit , & undantem vidi pons Milvius amnem
 Stragibus obstructo tardius ire vado.
 Arcu etiam posito celebravit Roma triumphum ,
 Sed quid non vitiat , comminuitve dies ?
 Qui fulsit spoliis , spolium quoque temporis idem est ,
 Et leve quid , de quo fama loquatur , habet.
 Hæc audita tibi pridem , Francisce : sed aures ,
 Ut puto , nunc subeunt gratius illa tuas.
 Olim oculos subitura tuos , quando Arbitrè orbis
 Præsentem rebus te volet esse suis.

Tunc

Tunc ego te viso, flammâ propiore calecens,
 Invadam vultum sâpe , premamque tuum.
 Apprensumque manu stringam , totamque per urbem
 Lætabor notâ ducere posse viâ.
 Me juvat interea, dum nos sperata morantur
 Gaudia : carminibus visa referre meis.
 Scilicet invitant ævi monumenta recentis ,
 Aspectuque rapit me nova Roma suo.
 Quæ , Divi ! medias ingressa palatia nubes
 Stant Vaticano suspicienda jugo !
 Quæ , Jovis Elei nil concedentia fano
 Templa ! tholus cælum , quâ decet arte , refert.
 Quæ sola ! qui fornix ! quæ firmant tecta columnæ !
 Quàm variæ ! nil par , quâ patet orbis , habet.
 Dein ubi me molli sensim juga Cælia clivo
 Accipiunt , Tuscis trita , Vibene , tuis :
 Ut me Pontificum sedes augusta priorum ,
 Ut Laterana tenet , Flaviadæque domus !
 Divinus templo decor est : laquearia fulgent
 Aurea : marmoribus strata superbit humus.
 Reliquias Solymûm monstrant ex ære columnæ ,
 Cùm fuit urbs vitio digna perire suo.
 Hic , ubi Cæfarei superant monumenta lavacri ,
 Quo spirant violæ , spirat odore lapis !
 Hic , ubi quinta sacrum designat Olympias annum ,
 Sancta ter impulso cardine porta patet.
 Porta patet cæli pariter : jus namque per orbem
 Servat idem Divum Romulidumque domus .
 Frontem alibi ferro Cæsar redimitus & ære
 Prodeat : hic auro fulva corona datur.
 Si lubet Esquilios spatiando visere colles ,
 Hic memor æstivæ me tenet ara nivis.

Feli

Felix, quæ posito descripta est area templo !
 Conveniens Divæ moribus illa fuit.
 Nil nive candidius : nec , cui pulcherrima surgunt
 Limina , non purâ purior ipsa nive est.
 Hic me suppliciter pacem veniamque precantem
 Audiat : hæc votis æqua sit ara meis.
 Hic ¹ (ita sim felix !) videat me Roma ferentem
 Prima sacerdotem dona , Deumque Deo.
 Indè Quirinalem cùm me via duxit ad arcem ,
 Ante aditum quos hic Roma locavit equos !
 Armenii donum regis , dignumque Nerone ,
 Phidiacâ sculptum Praxitelisque manu.
 Ignescunt , quamvis rigido de marmore , nares :
 Hinnitum clarè tollere pænè putas.
 Et , nisi sentiret Macetæ domitoris habendas ,
 Pænè putas cursu vincere velle Notos.
 Admoris spumam credas albere lupatis ,
 Plausaque diffusas spargere colla jubas.
 Tales , quos olim medios ruiturus in hostes
 Ad bijuges currus Mars sibi junxit , erant.
 Tales , quos ² Zephyro genitos Harpyia Podarge
 Non leve Pelidæ munus habere dedit.
 Hic mihi scribendi veniat si carminis ardor ,
 Nil morer alipedem Bellerophontis equum .
 Monte Caballino faciet me Roma Poëtam ,
 Quosque bibam fontes ungula pulsa dabit.
 Non hic Phœacum silvas umbrasque requiro ,
 Non nemora , aut hortos , Thessalis ora , tuos.

N

Hic

¹ Hanc postmodum ædem delegimus , in quâ Deo primùm litaremus , Anno 1659 , nocte Christi nascentis.

² Homerus de Xantho & Balio equis Achillis Iliad. π.

Tοις ἵπποις Ζεφύρος ανέμος Αρπυγα Ποδειρην .
 Homerum sequitur Virgilius , neque , si Aristoteli , Varroni , Plinio credimus ,
 fabulose .

Hic Tempe mihi sunt: & quos fert India flores,
 Quosque sibi segetes Medus Arabsque legunt.
 Cum soles ardent, terræque ardore dehiscunt,
 Hic mihi dat frigus silva, nemusque facit.
 Si formam geniumque loci, si dicere pergam
 Singula, dicendi quæ mihi finis erit?
 Tollitur ætherias frondens obeliscus in auras:
 Ramorum simulat tonsilis umbra feras.
 Armiger ipse Jovis terras depresso in imas
 Emicat, & viridi fulmine terret aves.
 Æsoniden mediis Argo (quis credat?) in hortis
 Auratoque gravem vellere vectat ovem.
 Prora viret, puppisque: virent pendentia malo
 Vela: virent remi: transtra forique virent.
 Qui fuit Hesperidum vigil ad pomaria custos,
 Has etiam custos excubat ante fores.
 At nullum, quidquid linguâ vibrante minetur,
 Sauciat: innocuo corpore verrit humum.
 Terga notant maculæ: sed enim maculosus adumbrat
 Terga frutex: cristam muscus & herba facit.
 Quid tibi nunc amnes referam, fontesque, lacusque,
 Naiadum gelidas, humida regna, domos?
 Ingenium sacris irritent vina Poëtis:
 Ingenium nobis hinc quoque lympha facit.
 Ut puro calices hilarent convivia Baccho,
 Optima res puræ vena perennis aquæ.
 Quid tibi sit Tepulâ, quid Agrippæ gratiùs undâ,
 Aut quæ Pelignos Martia findit agros?
 At neque jam Tepulâ, nec Agrippæ ducimur undâ,
 Nec quæ Pelignos Martia findit agros.
 Nunc alias iniere vias, populoque Quiritum
 Pontificum solæ pœnè bibuntur aquæ.

Tu me (tanta tuæ laus est virtusque scatebræ)
Vel visu recreas , candida Virgo , tuo.
Tu dulcis frigensque sitim solaris & æstum ,
Et melius medicis haustibus ora levas.
Tantum , Virgo , tuæ (namque id candore mereris)
Virginibus pateant , & sitiantur aquæ.
Et me felicem (neque enim tibi nomen inane est)
Quæ meritò Felix diceris unda , facis.
Ubertas tecum fecundaque divite cornu
Copia , quæ placido volveris amne , venit.
Quin etiam talos à vertice sanus ad imos ,
Qui tua delibat munera , sæpe redit.
Tu quoque Romuleam Burghesia lympha per urbem
Labere , quæ ducto fornice facta via est.
Labere , quæ præstans variâ testudine & arcu ,
Excipiet latices porticus alta tuos.
Ecce suâ tibi se submittit Ianus ab arce ,
Et Numa te tumulum gaudet obire suum.
Ut Vaticanas intraveris advena sedes ,
Hic domus hospitiis apta futura tuis.
Candidus , & Pario struëtus de marmore crater
Te manet , unde tuas ejaculeris aquas.
Jam si Pamphiliæ memorem molimina gentis ,
Quas huc , quas misit Nilus & Iphis opes !
Ardua stat moles , & faxo fulta cavato
Pyramis audaci surgit in astra viâ ,
Arcanis inscripta notis , quas discere præsens
Gavisa est ætas , discere sera volet.
Hic , Bernine , tui cœli labor inclytus , imâ
Parte sedent , tantum suspiciuntque decus :
Et Tiberi Ganges , nec non Argenteus amnis ,
Et famulas subdunt Nilus & Ister aquas.

N 2

Can-

Candida rorantem commendant marmora vultum :
 Candida submissum sustinet urna latus.
 Ælia Romanæ quid propugnacula pacis
 Exequar , & gyro mœnia tuta suo ?
 Vallorumque minas , tormentaque fusa metallo ,
 Impulso nil non frangere nata suo ?
 Hic fragor audiri , qualis cùm Juppiter atras
 Increpitat nubes , & sua tela jacit.
 Hic Mavors , quamvis non omni tempore cuiquam
 Lethifer , excusso plurimus igne furit.
 Præcipue cùm lux illi sacrata recurrit ,
 Cui debet solium maxima Roma suum :
 Cui pater omnipotens uni dedit atria Divum
 Pandere , & appositâ claudere posse ferâ.
 Venerat illa dies , & jam venientibus umbris
 Cesserat , ac dubiæ tempora lucis erant.
 Tum verò cælum jaëtis ignescere telis ,
 Et scintillantes vidimus ire globos ;
 Et pluvio latè conspergi tecta Quiritum
 Sulfure , & horrificos æra ciére sonos.
 Mox tenebras nigro propiores crescere fumo ,
 Et fumum volucres dissecuisse faces.
 Quin etiam innocuo percussum fulmine Tybrim
 Audiimus mediis exsiliisse vadis.
 Ille diu strepitu flammisque exterritus hæsit ,
 Expertæ memorans tempora sævitiae :
 Ut Nero flammatâ Vulcanum sparserit Urbe ,
 Et nova Troja novo luxerit usta rogo :
 Ut conjuratos sociis amentibus ignes
 Prætulerit patriæ fax Catilina suæ :
 Ut fuerit Geticis Urbs , quanta est , mersa favillis ,
 Hauserit & Latias Vandalus acer opes.

Hanc

Hanc tibi lætitiae scenam , Romane , quotannis
Exhibit illa tuo lux operata Patri .
Talia lustrantem plus me tamen afficit ingens
C H I S I U S , Hetruscæ gentis & orbis amor .
Cui Vaticani delata est purpura regni ,
Utque reor , trinus tempora cinget apex :
Ut novus Alcides fesso succedat Atlanti ,
Et molem immensi fulciat imperii .
Ille mihi facilem cantanti commodat aurem ,
Plenaque felici fert mea vela Noto .
Et facit ingenium nobis , & jungit amicos ,
Et tribuit gratam sæpe benignus opem .
Hic , Albi , Messala tibi , si præfca tulissent
Sæcula , Mæcenas hic tibi , Flacce , foret .
Neutro laude minor , nostro nisi carmine , laudes
Qui canimus parvis & benefacta modis .
Non tamen exiles ideò vetat ille Camœnas
Præsidio tutas delituisse suo ;
Quin amat , & vultu non dedignatur amico ,
Has aliquid nugas dum putat esse meas .
Et molles aditus toties concedit & horas ;
Rara illi quamvis otia Roma facit .
Quid loquor ? ipse suas , J U V E N I L I A carmina , Musas
A me non blando sustinet ore legi .
Triste supercilium , frontemque , animumque severum
Exigit , usque adeò non placet ipse sibi .
Quod Phœbus , quod Roma probat , quod sera probabunt
Sæcula , quis credat ? non probat auctor opus .
Obene , quod tandem cæcis erepta latebris
Crediderit curæ pignora cara meæ .
Cumque sui pridem fetüs abolerit amorem ,
Me finat huic vitam , quam fugit ipse , dare .

Per me discetur , per me liber ibit in ora ,

Per me deliciæ posteritatis erit.

Quid memores fastos , lentæque volumina Pacis ,

Et de Parrhasiâ persequar arte librum ?

Nec non Cæsareis certantia vultibus æra ,

Et procerum vivis æmula signa notis ?

Quid titulos , & opes , & priscæ nomina gentis ,

Et decora , & magnæ splendida facta Domus ?

Quæ facilis nostris obtutibus ille recludit

Omnia , vix aliis pervia luminibus .

Dî mihi , Dî tantum servent Heroa clienti ,

Dulce decus Musæ præsidiumque meæ .

CHISIA sic faveant mihi **SIDERA** , **CHISIA QUERCUS**

Me tegat , & SENIS stet mea Cyrrha JUGIS .

A D

P H I L O M A T H E N .

*Nequicquam Musarum Juvenilium
auctorem legi.*

Q ualis , ubi Pharios exurit Sirius agros ,
Frugibus optatâ Nilus inundat aquâ ,
Et super arentes fuso natat æquore glebas ,
Et riguam lætis messibus ornat humum ;
At longè positis idem cunabula terris ,
Et caput ignotis celat originibus :
Talis Mœonio quæ certent carmina Vati
Fundis , & , ut magno Pindarus ore , ruis :
Et Latium sermone beas , & devite venâ
Fecundas , Vatum Maxime , Castaliam .

At cur Perrhæbi bene cognitus incola Pindi,
Cor Charitum , nostri spesque decusque chori ,
Cur latitas , & lene sacræ caput occulis undæ ,
Quo veniunt Clario pocula digna Deo ?
Cur tegis ambiguâ JUVENILIS imagine MUSÆ
Ingenii cultum dixitiasque tui ?
Cur dubitas proprio dignari nomine fetum ?
Cur dubitas famæ pandere vela tuæ ?
Nequicquam, VIR MAGNE , lates : te nostra loquuntur
Tempora , te Vatem sæcla futura canent.
Admirata tuos Siren Acheloïa cantus
Audiit , auditis cedere fassa suos.
Cùm Phaëthonæ canerent tua carmina Nymphæ ,
Suspensu Cycnus plausit ab Eridano.
Constituit auratâ captus testudine Tybris ,
Et jussit fluctus lentiū ire suos.
Sæpe tuos avidis Rhenus pater autibus hausit ,
Sæpe Mosella tuos , & piger Alpha modos.
Nequicquam, V I R M A G N E , lates : Te Fama latenter
Prodit , & Eōis monstrat & Hesperiis.
Nec sinit indictum Pietas , animusque periclis
Altior , & pacis , quem profiteris , amor.
Sichemios colles , & collibus addita testor
Templa , coronato suspicienda tholo.
Vos Ubii testes , testis Mimigarda laborum ,
Et septem geminis Roma superba jugis.
Eripe nunc ergo tenebris caput , eripe nocti ,
Et larvam fictis detrahe nominibus.
Si minùs occultum Scyros celavit Achillem ,
Agnitus Æolidæ si fuit ille dolo :
Si , qui regna tenet latè Parnassia , Phœbum
Ora latèrē vetant , & coma digna Deo :

N 4

Si,

Si , licet obscurâ celetur nocte , pyropus
 Nativo rutilum provocat igne diem :
 An poterit diffusa tuæ lux aurea Musæ ,
 An poterunt gentis signa latèrè tuæ ?
 Sidera scintillant , sublimi vertice Quercus
 Eminet , & senis Mons subit astra jugis.
 Sed pudor , & castæ divina modestia frontis ,
 Nobilior Tyriis purpura muricibus ,
 Vatis Apollinei titulos , nomenque recusat ,
 Phœbeâque vetat tempora fronde tegi.
 Nec te grande sophos , nec famæ cura moratur ,
 Nec fuko roseas gloria picta genas .
 Virtuti satis est cælo se teste probari ,
 Et sese famæ notitiæque negat .
 Ut neget , invitam curru sectatur eburno ,
 Et circumfuso lumine vestit Honor .
 Sic radiant puro servata corallia vitro ,
 Sic lucent calathis lilia virgineis .
 Sic adamas fundo mersus pellucet in imo ,
 Sic micat auriferi dives arena Tagi .

E P U L U M
 A U G U S T I N I C H I S I I

In porticu supra Tiberim pensili , LEONI X.
 P O N T . M A X . & compluribus Car-
 dinalibus datum .

L Audarunt alii convivia ditis Elisæ ,
 Et Luculleas , Alcinoique dapes ,

Et quas Romano cœnas Cleopatra marito
Instruxit Phariis perdita deliciis :
At mea sollemnes epulas , & Regibus æquas ,
AUGUSTINE , tuas Musa loquatur opes .
Stat super impendens Tiberinæ porticus undæ
CHISIA , divitiis nobilis Attalicis ;
Hospite nobilior , vultu dignata LEOVIS ,
Quò posuit curas Urbis , & Orbis onus .
Hæc quoque purpureos aurato limine Patres
Acceptit , totidem ceu Jovis aula Deos .
Quæ mensis tum dona Ceres , quæ dona LYÆUS
Intulit , & largo Copia læta sinu !
Vix tulit ipsa suum genialis mensa paratum .
Et pretii quota pars ipse LYÆUS erat ?
Fulgebant auro , fulgebant pocula signis ,
Fulgebant rutilis aspera chrysolithis .
Pascebant oculos perfecta toreumata cælo ,
Aut Myos , aut dignus Mentoris arte labor .
Ipsa penus populo poterat satis una videri :
Hic poterat genio quisque litare suo .
Sic , ubi prostratos celebrarunt vina Gigantes ,
Semideis licuit poscere vina Jovem .
Res nova : cælatas ceperunt retia lances ,
Et Polycleteâ vasa superba manu .
Miratur Tiberis projectas flumine gazas ,
Et quas nec Ganges , nec vehit Hermus opes .
Innocuam pisces escam mirantur in undis ,
Mirantur nullo retia tensa dolo .
Retia nulla fuis , nec quæ Nero texuit auro ,
Præmia captarunt divitiora plagis .
Scilicet argenti quidquid Tiberinus & auri
Ceperat : hæc domino restituere suo .

In nunc , & Crassum memora Romana vetustas ,
 In Parthos auri quem sacer egit amor .
 Serviit ille opibus : laudato CHISIUS usu
 Effusæ dominum se probat esse rei .

A D

AUGUSTINUM FAVORITUM.

De morte Natalis Rondinini, ALEXANDRO VII. Pont. Opt. Max. ab Epistolis ad Principes.

NON ita Lampetie casu Phaëthonis acerbo
 Flevit, & ambusto Cygnus in amne Padi ;
 Non ita Pelides , mediâ cùm vidi arena
 Actoriden sparsis cæde jacere comis ;
 Tros Anchisiades non sic Pallante perento ,
 Nec Theseus cari funere Pirithoi ;
 Ut mihi mœsta pio tabescunt lumina fletu ,
 Imaque perpetuos pectora dant gemitus :
 Dum desiderio mentem prefixus inani ,
 NATALIS mutos conqueror ad cineres .
 Crudeles Divos , crudeliaque astra vocanti ,
 Nulla venit misero nocte diéve quies .
 Nec magis , heu ! lacrimis saturatur luctus amaris ,
 Quam matutino rore perustus ager .
 Si fugit interdum , vagus ut Mæander , in orbem
 Mox reddit , & sese decipit ipse dolor :
 Notaque dilecti passim NATALIS imago
 Occurrit madidis obvia luminibus ,

Dulcē

Dulcè loqui fido , velut antè solebat , amico ,
 Brachiaque & caras tendere visa manus .
 Sive etenim ripam Tiberini propter amoenam
 Cernere velivolas , quas vehit unda , rates ;
 Et septem geminis latè spectare jacentes
 Collibus antiquæ me juvat Urbis opes ;
 Pyramidasque novo ductas ad sidera sumtu ,
 Et Vaticano templa superba tholo :
 Sive suburbanas Latii peragrare ruinas
 Mite jubet sancti Principis imperium ,
 Albanumque lacum , dilecta rura Minervæ
 Posthabitum Romæ visere deliciis ,
 Montis ubi quandam per viscera ductus aperti
 Fatalis Veiis irrigat arva liquor :
 Semper amarities , semper dolor hæret eunti ,
 Et cruciat miris anxia corda modis .
 Nec vetus Alba gravem potis est mihi demere curam ,
 Umbra nec æstivis Tuscula frigoribus ;
 Nec nemus Egeriæ , Scythicæ nec regna Dianæ ,
 Nec lacus occulti conscius Hippolyti .
 Téne malâ , juvenum castissime , fraude novercæ
 Distraictum rapidis membra cruenta rotis ;
 Téne Coronides mediis è faucibus Orci
 Ereptum Triviæ restituisse Deæ ;
 Et lætos oculos , roseumque potentibus herbis
 Os valuit , nitidas & reparare comas ?
 At miserum , ut primæ N A T A L I S flore juventæ
 Occidit indigno flebilis interitu :
 Non Pietas , non sancta Fides , non Paſtas , & omnis
 Aönidum tanto cultus amore chorus ;
 Ipſe nec ætherias revocare ad luminis auras
 Sufftinuit medicæ Cynthius auctor opis ?

I nunc,

I nunc, & demens animos attolle superbos,
Et Zephyro plenos finge tumere sinus.
Finge miser titulos, & grandia munera rerum,
Et spera Pylii tempora longa senis.
En jacet exiguâ juvenis compotus in urnâ,
Promeritus cœptis omnia fausta suis.
Nam quid ALEXANDRI meritus favor, aut quid honorum
Spes, & fraternâ fœdera juncta fide?
Quid præclara domus, genitrix aut profuit illi
Optima, Caftalias inter habenda Deas?
Læta quid aspirans rebus Fortuna secundis,
Et plausuſ totâ maximus Ausoniâ?
Scilicet exorare nefas est fata, nec ulli
Parcarum licuit frangere duritiem.
Non tamen Heroum manes inferna coërcent
Flumina, nec Stygii pallida regna Jovis.
Ætherias illos virtus sublimis ad arces
Evehit, & campis consecrat Elysiis.
Hic, hîc NATALI domus est: hinc arduus imas
Sub pedibus terras despicit & maria;
Miraturque novos orbes, convexaque mundi
Mœnia, & innumeræ, splendida signa, faces.
At licet huic longos inviderit Atropos annos,
Dum meritis implet Solis utramque domum;
Ne tamen ulla queat nomen delere vetustas,
Provifum Clario gratulor esse Deo.
Dum terras atque omne sibi devinciet ævum,
Curaque ALEXANDER posteritatis erit;
Dum pius in Venetos animus studiumque canetur,
Classis & Ægæo Thracia viæta mari;
Dum referetur amor, quo tristia bella Tyranni
Ardet in excidium vertere Bistonii,

Qua

Quo res Sarmatiæ, viduataque Cæsare regna
Curat, & impositos Alpibus Helvetios;
NATALI constabit honos, vivaxque manebit
Doctrinæ, & Suadæ nomen, & ingenii.
Semper ALEXANDRI, sacra per vestigia, laudes
Ponè sequens, ibit clara per ora virum.
Tu quoque Pieridum decus, AUGUSTINE, Sororum,
Quo Latium, & tumidis Macra superbit aquis,
Ingenuos mores, & vitam puriter actam,
Cordaque non ullis tacta cupidinibus,
Virtutesque alias cari memorabis amici
Carmine, quod possit nulla abolere dies.
Nam neque signa tuæ spirantia marmore Lunæ,
Nec Polycletea nobilis arte labor,
Longius extendant famam NATALIS in ævum,
Quam tua Mœoniæ proxima Musa tubæ.
At mihi, cui tantum non concessere Camœnæ,
Ut canerem paribus grandia facta modis;
Sat fuerit gelidis extrema dedisse labellis
Oscula, & exangues imbre rigasse genas.
Sat fugientem animam fato legisse supremo,
Et clausisse piâ lumina cara manu.
Sat tumulum lauri foliis ornare quotannis,
Et cineri multâ solvere justa prece.

A D E U M D E M.

*Iniquè artem poëticam viris nobilibus
vitio dari.*

O Cui victurum dictat Polyhymnia carmen,
Sæpe fides digitis tendere visa tuas;

Pone

Pone lyram Augustine : licet te Vate superbus
Cessurum Calabro se neget esse Ligur.
Phœbeos arcus , tutandis arma Camœnis
Poscimus : hæc nostri temporis arma cape.
Ecce novum tumidoque gravem Pythona veneno
Horret Apollineis dedita turba sacris.
Ipsum etiam qui Pindi aditum , Phœbique recessus
Occupat, inque sacrum nos vetat ire nemus.
Quid moror , & ficto dubium te carmine duco ?
Ah ! nimis ex vero nostra querela venit.
Livor edax Python , Python infœctia rerum :
Hæc Vates diëtis mordet, & ille suis.
Non capit ingenio , quæ dente laceſſit iniquo
Carmina , nobilibus ceu minùs apta viris.
O quoties dixi : Quid carmen & otia Vatum
Arguis , & solo stirpis honore tumes ?
O quoties : Si fama tibi , si gloria curæ est,
Cur non & Vatis te quoque cura subit ?
Seu placet antiquâ deductus origine sanguis ,
Antiqui seriem sanguinis ille canet.
Seu caperis positis sumosa per atria ceris ,
Ornabit ceris atria lata tuis.
Addet & his proavum titulos , & carmine dicet,
Quot tulerint palmas, quasque, quibusque modis.
Addet & his vocem : picturas ille loquentes
Finget , & his animos ingeniumque dabit.
Quid ? quòd habent sua cum Superis commercia Vates,
Quique illos agitat spiritus , inde venit ?
Quid ? quòd honoratos memorant ex ordine Reges
Auratam digitis increpuisse lyram ?
Creditur Amramides (nihil est illustrius illo)
Isacidis carmen præcinuisse suis.

Car.

Carmen erat populus , cui Mempheos arma timenti
Ipse Deus facilem straverat antè viam.

Iverat & montes inter securus aquarum :

Tanta fides pelagi dissilientis erat.

Obruerat regem fluctu gravis unda refuso :

Tanta fides pelagi mox coeuntis erat.

Ibat Erythræas Mareotica gaza per undas ,

Et fracti currus , & jugâ vulsa rotis.

Qui miseros regni casus luctusque referret ,

Haustaque tot pelago millia , nullus erat.

Omnia quæ populus , populum præunte Poëtâ ,

Audiit , & paribus rettulit inde modis.

At nunc quæ subitò strepuit lyra ! me mihi totum

Surripit , & superis inserit ipsa choris.

Jeffide , salve Regum , salve optime Vatum ,

Sive lyram doctâ , seu geris arma manu.

Militiæ priùs mirer , cantusne scientem ?

Par utroque tibi nomine constat honor.

Queis ego te Regem componere Regibus ausim ?

Nil potuit regno sanctius esse tuo.

Queis ego te Vatem componere Vatibus ausim ?

Nil potuit plectro dulcius esse tuo.

Luce tibi sonuere tubæ : lyra nocte canebat ,

Victorique Deo carmine gratus eras.

Et modò strata tuis , modò fletibus ara madebat :

Et modò te tardâ Musa levabat humo.

Sancte velis mihi te facilem præbere canenti ,

Et Vates Vati dexter adesse tuo.

Si non me tecum fas est excedere terris ,

Nec mea me supra sidera Musa levat :

At placare tuo fas sit mihi Numina cantu :

Hac , precor , hac licet te mihi parte sequi .

Talia cantabant afflati numine vates,

Otia post pugnas cùm sibi justa dabant.

Et quisquam , fit dives opum , fit clarus avito

Sanguine , tanta neget nomina ponè sequi ?

Et leve nescio quid , quod tantùm tempora fallat ,

Esse putet , doctæ carmina mentis opus ?

Ille ego sim , qui , dum Pindi sedet arduus arce ,

U R B A N I sacris oscula dem pedibus.

Ille ego sim , qui C H I S I A D Æ juvenilia dicar

Otia parte aliquâ posse referre meis.

Nec mihi quis , si castra vocant , neget artibus illis

Esse aliquem litus inter & arma locum.

Tunc erat , extremum Macedo cùm subderet orbem ,

Et captis Ganges mollior iret aquis.

Tunc erat , Iliadem caperet cùm lectus & enssem ,

Qui custos Musis esset , Homere , tuis.

Scipiade , tibi jugis erat comes Ennius : idem

Emeruit tumulo proximus esse tuo.

Cæsar in adversos cùm fulminis instar Iberos

Tenderet , ipse suum carmine lusit iter.

Aiacem nobis invidit spongia : dextrâ

Occidit Augusti fixus , ut ipse suâ.

Sæcula (cur fileam ?) vates quoque nostra tulerunt ,

Imperio populos qui tenuere suo.

Cæsareæ studuit Phœbeam nec tere laurum

Primus ab Austriacis Maxmilianus avis.

Summos summa juvant : res est quoque summa Poësi:

Et qui digna gerunt carmine , carmen amant.

Quo quisque ingenio pollet magis , altius ire

Nititur ad geminum , quâ via facta , jugum .

At rudis , invitatis Musis & Apolline natus ,

Laudis egens , animo deficiente jacet.

Hæc ego : tu nervis torque majoribus arcum ,
Cui Phœbus pharetram credidit ipse suam.
Surge : premat querulas rostrata ciconia ranas :
Figat Apollineus sibila monstra labor.
Surge : animam vocemque novo præclude Lycambi :
Supplicium Momus , quod tulit ille , ferat.

A D G A L L I A M.
DE M O R T E
D I O N Y S I I P E T A V I I
¶ S O C I E T A T E J E S U ,

Cum Franciscus Barberinus S. R. E. Cardinalis,
illi à Poëtis Romanis parentari juberet.

S I vacat , & nostras civilia bella Camœnas
Audiri lituos inter & arma sinunt ;
Accipe quæ vates cineri sacramus amico
Carmina , non uno Gallia pressa malo.
Scilicet in longum veniunt tibi tristia morem ,
Teque alia ex aliis fata vicesque gravant.
Non satis in luctus fuerat , tua pignora , cives
In te discordes exacuisse manus.
Et Parcae fecere nefas , commune , sed atrox ,
Cui natura nihil quo medeatur habet.
Sirmundus , ¹ quo non alias Regum acta tuorum
Certior , & regni jura referre , jacet.

O

Sum-

¹ Jacobus Sirmundus è Societate J E S U , vir totius antiquitatis curiosus
investigator.

Sumserunt etiam , dum Regum scrinia servas ,
 In te lanificæ jus , Puteane , ² Deæ .
 Communis , Puteane , dolor nunc Vatibus , olim
     Grande decus Clarii præsidiumque chori .
 Nec satis : extincti mors importuna Petavi
     Accedit tantis nunc nova causa malis .
 Ille filet , parvâque cinis compostus in urnâ est ,
     Suada jacet riguis quam super uda genis .
 Qualis scissa comas , lacerataque pectus apertum
     Incubuit Pylio commoritura seni .
 Ereptum Ligeris plorat natalis alumnum ,
     Turbatasque suis fletibus auget aquas .
 Ipsa dolet miserum regina Lutetia casum ,
     Funereâ sparsas fronde revincta comas .
 Jure etiam libat lacrimas F R A N C I S C U S ademto ,
     Romuleos inter gloria prima Patres .
 At bene quòd cineri (quid enim non ille meretur ?)
     Doctorum Vatum carmine justa paret .
 Nam quid felices frustrâ dolor urgeat umbras ?
     Justiùs in laudes ora resolvat amor .
 Desine , quisquis amas , magni pia busta Petavi
     Nil profecturis sollicitare modis .
 Quamvis indocilis leges mutare severas
     Vitalem Lachesis ruperit atra colum ;
 Non omnis tamen ille perit : meliore superstes
     Parte sui , volitat docta per ora virûm .
 Quid metuat Lethen oblivia nigra trahentem
     Fluctibus ? ignavos torqueat ille metus .
 Hic rerum memores fastos , memorandus & illis ,
     Edidit , & Batavam contudit invidiam .

² Petrus Puteanus , Regiæ Bibliothecæ Custos ac Praeses , literatorum exp
literatos officiosissimus .

Bis senis docuit celeres cum mensibus annos
Munitam certis legibus ire viam.
Ætheriasque domos animo percurrit, & astra
Divisit numeris temporibusque suis.
Hunc adeò egestum nostræ contagia terræ,
Uranie famulâ duxit ad astra manu.
Errantesque globos, mundique volubilis orbes
Pandit, & in toto sidera fixa polo.
Quæ super evectus, meriti nunc civis Olympi,
Fertur in auctorem, non velut antè, suum.
Nunc illo fruitur propior, totumque quod ipse est,
Inque ipso, quidquid condidit ipse, videt.
Sive Palæstini regalia carmina Vatis
Concinit Argolicis reddita carminibus:
Seu Divum medius, Patrum monumenta revolvit,
Ingenio Divos detinet ille suo.
Non igitur tibi vana ferunt solatia Musæ:
Tu modò te Superum, Gallia, junge choris.

A D

JACOBUM VVALLIUM
E SOCIETATE JESU,
DE MORTE SIDRONII HOSSCHII,

Ex eadem Societate.

ET si me, Walli, patriis excedere terris,
Et procul Angariæ collibus ire meæ;
Et maris insuetas ausum dare vela per undas;
Ardentesque gravi sole secare vias;

O 2

Ly-

Lydius Hesperidum Tybris regnator aquarum,
 Et septem geminis Urbs tenet alta jugis,
 Alpinæque nives , ac nubifer Apenninus,
 Et pia Tyrrenæ vota morantur aquæ :
 Ut nequeam Tungros, & pulchrum visere Mosam,
 Et præsens mœsto solvere justa rogo ,
 Et terræ tumulo componere Vatis amici
 Relliquis nostris irriguas lacrimis :
 Non tamen extinctum miseris urgere querelis ,
 Justaque , quæ fas est , reddere cessat amor.
 Nunc firmata subit studiis concordia nostris ,
 Et desideriis invida fata meis.
 Nunc mandata lego , quæ te mihi scribere jussit ,
 Et moriens lingua deficiente dabat.
 Quin etiam violis, & lauri frondibus urnam
 Halantem fictis ponimus exuvii.
 His etiam flores , vitæ monumenta fugacis ,
 Addimus , albenti lilia mista rosâ .
 At circùm Latii , doctissima turba , Poëtæ
 Aöniâ feriunt carmina mœsta lyra .
 Quos præit eruptum lugens Elegeïa vatem ,
 Sæcula cui nullum nostra tulere parem ,
 Postea vix sperent ; quo vindice desit esse ,
 Quod fuerat , Paphiæ lena comesque Deæ .
 Illa igitur squalet , quo nos , confecta dolore ,
 Et queritur nostris saucia vulneribus .
 Ipse etiam fletu tumulum dignatur inanem
 CHISIUS , Ausoniæ gloria prima togæ .
 Et gemitu manes ciet , & Permesside lymphâ
 Spargit flebilibus marmorâ scripta notis .
 HOC MERUIT JUSTI MONUMENTUM BELGA DOLORIS
 PROXIMUS INGENIO , CULTE TIBULLE , TUO .

Interèa curis liber mortalibus errat
 Hosschius, Elysium quā facit umbra nemus;
 Quā Zephyri blandis immurmurat aura susurris,
 Et viret intonsis laurea silva comis;
 Quā saliunt vitrei per amcena rosaria fontes,
 Et præbet faciles florida ripa toros.
 Illic divinos inter confidere Vates
 Gestit, & Heroum proximus ire choris,
 Et modò cantatos suspirat Numinis ignes,
 Virginis & grato carmine laudat opem.
 Et modò tot vitæ, quibus ut mare volvimus, æstu,
 Gaudet inoffensâ se superasse viâ.
 Et modò commendat faciles miserescere Divos,
 Dum Petri lacrimis miscuit ipse suas.
 Denique quæ vovit Leopoldo plurima, votis
 Exorat melius prosequiturque suis.
 Illinc, si nostri tangit te cura, nec omnis
 Excidit oblio pectore suetus amor:
 Aspice perpetuis lacrimarum turgida rivis
 Lumina, & exequias, docte Poëta, tuas.
 Aspice ut immensum tua gloria lata per orbem
 Transvolet Eōas, Hesperiasque domos:
 Ut malè neglectas, monumenta perennia, Musas,
 Wallius indignis vindicet à tenebris;
 Wallius Aönidum post te non parva Sororum
 Cura, tibi quandam, nunc mihi primus amor,
 Quām pius ille manu fugientes clausit ocellos,
 Et summis animam legit anhelitus!
 Quām pius aternis mandat tua nomina chartis,
 Et damnat lacrimis impia fata suis!
 Scilicet eruptum sic tristis Naso Tibullum
 Luxit, & Orphæam Calliopeia necem.

A D

NICOLAUM HEINSIUM,

*& Lucam Langermannum, Rómâ Flörentiam
discendentes, An. M. DC. LII. 3. Kal. Julii.*

Nobile par Juvenum, soboles præclara parentum,
Candida Thesei biga sodalitii;
Quàm lætus fuit ille dies, quàm risit amico
Lumine, vos primus quô mihi jtnxit amor!
Quô tres una domus cepit, facilesque Camcenæ
Jusserunt Charitum nectere lege manus.
Ille dies rerum dominam mihi cernere Romam,
Et quicquid priscæ rudera laudis habent;
Ille Quirinales accedere Principis arces,
Chistadæ Musis præsidioque frui;
Ille dedit Latiaæ mirari flumina Suadæ,
Ille dedit vestræ carmina mentis opus.
Langermanne, tibi totas indulxit Athenas
Græcia, delicias & tibi Roma suas;
Et quicquid Venerum formoso vertice Pindus
Possidet, ac sacris Cyrrha propinat aquis.
At Te, quid patrii ditissime numinis heres,
Heinsiade, Batavi gloria magna soli,
Quid dicam numerosa tuas in carmina vires?
Quid celebrem Clario pectora foeta Deo?
Niliacus rugas jam toto corpore Vates
Exuit, & calamo barbara menda tuo.
Jam quoque Pelignus tenerorum lusor amorum;
Ut niteat, similem sperat & optat opem.

Jam Suebnum laudata favet Christina Poëtæ,
Aönii columnen deliciumque chori.
Se minor illa tibi septem diadema Trionum
Inclinat, plectris & sua sceptræ tuis.
Maxima Gustavi si tanti filia Regis
Te facit, ac citharæ vis rapit illa Deas;
Heinsiade nostros mirari define plausus,
Et, mea quos dicitat Calliopeia, modos.
Te mihi notus amor Phœbi, te gratia fandi
Conciliat, magni quod Pâtris instar habes;
Non ut amare tuæ non possim mentis acumen,
Et cultum variis artibus ingenium.
Sed quid amo? fortuna diu vetat esse beatum;
Et, quæ prima dedit gaudia, prima necat.
En prius optato coalescere cœperat usu
Noster amor, nostri Maius amoris erat;
Cùm fugitis, dilecta cohors, cùm verna voluptas
Omnis, & in primo spes mihi flore perit.
Et tot delicias, & tot rapit una lepôres
Hora nimis studiis infidiosa meis.
Ergo nec antiquo Tarpeia cacumine rupes
Ardua, nec reliquis tot monumenta jugis;
Nec vos Roma recens, nec quæ nova surgit in altum
Pyramis, & largas ejaculatur aquas;
Nec præceps Anio, nec amœni Tiburis horti,
Tuscula blanditiis nec tenet aura suis?
Nec tot amicorum lacrimæ, Vatumque querelæ;
Nec tot propositum vota morantur iter?
Ah fortunato nimiū Florentia cælo
Vos trahit, & Tuscis allicit Arnus aquis!
Scilicet illa viæ fastidia vincit & auræ;
Et desiderio mitigat astra sui:

Q 4

Nec

Nec patitur valuisse preces , nec amica dolentum
Signa , nec humentes pondus habere genas.

Ah precor , & Superi saltem pia vota secundent !

Quando meas surdâ temnitis aure preces.

Auspiciis , precor , ite bonis , & numine dextro

Per juga , Flaminia per loca plana viâ :

Sic precor , & vobis volucer Cyllelius adsit ,

Et melius virgâ , vel pede signet iter.

Sic Apennini subsidunt culmina montis;

Aut tollat Vates Pegasis ala duos.

Sic precor : umbrosæ veniant ad tempora lauri,

Frondibus & calidos frangat oliva dies ;

Et Zephyrus blandis permulceat ora fusurris,

Et levis intonsas ventilet aura comas :

Et Satyri ludis , & euntibus obvia plaudat

Naïadum pulchris juncta Napæa choris :

Sic precor ; incolumes patriæ Florentia tandem

Reddat , & oblitos non velit esse mei.

ALEXANDRO VII

PONT. OPT. MAX.

*Villam Barberinam , Domitiani olim Cesarii Al
banum, ubi quotannis Quinquatria fiebant
Minervæ, animi causâ invisiensi, anno
M. DC. LVII. Idib. Maii.*

HIC ubi porticibus se Flavia villa superbis
Æquabat summis ardua sideribus;
Et nemus hinc , Scythicæ non mitia regna Diana;
Illinc Tyrrhenas prospiciebat aquas :

Sollemnes olim ludos, & sacra Minervæ
Quinque fuit junctos mos celebrare dies.
Quare amat hos colles etiam nunc Diva, lacusque,
Plurima quos glaucâ vestit oliva comâ.
Atque adeò præsens Albæ cùm proxima nuper
Vidit ALEXANDRUM per juga ferre pedem:
Lætus ades, dixit, nostrosque invise recessus,
Terrarum Custos maxime: lætus ades.
Hic positâ regni tantisper mole, licebit
Otia prolati dulcia rebus agas.
Quando dira lues, & frugum tristis egestas:
Auspice Te, Latios pulsa reliquit agros.
Mox instaurato mens corpore firmior, altas
Imperii curas, & geret orbis onus.
Interea dignam servato Cive Coronam
CHISIACIS Dryades texite de foliis.
Alma Ceres, spicas; date laurea serta merenti,
Aönides: partâ mox mea pace feret.

Illusterrimo & Excellentissimo Viro

CAROLO SANCTAMAURÆO
DUCI MONTOSERIO.

M Ars tibi cum Musis lauros & Apolline debet,
Martis & Aönidum, Carole, grande decus.
Tu patriæ, tibi quæ LUDOVICUM credit alendum,
Borboniæ debes spem columenque Domûs;
Quem virtute parem magno formabis Achilli,
Rege licet fuerit Rex genitore minor.

O 5

A D

A D
JOANNEM ROTGERUM
TORCKIUM,

*Præpositum Mindensem, & Canonicum Paderbor-
nensem ac Monasteriensem. De Æneæ statuâ
LAURENTII BERNINI opere, in
hortis Burghesiis extra portam
Collinam Romæ.*

TORCKI noster amor, doctarum prima Sororum
Gloria, spes patriæ magna decusque tua :
Aspice BERNINI docto spirantia cælo
Marmora, Phidiaco par opus ingenio.
Aspice Trojogenam curvâ cervice ferentem
Et patrem, & profugos, sacra paterna, Deos.
Has pius Æneas parvo comitatus Iulo
Subtrahit incensæ reliquias patriæ.
Quis dolor è muto dicit suspiria faxo !
Qualis in inflexo vertice regnat amor !
Ut lapis ipse suæ præsagus fata Creüsæ
Sentit, & impositum ferre laborat onus !
Et trahit Ascanium flentem ! comes ille paternæ
Non potis est æquis passibus ire fugæ.
Ut miserans captæ fumantia moenia Troiæ
Effigies tantis ingemit ægra malis !
At ne BERNINUS vocem daret arte querelis,
Obsttit infandus, qui premit ora, dolor.

ALE

ALEXANDRO POLLINO,

Donum natalitium.

M Entoreos alii donent, POLLINO, labores:
Natali nostro pyxida munus habe.
Forma pyrum simulat: circùm violæque colores,
Albaque purpureis mista ligustra rosis.
Aspicis & variis ut aranea floribus audax
Incubat, & fatuus papilionis amor.
Nec tamen inclusam potis est libare medullam;
Et qui sub fulvo spirat odor calyce.
Namque ibi odorifero sudantia balsama ligno,
Dulces Auroræ divitis exuvias,
Et Cilicum messes, & quæ Titanius ales
Cinnama, & extremus munera legit Arabs;
Et nardi felicis opes, & pinguis amomi,
Composuit miro Pœonis ars studio.
Sic operi contendit odor: cui præstat utrique
Dantis amor, meritis dona minora tuis.

D E C O R V O

Bartoldi Nibusii discipulo mortuo.

O ccidit heu Corvus Batavis celeberrimus oris,
Bartoldi longo tempore discipulus.
Nec domino veniente, νανς κόρην ο νανὸν οἰών,
Increpitat Graio garrulus eloquio.
Vox filet, ac lepidæ cessant convitia linguae,
Nulla quibus sese composuisset avis.

Non

Non Agrippinæ turdus , non sturnus amores
 Cæsar is, humanos doctus uterque sonos ;
 Nec Corvus populi plausu gemituque Latinī
 Nobilis, & ducti funeris exequiis.
 At rumpare licet Clotho , quæ fila volucrum ,
 Mœonidæ si fas credere , dura secas ;
 Carmine vivet adhuc , qualis Melioris alumnus
 Psittacus , & Teii fida columba senis.
 Qualis & exusto celebrata Ciconia nido
 In Batavis pullos morte fecuta fuos.
 Ut meruit , vos ergò rosâ Permesside Musæ
 Compositum molli condite funus humo :
 Et notum tumulo carmen superaddite : **S I Q U E M**
N O N H O D I E , C R A S , C R A S A U F E R E T A T R A D I E S

ALEXANDRO VII
 PONT. OPT. MAX.

Tertium Pontificatus annum feliciter auspiciant.

LÆta dies rediit , qua te Rex ætheris alti ,
 SANCTE PATER , magnum misit in imperium :
 Et terris dum pulsâ lues , tibi tertius annus
 Illuxit faustis candidus auspiciis.
 Prima fames Latium , Te Principe , liquit , & Urbem
 Externis pavit frugibus alma Ceres.
 Jam nunc Adriacis classis tua juncta carinis ,
 Hellespontiacæ claustra refringet aquæ.
 Interea sacras voti rea fundit ad aras
 Ingenuo tales pectore Roma preces :

LIE. BARON. DE FURSTENBERG. 221

De nostris, PATER ALME, tibi Deus augeat annos,
Si servata tuo munere vita mea est.

IN E J U S D E M E F F I G I E M

*Marmoream, opus Laurentii Bernini Equitis
& sculptoris egregii.*

SPirat ALEXANDRI vivus de marmore vultus,
Nullus adhuc potuit quem simulare color.
Par animo siquidem facies pigmenta recusat,
Et melius nivis in marmor utrumque refert.

A D E U M D E M.

*De ædibus Pontificiis ad Lacum Albanum tactis
fulmine III. Id. Octob. M. DC. LVII.*

NE mirare manu Cyclopea tela rubenti
In Tua, SANCTE PARENTS, tecta vibrare Jovem.
Indignatur enim Latio, Te Principe, demum
Aurea Saturni sæcla redisse senis.

DE BIBLIOTHECA URBINATE,

*ALEXANDRI VII. Pont. Max. libe-
ralitate, Vaticanae donatâ.*

REgisco quondam sumtu, studioque parata
Feltriadum celebris bibliotheca Ducum;

Vati-

Vaticana tuas, huc longè jussa venire
 Munere ALEXANDRI Principis, auget opes,
 Nobilior poterat nec muneric auctor haberri,
 Nec munus poni nobiliore loco,

IN CAROLI I. magnæ Britannie Regis,
An. M. DC. XLVIII. v. Id. Febr. Lon-
dini capite plexi, necem.

C Erne lupæ geminos pendentes ubere natos:
 Romulus hic Romæ est conditor, ille Remus.
 Indè Caledoniæ præbentem colla securi
 Indigno CAROLUM respice suppicio;
 Et genus acre lupos terræ dic deesse¹ Britannæ:
 Sævior est ipsi terra Britanna lupis.

A D
 FRANCISCUM BARBERINUM

Card. & S. R. E. Vicecancellarium.

Ut Luca Holstenii, Hamburgensis, Vaticanæ Basili-
cæ Canonici, & Bibliothecæ Praefecti, i. v. Non.
Febr. An. M. DC. LXI. defuncti, scripta in lucis
proferar.

O ccidit Holstenius, Graiæ Latiaque Minervæ
 Artibus, Eöisnotus & Hesperii.
 Holstenius, quæ non fuerat mihi carior alter,
 Nec posthac unquam carior erit.

¹ In Angliâ Lupi nulli, assiduis venationibus stirpitùs excisi. Polyd. lib. 11. cap. 10. Heud.

Heu! Vaticanae mecum plorate Camænæ
Delicium vestri præsidiumque chori.
Illiū imprimis studio defensa fideli
Relligio madidis lugeat orba genis.
Grande decus columenque sacri , Francisce, Senatūs,
Solari nostras perge tuasque vices.
Ede laboratas , quas celant scrinia , chartas ,
Quæs meliore sui parte superstes agat.
Vivitur ingenio , nec in illud ferrea quidquam
Inciso Lachesis stamine juris habet.
Sic bene de Mufis , & relligione merendo ,
Laus tua , & Holstenii vita perennis erit.

ALEXANDRO VII. P. O. M.

*Uisitatâ SS. Patrum Conciliis comprecatione ;
C U J U S S E D E M E T A N N O S ,
de restituâ valetudine gratulatur.*

An. M. DC. LXVI.

Vivit Alexander , mendax quem fama negabat
Longius extreum ducere posse diem.
Vivit , & Albanos colles petit , Urbe relictâ ,
Incolmis : Clariæ solvite vota Deæ.
Vestra salus agitur ; quæ nunc hoc fospite florent ,
Incipient artes hoc moriente mori.
Hoc igitur faciles adeamus carmine Divos ,
Carmine , quo sancti nos præiiftis avi :
CUJUS Alexander s E D E M tenet , illius annos
Expletat , utque tulit , sic ferat Orbis onus.
Tu , cuius primùm auspiciis hæc inclyta Roma
Cælitibus leges terrigenisque dedit :

Tu

Tu mea tam justam vota exorantia causam
 Excipe, dum partes Urbis & Orbis ago.
 En ut porticibus, pro quo precor, alta coronat
 Limina supplicibus relligiosa tuis;
 Ut solium augustis decorat sublime columnis,
 Artis divinum se superantis opus.
 Quod populus posthac his te venerabitur aris
 Sæpius, hoc illi profit, opemque ferat.

E J U S D E M

*Summo Reipubl. Christianæ luctu, ac dæmno, XI. C.
 lend. Jun. An. M. DC. LXVII. defuncti,*

SACRAE MEMORIE.

QUæ non flebilibus complevit regna quarelis,
 Mortis, ALEXANDER, nuntia famatu?
 Te Cæsar, te flevit Iber, infestaque nuper
 Gallia nunc lacrimas victa dolore dedit.
 Nec tulit irarum causas referentia stare
 Marmora, Pipinis invidiosa suis.
 Orbis uterque suum fato cessisse Parentem
 Credidit, & pietas omnibus una fuit.
 Omnibus ex æquo par sit data causa dolendi,
 Justior haud ulli, quam mihi, causa datur.
 Amisius, mecum ante alios mœstissimus, urnam
 Deciduis, in quas solvitur, implet aquis.
 Ne tamen assiduo cogar tabescere luctu,
 Virtuti cautum gratulor esse tuæ.
 Non tibi summa dies angusti terminus ævi est:
 Quamlibet invitâ morte superstes eris.

Nec tibi, quæ multis, ponet fataliter ætas
Tempora, nec famæ meta futura tuæ est.
Quà pelagus, quà terra patet, surguntque caduntque
Sidera, fuit meritis omnia plena tuis.
Adria te Thressas armis diffringere Lunas,
Teque tuas illi jungere vidit opes.
Adria Loolidis, quo se tibi nomine debent,
Hospitio dextras junxit, ut antè, suas.
Quam debere tibi gaudet Germania¹ pacem,
Se debere diu non potuisse dolet.
Acrior hoc tangit Rhenum dolor, acrior Istrum,
Quò fuerat visi gravior oris honor.
Scit bene, quas habeat lugendi Vistula causas,
Ille tuâ posthac destituendus ope.
Scit bene, quas illi dederis in prælia vires,
Seu Geta, seu Moscus Marte petendus erat.
Quæ mihi præstiteris, si persequar, omnibus undis
Amisius numero sit minor ipse meo.
Talia cùm de te peragat præconia Virtus,
Te rapto lacrimis obruor, & fileo.

¹ Inter Imperatorem & Galliarum Regem conciliatam Monasterii Westphalorum.

A D

CLEMENTEM IX, P. O. M.

*Cum Episcopo & Principi Monasteriensi Adjutor^{suus}
cessorque lectus designatusque esset, An. M. DC.
LXVIII. pridie Cal. Maias.*

E U C H A R I S T I C O N.

Grandibus immensas Tibi deboe, maxime Clemens:
Pro meritis grates muneribusque tuis:
Quod tua me populis sacravit ¹ dextra regendis
Impositum, Paderæ quos rigat unda meæ:
Quod Mimigarda potens, æquo te Judice, nobis
Detulit imperii proxima jura sui;
Tincta nec adversæ valido potuere veneno
Invidiæ nostrum lædere tela caput.
Sed tua quando meæ nequeunt æquare canendo
Aönides parvis maxima dona modis;
Mente, precor, gratâ contentus, perge tueri
Præsidio fretum me, Pater alme, tuo.
Sic Tibi dent Superi quod aves, quod jure meritis,
Et pro Te Superos publica vota rogant.
Sic Themidi ambiguam faciat Clementia palmarum,
Ornet an hæc mores, an magis illa tuos.

¹ An. M. DC. LXI. VI. Junii. Romæ.

IMB

I M P. CÆS.

L E O P O L D O A U G.

*Victoriam Hungaricam sine sanguine partam
gratulatur, An. M. D. C. LXX.*

Edite Cæsaribus proavis, fortissime Cæsar,
Orbis, & Austriacæ spes, L E O P O L D E , domûs:
Marte tuos superes, precor, ut virtutibus hostes,
Et jugis circùm tempora laurus eat.
Primus in arma ruens poenas, Te vindice, Gotthus
Infestus Cimbris Sauromatisque dedit.
Post Thracem infractum non unâ clade tyrannum
Sanguineis vidit decolor Ister aquis.
Nunc Tibi perjuros debellat Sporchius armis
Pannonios, nostri gloria magna Padi,
Lætaque Cæsareas circùm Victoria turmas
Serta gerens, nullâ cæde cruenta volat.
Magna quidem ferro populos domuisse rebelles
Laus est, innumeri quam meruere duces;
Sanguinis expertem sed deportare triumphum
Præstat, & imperium laus decet illa tuum.

P 2

A D

A D

JACOBUM BALDE,
E SOCIETATE JESU,

*Versiculos nostros, de corvo Bartoldi Nihusii,
exstante, laudantem.*

Siccine, quem tristes olim flevêre Camœnz,
Est tibi visus orlo, qui mihi corvus erat?
Verterit has formas opifex amor: omnia vertit,
Et pulcrum quod non invenit, esse facit.
Quos tu nunc, specie multum delusus inani,
Das corvo vultus, hos dedit ille Jovi.
Dî faciant, cui dat corvus te judice nomen,
Ille suo dici carmine possit orlo.
Tunc me non humili vectum mirabere pennâ,
Quò Calaber Latiae se tulit arte lyræ.
Tunc ego Dædalide ferar huc, ferar ocyor illuc,
Nomina cæruleis nulla daturus aquis.
Te visam ante alios, ac nostro carmine captus
Defluere immemores arriget Ister aquas.
Exceptum Tiberis ripâ me **S I D U S O L O R U M**
Respiciat tantum, sponte canorus ero.

1 Clementis IX. P. O. M. tessera hæc est, inter illas, quas bonis
bus singulis attribuit S. Malachias.

AD

AD ACIDULAM
FONTIS MELLITI,

*Juxta Smechtam, pagum Diæcessis
Paderbornensis.*

Nympha decus silvæ , pulcherrima Nympha sorores
Inter Hamadryadas , Naïadasque deas.
Quis te præfenti sparsit medicamine ? quis te
Melliti fontis nomen habere dedit ?
An , magis ut saperent , acidas tibi dulciter undas .
Ambrosia succis diluit ipsa Salus ?
An velut Hyblæis è floribus omnia libat
Fingendi studio sedula mellis apis ;
Sic , dum nunc ferri venas , nunc æris oberras ,
Vim trahit inde tuæ , quæ fluit , humor aquæ ?
Quicquid id est : stomachi fastidia vincis inertis ,
Nec finis accensum bile tumere jecur ;
Et quæ præterea versu comprehendere non est ,
Sæpius innumeris pota medere malis.
Salve Naturæ mulsum , gratissima morbis
Sospita , languentum nectar , inempta salus ;
Quod mihi si bilem solitâ virtute coërces ,
Quæ jecori , nimio dum furit igne , nocet ;
Carminibus nostris decorataque marmore , nomen
Grande salutiferas inter habebis aquas.

A D
F E R D I N A N D U M

L I B . B A R O N E M D E F U R S T E N B E R G ,

Canonicum Moguntinum & Paderbornensem, uniu-
cum defuncti fratris filium, decimo etatis anno,
vota carminibus concepta nobis offerentem Cal.
Januariis, An. M. DC. LXXII.

CAre nepos, FERNANDE, domūs spes unica noſtre;
 Qualis Dardaniæ gentis Iulus erat;
 Sic tua, Cælicolæ, patriæ ſic vota ſecundent,
 Et rata ſint animi vota preceſque mei;
 Ut mihi Piëridum munuſcula grata fuere,
 Ingenii flores primitiæque tui.
 Perge, precor, ſocias virtuti jungere Muſas;
 F U R S T E N B E R G I A C E N U m i n a f a u ſ t a d o m i ſ :
 Quæ te, Majorum ſacra per veſtigia ſiſtent,
 Mons ubi ſe gemino tollit in aſtra jugo.
 Haud etenim tibi fas humiles perreperere valles,
 Nomina qui M O N T I S P R I N C I P I S alta geniſ.

D E C O R D I B U S L A P I D E I S ,

Quæ in agro Paderbornensi, miro naturæ artificio
erutis è terrâ ſaxis inclusa paſſim reperiuntur, ad
effigiem cordis humani affabré conformata.

A Spice, Saxonicus largis ubi fontibus ortus
 Lenè Padus vitreis per vada ſerpit aquis,

Cor.

Cordis ut humani ducentia corda figuram
 Exhibeat ferro fracta vel igne filex.
 An superant jactis hæc post vestigia saxis,
 Deucalion, generis semina dura tui?
 Saxonis an proprius mores, & nescia signant
 Pectora nativam ponere duritiem?
 Quicquid id est: si corda gerunt hic eruta faxa,
 Quos animos fortis credis habere viros?

A D

S. URSULAM VIRG. & MART.

de natali suo,

Qui fuit XII. Cal. Novemb. An. M. DC. XXVI.

V Irgineas acies quæ Te lux ordine longo
 Ducentem superas vidit inire domos;
 Auspiciis hæc ipsa tuis, fortissima Virgo,
 Me vitæ limen vidit inire meæ.
 Hinc Tibi sacra fero, voti vaque dona quotannis;
 Natalémque tuum ritè meumque colo.
 Vela Caledonium si Te rapuere per æquor,
 Excepitque tuas barbara terra rates:
 At fera Te superis tempestas appulit oris,
 Optatæque tibi mortis aperta via est.
 Nos quoque jactat hiems, & cùm superasse procellas
 Credimur, in portu naufraga turba sumus.
 Tu porrò secura maris precor, Ursula, portum
 Ut teneat, nostræ dirige navis iter.

A D
S. BARBARAM VIRG. & MART.
pro fausto vitæ exitu.

Barbata, supplicibus Virgo non aspera votis,
Has, rogo, neglectas ne sine Virgo preces.
Stamina cùm vitæ candente fluentia filo
Præcidet Parcis de tribus una soror,
Et Mors atra suos diducet, & Orcus hiatus,
Coget & infernas in mea damna manus:
Tunc succurre meo tam mitis, Diva, labori,
Immitis genitor quàm fuit ipse Tibi.

A D
HORTENSIO MAURUM
Veronensem,
GEORGIO VVILHELMO,

Duci Brunowicensi & Lunæburgensi, ab epistolis
acidulam fontis Melliti, juxta Smechtam,
pagum Diœcesis Paderbornensis, hoc
Epigrammate laudantem.

AUrea dum primæ coluerunt sœcula gentes,
Ambrosias populis mella dedere dapes;
Aëriæ quercus sudarunt roscida mella,
Mel fuit in foliis, mel fuit inter aquas.

T.

Te quoque , qui reddis nobis ea tempora , Princeps
Inclyte , non miror mellis amore capi.
Cùm Tu sis verè mirâ dulcedine morum ,
Melleus ingenio , melleus eloquio ;
Par est , ut fontes ipsi Tibi mella propinent ,
Ut Tibi mellitas terra ministret aquas.

Responsum Auctoris.

M Ellitos latices nuper dum libat Apollo
Imbutos venæ nectare , Maure , tuæ :
Non magis insignis mirâ virtute medendi ,
Carmine quâm Mauri nobilis unda mei.
Vatis , ait , tanti meritis & laude superba ,
Castalii poteris vincere fontis aquas.

FONS PAMPHILIUS ,
I N N O C E N T I I X .

Pont. Opt. Max. opus admirabile , in circo
Agonali Romæ.

O Rbis quadrifidi simulacrum cernis in Urbe ,
Flumina qui nostro fonte quaterna bibis.
Hic Ganges , hic qui dulces Argenteus amnis
In mare , perruptâ ¹ Doride , volvit aquas.
Hic Ister pronâ recubat septemfluus urnâ ,
Et totidem Nilus cornua fronte gerit.

P 5

Omnes

¹ Amnis Argenteus , qui Hispanis dictus Rio de la Plata , hoc est ab argento , lenocarum quadraginta ostio in mare fertur adeò violentus , ut inde nautæ dulces hauiant latices , priusquam tellurem ex alto conficiant . Maffanius Hisp. Indica lib. 2.

Omnes Roma parens gentes complexa , ministrat
Omnibus ex uno fonte salutis aquam.

De S. Petri Apostolorum Principis Martyrio.

CUr , capite inverso , plantas ad sidera tollit
Affixus dominâ Petrus in Urbe cruci?
Ut caput in terris summum , sub Principe Christo,
Seque piis certum monstret ad astra ducem.

D E

MARIA REGINA ANGLIE,

*Vindicata à calumniis Georgii Buchanani
Scoti, lib. 2. Epigramm.*

SUm Marie , malè grata patri , malè grata marito,
Cælo invisa , meæ pestis atrox patriæ.
Nulla aberat labes : nisi quòd fuit addita custos
Fida pudicitiæ forma maligna meæ.

Antithesis.

SUm Marie , malè spreta Patri , bene cara marito,
Cælo accepta , meæ certa salus patriæ.
Nullæ aberant laudes : nisi quòd natura negavit
Progeniem regnis non satis æqua meis.

In Rufum Poëtam malum.

NOlo , Rufe , tuos , ne dedignare , libellos
In cælum falsis tollere carminibus.

Carmina tu nunquam laudas aliena ; quid ergo
Laudari quæris carmina , Rufe , tua ?

In eundem.

Non mea , quod velles, te laudant carmina, Rufe :
Ne tua me laudent carmina , nostra timent.

In Cantharum potatorem s̄apius agrotantem.

Post calices haustos toties, potamque salutem ,
Æger Apollineam, Canthare , quæris opem ;
Poçula dein redeunt , redit & medicaminis usus :
Hoc est, nolle bene , & velle valere bene.

In Podagram.

Bacchus & alma Venus quam progenuêre, Podagram
Miretur claudos ecquis habere pedes ?
Ebria quando trahit vestigia Bacchus , & hæret
Tardipedi Cypris confociata viro.

Adulatoris & corvi similitudo secundum illud Grac.
Epig. Ρώνη Λάριζα μόνον νοεγανε
νόλαναστε διησα.

Ecce νέλαξ νέρεγην quām concolor esse videtur ;
Hic niger est plumis, moribus ille niger.
Hic fronti rapit, ille animo sua lumina ; gaudet
Hic cruce ; suffigi dignus & ille cruci est.

Amicitia fucata.

Quisquis amicitiam jungis, ne fronte serenâ
Tincta venenato pectora felle tegas :

Plus

Plus fallax oris species, velut abdita rupes

Plus ratibus, quām quæ prominet alta, nocet.

J U L I U S CÆSAR

Injuriarum immemor.

OMnia conservat memori sub pectore Cæsar;
Sola sed in ventos, quæ mala passus, eunt.
Mnemosynen alii laudent: me judice, pluris
Sic oblitisci, quām meminisse fuit.

A D

FRIDERICUM FURSTENBERGIUM,

Fratrem, Dynastam Bilstenii & Waldenburgi, Dominium
Schnellenberg, Waterlapp, Furstenberg & Herdringen, Se-
renissimi Electoris Colonensis, & utriusque Bavaria Ducis,
Satrapam Fredeburgensem, & consiliarium intimum, Advo-
catum hereditarium in Graffschafft, ejusque conjugem Annam
Catharinam de Petra ex castro Leyen.

De WILHELMO FURSTENBERGIO

Eorum filiolo, eadem horâ nato, & denato.

An. M. D C. L.

FUrstenbergiaco Wilhelmus sanguine cretus
Hic jacet: huic vitam, quæ dedit, hora rapit;
Vivat ut æternum, moesti ne flete parentes,
Huic eadem vitam, quæ rapit, hora dedit.

A D

A D
FRIDERICUM HÖNINGUM

A R E N S B E R G E N S E M ,

Ord. Praemonstr. Canonicum, Cal. Januarii

An. M. D. C. XLIX.

Janus adest, sed munus abest, tamen urget amanti
Debita ferre tibi munera gratus amor.
Quid faciam Friderice? tibi si dona merenti
Musa negat, nostrum cor tibi donat amor.

I N E F F I G I E M
CHRISTOPHORI BERNARDI

Episcopi & Principis Monasteriensis,

*Penicillo Theodori Caspari Lib. Baronis de Fur-
stenberg, Canonici Moguntini & Spi-
rensis, eleganter depictam.*

Principis ora vides Bernardi, fortibus armis
Victorem supplex quem Mimigarda colit:
Thrax timuit: nec adhuc impunè lacepsit ullus:
Scit Batavus. Martem frons generosa refert.
Nec minor est pietas; imò pius arma tuendâ
Pro patriâ, & verâ religione gerit.

I N

I N

BERNARDUM FULGOSIUM,

Medicum & Poëtam malum.

CUm tua, Fulgoſi, tellus errata medentis
Celet, & aggeſtā funera condat humo;
Quæ nunc tanta animum cepit dementia, luci
Ut mala committi carmina diſcupias?

F A B I I C H I S I I

S. R. E. Cardinalis, auspiciatissimus Natalis Hendecasyllabis jam olim celebratus, antequam Pontifex Maximus renuntiaretur.

INgens gloria purpuræ Latinæ,
Phœbi delicium, medulla Suadæ,
Sacrorum Cynosura certa Vatum,
Paullum, magne F A B I , graves labores
Alti pectoris, arduæque Romæ
Fultum consiliis remitte pondus,
Et nostris folito favore Musis
Aspira facilem secundus auram,
Dum natalitas facrare cantu
Idus, Hendecasyllabi laborant.
Quos duros licet, ac parùm politos
Lævi pumice, Dædalâque lîmâ,
Ut blando tamen in ſinu receptos
Illâ fronte legas, precamur, illâ;
Quâ Septem juga, Purpuramque Romæ;

Et curas Latii Patris serenas,
Et nostri rapis ingenI calorem.

Vestrīs nunc opus est choris , venite
Suaves Lætitiae , venite Plausus ,
Cantus , Gaudia , Gratia , Camœnæ .
Festivo Genium vocate ludo ,
Et fertis , & odoribus Sabæis ;
Et natalitiis adeste sacris
Faustis ominibus , bonisque verbis .
Sollemnem Februarii reduxit
Quinquagesima sexta bruma lucem :
Natales F A B I I canamus Idus .
Idus tot maris Indici lapillis
Signandas , quot hiems creat pruinæ ,
Quot ver purpureum per arva flores ;
Quot votis celebravit & coronis ,
Natalem Venufina Musa lucem
Mœcenatis agens , Aprilis Idus ;
Quot votis cumulavit & coronis ,
Idus , Mercurii diem , vetustas
Maio fidere ; nobilesque partu
Octobres coluit Maronis Idus .

Ergò cùm superas beatus infans
Natus C H I S I A D E S , futurus Heros ,
Blando murmure personaret auras ,
Vagitus tener , ac rudes querelæ
Commissæ Zephyris , procul remotas
Parnassi geminis novem Camœnas
Excivere jugis , Claroque Phœbum ,
Et Pandionis arcibus Minervam .
Illæ Pegaseos repente fontes
Liquerunt , & Hyanthias cavernas ;

Et

Et Pindi virides tulere lauros ,
Et molles violas , rosæque florem ,
Parvis munera delicata cunis.
Princeps Calliope labella primūm
Permulsit tribus osculis puelli ,
Et Vatum simul entheos furores
Aflavit , tenerosque fronde crines
Cinxit Bacche tuā , tuāque , Daphne ,
Nostris Orphea gratulata terris
Dono Cælituum novo renatum.
Hinc fati quoque consciæ Sorores
Arrisere Deæ , lyramque Pæan
Donavit puerō ; puer jocosus
Arreptas digito fides procaci
Prensavit , fidium datus omen ,
Ut quondam dedit Hercules tenellus
Omen roboris anguibus peremtis.
Tunc amplexa tenacibus lacertis
Mellitum stupet undecumque Pallas
Infantem , cerebrumque mollicellum
Implet numinis , ac suas olivas
Pacis præmia subligat corymbis.
Adfunt , & comitum trahunt catervas ,
Linquentes Ciceronis æviterni
Pictum veris honoribus sepulcrum ,
(Quo fixere domum) diserta Pitho ,
Facundus Lepor , aureumque nodum
Segnes solvere Gratiæ sodales ,
Jucundique Sales , & elegantes
Doctarum facies Facetiarum.
Quæ postquam niveam ligustra nubem
Fuderunt benevolentibus canistris ,

Et felicibus irrigata succis
 Sacri nectaris ora miscuerunt :
 Quales Cecropii Platonis olim ,
 Quales gutture Pindari canoro ,
 Quales Ambrosiis apes labellis ,
 Matres ambrosiæ leves crearunt :
 Dilectis etiam redux ab astris
 Virtus remige venit usq; cycno ,
 Quæ faustos simul augurata soles ,
 Et primo similes dies metallo
 Promisit puer , faces honesti
 Admovit , nivibusque concolorem
 Puris moribus indidit nitorem.
 Quin & fidereus Pudor modesta
 Vivo murice temperavit ora ,
 Et castos Amor innocens ocellos
 Accendit radiis ab axe raptis ,
 Et Clementia nubibus remotis
 Frontem finxit amabilem videri.
 At custos animum fidelis omnem
 Munit Relligio timore Divum ;
 Et contra mala , lividamque fortem
 Constanς ægide Fortitudo pectus.

Tali Chisiacas honore cunas
 Dignatos Superum choros frequentum
 Actutum variae viae reportant.
 Virtutes patrium petunt Olympum ,
 Et quæ se tenues levant per auras ,
 Auræ deciduis pluunt liguistris ,
 Narcissisque , rosisque , liliisque.
 Cyrrham Pierides , Claron revisit
 Musarum pater , Atticas Athenas

Q

Pallas,

Pallas, Suada suam diserta sedem.
 Gratantur redeuntibus Napææ,
 Occurrunt Dryades, leveisque Fauni.
 Tellus luteolas benigna calthas
 Submittit, violasque, amaracosque.
 Mitescit positis furor procellis
 Tyrrheni maris: Africis fugatis,
 In regnum lepidæ Favoniorum
 Succedunt animæ beatiorum,
 Et solæ dominantur axe toto.

Lætas interea virere ripas
 Vernis floribus, ac rosis caducis
 Spargi flumina, leniterque motas
 Admiratus aquas tepere blandis
 Aurarum Zephyritidum susurris,
 Umbro¹ populeâ caput coronâ
 Umbratum placidis levavit undis.
 Quando suppositâ reclinis urnâ,
 Muscosum latus hinc & inde Nymphis
 Circumstantibus, Orciâque, & Afâ,
 Et Mersâ, & Soro, & Arbiâ, & Malenâ,
 Sordes abluit: ille mox jacentem
 Mento canitiem manu remulxit,
 Et sic fatidico locutus ore est:
 Ergo pollicitam benigna fata
 Invenere viam, sagax futuri
 Quæ Proteus mihi cærulus solebat
 Nostris pandere gratus hospes antris?
 Ergo jam genitus² beatus infans,

¹ Umbro nobile Hettruriæ flumen, de quo Rutilius in Itinerario lib. 3. cap. 5.

² Idibus Feb. an. 1599. Senis in Hettruriâ natus, parentibus Flavio & Laurâ Marsiliâ.

Infans Chisiades, recens Hetruscae
 Gentis delicium, decusque Senae
 Expectatus adest? adest petitus?
 Sic est: prodigo rigentis anni
 Venturæ manifesta signa fortis
 Solvunt ambiguam timore mentem,
 O felix nimis! ô beata tellus!
 Nullis urbibus, & secunda nullis
 Tanto cive futura Sena terris!
 Felix Chisiadum domus parentum!
 Summorum genitrix domus virorum!
 Quamvis imperio maris potentes
 Portus Herculeos, ³ Cosæ ruinis
 Vicinos Lepidi fugâ notatae;
 Et quondam moderata ⁴ Macereti
 Arces turrigeras, genus vetustum
 Jaëtes nobilium Ranutiorum.
 Quamvis perpetuum decus nepotum,
 Illustres animas, piosque Janos
 Tusci nobile germen Iliceti;
 Augustos celebres amore vatuum,
 Anfelmus, Mariosque, Flaviosque
 Armis conspicuos, togâ verendos;
 Jaëtes & columen Jugis avitis,
 Et Stellis jubar additum coruscis
 Quercum robore ⁵ Julio superbam,

Q. 2

Majo.

³ Petrus Bembus in Epistolis nomine Leonis X. Pont. Max. scriptis, lib. 7.
epist. 21.

⁴ Maceretum oppidum ditionis Senensis, cuius quatuor abhinc secula Dominus, Anfelmus Chisius Frederico Cæsari militavit: nunc præter ruinas &c. balnea salutifera nihil de eo reliqui fecit vetustas.

⁵ Julius II. Pont. Max. Robore gentis sua insignibus Chisiis donavit: ex quo tempore Quercum Montibus & Stellis adjecterunt.

Majorem tibi comparabit unus
 Famam CHISIADES: & ille quondam
 Inter semideos erit Latinos.
 Postquam dulcibus expeditus ulnis
 Matris Marfiliae, solum paternum
 Signabit pede jam timente falli,
 Ingressus duce semitam fideli,
 (Quam sudoribus improbis madentem
 Virtutis labor Herculi sequendam
 Monstravit teneris adhuc in annis)
 Tentabit subito vireta⁶ Cyrrhae,
 Et rupes Heliconias, & umbras
 Doctae Phocidos, Atticosque lucos,
 Et sacros Academiæ recessus.
 Cùm lustris adoleverit duobus,
 Ingens ingenii sagacis ardor
 Ætatem culicis Maroniani
 Ictu fulminis ocior trisulci,
 Unda fluminis ocior citati,
 Prævertet, memorique digna cedro
 Vates carmina finget, & severæ
 Maturus sapientiæ satelles
 Discet⁷ Socraticas puellus artes.
 Multum Phillyridæ datus magistro
 Pelides, & Olympicæ quadrigæ
 Debent plausibus, & citantis axem
 Aurigæ stimulis: at ille solo
 Nativi celer impetu caloris
 Fontes sponte suâ petet beatos

⁶ Domesticis usus præceptoribus in Poësi & positionibus literis.
⁷ Duodecim annos natus, intra privatos parietes Philosophicæ obiit
 fudit.

Pulcrarum cupidus scientiarum.
At mox Palladias valere⁸ curas
Longis excubiis, & ægra doctis
Musarum studiis salus jubebit.
Sic quæ divitis Indiae potentes
Thesauros rapit, ac latus sinistrum
Præbet continuis sali procellis,
Ventorumque minis, nec ulla vitat
Audax navifragi pericla ponti,
Tandem mergitur, aut fatiscit alnus
Silvæ filia nobilis vetustæ;
Securis nisi portubus potita
Quassatum reparet quiete malum.
Tum post otia lætiore cursu
Ipsos ausa volare præter Euros
Ad nostras peregrina dona ripas
Sospes devehit ultimis ab oris.
Quare viribus integer receptis,
Sancto pectora concitatus estro
Vifet limina⁹ confecrata Verbo
Clauso Virgineæ Parentis alvo,
Picenis ubi collibus resedit
Laureti domus, Adriæ per undas
Illuc vecta, piis onus catervis
Cœlestum subeuntibus Quiritum.
Jam nunc impatiens latere, clausus
Privato lare, publicas palæstras
Stagiræ, ¹⁰ cathedrasque, porticusque,

Q. 3

Et

⁸ Proximè sequentibus duobus annis vacare cogitur à studiis, stomachi imbecillitate laborans; interea recolit Philosophiæ humaniorumque literarum disciplinas.

⁹ Decimo sexto ætatis anno voti reus Lauretanum iter suscepit.

¹⁰ Viginti annos natus, & expleto studii quinquennio, Senis publicas Philosophiæ theses proponit & defendit.

Et sacraria maximi Platonis
 Sublimis vigor ingenI requiret.
 Hic quicquid polus ambitu sereno ,
 Et tellus gremio , Thetis profundo ,
 Et natura sinu fovet capaci ,
 Argutæ rationis in staterâ
 Scrutatum penitùs , magistra recti
 Augustis penetralibus clientem
 Admittet ¹¹ Themis , īmperIque formam
 Et decreta docebit æqua legum.
 Seu quæ Cecropiis Solon Athenis ,
 Et Spartæ rigidus tulit Lycurgus ,
 Seu justus Numa gentibus Latinis ,
 Et bis sex tabulæ Decemvirorum :
 Seu quæ Romuleæ verendus Urbis
 Antistes dedit , inclytusque Cæsar
 Immensi dominator altus orbis.
 Hinc desiderii ferente pennâ
 Alto certius Icari volatu
 Pernicem rapiet sub astra mentem
 Divinæ Sophiæ ¹² sagax Aquinas ,
 Et velata fides , & alma cœli
 Majestas superas recludet arces ,
 Et sese dabit , ac Deum videndum ,
 Et puram sine nube veritatem.
 Tandem ¹³ promeritos virente crines
 Serto triplicis impedire lauri
 Certabunt Themis , & severa Pallas ,

11 Unum & viginti annos natus , publicas de jure civili thesaurarum
 12 Septem & viginti annos natus , de universâ Theologâ publice
 disputat .

13 Anno 1623 . 6. Septembri Philosophiæ ; 14. Septembri codicis
 no Jurisprudentiæ ; 1626 . 6. Septembri Theologiæ Doctor recauimus
 summâ omnium approbatione .

Et de Numine differens supremo
 Cælestis sapientiæ facultas.
 Sic donis ¹⁴ sibi debitibus potitus
 Magnarum novus artium Senator
 Augustum patriæ reget Lyccum.
 Mox Senâ procul impiger relictâ,
 Qualis fulva Jovis Tonantis ales
 Nido migrat, & experitur astris
 Dignam testibus in dolem parentis,
 Antiquæ cupiet theatra ¹⁵ Romæ,
 Et mundi dominos videre colles.
 O quæ gloria! quanta surget illic
 Claro Chisiadæ seges laborum!
 Nobis tanta nefas canendo famæ
 Incrementa sequi, vetante Proteo,
 Quæ cautus monuit tacenda vates.
 Et jam me soliti vocant labores,
 Et vos, Naiades citant liquores.

Hæc Nymphis pater elocutus Umbro,
 Tuscorum decus amnium, tumenti
 Sese spumeus alveo recondit.
 Tum lævo tonuit ter axe cœli
 Fatis addere visus aufpicatis
 Dextram Juppiter approbationem.
 Quali murmure siderum frementum
 Tuscus sæpe suam probavit artem
 Dilectus superis Tages aruspex.
 Nec præfigia posteris in annis
 Veri certa fides Deum fefellit.
 Dum nos grandibus æmulos Poëtis

Q 4

Musæ-

¹⁴ Eodem anno 1626. trium facultatum Collegio adscribitur.¹⁵ Anno 1626. 10. Decembbris Romam venit.

Musarum Juvenilium labores
 Miramur, Lyricique vatis auram,
 Et dignum tragico pedem cothurno.
 Seu primo cecinisse doctus ævo
 Pompeii lacrimabilem peremti
 Fortunam, Pharii scelus Canopi
 Damnavit pius, ac truces Achillæ
 Perjuri furias, misertus æquam
 Ingentis Generi labare causam,
 Quæ sit victa licet, Catone magno,
 Et se vindice non tuetur uno.
 Seu justi nimis impotens doloris
 Letum nobile, Martiamque dextram
 Luxit Marfilii gemente plectro,
 Dum fortis cadit hostium ruentum
 Inter funera, prodigusque vitæ
 Pulcro sanguine decolorat æquor.
 Seu notum Canis æstuantis astro
 Trituræ genus & modos Hetruscæ
 Cantavit, Cererisque ferta lauro
 Vates nexuit, & siticulosam
 Æstatem Clariis rigavit undis.
 O rus, ô nemus, ô beata Tempe!
 Villæ, jugera dulcis¹⁶ Ancarani,
 Jucundis loca Tusculi viretis,
 Udo Tybure, Formiis amœnisis,
 Et blandis mage delicata Baiis,
 Vicinæ nimis invidenda Senæ!
 Vitavit quoties negotiosæ
 Urbis mœnia, carminumque fetus

¹⁶ Ancaranum Chisiorum villa amœnissima non procul ab urbē
 rum, opportunus Musarum fœcessus, ubi admodum adolescens Pompeius
 Tragœdiam scripsit.

Frondosis ibi CHISIUS sub umbris
Obstetricibus edidit Camœnis!

At quis sufficiat referre plausus,
Famæ præmia, publicasque laudes,
Quas docti tulit ingenio? paterno
Deserto lare, cùm profectus omnem
Ignoto rapuit stupore Romam
Præsens CHISIADES, & eloquente
Cantu plus vice simplici moratus
Oblitum Tiberim viæ prioris,
Alcides novus aureis catenis
Tuscorum simul Ausonumque Suadæ,
Sacro murice nobilem Senatum,
Et subsellia traxit alta Vatum,
Vocalis quibus Humor Hippocrenes
Largæ nomina fecit apta venæ.
Idem Sulpitios, & Ulpianos,
Et Paullos imitatus, & Catones,
Cùm responsa dedit, fori querelas
Expertus tetricas, gravesque causas
Oravit, Latiae¹⁷ datus facerdos
Astrææ, veterum patere legum
Nodos difficiles, & involutos
Laudavit Themis; & Rigor severus,
Et Juris comites Fides, & Aequum,
Et Fas, judicis aut sui patroni
Stiparunt latus; integrumque dextram
Fugerunt avidi Cupido lucri,
Turpes Insidiæ, malæque Lites,
Et Fraus, & faciles emi Favores.

Q5

Sic

¹⁷ Anno 1629. mense Januario, utriusque, quam vocant, Signaturæ factus est Referendarius.

Sic postquam teneris adulta virtus
 Annis CHISIADÆ dedit futuris
 Omen laudibus, arduisque curis
 Prælusit gravium negotiorum
 Astrææ studiis, & arte Phœbi,
 Turritum caput altius levavit
 Septem collibus, & favente nutu
 Lætis plaudere visa Roma fatis,
 Nec mœstas Cremeræ tumentis undas,
 Nec Veios meminit dolens, & uno
 Felices FABIO vocavit Idus
 Fatalis FABIIS ¹⁸ diem trecentis.

JANICULUS.

*De Villâ Hieronymi Farnesii, S. R. E. Cardinalis,
 sitâ ad portam Aureliam, Roma.*

Quamvis Janiculum vocent, nec inter
 Septem mī juga dent locum Quirites,
 Clarus non ideo minùs sepulcro
 Et Jani patris & Numæ, propinquum
 Tollo nubibus arduis cacumen.
 Vel Farnesia villa (quam remoti
 Prospectus maris, & salubre cælum,
 Et felix situs, & loci vetustas,
 Et vultus domini beat, decusque
 Ingens Patribus additi Latinis)
 Tantos dat mihi spiritus, ut ipsa

Tali

¹⁸ Idib. Febr. sex & trecenti ex Fabiis Veienti prælio interemti. Ovid. l. II.
 Fabi.

Tali munere lætus astra summo
Tangam vertice, Romulosque colles
Nostris despiciam jugis minores,
Et rerum Dominam superbus Urbem.

DONUM NATALITIUM
ALEXANDRO VII. P. O. M.

*Idibus Februariis, Anno M. DC. LXI.
oblatum.*

MOs inde à veteri receptus ævo,
Ut natalitio die clientes
Ultro muneribus colant Patronos.
Proin, quando niveo notanda signo
Natales tibi lux reducit Idus,
Suetâ, MAGNE PARENS, benignitate
Donum, oro, famuli tui pusillum,
Chartas accipias; quibus levamen
Quæratur gravibus subinde curis.
Hinc sacros releges pius libellos;
Et res Isacidûm Patrum, Ducumque,
Et Regum memoranda facta, & arma
Eductamque Deo sub astra molem:
Illinc Austriadûm videre vultus
Spirantes Procerumque, Cæsarumque
Heroasque juvabit intueri,
Musarum columen, decusque Martis;
Sollers quæ manus, ingenique mira
Virtus mollibus edidit figuris.
At festam referente sole lucem,
Latè porticus alta Vaticanam

Am-

Amplectentibus aream columnis;
 Et navalia, templa, portæ & ædes,
 Et fontes salientibus rigantes
 Urbem, perpetuis viis patentem,
 Doctâ forsitan offerentur arte
 Æri incisa Tibi: sed illa quantò
 Mox expressa perennius canoris
 Vatum carminibus, per ora vulgi
 Laudes usque tuas ferent, ab ortu
 Primo solis ad ultimum cubile?

A D

BERNARDUM ROTTENDORFF

*Archiarum Monasteriensem, de insulissimis
 Conradi Biermanni versibus dono missis.*

Nuper quòd mihi pessimi poëtæ
 Scabros, illepidos, & invenustos
 Misti versiculos, amice, dignas
 Tali munere gratias habemus,
 Rottendorffæ, tibi, novem Sororum
 Et Phœbi decus: hæc enim venena
 Gustanti stomachus repente motus,
 Tussis quando levem minata febrim
 Quassabat latus, & caput gravedo
 Torquebat, simul expulit nocentes
 Morbi reliquias prioris omnes.
 Ast ut carmina pessimi poëtæ
 Sic mī reddere visa sint salutem,
 Tu posthac cave, ne modi remittas.

Hujus

Hujus munera , p̄fſilentiora
Morbis omnibus , omnibus venenis.
Contrà ſi facies , ſcias neceſſe eſt ,
Actutūm piperi togam datura ,
Aut nidum tineis araneifque ,
Aut p̄cenam ſubitura , quam Catullo
Pleni ruris & infacetiarum
Annales Volufi dedere vatis.

D E

MOPSO FIDISSIMO CANE

mortuo.

MOpsus h̄ic jaceo , canis venustus
Longis auriculis , & ore pando ,
Custos affidus domi forisque
Noſtri Principis , & comes fidelis :
Equo ſeu fuit ire , ſive curru ,
Seu tritā pedibus viā voluptas.
Hinc me carior haud erat ; nec alter
Posthac eſt aliis futurus annis
Me carus magis , aut magis peritus
Blandiri Domino ; & sagax natantes
Venari medias aves per undas ;
Gyros carpere , & exilire in altum ,
Et gressus glomerare tam superbos ,
Quām non ullus equum docet magister.
Nunc fractum ſenio peremitt aetas ,
Et grati pietas Heri peremptum
Urnā compoſuit. Sed atra tantum
Functo mors mihi non dolet , dolenti

Quan-

Quanto, quod domino, mei reliqui
Heu! desiderium, mihi dolori est.

A D

JOANNEM VVISSE
Attendoriensem, è Societate Jesu,

In Academia Paderbornensi SS. Theologiae Doctorem, Gallinam & duos serpentes eodem in nido ovis incubantes, prope villam Collinam in Diœcesi Paderbornensi An. M. DC. LXVIII. hoc extemporali epigrammate describentem.

JUxta humilem gallina casam malè provida, putri
Urticas inter nidificarat humo.
En coluber geminus cæco prolapsus ab antro,
Ova super multo lubricus orbe cubat.
Nil trepidat gallina; duos super incubat angues,
Officii mater gnava tenaxque sui.
Nec cessat coluber; sub plumâ matris & ungue,
Quod neuter peperit, fatus uterque fovet,
Et facit ambiguam foto de femine litem,
Sit pullus colubri, sitne futurus, avis.
Femina decidit litem, non ore, nec ense,
At sude vipereum comminuendo caput.
Pythonem jaculis armatus stravit Apollo,
Occidit colubros Bructera Nympha duos.

Responsum Auctoris.

EN pro versiculis tuis, amice,
EUNA qui simul incubatione

Invisā priūs ova confoventes,
Gallinam , & geminos canunt colubros ,
Iratæ sude villicæ peremptos ;
Insignes tibi mittimus rubenti
Cancros tergore , brachiisque curvis ,
Villæ munera ; nec minūs precamur ,
Illorum dape latus ut fruaris ,
Et , te judice , delicatori
Sic omnes superent sapore pisces ;
Ut , me judice , carminum tuorum
Binus munere consecratus anguis
Immortalibus usque & usque sæclis ,
Pythonem super , & laboriosi
Alcidæ celebrem levatus Hydram ,
Inter sidereos micabit ignes .

I N

R E G I A M P A R I S I E N S E M

L U D O V I C I X I V .

*Galliarum & Navarræ Regis Christianissimi
opus admirandum.*

G Randibus & terras permenitus & alta triumphis
Æquora , ceu radiis Cynthius astra suis ,
Hanc pacis studiis ingens L U D O V I C U S & armis
R E G A L E M mirâ condidit arte D O M U M .
Quæ splendore licet referant , & vertice pulsent
Sidera , sunt Domino tecta minora suo .

A D

A D
CLEMENTEM X. P. O. M.

*Octogesimo etatis anno, paucis ante CLEMEN-
TIS IX. Pontif. mortem diebus, Cardinalem,
ac proximis inde Comitiis Vaticanis summum
Pontificem renuntiatum, An. M. DC. LXX.
III. Cal. Maii.*

E U C H A R I S T I C O N.

*Cum Gulielmum Lib. Baronem de Furstenberg, fratrem, Pra-
positum Monasteriensem, Choropiscopum Trevirensim, Ca-
nonicum Salisburgensem & Paderbornensem, exemplo ALE-
XANDRI VII. & CLEMENTIS IX. PP. intimum suum
cubicularium ultrò renuntiasset.*

CLEMENS, optime Romuli nepotum,
Princeps & patriæ parens, & orbis,
Quando muneribus tuis rependam
Grates, quas ego debeo perennes
In me tot meritis tuis, meisque
Mecum debet, & usque debitum
Frater se meritis tuis fatetur?
Sed dignas prohibet referre grates
Ingens copia munierum tuorum.
Ergo quæ pietas amorque dictat,
Et blando recipit benigna vultu
Majestas tua, pro tuâ salute,
Nec non imperio tuo precantes,

Votis

Votis ne^ctimus auspicata vota;
Ut Te nemo diutiū Quiritum,
Doctrinā, ingenioque, moribusque
Dignis murice, debuit mereri
Serum Purpurei decus Senatūs,
Et nemo citiūsque, digniūsque est
Summis Orbis honoribus potitus;
Sic Te nemo diutiū Quiritum,
Summis Orbis honoribus fruatur.

A D

MATTHIAM NALDUM,
ALEXANDRI VII. PONT. OPT. MAX.
MEDICUM INTIMUM,

*Aphorismos Hippocratis notis illustratos, Flavio
Chisto S. R. E. Card. eminentissimo
dedicantem.*

P Hœbi sacrarum præsidis Camœnarum
Artisque, morbos quæ domare cessantes
Potens medelis, & salubribus succis,
Secunda profert sœpe fila Parcarum,
Decus perenne, maximoque ALEXANDRO
Dignus Ma^{cha}on, quid moraris in dias
Emittere auras luminis, senis Coⁱ
Divina, Nalde, scita? quæ dies longa,
Et imperita turba plurimis mendis
Opplerat, ha^ctenuisque noverant pauci:
At mox, favente Delio, tuis curis

R

De-

Detersa, doctrinæque luce perfusa
 Legentur, & quæ Sol renatus Eōo
 Surgit cubili, quæque conditur fluctu.
 Quare secundo munus inclytum plausu
 Volare docta per virūm finas ora
 Latè, benigno, Nalde, FLAVII tutum
 Favore, nuper arte qui tuā, multā
 Cum laude, rebus restitutus Urbanis,
 Regnique curis, publicæque terrarum
 Felicitati, PATR O Q U E servatus
 Excipiet, usque muneris memor tanti,
 Tui sereno lumine ingenI fetum:
 Ejusque fidere actus invidus livor,
 Et Zoilorum turba cedet, ut nubes
 Fugit corusci pulsa Solis aspectu,
 Pontique sœvientis atra tempestas,
 Simul resulfit alba stella Pollucis.

A D
 JACOBUM PHILIPPUM
 NINIUM,
 ALEXANDRI VII. PONT. OPT. MAX.
*Cubicularium intimum, & supplicibus
 libellis præpositum.*

NI meorum lecte flos amicorum,
 Cui melle Hyblæo dulcius fluit puræ
 Orationis nectar ore facundo,
 Rerum potenti cùm refers ALEXANDRO

Negotiosa supplicantium vota.
Humanitatis sæpius tuæ fructum
Expertus, oro, teque rursus obtestor,
Ocius amici supplices preces nostri
Recites. Quiritum namque fata formidans;
Acerba fata, fôspes ad suos Boios
Avet redire, carbasisque remisque
Fugæ secundos provocantibus ventos,
Per arva latè vectus alta Neptuni
Adire litus hospitale Gallorum.
At Vaticanæ dona nunc potestatis,
Cui paret æther, inferique, tellusque,
Tantum requirit. Impios canis prægnans,
Parræque cantus, montibusque decurrens
Lupa Lanuvinis, imbrumque divina
Avis imminentum terreat: quid huic obster,
Iterque rumpat? si, quod unicè poscit,
Cursus precetur prosperos ALEXANDER.

A D N A T A L E M
R O N D I N I N U M
J O C U S .

Q Uod utrique nostrum commodavit argentum
Ad vestiendum Græculum Favoritus,
Cur Rondinine debuisse me solum
Reglutinare judicas, minus recte
In me retorquens negligentiae culpam?
Debere nulli me libentius novit
Idem ille, semper qui mihi Favoritus

R . 2

F 2 ~

Facit benignè, mutuæ voluntatis
Fideique certus usquequaque constantis.
Ne creditoris ergò debitor partes
Agas, amice, non rogatus obtestor;
Quin ipse cures, ut bonum sies nomen,
Fidemque semper æmulere Germanam.

IN AUCTOREM

*inepti epigrammatis, in Augustinum Favoritum
scripti, quo ultimam syllabam E ALIPES,
de Pegaso loquens, corripuit.*

INfulse vates, quid (malūm) Favorito,
Musarum ocello, quem volare Parnassi
Utroque tutum suspicit jugo Phœbus,
Casum ominaris, Icarique fortunam?
Potius timendum est pessimo Poëtarum
Tibi, per caputque pedesque ne ruas præceps,
Ut Lampsacenus ille, monte Pimplæo;
Pœnasque dignas A L I P E s Medusæus
Centum reposcat calcibus, quòd extremo
Pede immerentem claudicare fecisti.

AUGUSTINI FAVORITI

Responsum.

QUÒd usque ab Adriatico in Favoritum
Adunca torvus cornua, ac truces armat
Dentes Poëta pessimus Poëtarum,

In immerentem sœviens & ignotum,
Ignotus ipse; vapulare, FERNANDE,
Fortasse meruit: Pegasum quod offendit,
Haud jure vatem criminaris; in toto
Nil ille fecit elegantius libro:
Pes namque claudus Pegasi, ut tuâ fecit
Tam dulce carmen profiliret è venâ.

A D

ALEXANDRUM VVILTHEMIUM,
LUXENBURGENSEM,

E S O C I E T A T E J E S U ,

*Auctori de suis & adoptivis poëmatibus
editis hoc carmine gratulantem.*

FERNANDE Princeps, clara PRINCIPIS MONTIS
Propago, Paderæ fontium sacer Princeps,
Plaudente Phœbo laureâ coronatus
Veterum redūcis gloriā Camcēnarum.
Si ludis elegos, Nafo sœculi nostri es,
Hoc amplius, quod purior Tibi vena.
Si fidibus apta, barbitove depromis,
Horatianæ provocas lyræ plectra.
Si nemora rapto Daphnidi parentare
Doces avenâ præficâ querelarum,
Tibi Poëta Mantuanus assurgit,
Idem ipse quidquid uspiam meret Pindo
Vatum bonorum, Wallios, Favoritos,
Gradios, Masenos, Torckiosque, Pollinosque,

R 3

Et

Et Rondininos , quotquot & brevi versu
 Memorare longum est , inferis tuum in nomen ,
 Quosque peperere mentis inclytæ fetus ,
 Legis in familiam , & nuncupas ADOPTIVOS !
 Te jure PATERM dixerim POETARUM .

Responsum auctoris.

SI dignitatem , si meretur hoc nomen ,
 Poëta Princeps , principum Poëtarum
 Cultor vocari dignior , Tibi grates
 Multâ rependit cum salute , WILTHEMI ,
 Musis amicus quòd suis , ADOPTANTEM
 Præclara Vatum dona , se POETARUM
 PATERM vocasti . Tute verius dici
 Omnis Leporis , omnium Venustatum ,
 Antiquitatis omnis atque Doctrinæ
 Pater mereris , qui tot editis libris ,
 Mirâ refertis elegantiâ libris ,
 Plausu secundo per virûm volans ora ,
 Afferis Olympo , fortis exitu vitæ ;
 Pietate , regno nobiles Dagobertos ;
 Et Maximini facta , maximus scriptor ,
 Perennitate digna Præfulum facta ,
 Cælata longâ nocte , consecras Famæ :
 Meritò vocandus PATRIÆ PATER ; vitam
 Dias in oras luminis , sepulchorum
 Oblivione lividæ vetustatis ,
 Patriæ piorum dum reducis Heroum .

ALE

ALEXANDRO VII.

PONT. OPT. MAX.

Calendis Januariis An. M. DC. LXVI. felicitatem precatur.

C Ur Musa longo desides silentio,
Aurata quondam docta fila tangere
Citharæ loquacis ? quin Alexandro novis
Jani Calendis dona depromis nova ;
Aut digna Majestate si tantâ nequis
Afferre, vota nuncupans sollemnia
Pro ré Latinâ , proque gente Chisiâ ,
Quot vere flores educat Favonius,
Æstate aristas flava quot numerat Ceres ,
Autumnus & quot pingit uvas purpurâ ,
Frondes quot altis decutit silvis hiems ,
Felicitatis tot precare Maximo
Donis refertos vehat Alejandro dies ,
NUMERIS HIC ¹ ANNUS ABSOLUTUS OMNIBUS.

¹ Omnes literæ numerales , quotquot sunt in Alphabeto Latino , ordine
in his M. DC. LXVI. exhibentur.

A D

FABIUM CHISIUM

*Episcopum Neritonensem, INNOCENTII X. Pont.
Opt. Max. cum potestate Legati de latere Nun-
tium, & Pacis inter Europaë Principes concilian-
dæ Mediatorem, Monasterii Westphalorum, cum
auctor illic per estatem ageret, An. M. DC. XLVI.*

FABI, sinistro jam nimium diu
Depraliantum Numine Principum
Deleste pacator, suumque
Orbis in exitium ruentis
Spes fida, nec non Palladis, ac novem
Decus Sororum, perge tuis, precor,
Suadere Musis, aureamque
Exilio revocare Pacem.
Gaudent amoris foedere mutui
Pax & Camœnæ. Tuta placet quies
Utrisque, nullo classicorum
Rupta sono, tonitruque belli;
Et quæ sacrarum Cecropis arcum
Regina claris præsidet artibus,
Utrimque communes olivæ
Vendicat ingeniosa Pallas
Cum Pace ramos. Tam bene convenit
Cum Pace doctis Vatibus, & Tibi,
Quem prima fulgentis metalli
Sæcla jubet renovare Pacis

Co

C O L U M B A ¹ miti germine Palladis;
 Quem signa Q U E R C U S inclyta C H I S I A
     Ramis decussatim ligatis
         Vincla monent reparare Pacis.
 Quin ergo nostris finibus ad Getas
 Martem repellis: nam Deus omnibus
     In nos obarmavit nocendi
         Artibus, insidiisque Martem,
 Lethumque, & atris Efuriem genis:
 Et ponè scissis Tisiphonen comis
     Subire jussit, cladibusque
         Innumeris cumulare clades.
 Non antè Virtus oppida, non agros
 Cornu reviset Copia divite,
     Non ante Strages, & Malorum
         Mille procul fugient catervæ.
 Quis pace gaudet sanguine civium?
 Quis pace luget militiæ gravis
     Tributa? vicorumque mœstis
         Funeribus, viduisque campis
 Illacrymatur? nec potius mero,
 Cantuque curas & fide Teiâ
     Sub hospitali fallit umbrâ,
         Quà vitreæ fuga ludit undæ,
 Aut quà jocosis lenè Favonis
 Impulsa quercus garrula proximam
     Quercum salutat, sub virenti
         Trifitiam tumulat sepulcro?
 Tunc lœta culmis arva feracibus
 Stipata rumpunt horrea frugibus,
     Nostrâque mercator Batavus
         Messe suas onerat carinas.

R 5

Tunc

¹ Insigne domus Pamphilij, ex qua ortus Innocentius X.

Tunc uva certat plurima purpuræ,
 Pomisque vinctus tempora mitibus
 Autumnus, ad plenum beatas
 Fundit opes avidis colonis.

A D
 AMICOS GERMANOS

*in Italiam Bonn& proficiscens, An. M. DC. LII.
 incunte Aprili.*

IMUS in Ausoniam: pressis jam pugnat habenis,
 Iterque læto poscit hinnitu fremens
 Cyllarus, impatiensque moræ pede spargit arenam,
 Prætervolare gestit & cursu Notos.
 Imus, & assueti Dirceo sidera cygno,
 Phœbique sacrum Pegaso vecti nemus
 Visere, jam mediis insertas nubibus Alpes,
 Quà fabulosam stravit Alcides viam,
 Aut, quà Pœnorum ductor juga rupit aceto,
 Flammisque cautes torridas ferro scidit,
 Scandemus celeres; nec post discrimina terræ,
 Tumultuosos Adriæ fluctus maris
 Securi Venetâ metuemus frangere cymbâ,
 Delphine Arion si natat tutus suo.
 Nunc igitur dilecta domus, Fratresque, Sororesque,
 Et vos, Nepotes, dulcis ætatis rosa,
 Fürstenbergiacæ memores virtutis Iüli,
 Valete, nostri generis optatum jubar.
 Vivite cælestes animæ, meliore metallo
 Certam trahentes sæculi primi notam,

Q128

Quas amor, & Musæ doctâ cum Pallade nobis
 Constante semper alligaverunt fide.
 1 Velde vale, primùm quô nostra Thalia magistrô
   Libare fontes ausa Caſtalios fuit,
 Historiæ Vatumque decus, Suadæque Latinæ;
   Et qui, Camœniſ pariter ac carus mihi,
 Me juvenem teneris curâ complexus ab annis,
   2 Höninge fidâ, doctus ut Chiron, manu
 Duxisti, Patrui quò per vestigia Virtus
   Domûs avitæ gloriā sequi jubet.
 Te quoque 3 Veckeni, præclarum Scaldis alumnum,
   Nostroque lumen mutuum Rheno datum
 Doctrinæ, Sophiæque, sacer quam tradit Aquinas:
   Et te 4 Mafeni, magna Pindi gloria,
 Amplexor; dextramque tuam 5 Crumbache, tuamque
   Longum, 6 Geleni, stringo dicturus vale.
 Sed 7 Mallincrodios, & te suavissime 8 Torcki,
   Et utrâque Phœbi laude 9 Rottendorffios
 Præstantes, ævi clarissima lumina nostri,
   Amor salutis noster absentes colit
 Eminus obsequio. Nec te, 10 Bollande, disertum
   Antiquitatis sanctioris Livium
 Præterit, aut numeroſe tuas, 11 Baldæe, Camœnas,
   Vatemque veris floridum 12 Biffelium.
 Omnibus impertit, quæ basia debet, amicis
   Gaudere jussis & valere longius.

Sed

1 Joannes Velde S. J. 2 Fridericus Höning Ordinis Praemonstratensis
 Canonicus. 3 Franciscus van der Vecken S. J. 4 Jacobus Mafen S. J.
 5 Hermannus Crumbach S. J. 6. Aegidius Gelenius. 7 Bernardus Mal-
 lincrodius Decanus Monasteriensis. 8 Joannes Rorgerus Torekius Cano-
 nicus Monaster. 9 Bernardus Rottendorffius archiate Monasteriensis.
 10 Joannes Bollandus S. J. 11 Jacobus Balde S. J. 12 Joannes Biffel-
 lius S. J.

Sed me tam caros linquentem Roma sodales
 Communis Orbis universi Civitas
 Alicit, & Latiae rapiunt miracula terrae;
 Seu quæ vetusta, seu recens ætas tulit.
 Jam Paderæ Tybrim, jam septem præfero colles
 Angariorum montium cacumini.
 Jam mea ¹³ Bilstenias fugio cunabula rupes,
 Et, qui propinquo mons Caballinus jugo
 Surgit, & accipitres perniciibus educat alis
 Certare doctos ardeis Britannicis.
 Præcipue commendat iter mihi gratia præfens,
 Et purpurati CHISII recens honos;
 Qui movisse potens vel avitas carmine quercus
 Facundus Orpheus Nos in Ausoniam trahit.

A D
 A L E X A N D R U M
 P O L L I N U M.

Ut poëmata sua edat.

I Ngens Ausoniæ lumen, & Atticæ
 Suadæ flos, & amor Palladis, & decus
 Nostræ dulce Camœnæ,
 Nec non candidus arbiter:
 Quid, POLLINE, latens jam nimiūm diu,
 Cedro digna negas edere carmina,
 Et durus pater abdis
 Fetus divitis ingenI?

Non,

13 Bilstenia arx Angariæ munitissima, dynastia cognominis, in aliis
 rupe sita, in qua auctor horum Poëmatum an. 1626. 21. Octob. natu*fuit*,
 propinquum babet montem Caballinum, vulgo Rossenberg nuncupatum.

Non, ut deliteas, te Deus aureâ
 Donavit citharâ Delphicus, & sui
     Multâ parte Thalia
         Versus nectaris imbuit.
 Ingratus metuat lâdere numina,
 Qui, quæ dona sibi contulerint, premit.
     Tu Parnasside lauro
         Vinctus tempora, nobilem
 Indulgens meritis sume superbiam,
 Et te victor humo præpetibus leva
     Pennis, & super alta
         Certus tendere nubila,
 Ales sidereum carpe citus viam.
 Paullum desidiæ distat inutili
     Quæ demersa profundis
         Virtus in tenebris jacet.
 Quis pugnata duci prælia Dardano,
 Et Troiæ profugos in Latium Deos,
     Quis surgentia nosset
         Urbis mœnia Romulæ,
 Morem si rigidis imperiis gerens,
 Flammis continuò Cæsar edacibus
     Immortale Maronis
         Commisisset opus sacri?
 Verâ laude caret sæpe modestiæ
 Virtus, & vitio proximus est pudor,
     Qui vitare perennis
         Audet lumina gloriæ.
 Quod si purpureum spontè vides diem,
 Formosumque caput crinibus aureis
     Altâ nocte sepultis
         Terris reddere Delium,

Cur

Cur te perpetuæ noctis amor tenet,
Frustrantem cupidas Romulidūm preces,

Et spes? plena secundis

Tandem pande Favoniis

Famæ vela tuæ, finibus Italis

Qui porrecta domum Solis ad ultimam, &

Septem regna Trionum

Latè nomina proferant.

Mox de Pierio carmine nobilem

Dignis posteritas tollet honoribus,

Magnorumque beatis

Vatum cœtibus inferet.

A D
STEPHANUM GRADIUM
A B B A T E M.

Ut cum Musis in gratiam redeat, suadenti obsequiatur, & delibatis Fabii Chisti Card. laudibus, ad bellum sacrum Europæ Principes hortatur.

SIctibi sint faciles Musæ, sic dexter Apollo
Sororibus cum Gratiis

Adsit, & attentis bibat auribus, optime poscis
Quæ supplici GRADI prece:

Ut mihi flexanimo permotam carmine mentem
Alti tenacem consili

Expugnas. Juvat ire jugis, juvat usque relictum
Lustrare Musarum nemus,

Et virides hederâ rupes, & rupibus undas
Haurire manantes sacrîs.

Sentit

Sentit enim Phœbi stimulos, & pectus anhelat
 Calore succensum tuo.
 Non tamen heroos ausim tentare cothurnos,
 Magnique laudes CHISI
 Deterere ingenii culpā. Quis namque canendo
 Æquare virtutes queat?
 Quis Melitæ curas, aut fortia facta Padusæ,
 Quis alta Romæ munera?
 Nemo difficiles pacis, mihi crede, labores
 Cantare dignius potest
 Ipso CHISIADE; seu ferrea Martis iniqui
 Abominatus sœcula
 Luget, & undantem Germano sanguine Rhenum,
 Et arma damnat impia:
 Seu conjuratas Bellonæ justius iras
 In terga verti barbara
 Imperat, ac fido lacerari cornua ferro
 Lunæ superba Thraciæ.
 Sed quæ vesanas agitat discordia gentes?
 Quis mutuas cædes furor?
 Quæ rabies? aut quæ dementia suadet amico
 Emi crux lauream?
 Quis pudor Odrysii regnum fulcire Tyranni
 Labentis Europæ malo,
 Et, Venetas qui carpat opes, permittere Cretam
 Scythæ premendam perfido?
 Parcite civili jam tandem parcite bello:
 Satis ruinas urbium
 Flevimus, & sparsos cognato sanguine campos:
 Datum fatis discordiæ.
 Parcite: vel si tantus amor vos Martis adurit,
 Si tanta regnandi sitis,

Mu-

Mutatis odiis Gallus conspiret Ibero.

Hic nota per vestigia
 Regna petat Libyæ : Solymos magis ille triumphos
     Virtutis antiquæ memor
 Ambiat , & palmas latè frondentis Idumes
     Victrice decerpit manu.
 Ite alacres , ite ergò , mari date vela secundo
     Devota pugnæ nobili ,
 Ite pii Reges : conjunctas scđere dextras
     Communis armet ultio ,
 Aut metus , incumbat propiùs ne barbarus hostis
     Clarâ potitus insulâ.
 At nos , Germani proceres , jam pace receptâ
     Ad arma cessantes nova
 Ister ad arma vocat , dudum indignantibus undis ,
     Qui Bistonum pressus jugo
 Servit , & excidium nobis ac damna minatur
     Extrema fortunæ gravis.
 Quin igitur pulcrâ pro libertate ruentes
     Vicina Budæ mœnia
 Rumpimus , & vastus quâ verberat ostia Pontus ,
     Immugientem Bosporum
 Addimus imperio , referentes signa superbis
     Derepta ByzantI tholis ?
 Tunc me cognatas acies , & nobile bellum
     Gravi sonantem barbito
 Miratus , nostras laudarit fortè Camœnas
     Silente Rhenus alveo.
 Tunc & Mœonio seu carmine nobilis arma ,
     Sive efferas pedestribus
 Docte G R A D I historiis , ingentia facta meorum
     Seros docebis posteros.

AD

A D
JOANNEM BAPTISTAM
Turricellum, Patavinum.

Ne popularibus rumoribus fidem habeat.

TU cui sollerterem rerum prudentia mentem
Formavit, & Phœbus pater
Fatidicos lucos Heliconis, & antra reclusit,
Amice, veri conscia:
Quid bibulam dubiis donas rumoribus aurem?
Quid vana Romæ sibila
Sollicitant animum pendentem murmure vulgi,
Ut ore doctoris puer?
Sive infanda sonat convitia, sive tumentes
Buccas resolvit laudibus
Immodicis; famæ, moneo, ne crede loquaci,
Quam prævolant Calumniæ,
Insidiæque sequuntur, & artes mille nocendi,
Livorque lœtis anxius,
Nec non Blanditiæ, corruptaque Gloria fuso,
Et emta vulgi Gratia.
Sint portenta hominum nigro suffusa, veneno,
Et plena falsi pectora:
Qui, dum vipereâ fingant mendacia linguâ,
Sese Poëtas æstimant.
At satis exoriente die commenta patebunt,
Et virulenta somnia,
Aut evanescet rumor, qui crevit eundo,
Crescente temporis morâ,

S

Quas

A D

Qualis in Assyriam Gyndes exundat , & idem,
 Cyro jubente , naufragum
 Propter equum , latè centum diductus in amnes
 Decrescit ipso se minor.
 Ergò si populi sermonibus exul amicus
 Narratur aulā , ne favor
 Illum destituat , ne gratia vitrea frangi ,
 Timere non erit tuum
 Ante fidem certam , primæ nisi credulus auræ
 Dolere bis velis miser.
 Sic etiam vulgo si cuiquam teste paratur
 Latina fortè Purpura ,
 Seu Vaticanæ Sedis suprema potestas ,
 Sperare non erit tuum.
 Ne frustrata gemat , ne votis usq[ue] secundis
 Mens gaudiorum præcoci
 Germine decerpto , maturos perdat honores ,
 Et vana spem ludat seges
 Lætitiae. Expectare licet : dilata voluptas ,
 Ceu lenta veris gratia ,
 Plus juvat , & densis placet eluctata tenebris ,
 Micansque , ceu sol , Veritas.

A D
 FRANCISCUM MACEDO

*Lusitanum , de morte Theodosii Lusitanus
 Principis.*

Q Ualis in Hesperii , Francise , cubilia Ponti
 Emenis astrorum vias

P. 2.

Præcipitat Titan, mox fluctibus exit Eōis,
 Crinem repexus aureum,
 Pulcrior, igniferoque diem vehit axe recentem;
 Et noctis umbras dissipat:
 Talis Theodosius, dominantū sanguis avorum
 Utramque per solis domum,
 Virtutumque paternarum non degener heres,
 Et grande Lusiadū decus,
 Occidit, & raptus primævæ flore juventæ
 Una parentis arduas
 Spes fecat, & mœstas damnat caligine gentes,
 Et regna divitis Tagi.
 Nec mora: convexi surgit novus incola mundi,
 Pictosque stellarum globos
 Calcat, & immensi tractus speculatur Olympi,
 Incertus, an fidus novum
 Occupet Herculei radiantia terga Leonis?
 Æquamne libram Virginis?
 An fratres Helenæ geminos? an Orionis ignes
 Accendat æmulâ face?
 Sed titulos quæcunque tuos plaga lucida cæli,
 Quæcunque nomen sidera
 Accipient: certè patriis sublimis ab astris,
 Auguste Princeps, despicis
 Sub pedibus nunc fata tuis, sortemque tuorum,
 Et sceptra curas regia,
 Et, si certa fides, si veri doctus Apollo
 Vatum secundat omina,
 Jam mixtus Superis calidâ prece Numinis iras
 Franges; & auri sæcula
 Prima Tago referes, (qui nunc malè decolor undas
 Cruore cognato trahit)

S 2

Et

Et consanguineos in mutua fœdera Reges ,
 Amica pacis fœdera ,
 Restitues , ac bella procul (quà Bosporus audax
 Ignota committit freta)
 Vertet ab Hesperiæ populis in cornua Lunæ ,
 Votis tuis motus Deus .
 Tunc repetet Solymas arces , & signa profanis
 Avulsa Thracum postibus
 Romuleas latè viætrix suspendet ad aras
 Bellantis Europæ manus .
 Hæc tua nunc pietas , & , adhuc dum vita manebat ,
 Jurata promittit fides .

A D N A T A L E M
 R O N D I N I N U M.

De Philautiâ fugiendâ.

QUi sua cœcus amat , ceu natos cercopithecus
 Amore vesano fovet ,
 Et necat amplexu , formam admiratus & ora
 Ridenda , visu & turpia ;
 Audiat exemplum sacri miserabile vatis ,
 Aurita qui Thracum potens
 Saxa movere sono , blandâ prece carminis ima
 Ditis refregit atria ,
 Non exorato portas adamante rigentes
 Ingressus : ut raptam sibi
 Eurydicen superis Proserpina redderet auris ,
 Lyræ sonantis præmium .
 Reddita jam fuerat conjux , cùm ponè sequentem
 Jurata contra fœdera ,

Rafpi

Respicit infelix Orpheus, & quam nimis ardet,
     Amando perdit conjugem.
 Tristia Narcissi quis funera nescit, & ignes?
     Quem fontis umbra lucidi,
 Et sterilis decepit amor, dum prendere vultus
     Imo repercosso vado
 Sollicitus, visæ tabescit imagine formæ
     Amator imprudens sui.
 Ergò cave, quisquis simili vesanus amore,
     Apollinari laureâ
 Carmina digna putas, nugis quæ plena canoris,
     Sed cassa rebus parturis
 Iratis Musis. Tantum sitis improba laudum
     Suadere amat dementiæ.
 Non eadem nobis es, RONDININE, monendus,
     Ocelle gentis Italæ,
 Noster amor, qui jura licet divina piorum
     Perfusa doctrinâ Patrum,
 Et Latii veteres, & Graiae Palladis artes
     Claudas capaci pectore;
 Non ideò temet vanus miraris, ut ales
     Superba Junonis solet
 Pandere laudatæ gemmata volumina caudæ
     Ad discoloris Iridis
 Invidiam. Quin ipse gravis tua carmina censor,
     Linenda cedro carmina,
 Exigis ad limam, non deditnatus amici
     Sensum atque mentem exquirere
 Ingenui: nec theta nigrum quandoque recusas,
     Aut pollicis versi notam.
 Sic Venusinorum sermonum candidus audit
     Judex Tibullus, & suos

Nasoni solitus recitare Propertius ignes,
Arbitrio illius stetit.

Sic & Apelles Lysippus s̄epe tabellas
Colore vivo perlitas,
Signaque Lysippi spirantia doctus Apelles
Curā recognovit pari.

Nempe minus peccat, præbere fidelibus aurem
Quicumque præceptis amat.

Nec metuit Bavios, qui sese, judice recto,
Castigat erroris reum.

Ingenium quicumque suum pluris facit æquo,
Non æstimandus posteris,
Aut tineis epulas, aut scombri debet amictum,
Ridenda vulgi fabula.

A D

G U I L I E L M U M
FURSTENBERGIUM,

*Fratrem suum, Canonicum Trevirensem, Paderbornensem & Monasteriensem, Româ per Galliam, ubi Marsilia portu ob pestilentie sufficien-
nem prohibitus, Telone susceptus, & Lugduni
gravi postmodum morbo tentatus fuit, in Germaniam ad suos proficiscentem, An. M. DC. LVI.
Non. Novemb.*

ERgone Tyrrhenum volitanti per mare puppi,
Et impotentibus Notis
Credulus, ire paras?

Nec

Nec fœdas hyemes, nec monstra natantia ponto,
 Nec faxa palles naufraga?
 Quin etiam fidei
 Immemor antè datæ, Romam fugis, atque sodales,
 Et fratis, ô vitâ mihi
 Frater amabilior,
 Deseris amplexus votis tua vela sequentis,
 Ne sœvus illis Africus
 Ingruat, aut Boreas.
 Verùm age, quando fugæ certam jam nulla morari
 Mentem queunt suspiria,
 Oceanive minæ,
 I felix, longumque vale, celeremque carinam
 Regant benigna fidera
 Fratribus unanimis
 Tyndaridae, pelagique potens Neptunus eunti
 Irata componat freta,
 Nereidumque chorus
 Adsit, & alma Thetis, dum ventis usque secundis
 Sparfas per æquor Stœchadas,
 Phocaicosque sinus
 Attigeris. mora nulla: petas tunc sospite cursu
 Optamus urbem, quam celer
 Alluit hinc Rhodanus,
 Illinc lensus Arar. Sed quid præfaga futuri
 Sinistra fata mens timet?
 Sit, precor, augurii
 Vana fides, meritisque tuis votisque tuorum
 Permota, spes Germaniaz
 Numina respiciant.

Hinc infelici positas in rupe Gebennas
 Prætervolabis, & juga
 Plurima sideribus
 Proxima transgressus, descendes flumine Rheno
 Beata demum patriæ
 Arva videre tuæ,
 Arva olim proavis regnata, & cæde Latinâ
 Conspersa, quâ Varus gravi
 Stratus ab hoste jacet.
 Quos ego nunc plausus audire? quot oscularis
 Divisa amicis, intimæ
 Quas videor lacrimas
 Cernere lætitiae testes? quæ gaudia fratum
 Terrâ marique devium
 Fratris iter reducis,
 Et res optantûm nostras, Italûmque labores,
 Et facta ALEXANDRI inclyta
 Noscere? quæ dubiis
 Narrabis melius rumoribus, ipse fideliis
 Spectator: ut pulsâ fame
 Finibus Aufoniæ,
 Illius auspiciis opulento Copia cornu
 Bearit urbes, & redux
 Frugibus arva Ceres:
 Ut nunc consiliis præsentibus, impiger Hydræ
 Qualis renascentis caput
 Amphitryoniades,
 Infestam Latio pestem premat inclitus Urbis
 Servator, hinc & patriæ
 Audiat usque Pater:

Nec tamen has inter curas , terrâque marique

Cretæ laborantis piam

Mittere rebus opem

Cesset , & Europæ convertere bella furentis

In regna latè barbara

Thracis , & exitium.

Hæc & plura tuis memorans , nec vota filebis

Romæ precantî jam diu

Egregio juveni

Virtutis patruæ vestigia sacra legenti ,

Decus Latinæ Purpuræ ,

Et meritos titulos.

Intacti siquidem mores , animusque benignus ,

Ac vena dives ingenI ,

Cultaque Piëriis

Artibus , & Themidos studiis , ac sub lare sancto

Nutrita mens , & indoles

Vivida CHISIADÆ

Spem faciunt , curas partito ac pondera mundi ,

Longos ALEXANDRO fore

Et sine nube dies.

T Y P O G R A P H U S
L E C T O R I

Cum Poëmatia Fürstenbergica nunc iterum auctiora in la-
cem typis nostris prodeant, benevole Lector, ipsa nos Mo-
numenta Paderbornensia, ejusdem auctoris fetus perelegant, ad-
monere quodammodo, & exigere videntur, ut que antea ha-
runt seorsum edita, jam una cum his Poëmatis publicemus:
Nam et si horum Monumentorum inscriptiones ex historia Roma-
na, Francica, & Saxonica, ut vides, sint contextæ, quia tamen
earum argumentum versu convestitur, & Historiam à Poëti-
câ non multum distare, sed hæc duo gemina affinaque
esse, ac solo propemodum rhythmo inter se discrepare,
sentit Floridotus apud Agathianum nobilem historicum, par esse du-
ximus præsenti Poëmatum libello illas annexetere. Quodsi ver
adjectæ inscriptionibus nota, ob brevitatem forte obscure, ac mi-
nis jejunæ tibi videantur, eruditissimum auctoris commentatorum
consulas velim, quo jam denuò separatim à nobis edito, Monu-
menta Paderbornensia illustravit, nec patriæ antiquitatis, quam
gloriæ sue perennius exegit monumentum. Vale.

ALISO

ALISOROMANUS.

MEMORIÆ. SACRUM

SICQUIS.¹ ALISONEM. VESTIGAS. FORTE. SICAMBRIS
IMPOSITUM. DRUSI. GRANDE. NERONIS. OPUS
QUO. STETERUNT. AQUILÆ. POPULIS. QUO. ROMA. SUBACTIS
JURA. DEDIT. SIGNIS. PERNICIOSA. SUIS
HUC. PROPERA.² PAGO. VICINO. NOMEN. ET AMNI
HÆRET. ADHUC. PRISCIS. NOBILE. TEMPORIBUS
LONGA. DIES. FOSSAS. LATE. COMPLEVIT. ET. HOSTIS
MOENIA. VICTRICI. DIRUIT. ALTA. MANU
FAMA. SUPERSTES. ERIT. SCRIPTORIBUS. AUCTA. LATINIS
DONEC. ALISONIS. LUPPIA. CRESCET. AQUIS

FERDINANDUS. DE I. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

ALISONEM. ROMANORUM. CASTELLUM. CONTRA SICAM-
BROS. A. NERONE. CLAUDIO. DRUSO. AD. LUPPIÆ. ET. ALI-
SONIS. CONFLUENTES. POSITUM. RERUM. GESTARUM. GLO-
RIA. CELEBERRIMUM. DIOECESI. SUÆ. VINDICAVIT. ET. PA-
TRIAE. ANTIQUITATIS. ILLISTRANDÆ. STUDIO

M. H. P

¹ Velleius Paterculus lib. 2. Tacitus lib. 2. Annal. Dio Cassius lib. 54. hist. Rom.

² ELSSEN pagus hodie dum celebris, Paderbornæ vicinus, Dionij Cassio l. 54. Elsæv dicitus. Philipp. Cluverius lib. 3. antiquæ Germ. cap. 9. Ifac. Pontan. lib. 1. Geldr. Joan. Hornion Soc. Jesu in Panegyr. Paderborn. l. 2. cap. 9. aliique.

FONTES LUPPIÆ
MEMORIÆ SACRUM

LUPPIA. ROMANIS. ANNALIBUS. INCLYTUS. AMNIS
NEC. MINUS. IN. FRANCA. NOBILIS. HISTORIA
HIC. ORITUR. NOMENQUE. DEDIT. FAMAMQUE. NERONUM
QUO. SITA. MAJORIS.³ CASTRA. FUERE. LOCO
ET. QUEM. CONCILIO. FRO. RELIGIONE. VOCATO
SAXONIÆ. CAROLUM. ³ TER. CELEBRASSE. FERUNT
DEVENERARE. SACRUM. FLUVII. CAPUT. HOSPE. ET. ALTE
CELATIS. NILI. PRÆFER. ORIGINIBUS
QUI. LICET. INNUMERIS. TUMIDUS. PETAT. AMNIBUS. AQUOR
FONTE. TAMEN. MAJUS. LUPPIA. NOMEN. HABET

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

AD. FONTES. LUPPIÆ. FLUMINIS. IN. DITIONE. PADERBOR-
NENSI. SURGENTIS. ROMANI. EXERCITUS. HIBERNIS. ET
CAROLI. M. CONCILIIS. CELEBRATOS

M. H. P.

¹ Mela lib. 3. cap. 3. Tacit. annal. 1. 2. & hist. 5. Strabo. l. 7. Dio Cass. l. 34.

² Velleius Paternius l. 2. cap. 105. Justus Lipsius in Velleium, n. 154.
Boeclerus in eundem. Cluverius l. 3. Germ. antiq. c. 49. nunc Lipsius
vocatur.

³ An. 776. an. 780. & an. 782. vita Caroli M. apud Pithaum. Admonitio
Regino, aliquique Francicæ hist. scriptores.

CLADES VARIANA.

MEMORIÆ. SACRUM

EN. UBI. ROMANÆ. CLADIS. MONUMENTA. SUPERSUNT
 VARUS. ET. ARMINIO. STRATUS. AB. HOSTE. JACET
 ET. ¹ CAMPO. IN. MEDIO. NOTUM. VICTORIA. NOMEN
 SERVAT. ADHUC. NOSTRIS. INCLYTA. TEMPORIBUS
 AUSPICIIS. RAPUIT. PUBES. GERMANA. SECUNDIS
 IMPERII. ² GEMINAS. NOBILE. PIGNUS. AVES
 DESINAT. EUPHRATES. PARTHOS. MEMORARE. TRIUMPHOS
 CLARIOR. EST. CÆSO. LUPPIA. QUINCTILIO
 RAPTA. JOVI. LATIO. ³ CRASSI. SPOLIA. ILLE. PEREMPTI
 REDDIDIT. HIC. AQUILAS. ⁴ OBTINET. USQUE. SUAS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
 SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
 COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
 CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
 DE. FURSTENBERG

VARIANÆ. CLADIS. PÆNE. EXITIABILIS. ROMANIS. CÆSARE
 AUGUSTO. AD. TEUTOBURGIENSEM. SALTUM. INTER. AMI-
 SI. ET. LUPPIÆ. FONTES. ARMINIO. DUCE. A CHERUSCIS
 BRUCTERIS. MARSIS. ET. CONTERMINIS. GENTIBUS. ILLATAÆ

M. H. P

¹ WINTFELD, campus victoriz. Justus Lipsius in notis ad Taciti An-

nal. lib. 1. n. 211. aliquie.

² Cuspinianus in vit. Cæsar. in Octavio Augusto. Ulricus Huttenus de Germa.

non degeneri.

³ Suetonius in Octavio Augusto cap. 21. aliquie complures.

⁴ Florus lib. 4. cap. 12. signa & aquilas duas adhuc barbari possident.

SALTUS
TEUTOBURGIENSIS
MEMORIÆ. SACRUM

TEUTOBURGENSIS. SALTUS. LOCA. VASTA. PERAGRANS
PAULISPER. COEPTUM. SISTE. VIATOR. ITER
HIC. RAPTAS. AQUILAS. CLADIS. MONUMENTA. LATINE
INVENIES. VARI. RELLIQUIASQUE. DUCIS
EGIT. ET. HIC. CELEBREM.¹ THIETMALLO. TESTE.² TRIUMPHUM
SAXONICAM. CAROLUS. DEPOPULATUS. HUMUM
UT. MERITO. DUBITES. ROMANA. CÆDE. CRUENTO
ARMINIO. MAJOR. NUM. SIT. HABENDUS. HONOS
SAXONIS. AN. CAROLO. VICTORI. SÆPIUS. HOSTEM
FREGIT. HIC. INDOMITUM. CONTUDIT. ILLE. SEMEL

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

SALTUM. LATINIS. TEUTOBURGIENSEM. OSNEGGUM. FRAN-
CIS. APPELLATUM. QUINTILIL. VARI. LEGIONUMQUE
TRIUM. TUMULO. ET. CAROLI. M. VICTORIA. DE. SAXONI-
BUS. PROPE. THIETMALLI. AN. DCC. LXXXIII. REPORTATA
NOBILEM. POSITO. HOC. MONUMENTO. ILLUSTRAVIT

¹ Tacitus l. 2. Annal. Lips. in not. 211. Ortelius in thesauro Geographico
Althamerus in Tacit. de morib. Germ. Horrion l. 2. Panegyr. Paderb.

² DE THOMOLD Comitum Lippensium sedes, beneficium Ecclesie Paderbornensis,

³ Eginhardus de vita & gestis Caroli Magni. Vita Caroli M. apud Paderb.
aliisque complures. Cluverius l. 2. antiqu. Germ. cap. 19.

FONTES AMISII.

MEMORIÆ. SACRUM

ILLE. EGO. SUM.³ AMISIUS. SURGENS. HIS. FONTIBUS. AMNIS
OLIM. ROMANA. NOTUS. IN. HISTORIA
QUI. CENTUM. DELABOR. AQUIS. COMITATUS. IN. ÆQUOR
ANTE. PERERRATIS. URBIBUS. ET POPULIS
NUNC. CAPUT. OCCULTUM. RIMATUS. VALLE. SUB. IMA
FERNANDUS. NIVEO. CONDECORAT. LAPIDE
AT. TIBI. NESTOREI. MERITIS. PRO. TALIBUS. ANNI
LÆTAQUE. PERPETUO. TEMPORA. VERE. FLUANT
ET. NOMEN. FERNANDE. TUUM. SIC. CRESCAT. EUNDO
AUCTA. VELUT. NOSTRÆ. GLORIA. CRESCIT. AQUÆ

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

AD. FONTES. AMISII. ROMANIS. NOTISSIMI. FLUMINIS. IN
DITIONE PADERBORNENSI. NASCENTIS

M. H. P

HOSPES. VIVE. TUÆ. SORTIS. MEMOR. EN. EGO. PARVIS
NOBILIS. HIC. ORIOR. FONTIBUS. AMISIUS
ET. POSTQUAM. FLUVIIS. INGENTIBUS. AUCTUS. IN. ALTUM
VELA. TULLI. VASTO. MERGOR. IN. OCEANO
SIC. UBI. PRINCIPIS. MORTALIA. TENUIBUS. ORTA
CREVERUNT. MAGNIS. AUCTIBUS. INTEREUNT

³ Mela lib. 3. cap. 3. Strabo lib. 7. Ptolemaeus lib. 2. c. 12. Plin. l. 4. cap. 24.
Tasit. l. 1. & 2. Annal. aliquic.

DELBRUGGIA,

Ultima veterum Bructerorum sedes.

MEMORIÆ. SACRUM

BRUCTERUS. HÆC.¹ COLUIT. LOCA. FOETA. PALUSTRIBUS. UNDIS
 QUOD. NUNC. INDIGENIS. NOMEN. UT. ANTE. MANET
 HIC. VARUM. INFESTO. GERMANICUS. AGMINE. CÆSAR
² ULTUS. ET. HOSTILES. DEPOPULATUS. OPES
 VICINAM. DRUSO. GENITORI. CONDIDIT. ³ ARAM
 ET. TULIT. AUSONIIS. MANIBUS. INFERIAS
 POST. ⁴ UBIUS. FERRO. PARITER. GRASSATUS. ET. IGNIS
 OBRUTUS. HIC. MAGNA. CLADE. REPENTE. FUIT.
 VICTAQUE. TERGA. FUGÆ. DEDIT. ET. SUA. SIGNA. RELQUIT
 INCLYTA. VIRTUTIS. BRUCTERE. SIGNA. TUÆ

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICE
 SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
 COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
 CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
 DE. FURSTENBERG

DELBRUGGIIS. VETERUM. BRUCTERORUM. ULTIMIS. QUOS
 GERMANICUS. CÆSAR. VARIANÆ. CLADIS. ULTOR. BELLO
 PERSECUTUS. QUANTUM. AMISIAM. ET. LUPPIAM. AMNES
 INTER. HAUD. PROCUL. TEUTOBURGIENSI. SALTU. VASTA-
 VIT. COLONIENSES. VERO. CLIVIIQUE. PADERBORNENSIBUS
 INFESTI. ACCEPTA. INSIGNI. CLADE. AN. MCCCCX. XV. CAL. DE-
 CEMB. ILLUSTRARUNT. OB. FORTITUDINEM. EORUM. AC
 FIDEM. REIP. PRÆSTITAM

M. H. P

¹ Cluverius l. 3. antiqu. Germ. c. 13. Joan. Horrion Panegyr. Pad. lib. 1. c. 11.

² Tacit. Annal. lib. 1. cap. 60. 61. 62.

³ Tacit. Annal. lib. 2. cap. 7. Horrion in Panegyr. Pad. cap. ix.

⁴ Gobelinus Persona in Cosmodromio, stat. 6. cap. 91.

A, V I S U R G I S.

MEMORIÆ. SACRUM

EXERAT. AMISIUS. STERILES. CAPUT. INTER. ARENAS
ET. PADERÆ. SOCIAS. LUPIA. JACTET. AQUAS
SOLUS. EGO. PATRIAS. CLARISSIMUS. AMNIS. AD. ORAS¹
NAVIBUS. EXTERNAS. PORTO. VISURGIS. OPES
NEC. ME. BELLA. MINUS. CELEBRANT. ADVERSA. ² QUIRITUM
QUAM. QUÆ. PER. ² FRANCOS. GESTA. FUERE. DUCES
SED. QUOTA. PARS. RERUM. SUPERARET. ROMA. TUARUM
AUT. QUISNAM. ARMINII. NOSCERET. ARMA. MEI
NI. MIHI. QUAM. ³ TACITUS. SCRIPTOR. DEDIT. INCLYTUS. ILLI
REDDITA. CORBEIÆ. MUNERE. VITA. FORET

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

IN. RIPA. VISURGIS. ROMANORUM. FRANCORUM. ET. SA-
XONUM. BELLIS. NOBILISSIMI. AMNIS. DIOECESIN. PADER-
BORNENSEM. INTERFLUENTIS. E. REGIONE. HERI-
STALLI. SAXONICI
M. H. P

¹ Velleius Paternus. Tacitus. Dio Cassius.

² An. 555. per Clotharium Regem Francorum. Gestæ Francorum epitoma:
ta. cap. 27. Gregor. Totonensis lib. 4. cap. 10. Aimoinus lib. 2. cap. 27.
An. 630. per Dagobertum & Clotharium ejus patrem, Reges Francorum.
Gesta Francorum epitomat. cap. 41. Aimoin. lib. 4. cap. 18. Siebertus in
Chronico. An. 721. per Carolum Martellum. Ado Viennensis. Annal.
incerti auctoris apud Pithœum. An. 743. per Carolomanum Martelli fi-
lium. Othonus lib. 1. c. 44. vita S. Bonifacii apud Serarium. Concil. Ge-
neral. tom. XVI 1. Parisii edit. pag. 441.

³ Nam quinque ejus primores Annalium libri inventi Corbeiae, quod Monasterium ad
Visurgim est, atque illinc depremptum verè hunc thesaurum Questor quidam Ponti-
ficius ad magnum Leonem detulit, donatus ab eo aureus quingentis. Justus Lipsius
ad lib. 2. Annal. Taciti. num. 34. Idem in disputat. Notar. Cod. Miran-
dulani.

T

MONUMENTA
REMA
AD CONFLUENTES WARNAE & VISURGIS,
Pagus Ravensbergici Comitatus.

MEMORIÆ. SACRUM

INCLYTA. FRANCORUM. FASTIS. UBI. ¹ WARNA. VISURGIS
AMNE. RECEPTA. SUÆ. NOMINA. PERDIT. AQUÆ
SAXONE. ² PIPINUM. FUSO. SPECTAVIT. OVANTEM
³ REMA. TRIUMPHALI. FERRE. TROPÆA. MANU
⁴ HILDIGARIQUE. NECI. VICTRICIA. CASTRA. SECUTI
FRANCIGENAS. MOESTIS. ILLACRYMARE. MODIS
FORTIS. ET. EXEMPLIO. ⁵ CAROLUM. ⁶ GENITORIS. ⁷ AVIQUE
SAXONICÆ. VALIDAS. FRANGERE. GENTIS. OPES
TALIBUS. ILLISTRIS. TITULIS. PLUS. REMA. SUPERBIT
QUAM. QUOD. RHEMORUM. ⁸ NOBILE NOMEN. HABET

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

REMA. AD. CONFLUENTES. WARNAE. ET. VISURGIS. SITA
PIPINI. EJUSQUE. FILII. CAROLI. M. FRANCORUM. REGUM
SAXONICIS. EXPEDITIONIBUS. AN. DCCLIII. ET. AN. DCCXVIII
CELEBRIS. PAGI. MEMORIÆ

M. H. P

¹ WARNA. Poët. Anon. WARANA. Vita Car. M. apud Pithæum. WA-
HARNA. Adelm. WAGARNA. Annal. Franc. apud Reub. VIRR-
NA. Annal. Canisii. WAAHNA. Regino. nunc WARNE VOCATU-

² An. 753. Annal. incerti auctoris apud Pithæum, aliisque.

³ REMEN. nunc appellatur, olim RIMIA. Vit. Caroli M. apud Pithæum.
Regino. RIMI. Adelmus & Annal. Franc. apud Reuberum. RHINE.
Ado Viennens. Annal. Canisii. RIMEE.

⁴ Coloniensis Archiep. Annal. incerti auctoris apud Pithæum. Annal. Fel-
denses. Adelmus. Regino.

⁵ Annal. Franc. apud Reub. Vita Caroli M. apud Pithæum. Annal. Canisii.

⁶ Pipini. AB. 745. 753. 758. Annal. incert. auct. apud Pithæum. Annal.

Fuldenf. apud Freherum. Annales Francici apud Reuberum.

⁷ Caroli Martelli. An. 721. 737. Annal. incert. auctoris apud Pithæum.

⁸ Henricus de Hervordia, l. 2. cap. 69. citatus ab Henrico Meibomio in no-
tis ad Insulam Saxonicam.

E R E S B U R G U M
A D D I M O L A M.

M E M O R I Æ . S A C R U M

HOSPES. 1 ERESBURGI. PRÆRUPТАM. CONSPICIS. URВEM
ANTIQUA. CELEBREM. RELIGIONE. LOCUM
2 MARTIS. IBI. QUONDAM. SIMULACRO. NOBILE. FANUM
SAXONIÆ. COLUMEN. PRÆSIDIUMQUE. FUIT
QUOD. LEO. VASTATUM. CAROLI. VICTRICIBUS. ARMIS
3 SACRAVIT. VERO. RESTITUITQUE. DEO.
MANSIT. ET. HOC. NOSTRÆ. GENTI. DUM. BARBARUS. HOSTIS
AUGUSTUM. 4 NOSTRO. TEMPORE. VERTIT. OPUS
NONNE. GIGANTEOS. MERUIT. RENOVARE. TRIUMPHOS
QUÆ. MANUS. IN. SUPEROS. HOC. FUIT. AUSA. NEFAS

FERDINANDUS. D E I. E T. A P O S T O L I C Æ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. E T. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

ERESBURGI. IN. DIOECESI. PADERBORNENSI. FIRMISSIMI
OLIM. SAXONUM. PROPUGNACULLI. NEC. MAGIS. FRANCO-
RUM. ARMIS. ET. IRMINСULÆ. EXCIDIO. QUAM. EJUS. LOCO
A. CAROLO. M. EXSTRUCTI. A. LEONE. III. P. M. DEDICATI
BELLO. AUTEM. SUECICO. FUNDITUS. EVERSI. TEMPLI. RE-
LIGIONE. CELEBRIS. MEMORIA.

M. H. P

1. Astron. apud Reuberum. Annal. Francici & vita Caroli M. apud Pithæum;
aliisque Franc. hist. scriptores. Henricus Meibomius de Irminsula Saxoniæ-
ca. hodie S T A D T B E R G.

2. Wiedekindus Corbeiensis lib. 1.

3. Baronius. Annal. Ecclesiast. tom. 9. ad annum Christi. 799.

4 An. 1646. 24. Septemb.

T 2

BRUNISBERGA

PROPE HUXARIAM.

MEMORIÆ. SACRUM

ARX. UBI. BRUNONIS. CIRCUMSPICIT. ALTA. LATINI
MILITIS. INFECTAS. * CÆDE. VISURGIS. AQUAS
SAXONES. HIC. AMNEM. ² CAROLUM. TRANSIRE. PARANTEM
NEQUICQUAM. TELIS. IMPEDIERE. SUIS
SED. DARE. VERSA. FUGA. VICTORI. TERGA. COACTI
CESSERUNT. TOTUM. FLUMINIS. IMPERIUM
LITORE. NUNC. ILLO. REGNAS. CORBEIA. SACRUMQUE
³ HUXARIÆ. DICIT. JUS. PADIBORNA. TUÆ
QUÆ. SI. POSTERITAS. SERVASSET. FOEDERA. NUNQUAM
RELLIGIO. SCISSIS. PLANGERET. ORBA. COMIS

FERDINANDUS. DE I. ET. APOSTOLICE
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

BRUNISBERGÆ. NOBILI. IN. DIOECESI. PADERBORNENSIS. ET
DITIONE. CORBEIENSI. LOCO. UBI. CAROLUM. M. TRAJE-
CTU. VISURGIS. PROHIBERE. FRUSTRÄ. CONATI. SAXONES
AN. DCC. LXXV. FUSI. FUGATIQUE. FRANCIS. CESSERUNT

M. H. P

¹ Velleius Paternul. lib. 2. hist. annis mox nostra clade nobilis transiit Visurgis.

² Vita Caroli M. & Annal. incerti auct. apud Pithœum. Annal. Camb. Astron. Adelmus. Annal. Fuldenes. Regino. Poëta anonymous apud Reinerum Reineccium.

³ Libellus de translatione S. Viti, & institutione novæ Corbeia. & Chama. Corbeiense post notas ad Widikindum à Meibomio editum

A BOCA AD LUPPIAM.

MEMORIÆ SACRUM

BOCA. VETUS. CAROLO. MEMORABILIS. HOSPITE. PAGUS
LUPPIA. QUAM. RAPIDIS. PRÆTERIT. AMNIS. AQUIS
ANGARIOS. VIDIT. PACEM. VENIAMQUE. PRECANTES
SUPPLICITER. FRANCO. SUBDERE. COLLA. JUGO
OBSIDIBUSQUE. DATIS. JURANDO. JURE. PACISCI
OBSEQUII. STABILEM. TEMPUS. IN. OMNE. FIDEM
ANGARIÆ. GENÆ. VICTA. SACRO. LÆTARE. TRIUMPHO
QUEM. CAROLUS. DE. TE. RELIGIOQUE. TULIT
SI. SUB. REGE. PIO. LIBERTAS. GRATIOR. EXSTAT
SERVITIO. MAGIS. ES. LIBERA. FACTA. TUO

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

BOCA. CELEBRI. OLIM. PAGO. UBI. CAROLUS. M. FRANCO-
RUM. REX. ANGARIOS. DATIS. OBSIDIBUS. ET. JUREJURAN-
DO. FIDEM. OBSEQUII. FIRMANTES. AN. DCC. LXXV. IN. DI-
TIONEM. ACCEPIT. ET. A. SANCTÆ. MEMORIAE. BADURADO
PADERBORNENSIS. EPISCOPO. RELIQUIÆ. B. LANDOLINI. CONF.
QUAS. E. CAMERACENSI. DIOECESI. ILLUC. TRANSTULERAT
COLLOCATÆ. FUERUNT

M. H. P

¹ Vita Caroli M. apud Pithæum. Astron. Adelmus. Regino. aliquique hist.
Franc. scriptores.

² Claudianus in 2. consul. Stiliconis lib. 2.

D E S E N B E R G A
P R O P E W A R B U R G U M .
M E M O R I A E . S A C R U M

DESENBERGA. GRAVES. QUAÆ. FINIBUS. ARDUA. CATTOS
LÆTAQUE. WARBURGI. DESPICIT. ARVA. JUGO
PARUIT. IMPERIO.¹ CAROLI. CUM. FRANCUS. ADEGIT
SAXONA. DEGENERI. VERTERE. TERGA. FUGA
VICTA. DEHINC. CESSIT.² SUEVIS. HOSTILITER. ARMIS
HENRICUS. PATRIAS. CUM. LACERARET. OPES
NUNC. JACET. INDIGNA. LATE. COLLAPSA. RUINA
ARX. VETUS. ET. RERUM. GLORIA. SOLA. MANET
QUIS. NISI. MENTIS. INOPS. FACTIS. EXTENDERE. FAMAM
NEGIGAT. IPSA. VIDET. SI. QUOQUE. SAXA. MORI

FERDINANDUS. DE I. ET. APOSTOLICA
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

DESENBERGAM. ARCEM. IN. MONTE. COGNOMINE. OLIM
MUNITISSIMAM. QUAM. CAROLUS. M. PRÆSIDIO. FRANCO-
RUM. FIRMAVIT. SAXONES. AN. DCC. LXXVI. FRUSTRÆ. OPPU-
GNARUNT. HENRICUS. IV. CÆSAR. AN. M. LXX. OCCUPAVIT
HODIE. VERO. EPISCOPI. ET. PRINCIPIS. PADERBORNENSIS
BENEFICIO. NOBILIS. SPIGELIORUM. FAMILIA. POSSIDET
POSITO. HOC. MONUMENTO. EXORNAVIT

¹ Regino. lib. 2. Chron. Fabricius lib. 2. &c 4. origin. Saxoniarum.
² Lambertus Schaffnaburg. Aegidius Gelenius in pretiosa hæc otiosa p. 15.

PADERÆ FONTE S.

MEMORIÆ. SACRUM

HIC. UBI. FONS. PADERÆ. MEDIA. SURGENTIS. IN. URBE
 DUCO. VETUS. MAGNI. NOMEN. ¹ AB. AMNE. PADI
 MARTE. DIU. ANCIPITI. CAROLUS. CERTARE. COACTUS
² DELEGIT. CASTRIS. CONCILHSQUE. LOCUM
³ JUSSIT. ET. HIS. UNDIS. LUSTRATAM. SUBDERE. GENTEM
 SAXONICAM. VERQ. COLLA. SUPERBA. DEO
⁴ HIC. LEO. ROMANA. DEDUCTUS. AB. URBE. SACELLUM
⁵ SACRAVIT. PRIMUM. RELIGIONIS. OPUS
 HIC. SEDES. LONGO. FUIT. ORDINE. DEINDE. SECUTIS
 TERRARUM. DOMINIS. INCLYTA. ⁶ CÆSARIBUS
⁷ VIRGINIS. HIC. CONJUX. VIRGO. CUNIGUNDA. MARITI
 ACCEPIT. MERITIS. REGIA. SERTA. COMIS
 VASTUM. ALIUS. SUBEAT. SEPTENA. PER. OSTIA. PONTUM
 NOBILIUS. NULLUS. ME. CAPUT. AMNIS. HABET

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
 SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
 COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
 CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
 DE. FURSTENBERG

AD. FONTES. PADERÆ. CASTRIS. COMITIS. ET. FREQUENTI
 IMPERATORUM. REGUMQUE. GERMANIAE. ET. FRANCIAE
 HOSPITIO. AC. REGIA. S. CUNIGUNDÆ. CORO-
 NATIONE. CELEBRATOS

M. H. P

¹ Gobelinus Persona in cosmod:omio. *æstat.* 6. cap. 38.

² An. 777. 783. 785. 786. 799. Eginardus in *Vit. Caroli. M. Astron. Vit.*
 Ludovici Pii apud Pittheum, aliisque.

³ *Vit. Caroli M. apud Pittheum. Annal. Fuldenes apud Frerum.*

⁴ *Annal. Fuldeni. Vit. Caroli M. Astron. Regino, aliisque.*

⁵ *Vit. S. Liborii apud Bollandum cap. 11. Vit. B. Meinwerci apud Browe-
 rum. Gob. Persona in Cosmod. *æstat.* 6. cap. 38. Crantzus Metropol.
 lib. 1. cap. 11.*

⁶ *Magnum eorum catalogum vid. in notis Monumentorum Paderbornen-
 sium.*

⁷ *Adelboldus de rebus gestis S. Henrici apud Gretserum. Vitæ S. Gode-
 hardi, S. Bernwardi, B. Meinwerci apud Browerum. Chron. Hildesicensis
 inter script. hist. Franc. tom. 151.*

D R I B U R G U M

Olim Ibburgum appellatum.

MEMORIÆ. SACRUM

SEU. ME. DRIBURGUM. VETERI. SEU. NOMINE. DICAS
¹ IBURGUM. MERITIS. LAUS. MANET. ÆQUA. MEIS
 SAXONIS. ² UT. PERHIBENT. MUNIMEN. GRANDE. VETUSTAS
 IMPOSUIT. NOSTRIS. MOENIA. CELSA. JUGIS
 PRÆSENTIS. CAROLUS. PRECIBUS. DONATA. LEONIS
³ QUÆ. PADERÆ. SACRO. SUBDIDIT. IMPERIO
 VENA. ACIDÆ. TANTUM. ME. NUNC. UBERRIMA. LYMPHA
 NOBILITAT. VARIIS. SÆPE. MEDENDO. MALIS
 SI. MIHI. LONGA. DIES. PRIMOS. SUBDUXIT. HONORES
 SERVAT. ADHUC. NOSTRUM. QUÆ. FUGIT. UNDA. DECUS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
 SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
 COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
 CEP. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
 DE. FURSTENBERG

DRIBURGI. OLIM. IBURGI. ANTIQUI. SAXONUM. MUNIMEN-
 TI. A. CAROLO. M. EXPUGNATI. S. HATHUMARO. EPISCOPO
 PADERBORNENSI. EJUSQUE. SUCCESSORIBUS. CUM OMNI
 AGRO. ET. DITIONE. LEONIS. III. P. M. PRÆSENTIS. ROGATU
 DONATI. ET. SALUBRITATE. ACIDULÆ. HODIE
 NOBILIS. MEMORIÆ

M. H. P

¹ Gob. Persona eosmod. stat. 6. cap. 38. Crantzius lib. 1. Metrop. cap. II.
 literæ antiquæ. Vid. not. Monumentorum Paderb.

² Hermannus Hamelmannus de antiqu. Westphalia ex Peucero. Theodori-
 cus Engelhusius in Chronico. Gerhardus Cleinsorgius in Annal. MS.
 Westphaliax. ad an. 776,

³ An. 799. Gob. Pers. cosmod. l.c. Crantzius l.c. Bruschius & Keulenbrochii
 in catalog. Epil. Paderb.

LUDA AD AMBRAM.

MEMORIÆ. SACRUM

HIC. UBI. LUDA. VETUS. JUCUNDÆ. MARGINE. RIPÆ.
URBS. SEDET. ET. CULTOS. ¹ AMBRA. PERERRAT. AGROS.
² AMBRONES. HABITASSE. FERUNT. QUOS. CIMBRICUS. OLIM
MILITIAE. SOCIOS. TRAXIT. IN. ARMA. FUROR
ILLIS. ³ ARMINII. SUCCEDENS. ARCE. PROPINQUA
GENS. TENUIT. VALIDA. SCEPTRA. CHERUSCA. MANU
⁴ ANNUA. DEINDE. PIO. CAROLUS. SACRA. MORE. FREQUENTANS
NASCENTEM. COLUIT. SUPPLICE. VOCE. DEUM
ET. ⁵ SCHIDROBURGUM. PROPIUS. DUM. SAXONA. BELLO
FULMINAT. HOC. POSUIT. FRANCICA. CASTRA. LOCO
HÆC. OLIM. DECORI. FUERINT. NUNC. PROXIMA. LUDAM
CONCELEBRAT. NOTÆ. VENA. SALUBRIS. AQUÆ

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

LUDA. AD. AMBRAM. PERANTIQUÆ. AMBRONUM. ET. CHE-
RUSCORUM. SEDI. CAROLI. M. CASTRIS. IN. QUIBUS. AN. DCC
LXXXIV. CHRISTI. NATALEM. EGIT. ET. PYRMONTANÆ
ACIDULÆ. VICINITATE. CELEBRATAÆ.

M. H. P

¹ Astron. Adelmus. Vita Caroli M. apud Pithæum. Annal. Canifii. Regino.
Poëta anonymous, aliquique. nunc E M M E R vocatur.

² Reinerus Reineccius de origine Myforum. Piderit. in Chron. Lippiensi
part. 1. cap. 6.

³ Winckelmann in notit. vet. Westphaliae. lib. 1. cap. 8. Stangevolius in
Annal. Westphaliae. Pideritius l. c.

⁴ Vir. Caroli M. apud Pithæum. Annal. Canifii. Regino.

⁵ Adelmus. Astronomus. Poëta anonymous. nunc SCHIBER, seu brevius
SCHIER appellatur, prædium Comitum Lippiensium.

TROPÆA CAROLI
M. FRANCORUM REGIS,
In campo Sintfeld.

MEMORIÆ. SACRUM

NUNC. UBI. FERTILIBUS. LATE. FLAVESCIT. ARISTIS
TAM. CERERI. GRATUS. QUAM. SPATIOSUS. AGER
OLIM. CAMPUS. ERAT. QUO. PRÆLIA. ¹ SAXO. MINATUS
FRANCORUM. SIGNIS. OBVIA. SIGNA. TULIT
SED. VICTUS. CESSIT. TITULO. VICTORIA. DONAT
² MOENIA. VICINO. CONSPICIENDA. JUGO
SI. MARATHON. ³ PERSIS. NOMEN. FATALE. PEREMPTIS
MILTIADAÆ. JACTAT. CLARA. TROPÆA. DUCIS
GLORIA. MAJOR. ERIT. CAROLI. QUI. PARCERE. VICTIS
MALUIT. HOSTILI. QUAM. JUGULARE. MANU

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

CAROLO. M. FRANCORUM. REGI. SAXONIBUS. IN. CAMPO
SINTFELD. AN. DCC. XCIV. SUBACTIS. ET. TERTIA. EORUM
PARTE. ALIO. TRADUCTA. DE. RELIGIONE. CHRISTIANA. ET
PUBLICA. TRANQUILLITATE. OPTIME. MERITO

M. H. ²

¹ Astren. Adelmus. Annal. Fuldenf. Vita Caroli M. & Annal. incerti n-
otoris apud Pithæum. Regino. Poëta anonymous, aliquie.

² WUNNENBERG oppidum dioecesis Paderbornensis, ad agrum SITT-
FELD pertinens, & in colle situm.

³ Cornelius Nepos in Miltiade. Justinus l. 2. c. 9.

H E R I S T A L L U M
S A X O N I C U M,
in ripa Visurgis.

M E M O R I A E. S A C R U M

SEU. TE. CÆRULEUS. PLACIDO. VEHIT. AMNE VISURGIS
SIVE. FACIS. TERRA. CARE. VIATOR. ITER
PARVA. MORA. EST. FAMÆ. RELEGAS. MONUMENTA. VETUSTA.
ET. PRECOR. HÆC. PAUCIS. CARMINA. SCRIPTA. NOTIS
MAGNUS. ¹ HERISTALLO. CAROLUS. DUM. SAXONAS. URGET
HIC. POSITIS. CASTRIS. NOMEN. HABERE. DEDIT
² LEGATOS. HIEMANS. HIC. REGIA. DONA. FERENTES
AUDIIT. ET. ³ NATOS. JUSSIT. ADESSE. SUOS
HIC. COEPTAM. RETULIT. FATO. MELORE. CATHEDRAM
⁴ AD. VITREAS. PADERÆ. LENE. FLUENTIS. AQUAS
NON. TAMEN. OMNIS. HONOS. ABIIT. QUIN. ÆMULA. FRANCO
CERTAT. HERISTALLI. GLORIA. SAXONICI

FERDINANDUS. D E I. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. L I B. BARO
DE. FURSTENBERG

HERISTALLI. SUI. IN. RIPA. VISURGIS. CAROLI. M. HIBERNIS
PIPINI. ET. LUDOVICI. FILIORUM. EJUS. CONVENTU. HUNNO-
RUM. ET. ASTURIÆ. GALLECIÆ. QUE. REGUM. LEGATIONIBUS
AN. DCCXCVII. CELEBRATI. MEMORIAE. POSUIT

¹ Astron. apud Reuberum. Adelm. Vita Caroli M. apud Pithæum. Poëta
anonym. nunc HER STELL appellatur.

² Arnal. Francici apud Pithæum. Regino.

³ Astron. Vita. Caroli M. apud Pithæum. Adelmus. Regino.

⁴ Henticus de Hervordia. Chron. Mindense à Meibomio editum.

VV E V E L S B U R G U M,

Prope Bodecam Monasterium S. Menolphi.

M E M O R I Æ. S A C R U M

ECCE. WEVELSBURGI. SAXO. FUNDATA. VETUSTO
 ARX. QUÆ. TURRITUM. TOLLIT. AD. ASTRA. CAPUT
 INDOMITIS. OLIM. PATRIAM. DEFENDIT. ¹ AB. HUNNIS
 DAMNA. DEDIT. PATRIÆ. NEC. SEMEL.ILLA. SUE
 QUANDO. FEROX. ARMIS. ² FRIDERICUS. SÆVIIT. HOSTIS
 NON. IMPUNE. TAMEN. QUÆ. TULIT. ³ ARMA. NEPOS
 SIC. VARIAS. EXPERTA. VICES. DOMINOSQUE. FREQUENTES
 SUBDIDIT. IMPERIO. SE. ⁴ THEODORE. TUO
 FORTUNATA. NIMIS! SI. QUAS. NON. LÆSERAT. HUNNUS
 INTACTAS. SINERET. ⁵ GOTTHICUS. IGNIS. OPES

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
 SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
 COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
 CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
 DE. FURSTENBERG.

WEVELSBURGUM. VETUSTISSIMUM. AB. HUNNORUM. GER-
 MANIAM. DEVASTANTUM. MEMORIA. CASTELLUM. A. FRI-
 DERICO. ARNSBERGÆ. COMITE. INSTAURATUM. ET. MUNI-
 TUM. A. COMITIBUS. WALDECENSIBUS. AD. ECCLESIAM PA-
 DERBORNENSEM. TRANSLATUM. A. BURANIS. DYNASTIS
 TUM. BENEFICI. TUM. PIGNORIS. LOCO. DIU. POSSESSUM. A
 THEODORO. EPISCOPO. ET. PRINCIPE. PADERBORNensi. RE-
 CUPERATUM. ET. A. FUNDAMENTIS. EXSTRUCTUM. A. SUE-
 CIS. INCENSUM. A. THEODORO. ADOLPHO. EPISCOPO. ET
 PRINCIPE. PADERBORNensi. MAJORI. EX. PARTE. RESTITU-
 TUM. POSITO. HOC. MONUMENTO. EXORNAVIT

¹ Gob. Person. cosmodrom. xstat. 6. c. 8. Crantzus Metrop. l. 6. cap. 9.
² Gob. Person. l. c. Crantzus l. c. Aegidius Gelenius in S. Engelberto lib.; cap. 42.

³ Conradus Comes Arensbergensis à Bernardo r. Epif. Paderb. prælio viam
 occubuit, an. 1143. Aegid. Gelenius l. c. aliisque.

⁴ An. 1589. 9. Aug.

⁵ An. 1646. mené Maio.

DESERTUM SENDÆ,
olim Sinedi appellatum.

MEMORIÆ. SACRUM

DESERTOS. * SINEDI. TRACTUS. HUMILESQUE. MYRICAS
QUI. PERAGRAS. TUTUM. CARPE. VIATOR. ITER
NON. HIC. INSIDIAS. NON. MILITIS. ARMA. TIMEBIS
QUE. SECURA. QUIES. ARCET. ET. ALMA. THEMIS
APTA. QUIDEM. PECORI. DEEST. ET. PASTORIBUS. UMBRA
RARAQUE. POPULEAS. VENTILAT. AURA. COMAS
ATTAMEN. HIC. APIBUS. DULCEM. GREGIBUSQUE. MINISTRAT
UNDA. FREQUENS. POTUM. PABULA. GRATA. SOLUM
ET. CAPUT. AMISII. MEDIIS. HINC. EXIT. ARENIS
ILLINC. UBERIBUS. LUPPIA. SURGIT. AQUIS
NUNC. ETIAM. VIDEN². UT. CELEBRET. LOCA. VASTA. COLONUS
SOLlicitare. RUDEM. VOMERE. DOCTUS. HUMUM
OMNIA. SIC. VINCIT. LABOR. IMPROBUS. OMNIA. CONTRA
AGRICOLIS. PESSUM. SEGNIBUS. IRE. SOLENT

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

IN. DESERTUM. SENDÆ. OLIM. SINEDI. APPELLATUM. NOVIS
COLONIS. CUM. PUBLICO. COMMODO. DEDUCTIS
M. H. P

² Hujus deserti meminerunt diplomata Caroli M. Osnabrugensibus an. 804.
Ottonis III. an. 1001. S. Henrici an. 1002. & an. 1003. Paderbornensibus
data. vid. notas ad monumenta Paderbornensia,

FONS RESONUS,

Vulgo Bullerborn, prope Becam veterem,
pagum diœcesis Paderbornensis.

MEMORIÆ. SACRUM

TEUTOBURGENSIS. SILVÆ. RADICIBUS. ORTUM
QUÆ. TRAHIT. ET. RESONIS. NOMINA. DEBET. AQUIS
ARTE. SCATENS. ¹ MIRA. PELAGI. NUNC. MORE. FREMENTIS
ÆSTUAT. ALTERNA. NUNC. SILET. UNDA. VICE
ET. PEDE. DECURRIT. LIQUIDO. DUM. PROXIMA. SENSIM
PER. CAVA. LABENTEM. SAXA. RESORBET. HUMUS
MOX. EADEM. VIRES. SUBTER. TELLURE. RECENTES
COLLIGIT. ET. LARGAS. AUCTA. REFUNDIT. AQUAS
NE. JACTES. ARETHUSA. TUL. MIRACULA. FONTIS
SOLA. ETIAM. NOSTRAS. FAMA. LOQUETUR. OPES

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

AD. FONTEM. BULLERBORN. PROPE. BECAM. VETEREM. MIRA
NATURA. PRÆDITUM. ET. FREQUENTIBUS. PRINCIPUM. ET
NOBILUM. VIRORUM. CONVIVIIS. EXCUBIIS. ET. EXPERI-
MËNTIS. OLIM. CELEBRATUM
M. H. P

¹ Vid. Mollerum l. 5. de Rheno. pag. 217. Leonardum Thurnefferum l. 1.
c. 1. de aquis. Joan. Horion l. 2. panegyrici Paderb. aliosque.

FONS PADULUS,

Ante Neuhusium, consuetum Episcoporum
& Principum Paderbornensium
domicilium.

MEMORIÆ SACRUM

FONS. EGO. SUM. PADULUS. NITIDIS. ARGENTEUS. UNDIS
PURIOR. ELECTRO. FRIGIDIORQUE. GELU
OLIM. VIX. PECORI. NOTUS. NUNC. ARIDA. FEBRI
NOSTER. FERNANDI. PROLUIT. ORA. LIQUOR
UNDE. MEO. PRINCEPS. RECREATUS. MUNERE. CLAUSAS
MARMORIBUS. GRATO. CARMINE. SIGNAT. AQUAS
NE. MIHI. CASTALIOS. LATICES. OPPONE. NEC. UNDAM
BELLEROPHONTÆ. CARE. VIATOR. EQUI
ILLA. ETENIM. DOCTIS. INSPIRAT. VATIBUS. ÆSTUM
HÆC. LEVAT. ET. MEDICAM. LYMPHA. MINISTRAT. OPEM

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

AQUA. FONTIS. PADULI. IN. FEBRIS. ARDORIBUS
RECREATUS. P. C. AN. M. DC. LXXV

ACIDULA : SMECHTANA.

MEMORIAE SACRUM

NON. EGO. VICINIS. DUBITEM. CONTENDERE. NYMPHIS
TANTA. LICET. NOSTRAE. COPIA. DESIT. AQUÆ
FRIGIDIOR. GLACIE. CERTE. MEA. NECTAR. ACORE
UNDA. REFERT. VITRO. SPLENDIDIORQUE. FLUIT
UTILIS. ET. CALIDO. JECORI. STOMACHOQUE. DOLENTI
ET. PRÆSENS. ÆGRIS. RENIBUS. AUXILIUM
PRINCIPIS. HINC. PATRUI. PRINCEPS. EXEMPLA. SECUTUS
FERNANDUS. PATRIÆ. MAXIMA. CURA. MEÆ
MARMOREO. POTAS. ORNAVIT. MARGINE. LYMPHAS
ADDIDIT. ET. GRATA. CARMINA. DUCTA. MANU
TU. MERITI. CONTRA. MEMOR. ILLIUS. USQUE. LIQUORES
ARENTE. SITIENS. QUI. TRAHIS. ORE. MEOS
POCULA. FERNANDI. FAC. LIBES. PRIMA. SALUTI
INCOLUMIS. PADERÆ. QUAM. DABIT. ILLE. SUA

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

Ad. memoriam. accepti. beneficij P. C. An. m. DC. LXIX

NAUSEAT. AUT. SQUIIS. CALET. HINC. BIBAT. ÆGER. OREXIN
NOSTRA. FACIT. STOMACHO. PELLIT. ET. UNDA. SITIM
NECTAR. ACORE. VITRUM. SPLENDORE. ET. FRIGORE BRUMAM
EXSUPERAT. MEDICAÆ. NEC. CARET. ARTIS. OPE

² Vid. Tabernæmontanum in suo aquarum thesauro cap. 59. &c. nota ad
monumenta Paderbornensia.

A C I D U L A
DRIBURGENSIS.

MEMORIÆ. SACRUM

HIC. EGO. VISCRIBUS. MAGNA. PRORUMPO. PARENTIS
LARGA. SALUTIFERÆ. VENA. PERENNIS. AQUÆ.
DOCTA. GRAVI. MORBO. RENES. ET. FÆCE. LIENEM
ET. TUMIDUM. FLAVA. BILE. LEVARE. JECUR
ET. TORPENS. ACIDO. STIMULANTE. LIQUORE. PALATUM
TÆDIA. VENTRICULO. PELLERE. FAUCE. SITIM
QUI. BIBIT. ERGO. MEOS. LATICES. ET. CIVIS. ET. HOSPEs
INCOLUMIS. NOSTRIS. RITE. PRECETUR. AQUIS
MAGNUS. UT. HAS. ARMIS. CAROLUS. VICTRICIBUS. UNDAS
SAXONICO. FERTUR. SUPPOSUSSSE. PADO
SIC. FERNANDE. TUO. DECORATA. MUNERE. LONGO
TEMPORE. TE. SALVO. SUB. TUA. JURA. FLUANT

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

AD. ACIDULAM. DRIBURGENSEM. SALUBRITATE. MEDENDIS-
QUE. CORPORIBUS. NOBILEM. COMMODIUS. HAURIENDAM
EDUCTA. HUMIDO. SOLO. ARBORIBUSQUE. CONSITA. AD DE-
AMBULANDUM. VIA. ET. FONTIS. CELEBRITATI. ET
PUBLICÆ. UTILITATI. CONSULUIT

AN. M. DC. LXX

V

OLDENBURGA
IN MONTE FURSTENBERG,
Prima Baronum de Furstenberg in West-
phalia ad Ruram sedes.

MEMORIÆ. SACRUM

FURSTENBERGIACÆ. TITULIS. ARX. INCLYTA. GENTIS
OLDENBURGA. TUUM. QUÆ. MODO. NOMEN. HABET
SIVE. LOCI. DECUS. ANTIQUUM. SEU. NOMINE. PRIMOS
INDICAT. HOC. ALTÆ. NOBILITATIS. AVOS
HIC. STETIT. HOSTILI. BELLORUM. SÆPE. TUMULTU
¹ DIRUTA. PRINCIPIBUS. SÆPE. ² REFECTA. SUIS
NUNC. DESERTA. JACET. PRAECLARÆ. GLORIA. STIRPS
USQUE. RECENS. LONGA. POSTERITATE. VIGET
SIC. MEA. DOCTRINA. PRECOR. ET. VIRTUTIS. AVITA
LAUDE. VELUT. ³ GEMINA. STET. TRABE. FULTA. DOMUS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICE
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRIN-
CEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

AD. ILLISTRANDAM. HOC. ETIAM. IN. LOCO. MAJORUM
SUORUM. MEMORIAM. ET. POSTEROS. AVITA. VIRTUTIS
EXEMPLO. INCITANDOS

M. H. P

¹ An. 1180. à Philippo Archiep. Col. 1254. à Simone Epif. Paderb. 1255.
ab Eberardo Com. Marcano. 1309. ab Henrico Archiep. Colonensi. 1311.
ab Engelberto Com. Marcano. 1345. à Godefrido Com. Amsbergensi. &
Adolpho Com. Marcano. vid. notas ad Monument. Paderborn.

² An. 1219. à S. Engelberto Archiep. Colonensi. 1276. à Siffrido Archiep.
Col. 1307. ab Henrico Archiep. Col. 1312. ab Henrico Archiep. Col. &
Ludovico Hasso Episcopo Monasteriensi. vid. not. ad Monum. Paderb.

³ Alluditur ad binas Oldenburgicas trabes in auro scuto rubentes, à prima
usque origine Baronibus Furstenbergiis usitata insignia.

A
et.
A
DE N B U R G
IN MONTE IURSTENBERG
Gens de Thionneus de Huysepeck in Weis
de la Pustelgeer

POEMATA
JOANNIS ROTGERI
TORCKII,
PRÆPOSITI MINDENSIS,
& Canonici Paderbornensis ac
Monasteriensis.

A D

FERDINANDUM FURSTENBERGIUM,

De secessu Tiburtino.

 Jucunda quies! ô blanda papavera somni,
 Et pia Lethæis frons medicata vadis!
 Callida nocturnas oculis properare tenebras,
 Dum mediis cælo sol calet altus equis.
 Vidimus hanc tacito tua spargere tempora fucco,
 Et geminas unâ condere nocte faces.
 Fusus eras, memini, vitreas Anienis ad undas,
 Curva quibus gelidum vallis opacat iter.
 Officiosa salix Phœbi summoverat ignes,
 Picta que nativum struxerat herba torum.
 Densa soporifero nutabat silva fusurro,
 Miscebantque leves amnis & aura jocos.
 Et volucrum liquido suetarum fluminis alveo
 Mille dabant varios guttura mille sonos.
 Talis in Actæis juvenis Thesæus umbris
 Concidit, hirfutos sternere fessus apros.
 Talis & avectum sopor est complexus Iūlum,
 Didoni strueret cùm Venus alma dolos;
 Et benè cognatos simulante Cupidine vultus
 Idalias premeret languidus ille rosas.
 Ast ego nunc amnem, tua nunc vigil ora tuebar:
 Nunc in Callimachi veribus omnis eram:

V 3

Nunc

Nunc mihi fingebam maturas solibus uvas
Ad gelidos fontes prætereuntis aquæ,
Purpureosque avido ducebam gutture succos.
Sæpè mihi tales dent mea fata dies.
Quærat avarus opes, petat ambitiosus honores:
    Sit procul à tanto nostra furore quies.
Quid, miser, auriferi medio tibi proderit Hermi
    Gurgite Tantaleam semper hiare sitim?
Quid Siculas valles, montique propinquâ Vesovo
    Mille boum gemitu vertere rura juvat;
Horrea si crescens tibi rumpit & ilia messis,
    Teque simulque tuas arca flagellat opes?
Aurea sollicito tibi spumant pocula Baccho,
    Et vigiles noctes lectus eburnus habet.
Prisca quies tacitis nemorum se condidit umbris,
    Et colit angustos vita beata lares.
His mea pauperies populo secreta latebris
    Regales animo divite vincet opes.
Sed neque longævis nemoralis Aricia lucis,
    Nec liquido cepit me vetus Alba lacu.
Inclyta Romulidum quondam Prænestē voluptas
    Nunc fitit, & nudis horret ubique jugis.
Explicit urbanos opulentia Tuscula luxus,
    Sed nimiâ adscitus displicet arte decor.
Tiburis Herculei nobis juga candida rident:
    Stat mea judicio, Flacce, Camœna tuo.
Hic veniunt segetes, veniunt feliciter uvæ:
    Autumno hic gravidus divite gemmat ager.
Hic non falsa suis oleagina silva colonis
    Palladios colles & juga summa tenet.
Ipsa quoque asperitas, & rupibus insitus horror,
    Temperat ingenium deliciasque soli.

Quid

Quid loquar ut nitidas Anio pellucidus undas
 Volvat, & electro purior arva riget?
 Jamque vago cursu & lapidosâ exercitus irâ
 Mollior Herculeos lambere gestit agros.
 Et veluti flabris crispatum lenibus æquor
 Compositæ repens otia ludit aquæ,
 Cùm subito lapsu barathrum ruit omnis in imum,
 Condendum inferno jam Phlegethonte putas.
 Rorantes canâ latrant aspergine cautes,
 Et furit horribili spuma Aniena fono.
 Mox vasto exesi sorbetur montis hiatu,
 Præcipitatque trucem per cava saxa fugam.
 Trunca jacent ripis sæcli monumenta vetusti,
 Et premit informes alta ruina domos.
 Hæc Mœcenatem spirant, hæc iudera Flaccum,
 Rudera Pieris deveneranda sacris.
 Hic illa imperio Romani par lyra mundi
 Subdidit Italico carmina Graia jugo.
 Hac obscura specu stimulante Sibylla calescens
 Numine fatidicum sæpè canebat epos.
 Excitus hisce adyti venit in præcordia Vatum
 Fervor, & acceptis ignibus ossa calent.
 Parte aliâ vastæ semefæ cadavera molis
 Sparsa per Argeos conspicuntur agros:
 Quâ tua magnanimâ labor improbus arte coëgit,
 Fucine, per dociles ire fluenta vias:
 Aufus & obstantis perrumpere viscera montis,
 Roma peregrinis ut frueretur aquis.
 Hic utinam æstivos liceat mihi condere soles,
 Vesanus Latios cùm leo torret agros!
 Icariique canis vapor atrox incubat Urbi,
 Et ducunt mœstæ funera crebra viæ.

Hinc reducem, inverso signis pluvialibus anno,
 Excipiat modico Roma beata lare:
 Et procul à strepitu fumoque volubilis aulæ
 Claudantur tacito gaudia nostra sinu.
 Sic placidis annis, & amœno carperer ævo,
 Et fluerent niveâ stamina nostra colo.
 Sed quid agis? tibi vana miser quid somnia singis?
 Quid rapido jactas irrita verba Noto?
 Te sua Hyperboreus revocat sub plaustra Bootes,
 Sæva Lycaonii te manet axis hiems.
 Sæpè dies solidos patriis pulsabere nimbis,
 Sæpè rigens glacie, vel nive canus eris.
 Cocta Ceres Tiburtino succedet Iaccho,
 Spumosâque cadet fæce peremta sitis.
 Parva queror: fugimus Phœbumque novemque Sorores,
 Et mea Pegaseus deseret ora latex.
 Jam mihi Perrhebi nemora evanescere Pindi,
 Jam dubius condì nube videtur apex.
 Castaliis mihi triste Vale jam redditur antris,
 Mœstaque supremæ vocis imago redit.
 Nubiferas gradiar sine te, FERNANDE, per Alpes,
 Dimidiâque animæ parte carebo meæ.
 Quàque sacras vidi quercus, montesque moveri,
 Me linquet Clariæ vox tua mista lyræ.
 NATALISQUE tui cultissima Musa Latinas
 Quàm procul heu nostrâ tendet ab aure fides!
 Docta FAVORITI nobis mutescet arundo,
 Tritaque bucolicis labra canora modis.
 Fata reluctantes rapiunt, ducuntque volentes:
 Non moror, austera sponte vorabo viam.
 Vos remanete, quibus pronâ fors annuit aure
 Molliter in gremio posse cubare suo.

Vivi-

Vivite felices, ævumque agitate serenum,
Quæque vehit vestras, provehat aura rates.
Divus ALEXANDER, Superum justissima cura,
Orbis amor, Romæ vita decusque suæ,
Vincit ut eloquio, sic Nestora vincat & annis,
Utque beat juvenes, vos beet ipse sénés.
Me mea fata trahant, casus retrahantque per omnes,
Me ferus Arctoo demetat ene furor.
Me petat ipsa suis glacialis rictibus Ursæ:
Lætus ALEXANDRO sospite cuncta feram.
Cumque severa meos evolverit Atropos annos,
Lætus ALEXANDRO sceptra tenente cadam.
Sospite ALEXANDRO mea molliter ossa cubabunt,
Atque favilla levi nostra premetur humo.

IN FUNERE
SIDRONII HOSSCHII
E SOCIETATE JESU.

O Noctis æternæ atque Erebi pudor,
Crimen Deorum, lurida carnifex
Mundi ruentis, quam tot atro
Sæcla juvat vacuare penso!
Quæ sœva Erinnys, quodve odium vetus,
Famesve magnorum improba funerum
Te concitavit in verendum
SIDRONII caput immerentis?
Fatum serenæ molliter aureum
Nebant Sorores. Dum propior Deo
Poëta nil mortale cantans
Tænarias tremefecit umbras.

V 5

Ar.

Arrexit aures Orcus, inertior
 Styx hæsit, ingens continuit canis
 Rictus trifaces, & Megæræ
 Viperei siluere crines.
 Tu sola funestam rabiem intimis
 Coquens medullis, diceris inclytum
 Plutone deprecante stamen
 Sacrilegâ secuisse dextrâ.
 Scelus peractum est. Magni Elegi tacent,
 Nec par Tibullo gratia, cœu prius,
 Cantando jam Scaldim moratur
 Præcipitem, lacrimisque Mosam
 Latè tumentem. Quin sacra lugubri
 Clamore Parnassi antra remugiant,
 Præcordiisque excussa mœstis
 Per virides gemit aura lucos.
 At victor orbes fidereos premit,
 Aurâque Divum vescitur **H O S S C H I U S.**
 Et jura Minois severa
 Despicit, invidiamque Parcæ.
 Quid victa frendes? rumpere lividæ
 Mortis satelles, rode manus reas,
 Caputque nequicquam scelestum
 Tartareo Phlegethone cela.
 Præcisa Vatum vita repullulat
 Ringente Averno. Non timet Atropo
 Mens plena Phœbi, sed superbo
 Fata sinistra domat triumpho.

IDUS

IDUS FEBRUARIAE
NATALIS
FABII CARDINALIS CHISII.

P Ande natales Heliconis umbras
Dulcis Euterpe, fidibusque mista
Voce Pimplao madidum lepore,
Dic, age, carmen.

Bina Parnassi juga gratulante
Annunt lauro, genitrixque docti
Fontis extundat cava largiores
Ungula succos.

Ultimas brumæ fugientis IDUS
Phœbus æternis revehet quadrigis,
Prima nascentis quibus ora CHISI
Vidit, & arsit.

Mox nitens frontis jubar, & coruscos
Regii currus geminavit ignes:
Fluxit inversâ Ganymedis urnâ
Nectar & aurum.

Mater Heroum genitrixque Divum
Rite sollemnem venerare lucem,
Sena, quæ magni tibi prima risit
Conscia partus.

Adstrepant lœtis vagus Umbro lymphis:
Certet Umbronii Padus, & loquacis
Incolæ stagni geniale cantent,
Carmen olores.

Mar-

Martiae pubis Melite palæstra,
Cladis extremæ mora, quam ruentis
Rebus Europæ propè plena Thracum
Luna minatur;

Hic dies semper tibi festus ære
Bellico flamas vomat innocentes,
Classis invictæ fremat omne ludis
Litus & æquor.

Canis Alpinâ nive Rhenus udos

Palladis ramo cohibens capillos

Justa suadentem memoret sequestrum

Otia pacis.

CHISIO puris Amasis fluentis,

CHISIO segni putris Alpha stagno

Plaudat, & sperni Mimigarda gaudens

Carmine Vatis.

Roma terrarum caput, una magnis

Tu pares reddis Fabiis honores.

Fallor? an crescens latet in virenti

Maximus herbâ?

At Sibyllinos aperire libros

Mitto: secreto properet meatu

Ordo fatorum, tacitâ futurum

Nocte prematur.

AD

A D

P H I L O M A T H E N,

Germanos Nobiles suo exemplo ad politiorem literaturam ab aſterioribus ſtudis revocantem.

D U dum madenti ſanguine Teutonum
Devota Marti ſprevit Apollinem,
Araſque Bellonæ cruentas
Poſthabitis coluit Camcenis,
Abrepta ſævo pectoris impetu ,
Germana pubes. Per fera prælia ,
Per arma , per cædes ruebat ,
Præcipiti velut Ister undâ ,
Mactanda vanæ viſtima gloriæ.
Sic gentis ortum , ſic genus inclytum
Probare , ſic pulcrâ decebat
Morte ſuas animare ceras.
Altum ſilebant Aoniæ fides ,
Dum delicatum tendere barbiton
Devitat , imbellique plectro
Mollia ſollicitare fila ,
Affueta ferro dextera nobilis :
Dum militari tempora laurea
Virent , triumphalesque ſuadet
Othryadis truculenta Sparte
Semper legendas discere literas.
Phœbi patebat Pierium nemus ,
Et ſacra tractabat verenda
Vulgus iners , animæque viles ,

Cùm

Cùm stirpis altæ dives honoribus,
 Phœbi benigno non sine numine,
 Profectus extremis ab oris
 Italiae peregrinus Heros
 Ad vasta Rheni flumina , non suis
 Rubentis undis , virgineam chelyn
 Pulsare , percussisque nervis
 Castalios sociare versus ,
 Et ære triplo corda rigentia
 Mollire cœpit non minor Orpheo ,
 Phœbumque Germanis serenum
 Restituit , juvenesque Musas.
 Non indecorum est hoc duce & auspice
 Adire montis Gorgonei juga ,
 Specusque doctas , & virentem
 Fatidicis Helicona lauris.
 Ad magna nati discite Nobiles
 Æternitati scribere : discite
 Aptare carmen , quod futuro
 Posteritas legat omnis ævo.
 Plenum recepto pectus Apolline
 Numquam obruendis nobilitat suam
 Stirpem trophæis. Mors & ætas
 Cuncta rapit : manet una virtus.
 Videtis alto fidera vertice
 Ferire docti carminis alitem :
 Videtis in quantâ triumphat
 Philomathes celebratus aulâ.
 Junguntur uno pectore Principis
 Et Vatis artes : unica mens Jovem
 Musasque miscet , & capaci
 Cuncta sinu generosa claudit.

Rum.

Rumpatur ater livor, & invidos
Corrodat ungues, dum pariter Tibi,
Vir magne, plaudit Urbs & Orbis,
Cujus onus geris alter Atlas.

Ad duos Sacri Romani Imperii Principes,

CHRISTOPHORUM BERNARDUM,

Episcopum Monasteriensem, Administrato-
rem Corbeiensem;

E T

F E R D I N A N D U M

Episcopum Padibornens. Comitem Pyrmontanum.

In Visurgi flumine inter Corbeiam & Beverungam ratibus
obviis convenientes, & navale convivium
celebrantes, Anno M. DC. LXIII.

E L E G I A.

Visurgis loquitur.

VEnit pulchra dies & prisco concolor auro,
Venit, & in nostris lux nova fulget aquis.
Lux mihi fatidicis promissa è quercubus olim,
Sevit in Ausoniis quas D E U s ipse jugis;
Impia cùm patrias rediit Dodona sub umbras,
Oraque Chaonii conticuere Jovis:
Aureus hinc illis color & cælestis origo,
Et caput ad superas exeruere faces;

Nunc

Nunc & adoranti fundunt oracula mundo,
 Quæ solum & unda tremunt, Styx pavet, astra probant.
 Fausta dies, quæ post ferri tot sœcla, tot æris,
 Solibus antiquis æmula surgis, ave!
 Aöniæ resonate fides, resonate Camœnæ,
 Clangite nunc hilares per vada nostra tubæ.
 Edite tympana rauca ferox & amabile murmur,
 Tympana belligeros sueta ciêre viros:
 Ast ubi pax rediit pueriles docta lacertos,
 Tortaque Pygmæâ verbera ferre manu.
 Macte puer torvo ore, supercilioque virili,
 Martia cum rigidis pellibus æra quate.
 Ut crepitant armatæ hyemes, nimbiisque sonori,
 Grandine sublimes percutiente domos;
 Brachia sic agili Corybantibus æmula pulsu,
 In numerum ærisoni tundite terga bovis.
 Pax docet innocuos bellî simulacra puellos,
 Martis opus teneras pax docet alma manus.
 Innocuis canat illa tubis, innoxia mittat
 Fulmina, dum Bromii dulcia bella calent.
 Christiadum generosa phalanx Germanica pubes,
 Obvia barbaricis ensibus atque rogis;
 Impia tu nostris Turcarum examina Nymphis,
 Tu prohibe Scythicas tempus in omne faces.
 Sanguine Threïcum mare decolor augeat Ister,
 Barbaraque ultrici corpora vectet aquâ:
 Me juvat in nitidis liquor hic argenteus undis,
 Et speculum ripæ lympha beata suæ.
 Dicite io Pæan! nemorosi applaudite montes,
 Plaude repercussis Nympha jocosa sonis.
 Flumina quot pisces, quot habent mea litora frondes;
 Gaudia ridenti jam tot in amne natant.

Ecce

Ecce triumphalem emittit Corbeia Phaselum,
     Inque sinu nostro dulce reclinat onus.
 Sistite nunc rapidi cursus, adversaque tantæ
     Unda rati, placidum stans imitare lacum.
 Ludite cornigeri per amœna cacumina cervi,
     Ludite securæ per mea lustra feræ.
 Provehitur pulchrâ juvenum comitante catervâ,
     Invicto fulgens ense, pedoque Pater:
 Qui rabidas Erebi furias, nigrosque tumultus,
     Tisiphonesque comam, Cerbereasque jubar.
 Exilium sacrâs patriisque minantia Divis,
     Noctis in æternæ compulit ire chaos:
 Cùm rueret cæco præceps Mimigroda tumultu,
     In Phlegethoneos interitura rogos.
 Cingat honoratos viætrici fronde capillos
     Nympha, cui dulces laurus opacat aquas;
 Nos Tua civili redimîmus tempora queru,
     Servatis decet hæc civibus umbra caput.
 Sed propiore Deo præcordia nostra calescunt:
     Vah! mihi fatorum nunc adyta alta patent.
 Majus opus, Vir magne, moves, majoribus ausis
     Laudis inaccessum culmen adire paras.
 Danubius sua vincla quatit, tuaque invocat arma;
     Liber ut Euxinis immoriatur aquis.
 Christiadum Thracumque acies, infernus & æther
     Concurrunt, pugnas orbis uterque ciet.
 Cerno cruentatos immenso sanguine campos,
     Magnaque demersos flumina sistere equos;
 Cerno truci rabidos letho immugire tyrannos,
     Dum subit admorsam spiritus ater humum.
 Quis tibi tunc animus, quod magni pectoris œstrum,
     Qualis erit sacro mentis ab igne calor?

Odrysiam cupies Aquilæ submittere Lunam,
Et fera Cæsareo subdere colla jugo;
Romanisque Asiam Europæ committere sacris,
Et raptæ æterno reddere templa D E O.
Ast aliter visum Superis: pax mira coabit,
Solvet & incusso barbara regna metu.
Crescit in opposito laurus Tibi cardine mundi,
Perpetuæque viret laudis amœna seges.
Magnus in Arctoi stabulatur litore Ponti,
Quem timet omne solum, quem tremit unda, Leo;
Quem neque finitimæ valuerunt perdere gentes,
Nec tot ab Hesperiis arma virique plagis;
Incubat immenso nunquam saturabilis auro,
Et vigil aveetas undique servat opes.
Ibis in exertos pugil imperterritus unguis,
Ibis in arrectas Marte stupente jubar.
Oraque, terribili sese pandentia rictu,
Tot bellatorum cæde cruenta virûm.
Plura tenebrosâ caligine fata recondunt,
Et jubet ad molles Musa redire modos.
Obvius Hero'i fluit Heros amne secundo,
Nostrer amor, Paderæ gloria, & Amisi:
Quem præceps Anio, quem Liris, & Arnus, & Umbro,
Et Tiberis Nymphis invidet ipse meis.
Jamque Duces medio coëunt in flumine, sacras
Fidus amor dextras jungit, & unda rates.
Fraterno geminæ coalescunt scedere mentes,
Hic mihi jam Pollux, hic mihi Castor erit.
Æmula si patriæ dant illi tempora plumæ,
Nâvibus hi nostris candidiora dabunt.
Ergo coronati convivia fertè phaseli,
Ferte tubas, lituos, tympana, vina, dapes.

Ro.

Robur amicitiae veteranus firmet Iacchus,
Qui pleno in mediis ore bibatur aquis.
Teutonicos aliter vetat usus condere soles,
Cùm feriunt magni fœdera sancta Duces.
Cantatum satis est. Citharæ succedite nostræ
Ærisonæ pelles, clarisonæque tubæ:
Alternis certate choris, movet arma Lyæus,
Prælia dum fervent, classica læta sonent.
Ad numeros cyathi moveantur, & ora frequentent,
Et natet in cyathis vita salusque Ducum,
Utraque festivis resonet clamoribus alnus,
Et referat madidas garrula ripa preces:
Vivat ALEXANDER, vivat LEOPOLDUS, & omnes
Qui tantos Reges Pontificesque creant.
Vocibus his colles & faxa canora resurgent,
Sic hilarem ducant orgia fausta diem;
Donec inexhausto Phœbum subducat Iaccho,
Frangat & eversos Luna maligna scyphos:
Interea mihi fatidico quod pectore prurit,
Intempestivo num licet ore loqui?
Attamen hæc tacito bibet auris pauca susurro
Principis invicti, quem Mimigroda colit;
Hic Salomon Tibi, Magne David, cùm fata vocabunt,
Hic tibi Pompilius Romule mitis erit.

A D

F E R D I N A N D U M

*Episcopum & Principem Padibornensem, Co-
mitem Pyrmontanum.*

D E

ACIDULA PYRMONTANA

Colle sub umbroso patulis quæ profilit arvis
 Pyrmontana tui me tenet unda soli,
 Unda salutiferis irrorans haustibus artus,
 Et jecoris rabidam nata levare sitim,
 Fæcibus & lentis tumidum expurgare lienem,
 Esuriemque pigro reddere ventriculo,
 Corporibus morbos , animis depellere curas,
 Parcarumque breves sistere docta colos.
 Miramur rapidum generosi fluminis cestrum,
 Et murmur resonans , vimque furentis aquæ ;
 Cui ferrugineus vapor incubat , ac velut æstu
 Ignis inardescens frigida lympha micat.
 Crederet Ætnæos tibi Nympha subesse caminos,
 Ignotum carpens forte viator iter.
 At mihi dulce gelu per viscera perque medullas
 Serpit , & incluso liberat igne jecur.
 Talis erat prisco sæclis fulgentibus auro
 Captata innocuâ lympha beata manu,
 Cum lucri furor , ac dominandi sæva libido
 E Stygiis nondum profiliisset aquis ;
 Nativas cùm sylva dapes , humus herbida somnos
 Præbuit , & faciles antra dedere lares.

Hk

Hic quoque nonnulla est ævi melioris imago,
Cultus & antiquis mos revirescit avis.
Est procul hinc luxus, fatuæque superbia vitæ,
Oblita est blandos aulica Suada dolos.
Obsidet hinc nullus Magnatum limina fastus,
Sustinet exiguâ Dux habitare casâ.
Aurea libertas pictis spatiatur in arvis,
Et caput attollit semisepulta Fides;
Rident prata, nemusque, serenus ridet & æther,
Candidus & læto ridet in ore jocus.
Dulcis, ave, FERNANDE, tuis à fontibus : hic Te
Promptior irriguo gutture Musa canet.
Hic Aganippæos videor mihi ducere succos,
Hunc tetigit campum Bellerophontis equus.
Fontibus Aönides gaudent Vatesque canori,
Musa quoque in fontes ingeniosa tua est.
Quis caput Amisii, Paduli quis nosceret undas,
Si tua pro Nymphis muta Camœna foret?
Marmora docta tibi nascentia flumina debent,
Flumina carminibus nobilitata tuis.
Attamen imber edax abolebit, & atra vetustas
Marmora: posse mori carmen & unda negant.
Sit tibi carminibus, sit par tibi fontibus ætas,
Ut tibi vena fluit, sic tua vita fluat.
Vena fluit placido dulcique simillima rivo,
Currit inoffenso vita beata pede.
Vena potest vivo minùs exarescere fonte,
O utinam vitæ lex foret illa tuæ!
Sed quia lethiferi stant jura adamantina fati,
Aurea Te serus vesper in astra vehat.

A D

Serenissimum Ducem Brunsvicensem ac Luneburgensem

JOANNEM FEDERICUM,

PARAPHRASIS

PSALMI CXXVII.

*Quam optimus Princeps secretiori scrinio dignatus
est, neque multò post Vatem exceptatarum
nuptiarum nuntio beavit.*

SÆpe fallacis vaga faustitatis
Vota deludit jocularis umbra,
Par levi vento, volucrique confi-
millima somno.

Beati omnes qui ti-
ment Dominum: qui
ambulant in viis e-
jus. Musa tu veram mihi dic beatæ
Semitam vitæ: quater ille felix
Quem D E I ducit timor æviteras
Callis ad arces.

Labores manuum Magne dux acres tua per labores
tuarum quia man- Sceptra, quæ vibras, bene consecute
ducabis: beatus es, & Herculis ritu, cluis invidenda
bene tibi erit. Sorte beatus.

Uxor tua sicut vi- Si tui consors generosa regni
tis abundans: in late- Uxor accedat, (nimis heu moraris!)
ribus domus tua. Prole formosâ veluti racemis
Vitis abundans:

Si Tibi lætam soboles beata
Amiat mensam, veluti novellæ
Æmulum pingui decorant Venafro
Tybur olivæ.

Filiū tui sicut no-
vellæ Olivarum: in cir-
cuitu mensæ tuæ.

Ista fors justum manet ac tenacem
Principem veræ fidei, timentem
Regis æterni dominantiumque
Principis iras.

Ecce sic benedie-
tur homo: qui timet
Dominum.

Ille felices tibi præstet annos,
Ille te pulchrâ faciat parentem
Prole, venturos tibi donet ante
Fata nepotes.

Benedicat tibi Do-
minus ex Sion: & vi-
deas bona Jerusalem
omnibus diebus vitæ
tuæ.

Et videas filios filio-
rum tuorum: pacem super Israël.

AD FONTEM MELLITUM
ACIDULÆ SMECHTANÆ,
in Diœcesi Paderbornensi.

Fons in umbroso venerande luco,,
Jam diu Phœbo facer, ac Saluti,,
Qui levas fessum jecur, & palato
Mella propinas
Atticis longè potiora succis,,
Quos per Hyblæos studiosa colles
Turba formosi populata florem
Condidit anni.
Montis intonsi decus & voluptas,
Cujus extremo pede, bullienti
Profilis æstu, gravis è metalli
Divite venâ;

Prin.

X 4

Principem serva mihi FERDINANDUM,
PATRIÆ PATRÉM, tua concinentem
Nobili plectro, tua mella pleno
Ore bibentem.

H Y M N U S
DE SANCTO JOSEPHO.

Virginis purâ nive purioris
Nate mirando generate partu,
Virginis Sponsum canimus beatæ,
Accipe carmen.
Hic enim custos nivei pudoris,
Virginem servans thalamum, tuæque
Matris intactum sine labe florem
Virgo Maritus.
Te cāro factum sine patre V E R B U M
Vidit in cunis, tenerumque dulci
Strinxit amplexu, roseisque fixit
Oscula labris.
Mox per horrendos furialis enses
Regis, infantum tepidos cruento
Te neci diræ fugiens ademit
Nocte silenti.
Indè per duros aluit labores
Te velut fabrum faber, atque vasti
Fabricatorem sua vedit orbis
Ligna dolantem.
Lætus exacto moriturus ævo,
Te tenens dextrâ, Dominamque lævâ,
Oribus sacris animam legentes
Fata peregit.

Hil.

Hujus exaudi prece nos, tuique
Scribe mi J E S U gregis, & frequenti
Labe pollutam meliore vitam

Morte corona.

Vivat æternūm Triados beatæ
Laus, honor, virtus, decor, & potestas;
Cælitum plaudat chorus, ac triumphet
Omne per ævum.

A D

AUGUSTINUM FAVORITUM,

De diversoriis Herivordiaæ civitatis Westphaliæ.

QUas mea delicias, quæ diversoria quæris
Westphala terra ferat? Rem paucis accipe. Nuper
Me Mindâ egressum vetus urbs Herivordia primis
Excepit tenebris post lubrica multa viarum.
Nox & hyems, lassique artus & venter inanis,
Proxima cauponis me tecta subire jubebant,
Haud inhonorato fungentis munere; namque
Capona hîc Patrum est, non vilis cura popelli.
Officiosus adest, meque introducit in ædes,
Mox hypocaustum aperit: Nioben habitare putares,
Cella tot hæc pueris, tot erat differta puellis.
Hæcululat, rident aliæ, crepat hic nate fissâ,
Cogitur hic somnos agitatis ducere cunis,
Mille alii crepitus, clamores mille ciebant.
Aufugio stomachans, & sola cubicula posco.
Ut libet, hospes ait: vastam me dicit in aulam;
Squalidam & informem, nec egentem pulveris atrum.

X 5

Pen-

Pendula de muris aulæa pararat Arachne.
Frigore torquebar; longo tandem excita flatu.
Emicat, atque atrum fuligine flamma caminum
Corripit. accurrunt: ingens imponitur igni
Cacabus, ut mihi Vulcanum simul atque camino
Defendat; vix jam stomachum vocesque tenebam.
Interea veluti sponsum opperiente culinâ
Fervet opus, multum strepitûs, rerum nihil. urget
Me rabiosa fames: plures latraverat horas
Ventriculus, cùm mensa tripes parva atque rotunda
Ponitur ante focum, modicis illata patellis
Fercula procedunt, pultes, fumosaque perna,
Nigrum fertur olus nigro sarcimine cinetum,
Accedit gallina recens jugulata, nec illam
Hospes erat doctus vivam mersare Falerno,
Dura fatigabat dentes miserumque palatum.
Nescio quid cœnam claudebat quisquilarum.
At miseram Sabaia sitim cruciabat, & acris
Vappa instar veteris frontem caperabat acetum.
Ipsa mihi jam fessa malis patientia somnum
Corporis atque animi suadebat mite levamen.
Hospita tum lento, ceu Junonis sacra ferret,
Ingreditur, suspecta gerens mihi linteum, passu.
Ah! inquam, propera mihi lectisternia mater,
Aurea; respondens multis ambagibus illa
Præfatur, veluti pro Rostris, se & sua laudans.
Inde pari incessu, qualis cùm corpore tectum
Molitur testudo suum, procedit, opusque
Agreditur, multa ancillæ præcepta ferebat:
Quæ dum fortè moras plus justo fedula rumpit,
O stolidum caput! aiebas: nonne hoc tibi centrum
Edixi vicibus? properas nimis, omnia turbas.

At

At mihi prorumpens turbabat viscera bilis.
 Tandem compositis magno molimine stratis
 Expediunt scopas: mediis quid noctibus ædes
 Verritis? exclamo; sic fas est, hospita lentâ
 Voce refert, mundis laribus proceres decet uti.
 Densa pavimento nubes it in aëra tetri
 Pulveris, hæc nares atque ora oculosque manebat
 Mundities tortura meos. O denique dulcis
 Post mala tanta quies! O blanda insomnia Tybur,
 Et juga Telegoni, & Triviae nemus, Itala Tempe,
 Albanosque lacus, & dulcem ante omnia Romam!
 Mox & ALEXANDRUM referentia, qualis in alto
 Conspicuus folio pedibus devota ferentes
 Oscula, & imperium majestatemque trementes
 Christicolas blando alloquio vultuque sereno
 Excipit, & voces facili bibit aure precantum.
 Ludite tam dulci me semper imagine noctes,
 Dum procul Italiam, procul Urbe Urbisque Parente,
 Westphalicæ sedes me cauponæque tenebunt.

PLANTUS

IN FUNERE

ALEXANDRI VII.

PONT. OPT. MAX.

Qualis in molli periturus herba,
 Fata cum claudent oculos, iterque
 Vocis, extremas olor ad querebas
 Ora resolvit,

Qua-

Qualis & fluxos recinens amores
Ipsa levasti miserante Lesbo,
Ultimum post hac tacitura Sappho

Incipe carmen.

Occidit, (crebri perimunt in ore
Verba singultus, geminoque falsæ
Fonte labentes, nivis infar, undæ,
Vere solutæ :)

Occidit Mundi Pater Imperique
Maximi custos, decus omne blandis
Lesbidum chordis, cytharæ voluptas
Unica nostræ.

Impares Musæ, (nisi docta vobis
Additur Sappho) lyricique Vates
Quotquot atratum canitis per orbem
Jungite questus.

Ah ! ALEXANDER, tua quò recessit
Candidi vultus nitido decori
Mixta majestas, oculisque vibrans
Fulgor acutis ?

Læta quò frontis species amaris
Imperi nunquam violata curis,
Par & Orphæis fidibus beatæ
Gratia lingua ?

Quò pium, constans, placidumque pectus
Pluribus dignum dare jura Mundis,
Et simul Musis & Apollini gra-
tissima sedes ?

Ultimæ lugent tua fata gentes,
Frigida longè positæ sub Arcto,
Quæque flammantis propiore solis
Axe calescunt.

Flens

Flens & æternæ monimenta famæ,
Urbis Augustæ decora alta, priscas
Cæsarum moles imitata divum

Sacra tropæa.

Ipsa te pestis procul effugata,
Et famæ, & Mars, & amicus auri
Ambitus Ditis reverentur imi è
Sede profunda.

Ah ALEXANDER mea lux! quid ultra

Nostra testudo sua fila tendet?

Auribus blandi quibus obloquentur
Carmina nervi?

Viximus dulces cytharæ, supremus
Barbiton rumpat dolor, ut vorantes
Pallidos artus & inane corpus

Augeat ignes.

A D

F E R D I N A N D U M

Episcopum & Principem Paderbornensem,
Coadjutorem Monasteriensem, &c.

O D E

De Driburgi deliciis & sue Celsitudinis laudibus.

T' Eutonus saltus, acidaque nostræ
Fontium venas repetunt Camœnæ,
Et per umbrosos nemorum recessus
Frigora captant,

Tin-

Tinnulis blandè fidibus canentes
Inter argutas volucrum querelas,
Calle saxoso fugientis inter
Murmura rivi.

Adstrepunt lenes Zephyri susurri,
Fluctuans densis seges alta spicis
Annuit, picto variata rident
Gramina flore.

Mille dum laudes Tibi FERDINANDE,
Lesbiæ concors modulis Puellæ
Grata testudo canit icta nostræ
Police Musæ.

Ut Driburgensi decori est popello
Pinguibus nascens faba multa campis,
Et sacri fontis liquor, & vetusti
Rudus Iburi.

T E Tuis summum decus esse terris,
Omnis hic cantat chorus, omnis ætas,
Et cavæ rupes, & amicta flavis
Meffibus arva.

Nempe T E crebras vigilante noctes,
Et Tuis pacem redimente curis,
Tutus & pagos sopor & quietas
Occupat urbes.

Otium gaudens agitat juventus,
Otio felix fruitur senectus,
Carpit immunes pecus otiosum
Suaviter herbas :
Quæque fallaces alibi per artes
Sanguinem plebi Patribusque passim
Ebibunt, vafræ bene T E secantur
Judice lites.

Qxx.

Quæque vesanis animos potentum
Semper irritat stimulis voluptas;
Omnibus ventri placitura quærens

Pabula terris:

Nec peregrino satiata Bacchò,
Nec mari vasto, aut stabulis ferarum,
Blanda TE pestis fugitat, Tuaque
Exulat aulâ.

TE juvant cantus, citharæque Phœbi,
Et susurrantes Heliconis umbræ,
Et coronatæ TIBI festa præbent
Gaudia Musæ.

O Sacrum Regni decus! O Deorum
Vita! quæ sœvis potior triumphis,
Orbe terrarum feret ac Olympo
Judice palmam.

A D

F E R D I N A N D U M

Episcopum & Principem Paderbornensem,
Anno M. DC. LXI.

*Ne artem Poëticam fortunæ ac dignitatis sua
indecoram existimet.*

Q ualis in fulvo peregrinus auro
Splendor Eöi lapidis coruscat,
Et repercussum tremulo lacefit
Lumine Phœbum;

T 2-

Talis augusto in folio renidet
Fœdere insigni sociatus altis
Barbitos sceptris , & Apollinari
Infula lauro.

Gaudet argutæ fidibus Camœnæ
Læta Majestas , gravidamque curis
Explicat frontem , populosque blando
Temperat ore.

Largus ingentes animare grandi
Spiritu Heroas , Deus ipse Regum
Corda facundos agitante Vates
Concitat æstu.

Testis insani domitrix profundi
Principis magni lyra , fabulosi
Thracis irridens remorata pronus
Carmina rivos ,

Quæ per undosum sine fraude Pontum ,
Calle siccato , solidos utrimque
Vitreâ muros imitante lymphâ
Mille phalanges

Duxit , & rursum coëunte fluctu ,
Nereum sacrâ feriente virgâ ,
Obviis hostes temerè infecutos
Obruit undis.

Sensit horrendo furiatus cestro
Fila Jessæ cytharæ Tyrannus
Sæpe pacato pepulisse sævum
Pectore Ditem ,
Fila regali modulata dextræ ,
Quâ Giganteæ data plaga fronti ,
Quâ Philistæo cecidere fusæ
Pulvere turmæ.

Gen:

Gentis ô nostræ Pater atque Princeps,
Sanguis Heroum, geniale summo
Perge ALEXANDRO, senibusque sæclis
Pangere carmen.

Invidi dentes canis, irritosque
Sperne latratus, velut obstrepentes
Attidum nidis resonans canoris
Sylva paludes.

Dum Quirinales tibi, Tusculæque
Annuant lauri, Paderæque flavus
Tybris, & præceps Anio, Thetisque
Omnibus undis

Plaudat, & Phœbus juvenesque Musæ,
Horridum bellis, & adhuc calentem
Sanguine Arctoo, atque iterum ruentem in
Prælia Martem

Dulcibus captum modulis amcenâ
Valle reclinent, ubi sœva blandus
Tela furetur sopor, ac inermes
Vinciat artus.

Sic Tibi puri sine nube soles,
Sic ALEXANDRO nova sæcla prisca
Rideant vultu, domitusque Romam
Mundus adoret.

Y

A D

A D

*Illusterrimum ac Reverendissimum Presulem***VALERIUM MACCIONIUM,***Episcopum Marrochinum.*

O D E.

NULLA te mentis rabies avaræ
 Exigit, fulvum sapienter aurum
 Spernis & gemmas, date Præful atris
 Candide Mauris.

Altior sacrum tibi cura pectus
 Igne cælesti coquit, ut perustos
 Ire Gætulos cupias, & Afras
 Visere Syrtes.

Impio fretas Mahomete gentes,
 Grande Divini pretium cruxis,
 Victimæ diri miseraris Orci
 Ire sub umbras.

Tanta te strages populi ruentis
 In tenebrofos Phlegethontis ignes
 Urit, & sanctum tibi cor acerbo
 Vulnere findit.

Parvulæ talis jecur & Terefae
 Flamma succedit, properantis almâ
 Morte venalem Libycis in oris
 Quærere laurum.

Vidit

Vidit invicto generosiorem
Regulo, & Paulis, animæ tenellæ
Prodigam infantem D E U S , & sereno
Ore renidens ,
Siste ferventes, animosa virgo,
Impetus, dixit : mea te pharetra
Dulcibus telis gravis, incruento
Fine beabit.

A D

HORTENSIUM MAURUM,

SERENISSIMI PRINCIPIS

GEORGII WILHELMI,

*Ducis Brunsvicensis ac Lunæburgensis,
Familiarem.*

O D E.

N E salebrosos tibi sit labori
Maure venando peragrare saltus ,
Et per abstrusos nemorum recessus ,
Præpete cursu
Consequi cervos , pavidasque damas ,
Et sues ore ignivomo timendos ;
Gestit hibernos ita noster Heros
Condere soles ,
Imbrium , & canæ patiens pruinæ ,
Et vagos Cauri glaciantis amnes ,
Dum laborantes nivium pererrat
Pondere filvas.

Y 2

Dul-

Dulcis excelsō est animo canum vis,
Dulce latratu resonare montes,
Dulce fetosum furialis apri

Figere pectus.

Sanguinis clari generosus ardor
Æstuat venis, & amat periculum:
Inclyta aprugno cecidere dente

Fulmina bellī.

Testis est Thracum domitor Serinus
Tot cruentatus rapidis Scytharum
Cædibus, diro à sue qui peremptus
Occubat umbris.

Maximum nobis foror alma Phœbi
Principem serva, tege tu ruentis
In feras carum latus, impetusque
Siste feroceſ

Mentis augustæ; Pylios ut annos
Patriæ vivat Pater, ac triumphet,
Vive tu nostræ memor & Camœnæ
Maure, valeque.

AD

A D

F E R D I N A N D U M

Episcopum & Principem Padibornensem, Coadjutorem Monasteriensem, Comitem Pyrmontanum, &c.

O D E.

L Usimus vestros latices, & umbras
Tusculi quondam, mea vita, colles,
Teque clamoris Anio ruentem
Lusimus undis.

Musa nunc celsæ mea servit arcī,
Quam Padus circumfluit, ac Aliso
Blandiens hortis, & utrāque crescens
Luppia Nymphâ.

Qualis Alcmenâ fatus expeditos
Profiluit cunis puer ad labores,
Et Gigantæos animosus infans
Exerit artus;
Luppiæ tales Paderæque fontes
Editi magnæ gremio Parentis
Mox rotas versant, Cereremque conte-
rentia saxa.

Altius dicens genus è nivosis
Montibus, multas Tibi, F E R D I N A N D E, ad-
murmurat grates, tua quem Camœna
Dixit, Aliso.

Hi pererrantes tua rura lætas
Educant herbas onerantque mensas

Y 3

Ter-

342 POEMATA JOANNIS ROTGERI TORCKII.

Terga stellatis maculosa trutis
Dapsilis hamि
Fraude deceptis; scatet his per omnes
Lympha convalles, Tua quā refulget
Jura subjectis veneranda reddens

Infula terris.

Amisi fontes Tibi, Dimolæque
Tractus, & centum famulantur amnes,
Ipsus undarum Tibi servit omni
Mole Visurgis.

Hic ubi lētos Beverunga montes
Vestit, & silvis tegit aut aristis,
Qui Tuas inter mihi dulcē ridet
Angulus oras.

Hic decet nigras sepelire curas,
Hic juvat fractas reparare vires,
Hic placet verno mihi Te canendo
Condere soles.

Sapphicos Phœbo Polyhymniāque
Luctor invitā properare versus,
Parce defessam lyra stulta risu
Rumpere Lesbon.

P O E

P O E M A T A
P O S T U M A
N A T A L I S
R O N D I N I N I ,
ALEXANDRO VII. P.O.M.
ab Epistolis ad Principes.

KANTONAL
BIBLIOTHEK
ZÜRICH
SCHWEIZ
MÖGLICHSTEN

ELOGIUM
NATALIS
RONDININI.

NATALIS RONDININUS, ingenii & morum, & fortunæ ornamentis, in paucis quos nostra tulit ætas, illustris ac memorabilis fuit. Eo genere Romæ natus, à quo sumere sibi potuit omnia, quibus ipse se, & suos clariores faceret. Nam neque avitæ illi res & imagines defuerunt, quas ad exemplum intueretur assiduè; neque alta accensa que laudis studio indoles, quæ directis viis euntem impelleret ad fastigia præmiaque Virtutum. Verùm mihi consilium non est funebrem laudationem, quam meretur, instituere. Naturam & artem, magistras optimas, imitabor, quæ res magnas & varias in angusto nonnumquam exhibent. In annulo gemmam gestasse fertur Pyrrhus, in quâ novem Musæ & Apollo citharam tenens spectarentur, non arte, sed sponte naturæ ita discurrentibus maculis, ut Musis quoque singulis sua redderentur insignia. Sylla Dictator traditione Jugurthæ semper signavit. Punctis omnia verius, quam lineis designabantur, cùm idoneus situs ac status attribui in tam arcto spatio nulli posset. Referam & ego similiter in has pagellas de Rondininis contractè aliquid & exiliter, magno inter me & cælatores discrimine, quod hi corporum tantum dispendio res suas effingant; ego animorum atque virtutum.

GENUS suum Rondinini ad Cribellos referunt,

Y 5

no-

nobilissimam apud Mediolanenses familiam. Ut unum pro multis dicam, abhinc annos propè quingentos honoribus, clientelis, opibus abundans, Urbanum III. Pontificem Maximum orbi dedit. In gentili parmâ hirundines præferunt, tesseram sive ex cognomento, sive ex eventu natam; cribra præterea, demissæ à Cribellis originis, & nobilitatis insigne. Diversa quidem his & illis appellatio, nec eadem semper habitationis sedes: sed nimirum & fluvii interdum, quasi alii à se sint, non idem servant nomen, quibus eadem tamen sunt fontium capita, idem aquarum splendor. Neque si surculus in aliud solum depangitur, non ab eodem à quo revulsus est stipite genus dicit. Mediolanò in eam Italæ regionem, cui via Flaminia nomen fecit, traductos, Faventia primùm excepit, deinde Roma, ingenis aliunde adventantibus apertissima & perhospitalis. Et habet hoc illa princeps urbium & terrarum, ut communis omnium patria dici & esse velit; non ignara, ut constituta olim sit, ut aucta, ut coalita ex variis quasi elementis in unum corpus, advenis fortuitò coëuntibus in civitatem acceptis. Extulere Rondininos duo, pacis & belli artes: quarum ultra plus illis ad gloriam valuerit, nihil attinet definire. Satis constat neque sapientiæ fortitudinem, neque fortitudini sapientiam dignitate cedere. Patrem habuit Natalis Alexandrum, virum eximiâ in agendis rebus prudentiâ, & præter generis splendorem, omnibus elegantiorum literarum disciplinis excultum. A Natale avo suo nomen accepit. Is primus è suis sedem rerum & fortunarum ex illâ, quam dixi, Italæ Cispadanæ parte, Romam transfuit in comitium ac forum orbis terrarum. Ad tractandas res natus videbatur, naturâ æquè ac disciplinâ consultus. Quæ optavit, videri potuit assecutus omnia, non quod

quòd possideret, sed quòd cā esset moderatione animi,
ut nihil appeteret; sius semper, nulli obnoxius, ab ho-
norum studio alienus, virtute quām ejusdem præmiis
ornatior. Cujus rei fama, cūm gravissimorum mune-
rum administrationem plurimi peterent, Summos Pon-
tifices in illum primò non petentem, deinde ut inclina-
ta ad quietem studia viderunt, etiam recusantem conver-
tit. Clementis VIII. jussu, Romani fori disciplinam
suo splendori nitorique restituit: recidit corrupta, in-
tegra roboravit, stabilivit antiquos & convenientes tri-
bunalium majestati mores. Ad annum usque centesi-
num, grande mortalis ævi spatium, vitam protulit; sum-
mā semper dignitate, nullā auctoritatis imminutione.
Neque enim omne vinum, neque ætas omnis, vetustate
vigorem exspirat. Viguit animo & corpore vir modera-
tissimus, usque eō, quoqđ opus ipsa suum eadem, quæ
coagmentaverat, natura dissolveret. Legationes, alte-
rum togatæ sapientiæ munus, & nobilitatis ornamen-
tum, famam quoque Rondinini confecerunt. Nico-
laus, multiplici rerum cognitione, & usu, & singulari
eloquentiâ præditus, apud Venetos Legati munere per-
functus, ampla negotia tractavit, summoque in honore
habitus est. Eō majori illud ponendum in laude, quòd
non alibi diligenter Legatorum dicta factaque observari
dicant, ac propterea Venetiæ optima habeantur palæstra,
è quā prodire Legati quām instructissimi possint. Lau-
dat Nicolaum Marcus Guazzus in Commentariis suis
vernaculâ Italorum linguâ conscriptis, qui è privatis eru-
ditorum scribiis & bibliothecis nondum exierunt. Bar-
tholomæi Rondinini prudentiæ & fidei oblata est tempe-
stas difficillimi temporis, quo Cardinales aliquot coïtio-
ne temerè Pisis factâ, Julii II. Pontificis Maximi au-
ctori-

ctoritatem labefactatum ibant. Erat is è S. Dominicî familiâ, Theologiæ & Juris Pontificii scientissimus: præerat summâ cum potestate Congregationi Tuscæ à S. Marco nominatae, atque unâ cum viris aliquot doctrinâ consilioque pollutibus per idem tempus Pisæ se receperat. Stabant pro Cardinalibus Reges quidam: spargebant in Pontificem criminose multa: ruebant contrâ in illos Pontificia fulmina, tamquam facti à Romanâ Sede divortii reos. Magnæ erant in illis fluctibus jactationes animorum, offensiones in vulgus magnæ, in tantâ præsertim partium contentione atque dignitate: Pisæ in primis, ubi res gerebatur, & in partes vocabantur Clericorum & Religiosorum hominum ordines. Sub initium, quid sequentur, constituere satis Pisani non poterant. Ad Bartholomæum (tanta erat viri apud omnes auctoritas) causam detulere, in sententiam, quamcumque is ingrederetur, concessuri. Hæc dum gerebantur, potentes interea ac factiosi sollicitare optimum Patrem, primò molliùs, gratiæ & honorum certâ spe; deinde acerbè, multa ac metuenda minitando, ut irritati solent animi stomachum post perditas blanditias effundere vehementius. Sed ad labefactandam fidem spes & metus excellenti animo juxtâ valent. Nihil igitur ille obnoxie dicere, propalàm obviâm ire obstinatis consiliis, adversarios vi argumentorum verecundiâque percussere: nutantes erigere, stantes confirmare: Pontificem eorum, quæ gerebantur, certum facere. Quod ipsi totique Cœnobio invidiæ & obtrectationi fuit, ac propè capitale. Nam et si occultis viis literæ mittebantur, fieri tamen non potuit, quin earum aliquæ, tamquam hostiles manubia, ab urbis Præfectis interciperentur. Abstans periculi metum, quicumque is fuit, Cardinalium repentina diffusio,

cessio, Mediolanum conciliabuli sui sedem diligentium, sive quod causæ suæ admodum invisos haberent Pisani, sive quod hæc urbs adversus Pontificia arma minus tuta videretur, fessa quatuordecim annorum recenti bello, & jam Gallicus equitatus in urbem intromissus hostilia fecisset. Magnam peperere Bartholomæo laudem Pisaniæ res, qui cum deinde vitâ concessit, non sui tantum reliquit apud omnes desiderium, sed, quod potius est, præclaram sanctimoniacam famam. Bellicos quoque labor Rondininos illustravit. Materiam dedit conversio rerum ac perturbatio, cum Romani Pontifices in Galliâ se habarent. Quæ inter potentiores certamina tum exarserint, quæ visa fuerint cælo terraque prodigia, dici vix potest. Concussa est intestino bello Italia: belli non alia causa, quam lubido dominandi: florentissimæ urbes, tamquam vacuae possessiones, armis occupatae: Carrarii Patavium, Mantuanum Passerini, Canes Scaligeri Veronam, alii alia sibi asseruerunt. Nicolaus Laurentii, scriba populi Romani, incertum stolidior an ambitiousior, in Tribuniciam potestatem ac jus Imperatorium invasit, in eamque spem venit homo vanissimus, posse se multitudinem eludere in illis suis cogitatis furoribus inani jactatione libertatis. Ludovicus Bavarus injussu Romani Pontificis Joannis XXII. pro Imperatore se gerens Romam adiit: adversus illum nefario consilio alium Pontificem legit, ab eoque Imperii sumvit insignia. Deflagravit in monte Cælio Laterana Basilica: cometæ, solis defctiones, pestes, annonæ penuria terrori & exitio fuerunt. Tanto stetit Pontificem alibi quam Romæ degere. In hac atrocitate temporum, armorumque licentiâ, consilium, bellicamque virtutem, & in Romanos Pontifices fidem probavere Rondinini: Replicare memoriam annalium Latinè atque Italicè scriptorum,

ptorum, è quibus res eorum peti possunt, magni est operis, certè non hujus instituti aut loci. Nec posteaquam Pontifices Romam remigrarunt, cum Italiam debellatum fuit. Eugenius I V. Pontifex Maximus bellis undique premebatur, ut vix ei respirandi facultas esset. Piccininus copiarum dux, Pontifici infestus, ingenio & armis ferox, populabundus vexabat Italiā: quidquid Minicio, Athesi, Benaco & Sebino lacubus alluitur, magna ex parte subegerat. Per Æmiliam deinde Flaminiamque bellī fragor intonuit. Bononia, Forum Cornelii & Livii, Ravenna, aliaque Pontificiæ ditionis oppida, ipsum etiam Picenum armis ejus infessa. Victoriarum cursum cohibuit Boldrinus Rondininus, pugnandi astu cum suis medium perfringens hostium aciem, vitæque periculum post virtutem habens. Nec defuit fortuna virtutis. Piccininum cepit, & Manfredo Faventino Regulo captivum duxit, sive belli ludibrium, sive victoriae pomparam. Vetera illa: hæc recentia. Josephus Rondininus, Natalis nostri germanus frater, belli sacri incensus cupidine, honorariæ militiæ rudimenta apud Venetos posuit. Sicum Turcico servitio pressum obsidebant, oppidum apud Illyricos in sinu Scardonico, in conspectu irrumpentis freti ad montis radicem positum, atque arce firmatum. Primus huc illum impetus rapuit, laboris æquè ac periculorum avidum. Inde ad Clissam admotus exercitus, quæ creditur Diocletiani fuisse patria, ab eo Diocletia dicta, & adhuc priscæ appellationis extremum nescio quid visa retinere. Neque enim commentitium videtur, si Cletiam in Clissam degenerasse quis dixerit, post frequentes incursiones barbarorum, urbibus æquè ac rerum nominibus multam labem inferentium. Quæ lacinia videri possit huic narrationi inconcinniter attesta-

nisi

nisi fortè, quando in hujus urbis mentionem incidimus, meminisse etiam juvet, unde homo immanissimus obscurique generis ad Imperium emerserit, qui Christianam fortitudinem eò illustravit magis, quò acriùs ad illam opprimendam incubuit. Urbs in rupe naturali situ munita, capta sæpiùs amissaque, cùm denuò ex Turcis recepta est, bellicis Rondininiū præclarè exercuit. Mox enim Venetorum Senatus, honoris causâ, eum in Cretam ampliorem Martis campum evocavit, externaque Candiaë urbis munimenta ejus fidei virtutique commisit. Exacuit generosi juvenis animos data provincia, ut ferme prima militiæ præmia. Quam dum strenuè sustinet, Turcæ per obscurum noctis, magno, ut solent numero, pari ferociâ illum adorti sunt: tantoque ardore pugnatum fuit, ut valla sauciis dilapsisque propugnatoribus pènè nudata occupataque sint. At ea res malè mox Turcis vertit haud sanè inultis. Voce namque & manu Rondininius terrorem in hostem revocans, audaciam in suos, magnâ strage barbaros propulit: dumque acriùs, ultràque quā tutum erat, cedentes insequitur, muralis tormenti glande prostratus, ruinarum more, quæ super id quod oppressere franguntur, victor occubuit ingenti luctu suorum, anno M. DC. XLIX. VI. Idus Septembris; non illâ utique ætate tollendus, quippe qui annum secundum & vicesimum vixdum excederet, & admiratio ne militaris indolis in se veteres quoque milites converteret. Hæc aliaque habuit Natalis in paternâ domo bellicæ togatæque virtutis decora, quibus ad laudem accendetur. Nec minorem in pectore aluit flammam memoria rerum maternarum. Felix Sachia ejus mater, perquām illustri loco nata, maiores habuit Vectiani in Liguriâ, aliorumque quæ circâ sunt oppidorum dominos, armis

ac literis inclytos. Utrisque clarus fuit Laudivius S^{an}chias, miles Hierosolymitanus, & ut ingenii cultum in militari viro agnoscas, Nicolao V. Pontifici, bonarumque artium fautori optimo maximo apprimè carus; electus quem cubiculo ac familiaritate æstimaret. Alter Laudivius (sunt quippe nominum æquè ac decorum retinentes familiae) Felicis Sachia pater fuit. Coniuge à vivis erectâ, primùm in Consilii Pontificii confessu ad vocationis jus adeptus est, deinde quatuor Pontificum præclaris judiciis commendatissimus vixit. Sub Clemente VIII. Curiæ Apostolicæ ærario pro Tribuno; sub Paulo V. Pontificio Patrimonio pro Legato fuit: ab hoc etiam Episcopus Montis Falisci creatus: à Gregorio XV. missus ad Venetorum Rempubl. Nuntius: ab Urbano VIII. admotus iterum ærario, dein Pontificii Palatii Præfectus, postremò in amplissimum Cardinalium Collegium secundâ eorum nominatione cooptatus. Paulum Æmilium, Laudivii hujus fratrem, per varios quoque honorum gradus ad purpuram, ac propè altius evexit parta prudentia usu rerum maximarum. Cum adhuc adolescens in literis emineret, ac deinde juris cognitione primus inter æquales esset, & apertiore in dies famâ nosceretur, venit in sermonem gratiamque Clementis VIII. Is in Cubicularios intimos eum retulit, quæ fuit ad res graviores quædam quasi prolusio: post signandis gratiæ causis cognitorem adhibuit: in Apostolicâ Curiâ delegatæ à se jurisdictionis judicem esse jussit: inter Pontificii Consilii Notarios, Participantes appellant, gratis allegit: Nuntium ad Catholicum Hispaniarum Regem extra ordinem misit: tandem Cardinalem creavit, suo judicio dignè, ac merebatur, magnificèque laudatum. Cum enim ejus merita breviter car-

carptimque repeteret, Jurisperitum sanctissimo Purpuratorum Patrum Senatui à se adjungi dixit nulli secundum. Ergo illi jam purpurâ donato Pontifex summa quæque & arcana committere: conquiescere in illius prudentiâ & fide: illum aestimare ac diligere impensè. Amorem existimationemque augebant quotidiana negotia prosperè expeditèque confecta. Inter hæc animus illi erat multâ humanitate temperatus, &, quo nihil est ad conciliandos homines accommodatius, beneficus ac liberalis. Faliscorum Ecclesiam cùm regendam suscepisset, inaugurationis sollemnia Pontifex ipse pro suo erga illum studio in Lateranensi Basilicâ peregit: mox Episcopi munus Congregationis Concilii Tridentini Præfecturâ cumulavit. Tantâ sapientiæ & integritatis famâ cùm floret, & in Clementis VIII. locum successor esset subrogandus, dignus habitus fuit, qui in Comitiis Vaticanis suffragia omnium mereri & ferre posset. Ita sensit ac scriptit Cardinalis Peronius literis ad Henricum IV. Galliæ Regem à se datis. At, quæ est rerum humanarum instantia & brevitas, non multò utique longius in Pontificatu victurus fuisset, quam, qui illum adeptus est, Leo XI. siquidem hic v. Kalend. Maii, septimo & vicecimo ab electione die; ille prid. Kal. Junii, eodem uterque anno, quatuor tantum & triginta dierum intervallo (juvat enim, ut pauperes tenuis summæ, ita per angusti temporis rationem exactius inire) vitam unaque honores terminarunt. Videri posset alter Paulus Aemilius, Alexandri Rondinini & Felicis Sachiae filius, hereditate adiisse avi & avunculi sui purpuram, si ut fortunæ, sic animi bona ad alios pervenirent. Sed & illum sua virtus, sua in Remp. Christianam merita in Cardinalium Collegium aggregarunt. Adeò perennis ac pro-

Z

pria

pria est huic familiæ claritas & amplitudo , rarâ profusa felicitate. *Una Pherenice*, ut memorat Plinius, *qua filia, soror, mater Olympioniarum*: opprimit mentionem memoriamque laudis hujus Felix Sachia , filia, mater, cognata Cardinalium. *Una familia Curionum*, in quâ in continuâ serie Oratores exstiterunt: plus est, unam esse, quæ totidem habeat consiliarios & judices orbis terrarum. *Una Fabiorum*, in quâ tres continui Principes Senatus: majus, tres ex unâ in eum Senatum adscitos esse, qui non modò Regum, quod aiebat Cyneas, verùm etiam Dei Divorumque confessum referat. Sed me rerum maximarum inter se comparatio longius ferat: nunc ad narrationis ordinem venio. Felix Sachia Alexandrum Rondinimum conjugem suum anno ætatis ejus primo & quinquagesimo adhuc ævi immaturum amiserat, liberis novem relictis, cùm tota domus onus ejus esse cœpit. Quamquam hi orbi putandi non fuerunt matre incolumi, non spectatæ tantum probitatis, sed etiam doctrinæ feminâ. Quod Sempronio Graccho Cornelia ; Martia Hortensio ; id Alexandro fuit Sachia. Nullo præceptore, ut dicitatis atque ingenii magnitudinem videoas, ad discendas Latinas literas ufa est, sibi dux & magistra, & antiquitatis tam profanæ quam sacræ diligens indagatrix. Curram igitur in liberorum institutione eò majorem posuit, quò & ipsa accuratiùs honestarum artium studiis pueritiam, adolescentiamque excoluerat. Paulus Æmilius, & Josephus, alter in purpurâ , alter in fago , ut jam dixi, ostenderunt quid bene providèque nutrita indoles posset. Laura non tam in matris gremio, quam sermone educata, politiores etiam literas animo complexa est, & ipsa inter Lælias, & Licinias, & Mutias, & siquæ præterea parentibus suis doctrinâ & eloquentiâ responderunt,

no-

nominanda. Præceptoribus usा est Tarquinio Gallutio, & Alexandro Donato, viris è Societate J E S U , eruditione & editorum Operum famâ notis. Sollicitam insti-tuentium diligentiam merebatur provocabatque eminens illius ingenium. Quod ipsa deinde ita exercuit & expoli-vit, ut post illos, quorum præceptis informata est, for-tasse etiam cum illis legi & placere posset. Certè Cardi-nalis Bentivolus, cùm suam de Bello Belgico historiam Latinè ac perpolitissimè verti cuperet, eamdem illi com-mendavit, ac tradidit. Sed defugit hanc operam virgo, non tam declinatione laboris ac studii, quām modestiæ curā. Sermo ac stilos illi cultus ac nitidus, in quo nullus ambitiosè putidèque quæsitus color. Neque enim igno-rare poterat deformari orationem plus æquo affectatam, perinde ac corpora, si quis vulsa atque fucata muliebriter comat, fœdiora fiunt ipso formæ labore. Supersunt ad-huc nonnulla ejusdem tam solutæ quām numeris ligatæ orationis præclara monumenta, ex quibus facilè apparet, compluribus eam viris dubiam eruditio[n]is palmam fuisse facturam, si literis, quām religioni vacare maluisset. Hu-manis quippe rebus valere jussis, institutum S. Teresiæ se-cutæ, in cœnobium sese abdidit, ubi sanctè religiosèque, in quo sunt omnia, vitam etiamnum, quod & diu fa-ciat, exigit rerum divinarum contemplatione dulcem at-que tranquillam. Atque haec tenus pauca è multis, velut faces in funere, præire jussimus: nunc sequatur ipse, cui funus dicitur. Quæ ad ejus genus pertinent, ad eum quoque pertinere existimavimus. Nam etsi ea quæ ipsi non fecimus, nostra non sunt; nostra tamen, si in ma-gnâ generis claritate splendorem habent, hoc ipso majo-ra esse necesse est. Ita Luciferum ceteris stellis clariorem esse novimus, quòd hæ in tenebris tantùm, ille oriente

Z 2

etiam

etiam sole stationem teneat, luceatque. Annum etatis nonum attigerat Natalis Rondininus, cum Alexandrum parentem suum luxit. Dabat jam tum ingenii jucundi & elegantis specimen iis in literis, quibus etas puerilis ad humanitatem informari solet. Ex ephebis egressus, Bononiam sedem ac magistram Philosophiae habuit, longe iis dissimilis, qui ex Academico tantum otio licentiam usurpant. Ipse toto animo ac studio ad laudem incumbere: audire magistros, ab iis audiri: intelligere, se in vestibulo scientiarum omnium stare; in earum deinde adyta penetrandi spem nullam fore, nisi ingenium hic prius diligenter exercuisset. Nec Mathematicas disciplinas negligendas putavit, ut scilicet ad rem militarem, si ad hanc forte animum adjunxisset, paratior instruторque esse posset. Et quamvis aliò consilia verterit, totumque se Deo dederit, jucundos tamen & utiles rebus bellicis miscebat sermones in loco, non quales eorum sunt, qui debellaturi videntur super mensam Alexandrum, imperiti rerum. Hauserat partim è præceptionibus aliorum, partim ex historiis, quæ ad ordinem legesque militare pertinent: quis castrorum locandorum situs: quæ instruenda aciei formæ, ac varietates: quæ cingendarum urbium descriptiones: quando cum hoste conserenda manus: quando quiescendum. Aliquot post annis Bononiâ in Urbem reversus Theologæ & Jurisprudentiæ operam dedit, hanc etiam publicè interpretandi donatus facultate. Exin sollempne illud suum semper tenuit, ut lectissimis quibusque auctoribus volutandis tempus daret. Atque ut se oblectant qui ad celebrium fluviorum capita consistunt, eorum præsertim qui auriferas arenas secum vehunt; ita jucundissimum illi erat ad sanctorum Patrum lectionem accedere, è quibus videret

aurea

aurea illa promanare sapientiæ flumina, unde & sitim posset explorare, & rivos deducere. Otii quoque sui partem ad sacram & profanam historiam contulit. Hanc ille oblationem honestissimam utilissimamque ducere: hinc petere dicta, facta, consilia publicè privatumque salubria: quam alii prudentiam agendo experiendoque, ille sedendo legendoque comparare: ipsam in adversis aliorum casibus misericordiam jucundam putare. Huic studio finitimum fuit sacra, ritus, leges, instituta gentium observare, etiam barbararum. Erat igitur illi memoria velut ærarium opulentissimum, è quo eruditioñis suæ divitias opportunè depromeret. Accedebat his Latinarum literarum amor & cultus, &c, sine quâ nullus est ad vitam communem studiorum fructus, eximia in scribendo dicendoque venustas & copia. Interdum poëtico incalens afflatus carmen scribebat veterum genio, puris verbis lectisque sententiis. Vel eâ causâ secessus in Umbriâ apud Eminentissimum Principem fratrem suum Paulum Æmilium Rondinimum Cardinalem, Assisi Episcopum, gratissimus illi accidit. Parentavit hîc Sidronio Hoffchio è Societate J E S U Poëtæ cultissimo, dulcibus & expolitis elegis; receptûs sui amicitatem allato de ejus morte nuntio corrumpi questus. Paucula quidem ejus poëmata, quæ velut naufragii reliquiae ad nos pervenerunt, publici juris fecimus: sed lectorum si non lassabunt, explebunt tamen, & plura sicut sèpè relegendo. Literariam supellecilem ut augeret, in Græciam quoque navigavit, hoc est, ad scriptores Græcos animum appulit: Neminem, dictans, sine hoc præsidio absolutum aliquid in iis artibus, quæ ad humanitatem pertinent, consequi posse: Veteres Romanos eloquentiæ suæ opes omnes è Græciâ in Italiam convexisse: illius linguæ opulentiam & suavitatem

tem nullius interpretis oratione repræsentari: illam Byzantio in Italiam, unde totos septingentos annos exulaverat, ab hominibus nobilissimis olim reductam fuisse; mox à doctissimis quibusque arreptam generoso conuento studio: turpe nunc Romanæ juventuti fore Musas Atticas in bibliothecis jacere neglectas & situ obsoletas. Tot tamque valentibus inductus causis invigilabat in his studiis, veneratque illi in morem non solum lectitare libros Græcos, verùm etiam Græco sermone cum Deo loqui. Excultum literis animum ornabant castissimi mores. Crederes Pudicitiam ipsam ab ejus latere numquam discedere, & animi corporisque velut templi Deo dicati æditiuam esse, quæ profanum aliquid aut immundum eò inferri non sineret. Mira illi erga amicos fides, & in obsequio comitas: sermo ingenuus, & ab omni suo alienus: plus in animo benevolentiae & officii, quam in verbis, thesaurorum more, quibus plus est opum in recessu, quam in superficie ostentationis. Sacerdos, & in Vaticano templo Canonicus sacris operabatur fermè quotidie, ad eumque Numinis cultum dignam afferebat templis & æc contactu probitatem. Tantà virtute sapientiæque instratum ascivit Alexander VII. Pontifex Maximus in aulam suam, in quâ velut in regno suo virtus est, eumque sibi ab Epistolis ad Principes scribendis esse voluit publicâ Urbis gratulatione. Quâ integratatis, & prudentiae, eloquentiæque laude munus suum administraverit, supervacaneum sit dicere. Non deerunt decora ingenia, quæ cùm ad tempora Alexandri VII. dicenda venerint, historiæ suæ inferent quas illius ingenio elucubrata literas de rebus gravissimis ad Principes dedit. Sed ecce dum tanto Pontifici se quotidie probat magis, & in Romanâ luce non amorem sui tantum, sed etiam admirationem movet,

su-

supremus illum dies occupat, majorumque rerum spem, quæ in cursu erat, intercipit. Lubet h̄ic coronidis loco apponere, quæ de præmaturâ ejus morte ad Jacobum Wallium scripsit Illustrissimus Ferdinandus Furstenbergius: non quòd me deficiant verba, (quamquam & illa in tam acerbo casu deficiunt) sed quòd hæ literæ exstare laudari que mereantur professione pietatis. Sic igitur habent:

Noli, mi Walli, plures à Natali Rondinino nostro epistolas exspectare. (& dederat cùm sèpè aliàs, tum septem antè diebus, quàm fatalis eum morbus corriperet, ita elegantem, & uberem, & officii plenam, ut eam dictasse ipsa videri posset Humanitas.) iv. Non. Septemb. quindecim dierum febri, heu dolor! consumptus est, tam à nobilitate, virtute, eloquentiâ, ac doctrinâ juvenis, ut meritò saeculi nostri Phoenicem quis appellat. Nondum tricesimum attatis annum attigerat, & jam tum omnes antiquos quâ profanos, quâ sacros scriptores legendò pervaaserat. Dici non potest, quantum ex ejus morte dolorem S. D. N. ceperit. Amici omnes mœrore contabescunt: ego tam molestè ejus desiderium fero, ut ne in parentum quidem morte plus hauserim acerbitalis. Omnia amicitia officia agroto præstiti, semper affui, animam agenti astitii, & benè precatus sum, oculos defuncto clausi, & acerbissimis adhuc lacrimis ereptum prosequor. Ubi dolor parùm remiserit, forsitan Musis me meis solabor: tu quoque molestia mihi partem tuis absterge.

Multis ille quidem flebilis occidit:

Nulli flebilior, quàm mihi.

Mecum illi tam arcta consuetudo ex similitudine animorum ac studiorum coorta intercedebat, ut Castorem & Pollucem diceres, utinam alternâ morte redimendos. Sed quid ego longius dolori meo ac lacrimis indulgeo?

360 ELOGIUM NATALIS RONDININI.

Durum, sed levius fit patientia,
Quidquid corrigere est nefas.

*His epistolam, non lacrimas meas finio. Roma vi. Id. Sept.
M. D C. L VII.*

Natus est Natalis Rondininus anno M. DC. XXVIII.
XIII. Julii: excessit M. DC. LVII. II. Sept.

E P I T A P H I U M
N A T A L I S R O N D I N I N I .

D. O. M

NATALI. RONDININO. ROMANO

ALEXANDRI. FIL. PAULI. AEMILII. CARDINALIS. FR.

PIETATE. INGENIO. ERUDITIONE

ROMANÆ. JUVENTUTIS. FACILE. PRINCIPI

QUI. XXVI. ANNUM. AGENS

AB. ALEXANDRO. VII. PONT. MAX.

PRÆFECTUS. EPISTOLIS. AD. PRINCIPES

OPERAM. SUAM. PONT. SAPIENTISSIMO. ITA. PROBAVIT

UT. MOX. AB. EO. CANONICATU. VAT. BASIL. AUCTUS. FUERIT

NOVA. IN. DOMESTICAS. IMAGINES. DECORA. ILLATURUS

NISI. MAJORA. INDIES. DE. SE. POLLICENTEM. REPENTINA

VIS. MORBI. IN. IPSO. ROBORE. ÆTATIS

REIP. ERIPUISSET

FELIX. ZACCHIA. FILIO. DULCISS.

CONTRA. VOTUM. SUPERSTES. P.

OBIIT. ANNO. M. DC. LVII. ÆTATIS. SUÆ. XXX

I N

IN FUNUS

SIDRONII HOSSCHII,
E SOCIETATE JESU.

*Cum tristem de ejus obitu nuntium accepisset Assisi
in Umbriâ, ubi cum fratre suo Paulo Æmilio
Rondinino S. R. E. Cardinale, Assisi Episcopo,
morabatur.*

D Um secunda suis me detinet Umbria campis,
Umbria silvosis ardua verticibus;
Auraque vere novo Zephyris impulsa serenis
Molliter argutis obstrepit in foliis;
Diffunditque animum ruris conspecta voluptas,
Hei mihi, quos luctus nuntia fama tulit!
Ut nihil in terris liquidum est! ut Numina sæpè
Dulcibus admiscent rebus amaritem!
Hosschiades, (quid nunc faciles in carmina Musæ,
Quæque erat ingenio laurea parta, juvant?)
Hosschiades, quo se tantùm jaçtabat alumno
Belgica Romanis æmula nominibus,
Quantum, quæ Latio Cyrenen provocat ore,
Umbria Callimacho facta superba suo;
Ille decus Vatum, leto præreptus iniquo est,
Dum canit, & gratâ fidera voce tenet.
Sic ubi sensit olor gelidae succumbere morti
Lumina, vicinas præcinit exequias.
O nemora, ô dulces, quos hæc habet ora, recessus,
Doctarum sedes hospita Pieridum,

Z 5

Vos

Vos eritis testes, ut mors hæc funditus omnes
 Surripiat nostro delicias animo.
 Nec me jam verni capiat clementia cœli,
 Nec varium terræ fertilis ingenium.
 Hic videoas molli clivosos tramite colles;
 Difficiles illic ad juga summa vias.
 Illic saxa inter fluvio Clitumnus amœno.
 Profilit: hic niveos integrit umbra lacus.
 Clitumnus, quo non Cereri, non alter Iaccho
 Gratior, & niveo, qui bibit inde, gregi.
 Oppida nunc miror crebris succrescere silvis,
 Et nemora antiquas inter opaca domos.
 Nunc miror positas altis in montibus arces,
 Quæque in subiectâ mœnia valle latent.
 Hic gelida invitat decadere solibus umbra,
 Quà crepitante levis defilit unda pede:
 Hic, quæ rugoso servent in cortice fagi,
 Ludere, quæque canat dux gregis inter oves.
 Sed nihil ista juvant: me tantum flere sub antris,
 Et magnâ manes voce vocare juvat.
 Siqua fides nostris tangi quoque fletibus umbras,
 Credibile est Vatem, Cynthia, flesse tuum.
 Quique unâ tumulo teneri conduntur amores,
 Non ignes, solitas non habuisse faces.
 At tacitos juxta cineres qui labitur amnis,
 In mare turbatis mœstior ibat aquis.
 Et, quales olim cognati in funere Vatis,
 Solvebat multis inferias lacrimis.
 Confuetæque viæ, & læta inter gramina ripæ
 Immemor, oblitum sœpè retorsit iter.
 Quis tibi, Mosa pater, mœsto sub gurgite sensus,
 Hæc propior nam te cura premebat, erat?

Cùm,

Cùm rapidas tecum Vahalis confunderet undas,
 Confusas unà miscuit & lacrimas.
 Heu patér infelix , qui dum volvēris , amara
 Perpetui luctus in mare signa feres.
 Nec jam auro , & lätâ præcinctum tempora myrto
 Excipiet tectis Oceanus genitor.
 Sidroni intereà , seu te nova gaudia cælo ,
 Seu te culta tenet Vatibus ora sacris :
 Si te tangit honos , & adhuc sunt carmina curæ ,
 Nec toto cessit pectore noster amor :
 Aspice , quem statuat tumulum tibi Roma , quod inde
 Judicium de te posteritatis erit.
 Non omnis moriere : tui pars maxima vivet ,
 Et cineri merces magna futura tuo est.
 Mcerenti Chisius dum te sub pectore condit ,
 Non poteras tumulo nobiliore tegi.

F E R D I N A N D O F U R S T E N B E R G I O

*Musas Philomathis juveniles auctiores cultio-
resque in lucem proferenti.*

T Andem revisunt aureum jubar solis
 Musæ Philomathis : gratulentur , & plaudant ,
 Queis & labores , & pericla , quæ terris
 Marique subeunt , aut severa curarum
 Lyrâ subinde tibiâque solari
 Incessit ardor . Quem sequantur , hîc cernunt .
 Hæc ille , seu dum prælantibus fertur
 Per alta ventis , quæ fretum Cyclopeis

Fervens

Fervens cavernis astra verberat fluctu,
 Sesequi mox resorbet & suas iras:
 Sive arduis dum nubibus caput cinctas,
 Nivibusque numquam non jacentibus canas
 Volat per Alpes: fessa namque votorum
 Europa cursus urget, atque opem poscit:
 Hæc ille, dum Mars fas nefasque permiscet,
 Unaque pestes ceteræ diem invadunt,
 Et clade tumidus decolorque [†] Vistillus,
 Albisque, & uno haud nomine in mare irrumpens
 Miratur ire Rhenus haud suos fluctus,
 Et spes in illo magna nititur pacis:
 Hæc ille, tanta mente dum sedet moles,
 Hæc ille cecinit, sicubi fatigatum
 Suis sub antris frigidâque lucorum
 Umbrâ virentûm recreavit Euterpe,
 Seu Dorium quid, sive Barbarum mallet.

Sed ille, curas fallere, ac sibi tantum
 Intusque gaudens canere, nil petens ultrâ,
 Non puncta famæ, pollicesque laudantum,
 Feliciumque præmium libellorum,
 Imbuta cocco lora, regias chartas,
 Pictum umbilicum, luteamque membranam,
 Araneoso juss erat situ turpes
 Latere, tenebris abditos inaccessis
 Tot elegantis ingenI sacros fetus.
 Heu dura patris iussa! tam legi digna,
 Tam læta cultu Musa, tot venustatum,
 Tot & jocorum non nocentium mater
 Sic delitescat involuta deformi
 Silentio, noctesque carpat æternas,

Squa-

[†] Vistillus idem qui Vistula Plinio lib. 4, cap. 14.

Squalens, iners, ignota? Non tua id sivit,
FERNAND E, pietas, indolesque Phœbeas
Attollere artes nata, cui, Poëtarum
Plaudente cœtu, literarios fasces
Submittet olim Roma, quæque nunc profers,
Debeat ordo serus eruditorum.
Tu namque Patris atque Apollinis plenus,
Suis latebris erutæ sinum pandis,
Fœdâque primùm temporum levas tabe,
Dein & nitorem, & gratiam, & decus formæ
JUVENILE adauges, & frui jubes cælo.

At vos edaces, noxiū genus, blattæ,
Abigenda longè lœvibus lues chartis,
Alibi repostam quærite in cibum prædam;
Seniumque turpe pascite, aut putres libros,
Quos rugæ, & ætas, & situs fatiscentis
Capsæ peredit, aut teredinum morsus.
Perennitatem Phœbus his licet Musis,
Triplicesque canum spondeant Deæ nomen,
JUVENILE nunquam concidet decus formæ.

A D

A D C H O R E A M,
*fontem Tiburtinum, in vicinum Anienem
 influentem.*

CHorea Naiadum pulcerrima, Chorea lento
 Seu celeri graderis per cava saxa pede;
 Vortice seu placido lymphas revoluta resorbes,
 Provocet ut rauco gurgite murmur aves.
 Nempe tuâ captum formâ niveisque lacertis,
 Vicinum fama est incaluisse Deum;
 Sæpius & traxisse imo suspiria corde,
 Atque auxisse suis flumina de lacrimis;
 Donec & ipsa Dei longos miserata dolores,
 Æternos pacta es cærula Nympha toros.
 Siste fugam nemoris Dea, quâ propè porrigit umbras
 Quercus opaca altis ambitiosa comis.
 Nullæ hîc infidiæ, non cæco commodus hosti
 Trames, & occultâ conditus arte dolus.
 Quin Satyri procul hinc, procul hinc agrestia Fauni,
 Quæ tegat intonsâ numina fronde nemus.
 Illa tamen properat duro obsequiosa marito.
 Sollicitat timidos heu quoque cura Deos!

*In malum Poëtam, cuius versibus insomnem
noctem traduxerat.*

HEu malè quid merui? nam quæ me Numinis ira
Vexat, ut ex oculis exulet usque sopor?
Roscida seu redeat, solemque Aurora reducat,
Seu præceps alto nox ruat Oceano;
Me tamen insomnem Eō de litore Phœbus,
Insomnem fero vespere Luna videt.
Quæ commissa luo? quo læsus crimine tantum
Sævis? quid meritum, languide somne, fugis?
Ah! vos impuri, vos infestissima vatis
Carmina, vos metuit territa nempe q̄ties.
Vos malè compactis pedibus, numerisque solutis,
Heu miseris vel adhuc auribus obstrepitis!
Phœbe pater, si ritè tuis adolevimus aris,
Et dedimus sanctis annua tura focus:
Sic intacta sacros præcingat laurea crines,
Æternum vireat sic tua cura nemus:
Urantur permitte tuis mala carmina flammis.
Sic læso cecidit victima quæque Deo.

I N

D I O N Y S I I P E T A V I I

*obitum, & restitutam ab ipso temporum
rationem.*

JAm spatiis dimensa suis revolubilis ætas
Per te ibat, numeris currere docta suis;

Im-

Immeritum cùm te, PETAVI, suslulit: error
Quem tu corrigeres hic super unus erat.

A D

AUGUSTINUM FAVORITUM,

*remissis auctori pro vitreo poculo hen-
decasyllabis.*

Augustine, novem decus Sororum,
Atque idem pater elegantiarum,
Idem flos & ocella literarum,
Qui me pro vitreo scypho impolito
Donasti hendecasyllabis politis:
Quales vel faceret meus Catullus,
Vel si quis melior fuit Catullo,
Si quisquam melior fuit Catullo.
Nam me continuo die bearunt,
Actot tædia pessimi dierum
Æstatis sipientis abstulerunt.
Quòd si munera nostra deputantur
Tanti, jam cyathos venustiores
Quæram, & pocula puriore vitro.
Tu contrà, ut semel excidere, mittes
Puro carmina puriora vitro.

A D

A D

STEPHANUM ABBATEM
G R A D I U M.

*Cum ALEXANDER VII. Pontifex
Maximus renuntiatus esset.*

S I mihi quæ dextro tibi numine sœpè vocantur
Auxilio blandi carminis Aönides
Dictarent, quod nec seris venientibus annis
Oblito doctorum effluat ex animo ;
Nec præsens ætas, atroque imbuta veneno
Infelix ausit deterere invidia,
Supremæque favillæ, & nigri funeris expers
Effugiat taciti temporis insidias ;
Docte G R A D I, mihi quem dulces ante omnia Musæ
Junxere, & puro pectore culta fides,
Et facilis vis eloquii, quæque aurea mentem
Formavit dictis Attica Suada suis :
Non sperem titulos, non laudes ire per omnes
Maximi ALEXANDRI, aut inclyta facta virūm,
CHISIA queis stat fulta DOMUS, quos vivida virtus
Extulit, aut propior sideribus pietas.
Nam cui vel tantum præsens facundia, tantum
Idem hominum dederit Cælicolūmque potens,
Egregias laudes, æternaque facta referre
Ut queat, & meritis versibus æquiparet;
Ille etiam, quæ desertas Libye invia terras,
Brachiaque Europe porrigit Oceano,

A a

An-

Angusto quas divulsas absorbet hiatu ,
 Et brevis Herculeo dividit unda freto ,
 Quos malè contempsit præceps audacia fines ,
 Nil metuens vetitas leti aperire vias ,
 Enumeret , quot vicinæ tundantur arenæ
 Fluëtibus , eversas cùm ciet Eurus aquas ;
 Aut quot vere novo submittat Dædala flores
 Aura Cytheriacis incola litoribus .
 Quis dicat Tuscas latè data jura per oras ,
 Æquoraque Herculeæ supposita speculæ ?
 Aut Macereti molli surgentia clivo
     Mœnia , & antiquis addita tecta jugis ?
 Heroüm tellus olim fecunda , vel armis
     Vel pace egregium qui peperere decus :
 Nunc tenues ibi reliquiæ vix nomina servant ,
     Lentaque pastoris fistula cogit oves .
 Indè tamen missi , qui cæli ingentia templæ ,
     Et Divum cœtu limina concelebrant .
 Felices turres , queis olim pauper arator ,
     Et salvis faciat frugibus agricola .
 Ecquis opes , cœnasque Deum , quæ se atria tollunt
     C H I S I A , Pompeis æmula porticibus ;
 Quas subterlabens miratus Tybris ab amne est ,
     Credita dum celeres gaza moratur aquas ;
 Eque imo silvas speculator , & aurea tecta ,
     Et pictos lusus , ô Galatea , tuos ,
 Artis opus miræ , pelago quam semiser omnis
     Tritonum insequitur , Nereidumque chorus :
 Ecquis regifico constructa altaria luxu ,
     Et ductas Libyco è marmore pyramidas ;
 Quæ sub ALEXANDRO priscum monumenta nitorem
     Ceperunt , ac turpe exuerunt senium .

Tot

Tot curas inter , terrarum & publica vota,
Non hæc præterit provida mens animi.
Quin & Niliacos moles imitata labores
Cæstia , par tumulis , barbara Memphi , tuis ,
Hoc rerum Domino vastis egesta ruinis ,
Non debet fatis tristibus interitum .
Nec solùm antiqui redeunt hoc Principe mores ;
Antiquum sed cum moribus omne decus .
Sit clarus licet ille , & quæ sol aureus exit ,
Et quæ se canæ Tethii restituit ;
Illiū & latè referat nomenque decusque
Cognatas inter Naiadas Eridanus :
Eridanus , cuius cycnos hoc fama canente est
Attonitos mediis conticuisse vadis :
Quæque viris armisque potens sistentia contra
Insula desertæ litora stat Libyæ ,
Et Mosa , & fumans civili sanguine Rhenus
Ingentes titulos & benefacta ferant :
Non reticenda tamen , functi æternas quibus ipsi
Heroës grates pro studiis solüunt .
Ille vel in teneris cùm jam pubesceret annis ,
Atque ætas primum vivida ver ageret ;
Postquam animo sibi regnandum peragraverat orbem ,
Ortaque de primis omnia seminibus ,
Et propiore Deum spectaret lumine , quantùm
Mortales fas est tendere contrà oculos ,
Multæ satis lusit : norunt silvæque lacusque ,
Muscosisque cadens Arbia pumicibus ;
Quæque viri indignum lugens Cornelia fatum ,
Hospitiï testes numina poscit opem .
Nec curas inter , JUVENILIA carmina Musas ,
Dimisit fessi delicias animi .

A a 2

Ad-

Adfuerunt semper faciles ad iussa Sorores ;
Et quamvis medio tenderet ille mari ,
Alpibus & quamvis , Alpes illæ , & mare sœvum
Fontibus & sacris antetulere jugis .
Et loca nunc culto relegabant singula versu ,
Nunc fera damnabant munera militiæ .
Quin scrutaretur dirum cùm viscera ferrum ,
Et leti inficeret pallidus ora color ;
Qualis Mæandri ripis , aut Asia cycnus
Dum ludit pennis per vada purpureis ,
Pectora transfixus , liquido de gutture voces
Elicit , ac gemitus litora pulsa iterant ,
Inspectans cælum , & tristes solatus amicos ,
Lenibat numeris vulnera flebilibus .
Interea trepidum versans sub corde timorem
Adstabat Divis vota ferens Pietas :
Et nunc muta metu , misero nunc perdita luctu ,
Tendebat supplex brachia Cælitibus ,
Ne fessis olim missum succurrere rebus ,
Ante suum raperet mors violenta diem .
Sed jam pone metum Pietas : en Maximus Orbem
Sospes ALEXANDER temperat imperio .

AD

AD SERENISSIMUM

GENUENSIS REIP. DUCEM

AUGUSTINUM CENTURIONEM,

cum primū novi Magistratū fasces attolleret, summā ingeniorum contentione celebratos.

A Ureus ut primū nitidis emerserat undis
 Lucifer, & noctem vicerat illa dies,
 Quæ tibi laurigeros, virtutis præmia, fasces
 Detulit, & munus vidit inisse tuum,
 Et patriæ res & curas, sanctique Senatūs
 Excepisse animis publica vota tuis,
 Adfuit ad plausus vasti gens humida ponti,
 Tyrrenæ liquido Tethyos acta sinu;
 Formosæ visu facies, Drymoque, Thoëque,
 Et quas præterea longa referre mora est.
 Quas inter patrio perculsus numine Proteus
 Hæc Latiis fertur præcinuisse modis:
 Maestre animo: extulerint homines quæ maxima quoniam
 Gesseris; at quæ dehinc, auguror, astra canent.
 Dixerat: & plausum jussit dare protinus omnes
 Quos habet unda Deos, quas habet unda Deas.

Ego dormio, & cor meum vigilat.

NOx quamvis oculorum ignes premat atra nitentes,
Et condant somno lumina victa faces;
Lumina, quæ circum casti glomerantur Amores,
Et Pudor, & triplici Gratia nexa choro:
Nox tamen assiduis lacerat præcordia curis,
Imperat atque oculis irrequieta quies.
Nec prius obrepet, qui laxet pectora, somnus,
Quam sternalis capiti molle cor ipse meo.

LUSUS PASTORIUS.

DUrus Oryx torquere gravi seu spicula cornu,
Seu terrere leves per nemora alta feras:
Quem toties succincta habili Dictynna pharetrâ,
Mirata est agiles inter Hamadryadas:
Cùm premeret cælo medium sol igneus orbem,
Præberet lasso cùm brevis umbra torum,
Multæ inter querqus querulâ prolusit avenâ.
Obstupuit doctos Nympha secuta modos.
Ipsæ etiam tacitis stupuerunt Naiades undis,
Ipsa etiam Arcadii fistula victa Dei.
Ille etenim nunquam sacris vocalia lymphis
Antra, Meduseos attigeratque lacus.
Sed quæ etiam indoctas silvæ docuere volucres,
A silvis didicit carmina durus Oryx.

PSYCHE

PSYCHE, seu fabula Papilionis.

N Ympharum PSYCHE quâ non fuit altera totâ
 Pulcior Arcadiâ, cui cura nec ulla fluentem
 Aut mulcere comam, aut tenues percurrere telas.
 Miles erat Phœbes, voluitque inculta videri,
 Et placuit, nemora & silvas nec gravior ulla
 Attigit, aut montes venatu terruit ulla.
 Jamque toros tædis ætas matura jugales
 Spondebat: fugit illa faces & nomen amantis,
 Seque odit, votoque dolet quòd forma repugnet:
 Cùm satus Iapeto, quem P S Y C H E S mater eodem
 Ediderat Clymene fortunatissima partu,
 Attulit inventum cælo mortalibus ignem,
 Nec benè digestam, & certâ sine imagine massam,
 In speciem eduxit moderantûm cuncta Deorum.
 Ille (fide majus!) lapidem vix admovet igni,
 Paulatim letalis hiems de marmore cedit.
 Vincula mollescunt genuum, saxumque relinquit,
 Vitalesque vias & respiramina liber
 Spiritus intus obit: vocis recluditur usus:
 Conatus loquitur. nil trunci restat in illo.
 Miratur, tacitumque rogit P S Y C H E inscia fratrem:
 Unde vigor lapidi? quæ tanta potentia flammæ?
 Frater ad hæc contrà: Donum immortale Minervæ
 Aspicis: ast alios Cypris tibi destinat ignes.
 Jam distingue comas, & finge decentius ora.
 Indoluit virgo, vetitamque agnoscere flammam
 Attentat proprius: sed enim, ceu concitus Austro
 Per stipulas flavasque furit Vulcanus aristas,
 Atque alimenta suo præbet séges arida damno:

A a 4

Sic

376 POEMATA NATALIS RONDININI.

Sic inconcessos ubi virgo contigit ignes,
In flamas abit, ac veluti è fornace profundâ
Ferventes trahit ore faces, & concipit æstus.
Vix fratri cineres, & cognoscenda supersunt
Ipsiæ effigies, & quæ ferat ossa sepulcro.
Ille sed exanimis properat, semiustaque membra
Componit tumulo, fumantiaque exta fororis
Ambrosiæ succis, & odoro gramine condit.
At flamma haud oblita sui est, servatque vigorem
Ingeniumque suum, tumuloque erumpit, iterque
Dat volucri, variis quæ piæta coloribus alas,
Nunc etiam vetitos demens circumvolat ignes,
Atque suas **P S Y C H E** flamas, sua damna, frequentat.

POE-

P O E M A T A
S T E P H A N I
G R A D I I,
A B B A T I S

SS. Cosmæ & Damiani, Patricii Ragusini,
& Bibliothecæ Vaticanæ Custodis.

АЛЛАГО
ІИАНЧЕТД
ІІОДАЯД
СІТАБД

D E

S. FRANCISCI XAVERII
INDIARUM APOSTOLI
miraculo, apud insulam Tolum patrato.

TNdia, gemmifero quæ lamberis æquore tellus,
Et matutini felix vicinia Phœbi:
Quæ vos in solitâ cineres jactante procellâ
Squallor habet, quidve est, subitis quod mo-
tibus æther
Infremit, & pluviis cælum tonat omne favillis?
Præcipites video, totoque ex axe ruentes,
Flammarumque globos, liquefactaque fervere saxa,
Et cæcam piceâ volvi caligine noctem.
An Superis etiam infestos, cæloque minantes
Terrigenas hîc Ætna premit, fævusque Typhœus
Hîc quoque tentati pœnas persolvit Olympi?
Aut iter ad Ditem patet hinc, Manesque profundos,
Et vicina suas eructant Tartara flamas?
Nil horum. fontes ultiore sed impedit igne
Victor ab Auroræ populis, & litore rubro
Xaverides, cuius nutu cælestia templa
Arma crient, nimbisque fremunt, & militat ipsa
Ex adytis imis Tellus, iramque, minasque
Commodat, immissoque diem contristat Olympo.
Quis tua tam subitus commovit viscera turbo,
Sancte senex, tantos animo quæ suggerit æstus
Immanis scelerum facies, mentemque benignam
Excudit, & placidos cogit dediscere mores?

Usque-

Usquene ad exitium tua fæviet ira nocentum?
 An præstat misereri inopum, & succurrere lapsis,
 Nec terrorem ultra meritas extendere pœnas?
 Hæc ego, si nostris aderunt tua numina cœptis,
 Carmine non humilis referam memoranda Camœnæ.

Oceano in magno, primi sub limine mundi,
 Sol radiis terras ubi manè recentibus afflat,
 Ardua sublimi pelagus premit insula dorso,
 Quam dixere Tolum, felicibus inclyta lignis
 Fortunatorum nemorum, fæcundaque glebis
 Ditibus, & placido cæli lætissima vultu.
 Fama est has (Libyci cum gens Hispana profundi
 Intactas fulcavit aquas, & credidit auris
 Vela novis, aliumque viam patefecit ad Orbem)
 Bellantem cælo, Superisque auctoribus actum
 Xaveridem tenuisse plagas: hinc ille profana
 Numina, sacrilego passim nigrantia fumo,
 Expulit, immundisque ignes extinxit ab aris.
 Tum vitæ præcepta dedit, justumque, piisque
 Constituit, cælique viam monstravit, & inde
 Demissum in terras, Divinæ & sanguine proliis
 Sancitum foedus, lymphisque salubribus omnes
 Exterfitque animas, noxasque, & crimina solvit.
 Sed simul inde pedem partâ cum laude reflexit
 Ultima visurus rapidi cunabula Solis;
 Ad mores iterum, & vitam revoluta priorem,
 Gens infida novam pietatem abruptit, & aras,
 Nuper quas Superis erexerat, eruit omnes,
 Et colere impuri quidquid ritusque profani,
 Longa superstitione deceptum invexit in Orbem,
 Instituit, scelerumque omnes effudit habens.
 Sic cassa illa suo rectore, & remige puppis,

Gur-

Gurgite Neptuni depensa Aquilone tumentis,
Fluctuat arbitrio ventorum , hiemisque protervæ ,
Donec quassa sinus , & verbere saucia crebro
Dissilit ; effusum latè nant frusta per æquor.
Nec tanti vindex commissi Hispana juventus
Defuit , irarum stimulos divinitus illis
Xaverides acuit monitus , solumque pericli
Se dedit , hortatus meritas pro Numine læso
Expeterent ferro scelerato à sanguine pœnas.
Jamque mari placido , ventisque ferentibus usa
Classis adest , portusque Toli tenet. Ilicet omne
Milite completur litus : fremit undique clamor
Damnantum favos ausus , & dira minantum
Supplicia , & validis properantum ad vulnera dextris.
Cùmque propinquaret portis exercitus , & jam
Tela in conspectu visi distingeret hostis ,
Exemplò crebris horrens mucronibus omnis
Apparet circum tellus , prohibetque cruentis
Armatum tribulis vestigia ferre per æquor.
Quod simul adspexere , stetit confusa repente
Agmine confuso legio , gressuque represso
Nequicquam partes animum versavit in omnes.
At non Xaverides ; justâ nam concitus irâ
Continuò ad cælum palmas cum voce supinas
Extulit , & tali Superos est ore precatus.
Omnipotens Pater , æterno qui prælia riutu
Cuncta regis , cuiusque omnis sub Numine Mars est ,
Vosque ô bis-seni rerum tutela Sodales ,
Religio quibus alma stetit , pietasque magistris ,
Quique alii æternas meriti post funera palmas
Sidereæ proceres mensis accumbitis aulæ.
Si monitus vestros , manifestaque signa secutus

Oceani

Oceani vīctor penetravi clauſtra tumentis,
Et vestrū extreſos portavi nomen ad Indos,
Sentiāt his telis fera gens quām Numina vestrā
Læſa nocent, dignas ſcelerū dent ſanguine pœnas,
Aut ipſi potiū ſtolidum cæleſtibus armis
Cogite ad obſequium vulgus, nec deſit Eōo,
Hesperium clara eſt quæ gloria vestrā per Orbem.
Vix ea: cūm ſubitō cælum fremere omne tumultu,
Et ſpeciem liquidi nubes turbare fereni:
Tum magis, atque magis maria acta tumescere, & altis
Audiri latē ventorum ſibila lucis.
Nec Tellus ſegniſ ſtetiſ ima; ut forte parandis
Seminibus, celeres inter festina minifras,
Ærifque, argenteque opifex, aurique, ſedebat
Umbrartum in medio, ſuperi procul ætheris orā.
Proximus hic Diti locuſ eſt, Stygiisque cavernis,
Nec minuſ immitis fornacibus æſtuat Orci.
Unde ſuos Vefevus apex, Lipareque vapores
Haurit, & æternis cælum ferit ignibus Ætna.
Hinc excita minis cæleſtibus, expedit omne
In gentes Dea ſacrilegas, cæloque rebelles,
Turbinis instrumentum atri, rapidæque procellæ,
Et jubet ad ſuperas erumpere luminis oras.
Turbatum ſubitō cæca inficit Oceanum nox,
Et foedam glomerant tempeſtatem ignibus atris
Infernè excitæ peſtes; ruere arduus æther
Viſus, & extremâ mundus nutare ruinâ:
Tam ſæva in mediâ nimborum nocte flagrantे
Diſcurrunt atræ formidinis ora per auras.
Horrida diſciſſi miſcent incendia montes,
Fragminaque eructant ſcopulorum, atque obſita fumo,
Et pice, & immundo latē loca ſulphure foedant.

Tum

Tum cinere, & pluviis murorum culmina circùm
Pumicibus campi plana increvère tumentis,
Et facilis patuit summas ascensus ad arces.
Hæsere attoniti tanto in discrimine cives,
Et mentes humilis stravit pavor. arma repente
Projiciunt, rebusque unum quod restat in arctis,
Pacem orant Superùm, crebroque exterrita plangunt
Pectora singultu. sequimur te Magne Deorum
Quisquis es, imperioque iterum parere volentes
Ardemus. prohibe infandos à mœnibus ignes:
Parce humili turbæ, & propius res aspice nostras;
Siqua tuum Pater Omnipotens mortalibus ægris
Restituit pietas animum: tua sancta supersit
Qui colat, & nostris imploret Numina ab aris.
His lacrimis flammæ cessere, omnisque resedit
Ætheris ira: redit facies sua pristina terris,
Exactæque diem nubes, solemque recludunt:
Et placido mitis Zephyri strepit aura volatu.
Nec mora paciferis evincti tempora ramis
Matres, atque viri, & puerorum innoxia turba
Mœnibus erumpunt, & inermia pectora strictis
Objiciunt armatorum mucronibus ultrò.
Tuque ô sancte Heros, clamant, sua crimina fassis
Supplicibus, siqua est animo clementia, parce.
Pœnarum satis est, cælo exactore, superque
Quod luimus, Superos irataque Tartara passi.
Ulterius ne tende odiis. stetit icta repente
Hoc acies omnis visu, cunctusque remisit
Pectoris ardor, hebet stupefactæ ad prælia vires,
Et piget ante pedes hosti insultare jacenti.
Xaverides sed supra alios mitissimus omnes
Erigit abjectos, dictisque affatus amicis,

Gra-

Gratanti cives vultu , sociosque salutat ;
Et reducem extensis Pacem obvius accipit ulnis,

Salve sancte Deum interpres , clarissime sedis
Incola sidereæ , & seu tu sublimis Eōa
Parte micas cæli , sero seu Vespere gaudes ,
Quæ te cumque tenet summi plaga lucida mundi
Præbenter lætas Superum concentibus aures ,
Lætaque divino satiantem lumina vultu ,
Hos tibi sacratæ cantus ne despice Musæ ,
Et nostris adsint semper tua numina votis.

A D
F E R D I N A N D U M
F U R S T E N B E R G I U M ,
A L E X A N D R I VII . P . O . M .
Cubicularium intimum.

D E A R T O C R E A T E B R I T A N N I C O .

Cum Tibi de tetricæ studiis , Fernande , Minervæ
Mollia languebunt olim præcordia : si non
Aspernaris ab Oceano missa usque Britanno
Romanum ad luxum pinguis præcepta culinæ ;
Accipe languenti quâ possis arte palato
Consulere , & stomachi fastidia vincere inertis .
De lactentis adhuc primùm cape clune juvencæ ,
Aprique & leporis dorso , quæ in frusta minuta
Concisa , & liquido diluta abdomine porcæ ,
Jure natent , grandis pullus quo ferbuit , & quod

Bu-

Bubula diffusis unixerunt ossa medullis.
 Accendant, turris tibi quas, corsque ima volucres
 Educat, atque alis, & pelle, & pectoris alba
 Carne dapem saturent; teneros ante omnia laetes
 Adde memor, seu sint agnis, seu mollibus hœdis
 Avulsi; tereti nec te ficedula lumbo,
 Nec te flaventi coturnix uda saginâ
 Prætereat; terræ desint nec tubera, si quæ
 Provida non parcis strinxere tonitrua cœnis,
 Cum pipere, & Siculæ dulci cum pulvere canne.
 Hæc tu cuncta simul cautè, circumque, supraque,
 Eductæ in cameram Cereris testudine, claude,
 Ovis, ac tenui molitus crusta butyro,
 Et croco, & Eöæ fragranti cortice silvæ.
 Dein gravidam lento massam committe calorî;
 Angusto validus quam torruit ignis in antro,
 Excoctamque diu, multoque ardore rubentem
 Extrahe, & in patinam compone; & sic properata
 Inter amicorum lætos ede fercula cœtus.

A D

V E N E R E M

*Titiani artificio pictam, in aedibus Illusterrimi
 D. Casanatta.*

Quid tantum Casanatta tibi meus, alma Dione,
 Ista quid illius tecta, laresque placent?
 Nec potius Golgosque tuos, Amathuntaque lætam
 Et Cnidon, & lucos incolis Idalios?
 Nescis qui vir hic est, quâ famâ notus in Urbe?
 Qui mores, quali præditus ingenio?

Bb

Vir-

Virtuti teneris rigidæ nutritus ab annis
Et doctæ assiduus Palladis in gremio.
Divitiis felix, auroque opulentus avito;
Et latè claris nobilis imperiis.
Nil nato, rebusque tuis favet ille, tuasque
Resput invicto pectore delicias.
Cùm magni Dominæ F L A V I sedet arbiter urnæ,
Romani & mulcet jurgia cuncta fori.
Intrepidum sectatorem rectique, & honesti,
Nullæ animum fordes, gratia nulla trahit.
Quæque solent puros hominum convertere mores,
Corruptum nullis ingenium illecebri.
Vile illi tua forma bonum, tua cingula ridet,
Et magè Cecropiæ Virginis igne calet.
Junonisque supercilium, frontemque severam,
Mirum quam crebris laudibus ingeminet.
Hinc vocat insulsumque Jovem Martemque procacem,
Et Paridem tota damnat in Iliade.
Judiciumque illud, quo tu pulcherrima rerum es,
Increpat indignis, exagitatque modis.
Utque ipsos causas inter cognoscere Divos
Audet, & invitæ reddere jura Stygi.
Instauraturum litem se mussitat illam,
Quo formæ intereat fama decusque tuæ.
Quoque tuis decedat honos altaribus, & te
Destituat Memphis, destituatque Paphos.
Quin & ALEXANDRI jactat felicia summi,
Et furtis nimiùm tempora iniqua tuis.
Principe quo castis populis libet esse, pudetque
Dissimiles Domini moribus esse sui.
Nec tamen hæc tu tanta time, satis ille superque
Alterius dicit providus esse malo.

Parthenopæ Trojana suæ quia fata timebit,
     Et charis alium civibus Æacidem.
 Namque, ut homo est, magnæ nunquama Jovis ille sorori
     Palmar posthabitâ Pallade ferre dabit.
 Ut qui non tantum sceptroque, auroque movetur,
     Ingenii quantum gaudet honore sui.
 Nonne vides dapis immemorem parcumque Lyæi,
     In cunctas animum dividere historias
 Naturæque, hominumque? Quis illo doctior artes,
     Quas juveni Chiron tradidit Æacidæ?
 Scire potestates herbarum, usumque medendi,
     Invitâque diu vivere Persephone.
 Quod jecori officium, stomachoque, ut largus in orbem
     Perpetuo semper flumine sanguis eat.
 Non cessat causas rerum explorare latentes,
     Et noctes animo dispicere, atque dies,
 Quæ terram quatiat vis ima, quis impetus Euro\$
     Concitet, in fluvios unde perennis aqua.
 Nulli æquè sua nota domus, quam fortiter illi
     Facta olim Graiâ barbaricâque manu.
 Bellorum pacisque vices, cladesque, necesque,
     Magnorumque graves Principum amicitiæ.
 Virtutes, moresque hominum, ritusque facrorum,
     Terrarumque situs, fluminaque, & maria.
 Quid tibi jam memorem, quanta hæc facundia, quantus
     Nestorei fundit spiritus eloquii?
 Multaque ut orantem circumstat suada, tuusque
     Mercurius docto multus in ore sedet?
 Præque illo amplexusque tuos, atque oscula temnit,
     Cumque suo cælum neçtare, & ambrosia.
 Sed quod te moveat super omnia, sceptra superba
     Improbis in media vult quoque ferre Cypri.

An nescis teneris illum dare jura puellis ,

Juncta Palatino quas alit ora jugo ?

Macerat has curis , jucundumque improbus arcet ,

Ne miserarum ætas florida ver agitet .

Nam tetricæ studiis secretâ in Valle Minervæ

Per lanæ exercet dura ministeria .

Et radiis cogit , rigidoque assuēscere penso ,

Staminaque assiduâ ferre , columque manu ;

Ne segnis mores corrumpat inertia , neve

Mens vacet ad lusus desidiosa tuos .

His animis , his ingeniis (scis ipsa) necesse est ,

Nec dulcis Bacchus , nec sit amica Venus .

Ergo hominem nunquam (si quid mihi credis) amabis ,

Participemque tui nectaris esse voles .

Quin age , & ingrato te protinus eripe tecto ,

Et sine cum Musis illum habitare suis .

A D N A T A L E M
R O N D I N I N U M ,
S. D. N. A L E X A N D R O VII.
P O N T. O P T. M A X.

ab epistolis ad Principes.

UNICA Piëridum , Natalis , cura Dearum ,

Cui Vaticanî pervia

Interiora adyti penetralia fecit in alto

Firmata Virtus pectore ,

Cujus ALEXANDRI quoties sententia docto

Prodiit ab ore Maximi ,

Nil

Nil est, quod Latium tumeat Cicerone, suisve
     Facunda alumnis Græcia:
 Clarus Apollineo me nunc à numine vertex
     Soractis antiqui tenet
 Urbanæ strepitum fugientem & jurgia turbæ,
     Juvatque de minantibus
 In cælum scopulis illinc nemora alta, domosque
     Ferarum opacas cernere,
 Hinc variam cultu segetem, glebasque Sabellis
     Exercitas ligonibus,
 Et latè in Latios animum dispergere tractus.
     Quàm lœta vitis arduis
 Fusa cacuminibus virides hîc surgit in ulmos!
     Quàm flava aristis æquora,
 Quàmque ferax oleæ collis! quàm lacte capellis
     Distenta semper ubera!
 Quàm prisci mores hominum! quàm numine mulcat
     Auras benigno Jupiter!
 Sed me non facies rerum pulcherrima, nec tam
     Amica Musis otia,
 Quàm veterum capiunt quæ passim ingentia Patrum
     Visuntur hîc vestigia,
S I L V E S T R I magni latebræ, quibus ille potentum
     Vitavit enses impios,
 Haud passus periisse manum, quæ cuncta priorum
     Abominanda numinum
 Unius adspersu mendacia perdidit undæ.
     Quid Urbis & thalami fugam,
 ROMANÆQUE¹ specus memorem, contemtaque duro
     Præ silicis atri tegmine

B b 3

Sceptra

¹ S. Romana, Calpurnii Praefecti Urbis filia, cum nuptiis destinaretur, divino monitu ad S. Silvestrum in Soracte latenter fugit.

Sceptra² olim Ligeri latè dominata superbo.
 Salvete rupes aureæ,
 Proxima Cœlitibus sedes : salvete quietæ
 Secura mentis gaudia.
 Ut mihi jam Regum laqueata cubilia fordan^t,
 Aurata fordan^t atria!
 Nec moror extremus quidquid sub divite fluctu
 Hermusque volvit & Tagus.
 Sed me, ne vestris reliquos in cotibus annos
 Nemorum colonus exigam,
 Aurea desuetas redeuntia sœcula in urbes,
 Vetantque cum Sororibus
 Justitia, & Pietas cœtus dignata frequentes
 Certantium se candidos
 Ad sui ALEXANDRI populorum fingere mores,
 Et se probare ingentium,
 In tanto faciles dederunt quæ Principe Divi,
 Non immerentes munerum.
 Ille sibi rigidus, sibi inexorabilis uni,
 Nihil remissi in arduo
 Pectore, nil patitur laxi, per dura laborum,
 Curasque rerum maximus,
 Atque hominum gaudet Princeps audire Paterque.
 Nemo obsequentis acrior
 Fortunæ illecebras calcare, aut falce tremendæ
 Necessitatis ultimæ
 Immanes vultus animo spectare sereno,
 Orando nec præsentior
 In Superum iratis extinguere fulmina dextris.
 Ahena non si vox mihi,

Non

2 Carolmannus, Caroli Martelli filius atque heres, antequam ^{fit} Cassini cœnobium conferret, Soraëis montis fecreto delectatus fuit.

Non centum ardenti resonent si gutture linguae,
Merentis ad præconia
Sim satis, & laudes valeam me effundere in omnes.
Per montium & quisquam juga,
Per saltus, fluviosque, ac devia rura vagetur,
Virtutis ut vestigia
Jamdudum exosæ terras fugientia captet?
Cùm, quanta fulget arcibus
Ætheris in summi, Divumque in honore superbit,
Se Vaticani in aureo
Explicuit solio, præsentiaque ora beatis
Fruenda dat Quiritibus.
Testis Hyperborei dominatrix Virgo profundi,
Quæ divitem tot inclytis
Regnum spoliis, domitoque Aquilone tumenter
Contemnere ausa Regiam,
Hujus ab aspectu properat splendescere lucis.
Quas tu frementis undique,
Lætitiae voces mirabere! qualia cernes
Fervore per urbem gaudia!
Supplice cùm Latias se poplite fistet ad aras,
Summique prona Antistitis
Accidere ad sacræ spectabitur oscula plantæ,
Litoris Amazon Baltici;
Cujus ab invicto Germana per oppida Marte
Vibrata nuper fulmina
Arduus à tumulo stupuit septemplice Tybris,
Nec ulla solam Palladis
Ægida belligeræ plausu cum gentis, & auream
Tractare docta cuspidem.
Sed placidas animum Divæ exercere per artes
Ponentis interdum horridam.

Bb 4

Gor-

Gorgona, perque hilares blandum' gradientis Athenas,
 Doctoque Phœbi in pulvere
 Primum Castalias inter decus ire pueras.
 Hanc tu Boote ab ultimo
 Anxia tollentem patriæ in caligine noctis
 Meliorem ad Arcton lumina,
 Imaque divinis ustante præcordia flammis,
 Æterne Vates, optimi
 Inter ALEXANDRI decora olim ingentia, plectro
 Feliciore concines:
Cùm restinēta brevī totum fera bella per orbem,
 Centumque dices ænea
 Custodem Pacis cohibentia robora Janum,
 Italisque Thracem viribus
 Infraētum, & patriæ dejectum à culmine sedis
 Scythico latere in angulo.

D E O B I T U
 S I D R O N I I H O S S C H I I
 E S O C I E T A T E J E S U .
 A D
 F A B I U M C H I S I U M
 S. R. E. C A R D I N A L E M.

SIqua juvant mutos cineres, si lumine cassis
 Jucundum quicquam manibus esse potest;
 Multum habet egregii quod gaudeat umbra SIDRONI,
 Nuper cognatis redditu sideribus,

ad

Ad cumulum, ô Princeps, decorum laudumque suarum,
Quòd desiderio est nobilitata tuo.

I N
P H I L O M A T H I S
M U S A S J U V E N I L E S.

Vates optime, quotque literatos
Nostra ætas tulit, aut tulit virorum
Plenior sapientium vetustas,
Nulli consilio, nec eruditæ
Largo flumine posthabende linguæ;
Te facundia, literæque nostræ,
Te suum Latiae decus Camœnæ,
Lumenque eloquii vocant aviti.
Tuis en studiis laboribusque,
Linguæ gratia se leporque debet;
Debent munditiæ, elegantiæque,
Et puræ Veneres locutionis.
Per Te ab exilio, & malis tenebris
Prisca Suada reddit, proculque ad imas
Rus & barbaries faceſſit umbras,
Ipsaque esse Latina Roma dicit.

D I A L O G U S
LEPORIS ET MUSTELÆ.

*Calumniatorum inevitabilem esse ma-
lignantatem.*

Agypti sævo fines urgente duello
Rex omnes Ptolomæus equos, omnemque ele-
phantum

Describi numerum Pharios mandasse per agros
Dicitur, ut dociles calcaria ad aspera plantas,
Arduaque aptarent turrita ad prælia terga.
Sensit ubi silvâ Lepus hæc delatus ab altâ,
Me miserum, exclamat, quæ jam satis ima dehiscat
Terra mihi? quæ nox densis satis abdat in umbris,
Cruraque compedibus gravibusque imbellia telis
Pectora subducat, cui non præsens animus, nec
Bellorum stabiles ad munia dura lacerti?
Cui Mustela: Quid est, insane, quòd ilia vano
Singultu quatis? haud tu digna hostilibus ausis
Materies: fletu nimis ambitionis in isto est,
Qui tibi non meritæ fingit discrimina fortis.
Conditione tuâ majorem pone, miselle,
Ex animo curam: tibi non à Marte, nec armis,
Sed metus à vilis tenui sit dente molossi.
Quid si me, contrâ sequitur Lepus, esse elephantem
Fortè aliquis contendat, inertem ad fervida regis
Imperia, & medii cessantem in pulvere belli,
Et vocet in Scyri latitantem litore Achillem,
Exigat & meritas ignavo à sanguine poenas?

Donec

Donec me leporem doceam, viresque pusillas
 Esse mihi, donec nudas ostendere eburnis
 Contingat telis, longaque proboscide fauces,
 Et liceat me ipsum esse mihi, quam multa necesse est
 Aspera perpetiar! quanto distingar ab æstu
 Curarum, noctes subeundo indigna diesque!
 Egregiam quamvis, res dura est, dicere causam.

A D

F E R D I N A N D U M
F U R S T E N B E R G I U M,

De Musarum diffidio cogitantem, An. M. DC. LIV.

S Umme Deum, saevi domitor Pythonis, Apollo,
 Fatidica quem Delos suum,
 Quem Cyrrhaea vocant, Pataræaque culmina regem
 Certa timendum cuspede;
 Quemque novem doctæ, Parnassia turba, Sorores,
 Triplex & ambit Gratia.
 Ad curas hominum precibus si flecteris ullis,
 Vatem tuorum fontium,
 Aoniæque decus telluris, ab usque remoto
 Rheni petitum litore,
 Ut Latium, utque ipsos linguæque togæque Quirites
 Docto admoneret carmine;
 Ne patiare tuis, Musarum ac dulcibus ulnis
 Divina mitis ingenI,
 Et studiorum aliò spectanda avertere dona.
 Sit proprius in castris tuis

M

Miles, seque tuis æternū exerceat armis,
Omnemque lucem nomini
Inde suo, laudemque petat, famamque decusque:
Quamvis avitus inclytæ
Non alium magis ornet honos, & gloria gentis,
Nec plura quisquam imaginum
Lumina Saxonicos numeret decorantia fastos.
Ne desidere inglorium,
Neu cessare velis Juvenem, quin divite venâ,
Tuo & benigno numine
Utatur, seu facta gravi Regumque Ducumque
Narrare tendat carmine,
Threiciaque avidos testudine fallere morsus
Oblivionis invidæ:
Seu leve quid gracili modulari malit avenâ,
Seu dulciore barbito
Jam nunc vernantis florem oblectare juventæ,
Severiora differens.
Quin agè cunctanti (quod jam meditatur, & imo
Dudum volutat pectore)
Egregii ut laudes F A B I I , præclaraque facta
Ventura doceat sœcula,
Adde animos, sacrâque feri præcordia flammâ.
Dicat serenæ in arduis
Rebus mentis opes, curisque ingentibus æquum
Stabilis vigorem consili,
Quo Latium, quo res Italæ, quo maximus Orbis
Superbit I N N O C E N T I U S .
Dicat inexhaustum ingenium, moreisque benignos,
Nec purpuræ quicquam suæ
Debentem, & propriâ virtutem à luce coruscantem.
Dicat profanæ impervium

Pectus avaritiae , nullisque obnoxia corda
Cupiditatum fluctibus ,
Atque animi intrepidas inter sublimia vires :
Nec literarum & artium ,
Nec cultae fileat rarissima munera linguae ;
Sive expedita vinculis ,
Nataque ad humanos placeat facundia cœtus ;
Seu debita Superum auribus
Verba Meduseæ manantia fontibus undæ .
An clariorem carminum
Usquam alibi segetem possit laudumque parare ,
Elatiore aut spiritu
Impulsas animare fides , Famæque perenni
Servire gloriosius ?
Annue Phœbe , sacrique animis illabere Vatis .
Sic semper æthera incolas ,
Sic tibi nulla genas fecdet lanugo , nec umquam
Desit capillis laurea .
Dumque canis trifido cæsos Titanas ab igne ,
Patris triumpho turgidus ,
Cuncta tibi Superum plaudant convivia , teque
Diu stupentes audiant ,
Frustrè jaçtatos referentem in sidera montes :
Nec hauriant libentiūs ,
Quæ sibi nectareo Phrygius rorantia succo
Fundit minister pocula .

DE

D E
INSULÆ I JUPANÆ
amœnitate.

Felicis hospes Insulæ, vides glebas
Virides, amœnas, mitibus hilares pomis,
Ubi relinquens Indiam suam Bacchus
Chiumque nobilem uividamque Methymnum
Madidus jocosos feriatur Octobres,
Nullaque vite lætiüs calet, nulla
His gratiora pampinis gerit ferta,
Præque his adulto collibus mero vestras
Desiderare, Cœlites, negat mensas.

D E
ALEXANDRO VII
PONT. OPT. MAX.

O D E.

Quicumque diri, post tot atra funera,
Abominatus Martis impotentiam,
Irata adisti precibus umquam numina,
Diu negata gentem ut humanam quies
Vultu bearet reduce : quisquis inclytas
Compede gementes Thraciâ Orientis plagas

Redd.

I Jupana insula est ora Illyricæ, ditionis Ragusinæ, quam Tanniden
pellat Hirtius de bello Alexandrino.

Reddi Latinis rursus optasti sacris :
 Quicumque honestis debitum artibus decus
 Redire, dulci literarum & otio ;
 Festisque Musas implicatas frondibus
 Per Vaticanas ambulare porticus :
 Nunc tempus albas expedire victimas ,
 Votiva tempus tura , nunc sollemnia
 Aptare sacris dona pulvinaribus.
 Dedere cuncta Cælites tandem boni ,
 Plaudente quod Olympo , & fremente Tartaro
 Maximus habenas rerum ALEXANDER tenet.

A D

JUNIUM PALMOTTAM,

*scriptorem egregii poëmatis , de rebus à Christo
 Domino inter homines gestis , Illyrico
 carmine composti.*

O D E.

O Plena tristi mortis imagine
 Humana , durum vita negotium ,
 Assueta distinctos acerbis
 Ducere funeribus triumphos !
 Tu læta mœstis gaudia luctibus ,
 Mœstosque luctus lætitiis fugas ,
 Passimque commisces amara
 Cecropiis aconita succis.
 Quis turbo , qui te fulminis impetus
 Äquet volantem ? præcipitant dies ,

Anni-

Annique vertentes , nec ulla est
Sat rigidis brevis hora Parcis.
Nil sceptra quidquam regia , nil decus
Claro ebriarum murice vestium
Profunt , nec eversis superbi
De populis spoliorum acervi :
Nihil secundus rumor , & inclytum
Nomen , faventumque aura Quiritium,
Fascesque , lictoresque , & alta
Nobilium series avorum :
Nec summus imo discrepat , omnium
Immitis æquè fæva necessitas
Metit rapaci colla falce ,
Aggerat & miseros beatis.
Virtute solâ fati adamantinas
Frangente leges. Illius in latus
Nil fortis adversæ , licetve
Persephonæ jaculis malignæ.
Hæc te erudito in pulvere splendidâ
JUNI laborum exercuit indole ,
Vulgi recusantem profani
Gaudia , degeneresque curas.
Hæc docta sacri pectora Numinis
Replevit haustu , non alii dato :
Quô fretus audacem Deorum
Cœtibus inferceres Camœnam :
Hæc nomen atrî funeris insciū
Dedit , perennis cum strepitu lyræ
Latè volaturum per aures
Illyridum populorum amicas.

IN E M B L E M A,

apponendum Latinæ editioni Historiæ Concilii Tridentini, Cardinalis Pallavicini, cum aquilâ unguibus ferente serpentem, & ad solem, nomenque JESU in sole præfulgens, respiciente.

O D E.

Montium præpes nemorumque cultor
Ætheris celsi decus, ô minister
Impios certo ferientis ictu
Fulminis ales!

Qui viris clarum, titulisque priscis
Sfortiæ magni genus atque stirpem, &
Missa per longas series avorum
Stemmata signas:

Perge, ubi pulchræ generosus ardor
Te dapis dudum tenet atque pugnæ,
Splendidum victor solito ciere in
Pulvere Martem.

Perge, Divini radios tuendo
Solis, & rostro lacerare & ungui,
Si quid invisi Superis colubri
Restat inultum.

Tuta ut à fœdo Pietas vapore,
Splendent castis operata templis;
Teter & puras odor inquinare
Desinat auras.

Cc

Non

Non vides quantâ tibi mole præfens
Auxili cœlum faveat ? Verendo
Sol tuus latè Superis & imis
Nomine fulget.

Hoc duce insuetum per iter citatas
Explicas primæ inter opera causæ
Arduus pennas , penetrasque summi
Limina Veri.

Nota jam pridem hic tibi tela , & acres
Sufficit cordi indomito favillas ;
Hostium tergo bene sæpè notas
Sufficit iras.

Sed quid immitis mea Musa pugnas ?
Sæva quid frustrà meditaris arma ?
Vicimus ! primo ferus hostis olim
Concidit ictu.

Concidit , latè volucremque dium
Auxit æterno domitus trophæo ,
Et novum asserti radiare fecit
Sidus Olympi.

Tale Cyrrhæi domitor draconis ,
Rettulit palmæ decus , & Gigantum
Impios sævo jaculatus igni
Juppiter ausus.

Talis in Dacos utinam Scythasque
Italas virtus animaret hastas ,
Tamque terrenos rueremus acri
Impete in hostes !

Barbarâ haud ultrà gemerent catenâ
Græciæ pingues Afisæque campi ,
Et sacris læti fluerent Latinis
Nilus & Ister.

DE CATELLA
CÆSARIS RASPONI,
N U N C
S. R. E. CARDINALIS.

LUgete Veneres, Elegantiaeque omnes,
Hominumque lepida turba delicatorum.
Perempta Lachesis invido jacet ferro
Catella blanda, Cæsaris mei nuper
Amor & voluptas, gaudiumque, lususque:
Cujus jocosis ille morsibus sæpe,
Latratibusque mollibus fatigatum,
Inter laborum seria & graves curas,
Animus levabat: quam videre saltantem,
Videre cursitantem, & in pedes fese
Ultrò erigentem, gestiebat: Et fessam
Ætate, languidamque, pristinæ gratus
Festivitati, lusibusque mellitis,
Adhuc amavit, aluit, & suam dici
Ut antè voluit, luce nec modò cassam
Desiderare cessat, & recordari.

Cc 2

IN

DE

I N B A U N U M,
detractorem carminum Cl. Viri
 AUGUSTINI FAVORITI

Q Uænam te mala mens, inepte Baune,
 In iras agit optimi Poëtæ?
 Quæ noxæ tibi non bene expiatæ
 Ad certaminis aleam protervi
 Istos exiguos crient lacertos?
 An ut pervenias in ora vulgi,
 Teque ut posteritas loquatur omnis,
 Nobili cupis interire dextræ?
 Nimis crede mihi impotenter ardes
 Risus materies perennis esse.
 Verum splendida teque celsiora,
 Stulte, desine somniare fata:
 Nam loco saliumque carminumque,
 Tuis supplicia aptiora nugis,
 Informis situs, exigentque blattæ.

STE

STEPHANI GRADII

O R A T I O

De eligendo Summo Pont. Sede vacante,
post obitum

A L E X A N D R I V I I.

AD EMINENTISSL. S. R. E. CARDD.

*Habita Roma in Basilica Principis Apostolorum
Die II. Junii M. DC. LXVII.*

PERFUNCTIS Vobis, Patres Eminentissimi, mo-
sto & lugubri, componendi Sanctissimi Pontificis
ALEXANDRI, & novissimis honoribus decorandi,
munere; ab iisque omnibus ritè expeditis, quæ ad de-
clarandum amissi optimi Parentis triste desiderium com-
parata sunt more institutoque majorum; superest ne-
cessaria de renuntiando successore deliberatio, quem po-
tissimum reclinato huic tantisper humeris Vestris oneri
ferendo præficiendum putetis. Magna, sublimis, ardua
profecto res, & omnium, quæ humano consilio admi-
nistrari possunt, longè maximi, gravissimique momenti.
Collocandus namque est in supremo rerum humanarum
fastigio, ipsiusque Dei Optimi Maximi, ut ita dicam, con-
fessui, Vestrorum suffragiorum beneficio admovendus est
unus ex Vobis, qui latissimum indè in singula, & uni-
versa, quæ sub Sole sunt, imperium, & potestatem obti-
neat: cuius facta pro legibus, dicta pro oraculis, placita

C c 3

pro

pro ratione generi humano futura sint: cuius arbitrii, ac temperari, nec inferorum portæ detrectent, nec ipsius cœli sublimitas dignetur.

Hac ego de re in hoc amplissimo orbis terræ consilio verba facturus rudis & indisertus Orator, tremorem animo vehementer, & commoverer, si parem suscepisse causæ magnitudini desiderari orationem, & facultatem crederem; nec potius traditæ cuidam à majoribus consuetudini utcunque mihi parendum esse viderem. Satis enim intelligo, eâ Vos mente, eoque consilio huc advenisse: adeò intentos in commune bonum, adeò fragrantes in Dei, & Ecclesiæ charitate animos attulisse: tantâ denique sapientiâ, & rerum usu esse preditos; nullus fit reliquus locus disputationi, quæ Vos offici vestri rationis admoneat. Satis itaque mihi erit, si suetissimum propositum Vestrum, si egregiam Republicæ in his Comitiis benè gerendæ voluntatem, velle adumbrare contingat; ut in iis, quæ à me dicentur, quasi quodam in speculo, Vos ipsos paulum; Vestrorumque sensuum, & cogitationum imaginem contemplemini.

Quò ego libentiùs, & pleniore bonæ spei cum animo in hoc arguento mihi versandum esse video; Vix enim periculum est, ne sanctus, ne innocens, ne ipsi illi, à quo proximus est futurus, quām simillimus prodeat ex isto cœtu, quem sagacissima superiorum Pontificum in spectandis hominibus diligentia, accersendo quidquid usquam egregium est, ex omni penè lingua, & populo, & natione conflavit. Quem adeò unà cum Principe Apostolorum genus electum, & regale Sacerdotium multò ego justius appellavero, quām ille Regis olim Epirotæ Legatus veteres Romanos Senatores Reges appellaverat.

Nec

Nec verò hæc à me colligendæ Vestrae benevolentia
gratiā, quam maximi facio, dici putate, aut quò magis
amplissimā Vestra dignitate delectari Vos velim; sed ut
uberrimam rectè statuendi materiem, in qua versamini,
Vobis ostendam; eoque minore veniā dignum, si quod
hīc intervenerit, peccatum futurum sciatis: quo cavete
existimetis, ullum aliud hoc tempore, aut majus, aut gra-
vius admitti posse.

Neque est quòd nobis magnoperè blandiamur, quasi
cætera Vestra sanctitate, rebusque pro salute, & gloriā
Ecclesiæ præclarè gestis, aut gerendis, neglectam hoc in
negotio officii religionem sarcire possitis. Aliæ siquidem
omnes altissimi istius Vestri munera partes, quamlibet
graves & magnæ, si cum jure ferendi de Pontifice Ma-
ximo suffragii conferantur, leves, obscuræ, ingloriæ
sunt; propterea quòd non adeò propriæ Vestri Ordinis
habentur, ut per alios inferiorum ordinum magistratus
obiri, & explicari non possint: hac in re præcipue cen-
seri, spectarique dignitatem Vestram omnes intelligunt:
hac maximè potestate fortunam Vestram in aliorum Ec-
clesiæ Antistitutum numero excellere, atque eminere:
nec aliunde fieri, quòd mortalium nemo tantum sibi,
aut sanguinis, aut opum, aut gloriæ magnitudine tri-
buat; ut accessione Purpuræ Vestrae dignitatem suam
in immensum auctam, amplificatamque non putet. Fru-
stra itaque ad debitam Ordini Vestro gloriam compa-
randam in reliqua Ecclesiæ procuratione strenuus, & fi-
delis, & officii diligens quisquam fuerit, si hac una in
re cessaverit; nam ut maximè boni viri laudem ferat: de-
cus certè recti, & constantis Ecclesiæ Romanæ Senatoris
non feret.

Sed ingenia Vestra PP. EE. ejusmodi non sunt, quæ

Cc 4

ad

ad recta consilia capessenda terrore , ac denuntiationibus adigantur . Multò validior est apud optimum quemque , conciliatrix illa fortium animorum , recti , honeste species , & pulchritudo , cuius sanctissimis illecebris non vereor , ne non magnoperè in hoc negotio gerendo commoveamini , si persuasum habebitis , nulli æquè rerum mortalium Christi Ecclesiam , quām hujusmodi Comitiis sancte habitis , eorumque ex sententia successui magnitudinem suam , splendoremque debere : ac si quid humanis in consiliis fuit , ut sancta illa , potente , & gloria , & hostium victrix , & præriorum superstes esset , hinc potissimum fuit . Hinc etenim factum est , ut Romanis in fastis Viros suâ quemque memoriâ maximos , ac sapientissimos haberemus , qui Summi Pontifices , iidemque summi mortalium , non dignitate magis , ac titulis essent , quām meritis , & virtute . Quod unum ad certam , & absolutam magnorum imperiorum felicitatem satis esse , non est , quod à Platone doceamini , qui tales reliquos cives solere esse ait , quales essent Principes Civitatum ; multò namque vetustiorem , locupletioremque hujus veritatis auctorem Spiritum Sanctum habetis , & respondentia divinis ejus oraculis experimenta non dubia , præsentim ex Annalibus Ecclesiæ petita : cuius res maximè prosperas atque florentes , sanctissimi quique Romani Pontifices præstitere , quorum virtutis & sapientiæ , secundum Deum , beneficium est , ut compages ejus sexdecim amplius sæculorum fortunâ disciplinâque consisteret ; esse que divinorum operum , quæ mente & ratione continentur , post homines natos longè latissimum amplissimumque , licet quis illam minimâ sui parte , hoc est humanis opibus , ac magnitudine metiatur .

Nulli

Nulli parcere labori, nullum non adire discrimen, certum, ac statutum Vobis esse, persuasum habeo: ut quām speciosam hac parte, ornatamque Domini Sponsam à majoribus accepistis, eodem cultu & maiestate præstantem, posteritati tradatis; ac ne de spiritu quidem ipso ac sanguine, tam præclararam in causam, si res poscat, profundendo, dubitare. Satis id, superque declarat, vel honos iste Purpuræ, quam Vos nequaquam ad inanem luxū ostentationem, aut oculorum oblectamentum, sed hujus ipsius constantiæ, ac fortitudinis profitendæ causâ, vetere instituto, gestatis.

Verum enim verò ad negotium, in quo versamini, minimè tantâ mole virtutis opus est. Nulla hīc Tyrannorum sævitia est, cum qua luctemini, nulli quos superetis hostes, nullæ quas vitetis insidiæ. Vobiscum demum Vobis negotium est, & cum animo Vestro, re omnium docilissimâ, cui viriliter imperetis; ut, quod optimum esse factu nemo Vestrum ignorat, faciendum sine dubitatione statuatis: quod quidem non solum Ecclesiæ, cui debetis omnia, sed etiam Vobis ipsis salutare, & frugiferum experiemini.

Quam ob rem non hīc ego, quod à plerisque ex hoc loco dicentibus sèpè auditum est, illud à Vobis magnoperè contendam EE. PP. ne in hac deliberatione quicquam humanæ gratiæ tribuatis; ne, quid privatim cujusque Vestrum intersit, cogitandum, & ponderandum arbitremini. Facilè intelligo, utcunque magna, & excellens ista sit Vestra dignitas, homines tandem esse Vos, & hominum officia fungi, nec aliis artibus, quām iis, quarum humana infirmitas patiens est, creationem quoque Romani Pontificis, ut cætera mortalia, transigen-

Cc 5

dam.

dam. Non is ego sum , qui rigidam illam veteris Ecclesiae sanctitatem non optandam potius , quām sperandam existimem , & qui remissis longā fortunā indulgentia seculi moribus , ignoscendum aliqua ex parte non putem ; eoque damnare non ausim , si Vestram quoque rem privatam unā cum publica , unā cum gentium omnium commodis , Vestra etiam commoda , & rationes agi putetis. Præsertim quod adeò sublimis est , & vulgarem aliorum hominum supergressa modum Vestra conditio ; ut bona , malaque Vestra ad Rempub. pertineant , & pro loco , quem in Ecclesia tenetis , privata Vestra felicitas grandis omnino portio sit felicitatis communis.

Verūm hæc ipsa propriæ Vestræ utilitatis momentaris examineate ponderibus : hos ipsos calculos diligenter , accuratèque subducite : profectò invenietis , privatas omnium Vestrūm rationes cum publicæ utilitatis rationibus egregiè conspirare. Optimum eligi , sine dubio publicè interest : Hoc ipsum etiam sigillatim cujusque Vestrūm interesse , audacter ego , & si verè consulatur , mecum ratio ipsa pronuntiat.

Nemo dubitat , cùm inter sapientes rerum suarum estimatores de servitii conditione deligenda consilia agitantur , summam deliberationis in eo maximè verti , ut nos jugo quām fieri potest levissimo , & justissimo oneremus ; quod ita demum eveniet , si dominum nobis sapientia quām præstantissimum adoptabimus , cuius propterea potestati subjecti , à libertate , pulcherrimo animi humano bono , quando eâ necessariò carendum est , minimum distabimus.

Quid quod ut quisque prudentissimus est , ita maximè aliorum prudentium consiliis gaudet ? Quam ego lau-

laudem in viro summi fastigii super omnes alias necessariam esse statuo; ut qui curam suam in res plurimas, ac diversissimas, nec unius mentis captui accommodatas distentam habet. Vis enim alioquin illa animi per semet excogitandi omnia, quæ agenda sunt, cui primum sapientiæ decus priscus ille Vates assignat, privatæ demum fortunæ, & paucis in negotiis versantis est. Cujus tamen decoris gloriam leviora quæque ingenia, supremam auctoritatem nacta, incredibile dictu est, quam impotenter affectent, omnique conatu id agant, ne quid alieni consilii eguisse credantur: quare, quid oro magis adversarium est juri Vestro Senatorio dicendæ de Republica sententia? neque enim, intermissio illius usu, multum habet ista Purpura Vestra præclari.

Jam verò summi omnium beneficii, quo Vestris suffragiis extollendum afficere paratis, nec intelligens esse poterit, nec memor esse volet, nisi vir fortis, & moderatus, & sapiens. Virtus enim grati animi, more nobilium quarundam stirpium, glebæ sterilioris impatientium, ingenii optimè à natura factis, & egregiè à bonis artibus institutis unicè lætatur; & nisi multarum præterea virtutum comitatu stipata sit, facile emoritur, & exarescit. Quanto enim robore mentis, quantâ indole virtutis opus est, ne in summa, amplissimaque fortuna collocati ad illa vulgo jactata fese demittant, averfandi magnorum beneficiorum auctores, & quasi gratiæ, cui fese referendæ impares esse vident, rigidos exactiores fastidiendi? Nec verò hujus rei, aut pauca aut obscura in omni memoria temporum, exempla sunt, quæ persequi sigillatim apud viros doctrinâ, & usu rerum præstantes supervacuum judico: simul illud omitto com-

me-

memorare, quām vanus propterea labor, & quām inutilis industria illa sit, quā nonnullos antiquitus in hujusmodi Comitiis usos esse memorant, ut non tam unum aliquem animo propositum haberent, quem cæteris anteferrent, quām id agerent, ut quoquo modo provocatus, ipsos auctores tantæ sibi fortunæ fuisse, persuasum haberet.

Sed ut omittam singula rationum Vestiarum momenta nimis accuratè colligere: quid, oro, tam cuiusquam Vestrum est EE. PP. quām Ecclesia, & Res Chriftiana; cuius pars multò maxima præcipuo quodam, & excellenti jure Vobis divinitus est attributa, ut omnino nihil quicquam in re familiari tam amplum, nihil in supellestili tam eximium, nihil in bonis tam fructuosum habeatis? Ejus autem possessio non solùm Vos opulentos, & copiosos, ut aliorum hominum vulgus suæ divitiae, sed planè terrarum Dominos, sed mortalium generis Principes, sed humanarum, divinarumque rerum potentes facit. Hanc adeò partem rerum Vestiarum potissimum Vos curare, huic incubare thesauro, pro hoc uno maximè attentos, & sollicitos esse decet. Quòd si cærorum omnium, quæ Vesta sunt, amissionem inde, atque interitum sequi oporteret, quis tam imbecille mentis est, ut vulgarem nautarum sapientiam non imiteretur; qui proposito tempestatis periculo, postquā levandum sibi onere navigium vident, jacturâ viliorum quarumque mercium, nobiles & pretiosas redimendas existimant.

Quantò magis hoc animo esse debetis, cùm hæc ipsa, quæ rerum ego Vestiarum viliora, & leviora voco, domesticas, inquam, possessiones, & commoda, non modò magna illa, atque præclara curando non amitti-

amittitis, aut minuitis; sed hac una maximè ratione constitutis, ac stabilitis? Nisi fortè dubium, aut obscurum putatis scitum illud Evangelicum oraculum, quo jubemur primùm quærere regnum Dei, ut hæc omnia adjiciantur nobis. Cujus oraculi profunditatem quò altius penetretis; reputate, quæso, cum animis Vestris admirabilem divini consilii vim, atque virtutem, astutis humanorum consiliorum conatibus maximè adversariam, quâ fieri plerumque videmus, ut prospere successus eorum, quæ cautè, & providenter ad nostra commoda promovenda nobis excogitasse visi sumus, in perniciem vertant; nec ulla tam acerbè mala nos urgeant, quàm quæ ipsi nobis ultrò arcessimus, cùm maximè callidi, & rerum nostrarum diligentes esse volumus. Hæc est illa divina vis, quam profano vocabulo Fortunam appellamus, casuum, rerumque, occultis humanæ rationi causis nitentium, imperiosa dominatrix, cujus arbitrium severum & impotens, votis nostris accommodare, unius Dei beneficij ac muneric est. Quem certè nisi præsentem, ac propitium ædificationi nostræ domûs habuerimus, in vanum omnino lapides nostros, & cæmenta consumimus: quantò verò stultiùs, & inaniùs, si hos ipsos lapides, & cæmenta de ruinis domûs Domini, quæ nusquam certior, quàm in malis de Ecclesia consultis est, injustissimo compendio depromimus, & comparamus?

Intelligitis opinor EE. PP. quàm graves, magnæque in Vobis causæ sint, quæ Vos ad hoc munus Comitiorum sanctè, integrèque obeundum adhortantur. His tamen multò majores, & graviores in ipsa re, quam geritis, invenietis, si præsentem tum Ecclesiæ, tum Reipublicæ statum paulò mecum diligentius ex-
pende-

pendetis; qui profectò tam difficilis & lubricus est, ut prorsus divino consilio factum existimem, quod cœns hic Vester Summorum Virorum copiâ, ingeniique, & consilii laude præstantium, ut unquam aliâs, abundat, & floret.

Non est hujus loci, pluribus explicare conditionem, quâ nunc agunt Ecclesiæ Romanæ Civitates, propter incommoda superiorum temporum necessitate contracta. Vos ipsi, quæ dici hac de re possunt, intra Vos ipsos reputate, & quâ unâ ratione datum est, languenti huic parti Reipublicæ, præsenti optimi & sapientissimi Principis remedio, subvenite.

Neque tamen de Ecclesia, quâ regnum terrænum & caducum est, ita sollicitos esse nos oponet, ut ejusdem oblii videamur, quâ parte cælestem illam, & immortalem esse, credimus. Hæc militans in hac vita, & adversus invisibiles hostes continenter in acie consistens, Imperatorem, ac Duxem à Vobis magnis rebus gerendis idoneum flagitat. Hujus, quæso, necessitates, ac tempora Vobiscum expedite, &, quem animum erga se, quæ consilia à Vobis hoc tempore desideret, pro Vesta sapientiâ ac pietate statuite.

Hæret adhuc impressum religioni superiore saculo gravissimum in Germania vulnus, quod florentissimæ illi nationi, multisque præterea illâ pestilentia contactis exitio fuit. Quod quidem vulnus, quanquam crudum adhuc, & intractabile meritò credidimus propter hominum contumaciam, & obstinatum ad pereundum animum; mox interposito spatio remisisse plurimum de illa pristina sua malignitate visum est, & curationis non nihil, ac medicinæ patiens esse.

Hec

Hæc res, quis non videt, quām latum campum appetiat explicandæ futuri Pontificis charitatis, & providentia; si idoneis ad fleetendas hominum voluntates artibus urgendum sibi pulcherrimum hoc inceptum suscipiat: & si inclinatis ad lucem veritatis accipiendo multorum Principum mentibus, ac certè Catholicæ causæ minùs, & minùs jam iniquis, uti velit, & sciat?

Nam quid ego de controversiis inter Catholicos loquar, quorum divisæ, & plusquām civiliter in diversum propugnatæ de summis rebus fidei, ac disciplinæ sententiæ, ne in malum publicum erumpant, quantâ animi contentione, quā dexteritate, quā prudentiâ opus esse putatis? quantæ verò vigilantiæ negotium, ne absurdâ pravorum ingeniorum industria nostris discordiis abutatur, ad promovenda sua consilia pestifera, & scelerata, fœdandæ turpissimis maculis Religionis, & gravissimis vulneribus affigendæ?

Nihilo intereà melior est in Republica, quām in Ecclesia habitus animorum; ortis nuper, & hoc maximè tempore in germe prodeuntibus perniciosis dissensio-
num seminibus inter maximos, & clarissimos Principes & Reges terræ; quæ ne extinctam non ita pri-
dem pessimam zizaniorum segetem iterum immittant in Orbem terrarum, omnemque bellorum incendiis Europam involvant, summum, præsensque periculum est; cuius periculi depulsio salutarem futuri Pontificis curam, opemque desiderat: si is magnus, & placens Deo, in tempore iracundiæ conciliator factus audire cupiet.

Sed hæc omnia, quanquam plena calamitatis, atque discriminum, ferenda utcunque viderentur, nisi unà cum turbis

turbis domesticis urgeret externum bellum ab hoste in-
fensissimo, cum quo raro non infeliciter, & sine magna
clade antiquitus congressi sumus. Nunc autem cum in
unius Urbis irrita obsidione alterum, & vigesimum an-
num harentem cernamus, & clarissimis nostris, tem-
marique victoriis debilitatum, & inertiae suae convictum;
satis opportunam in illo materiem habemus, gloria, &
Christiano animo dignis Romani Pontificis inceptis; ne-
spectatæ populi Christiani virtuti, barbarica ulterius illu-
dat ignavia; cuius non intellectum ad hoc tempus ar-
canum, recenti hoc experimento manifestò deprehen-
dimus: & tandem aliquando desinamus, pacem ab il-
lo, & securitatem ingentium Regnorum concessione re-
dimere.

De his omnibus, quæ cursim à me commemora-
funt, & omnino de summa Republicæ Christianæ deli-
berare cummaxime Vos putate PP. EE. cùm de eligen-
do Pontifice Maximo deliberatis. Satis rectè, & terrenis
Ecclesiæ commodis, & saluti religionis, & otio publico,
& securitati Regnorum consulueritis, si recta hoc uno
in negotio consilia sequemini: hoc est, si optimum, &
sapientissimum, qui omnibus hisce consulat, & presi-
deat, eligetis. Qui curarum ingentium capax, non uni
se familie, aut uni civitati, nec uni adeò provincia,
aut uni regno præfectum existimet; sed orbem terra-
rum universum, quam latissime patet, atque diffundi-
tur, mente, & cogitatione comprehendat. Qui adepto
summo inter homines magistratu, nequaquam adeò in
sublime proiectum se putet, ut multum adhuc viæ sibi
relicuum esse non intelligat ad sui fastigii magnitudinem
virtute & meritis adæquandam: qui fructum accepti
honoris non in otiosa potestatis usurpatione, & remis-
sione

sione à laboribus; sed in curis, sed in vigiliis, & felici magnorum indè consiliorum successu positum arbitretur.

Talis demum erit, (ut uno verbo complectar omnia) quem spectata præ cæteris erga Deum charitas commendet; quam unam, satis dignum pretium hujus honoris & loci, constituisse visus est Christus Dominus, cùm Principem Apostolorum non antè sui gregis Pastorem pronuntiare sustinuit, quām semel, iterum, ac tertio de amoris erga se constantia, & magnitudine explorasset.

Ite igitur in Suffragia, Deo, Superisque omnibus benè juvantibus, E. E. PP. Præstò erit (ne dubitate) mentibus, consiliisque Vestris salutare Dei Numen, cuī nunc unā Vobiscum invocando, & propitiando, intentas, operatasque videtis precationes, & vota Ecclesiæ universæ. Quæ anxia de horum Comitiorum exitu atque sollicitate, suamque salutem, ac dignitatem, Vestræ fidei, prudenter, pietatique commendat. Erecta scitote hoc tempore, & magnâ expectatione suspensa, omnium in Vos mortalium studia: diversa illa quidem, atque distracta; pro diverso in causam religionis animo, atque affectu; ut alteri fœda omnia de Vobis, Vestrisque animis, & actionibus, & optent, & futura deprædicent; alteri læta, & prospera cùm judicia, tum auguria faciant. Nolite per Deum immortalem committere, ut plus vidisse, & exploratiūs judicasse de Vestris ingenii dicantur, quibus perditā, quām quibus salvā, & florente Ecclesiâ Catholicâ opus est. Date hunc incredibilem hostibus fidei mœrorem, qui nihil sani, nihil integri, nihil ex usu Reipublicæ Christianæ proficisci posse à Vobis, impudentissimè mentiuntur: nec sustinete, ut conceptam ab omnibus bonis de Vesta singulari virtute, & sa-

D d pientia

418 STEPH. GRADII ORAT. DE ELIG. SUM. PONT.
pientia spem fefellisse videamini. Denique in hac delibera-
tione , omnium maxima atque gravissima , ita mentem
& consilia Vestra gubernate ; ut exacturis quandoque hu-
jus Vestri facti à Vobis rationem hominibus, audacter,
& sine trepidatione possitis usurpare solemnes illas certas
Apostolici voces : **I T A V I S U M E S T S P I R I T U I**
S A N C T O , E T N O B I S .

D I X I.

P O E

POEMATA
VIRGINII
CÆSARINI,
URBANI VIII.
PONT. OPT. MAX.
CUBICULO PRÆFECTI.

АТА
ГИЕР
ДИК
АНУ
СТОЛЕ

V I R G I N I I
C A E S A R I N I
V I T A,

Auctore Augustino Favorito.

QUÆ de Virginii Cæfarini ingenio, moribus, studiis, disciplinâ, fortunâ, totoque vitæ cursu, non ab rumore vulgi, neque à Rhetorum laudationibus accepimus, sed à viris gravibus, & ab omni affectu liberis, qui adhuc supersunt, quique Virginium usu quotidiano cognitum habuerunt; ea nos, sicuti narrata acceptaque sunt, simpliciter, pro nostrâ & argumenti naturâ, fideliterque trademus.

Natus est Romæ, die xx. Octobris, anno M. D. XCV. patre Juliano, Civitatis Novæ Duce; matre Liviâ, Virginii Ursini filiâ. Utriusque autem parentis genus, generisque dignitas & potentia clariora sunt, quam ut scriptoris operam, lucemque desiderent. Fratres habuit majores quidem natu, Joannem Georgium, qui patri in Ducatu successit, & Alexandrum, qui postea Cardinalis creatus est ab Urbano Octavo, minores autem, Ferrantem, utriusque Signaturæ Referendarium, ac Petrum, militem Hierosolymitanum. Propinquitatibus verò multis magnisque floruit, à matre præfertim. Nam præter Ursinam gentem, Beatrix, Cornelia, & Catharina Liviæ sorores, nuptiæ traditæ, cum suis, tum suorum filiorum conjugiis, Sfortias, Columnas,

Dd 3

Cor-

Corneos, Pallavicinos, Malvetios, Altempstios, Cæsios, Borromæos, Madrutios, aliasque subinde veteris familias & locupletes comprehendenterant. In Virginio igitur eximia ab ineunte ætate indoles, & ad studia literarum singularis alacritas apparuit: adeò ut Bonifacius Cardinalis Caietanus, acri vir, ut omnes sciunt, perspicacique judicio, septennem adhuc puerum cùm tractaret, ad omnia summa natum diceret, & incredibilis progressus in literis, si institutio accederet, augurari solet. Celebre est, ac pænè in consuetudinem proverbii venit, nihil Romanis pueris festivius, nihil elegans fieri posse: promtos, sagaces, dicaculos, ingeniosos, ad omnia disciplinarum genera mirè factos videvi: ubi adoleverint, concidere sèpè vim illam omnem, ardoremque animorum, & quasi Circæo aliquo poculo repente mutatos, alias planè sensus, aliam sibi mentem induere. Verè id, appositièque dicatur; an à Transalpinis hominibus, vetere erga Romanos odio, falso jaçetur, nihil labore. In Virginio certè aliter se res habuit, ut postea intelligemus. Novem fermè natus annos Parmam mittitur cum Alexandro fratre, quò procul à paternis deliciis, adeòque ab iis occasionibus, que mentes adhuc teneras, & ad magna surgentes plerumque enecant, intentiorem ad studia animum adjiceret. Antelata autem ceteris urbibus Parma, cùm ob celebritatem illius Academiæ excellentibus in omni disciplina magistris, Ranutii Ducis operâ, florentissimæ, tum ob aviam Farnesiam: quo etiam nomine Ranutius venientem Virginium libenter domum suam recepit, & pro eis quæ intercedebat, conjunctione, benignè liberaliterque habuit, quoad eā in urbe est commoratus. Manit atque ibi quinque plus minus annos: intra quod spatiū non

non solum ea omnia arripuit, quibus ad humanitatem informari solent ingenui adolescentes; verum etiam totius Philosophiae cursum confecit, praeceptore Avanzino, qui Jacobi Zabarellæ in Gymnasio Patavino discipulus, Peripateticæ disciplinæ ludum in Parmensi aperuerat: tantâ quidem cum laude, ut condiscipulos & percipiendi celeritate, & disputandi solertiâ longo intervallo omnes anteiret. Nec institutum interea iter retardavit infortunium, quod illi accidit. Nam dum inter æquales in equestri ludo se exercebat, (quod unicum habebat à studiis laxamentum) refractarius equus, cui erat impositus, juveniliter exultantem, & superbè nimis imperitatem excussit, adeòque graviter solo illisit, ut pluribus locis crure confracto, præ dolore sensibus pñè omnibus destitutus, ultimum vitæ discrimin adiverit. Quem casum major etiam paulò post calamitas exceptit, Chirurgi imperitiâ. Cum enim post duos menses, quam decubuerat, experiri vellet, an rectè adhuc consistere pedibus posset, adeò perperam ac distortè conglutinata tibia apparuit, ut eam denuò perfringere necesse fuerit, & in eum statum revocare, quo ante curationem fuerat, quò rectius convalesceret, accersito ab Issæo usque lacu, in Venetâ regione, probatæ artis Chirurgo. Horret animus eos cruciatu cogitare, qui denuò tolerandi Virginio fuere; qui tamen illos eo animi robore tulit, eaque constantiâ, quam in viro confirmatae jam ætatis & sapientiæ non requiras. Igitur, ut eramus aggressi dicere, tantum absfuit, ut propterea studiorum suorum cursum intermitteret, ut per totum illud tempus, quo in lectulo confixus jacuit, (jacuit autem integrum propè annum) nihil ageret aliud, quam ut cum viris doctis sermonem de literis institueret, præcipue vero cum

Dd 4

Pa-

Patribus Soc. JESU, qui ei frequentes, & ad omne
prompti officium assidebant. Quorum quidem vivendi
ratio & institutum adeò Virginio arriserant, ut non si-
mel de illorum amplectendâ militiâ cogitarit: eamque
animi illius propensionem perpetuam atque constantem
postea aperuit ultima ipsius voluntas, qua Ignatiano ha-
bitu efferri se velle cavit in testamento. Ea curatio cum
post mensem undecimum exitus tandem prosperos ha-
buisset, eosque jam progressus fecisset in litens, quos
operæ pretium esset in aspectum lucemque profere, Ro-
mam, ineunte adolescentiâ, Virginius revertit, ubi ma-
gnum sanè virtuti suæ theatrum invenit paratum. Nam
ingens hominum animos cupido incesserat videndi co-
minis, & periclitandi ingenii, de quo tam multa, tam
præclara omnium sermone afferebantur: erantque non
pauci, qui suspicarentur, in adolescentulo primaria no-
bilitatis, & morum formæque elegantiâ commendatiissi-
mo, efferri plus æquo omnia: ita verò solere fieri, ut
qui aliis in urbibus maximo in pretio essent, & laude in-
genii ceteros mortales anteirent, Romæ ita decreserent,
ut vix aliquo in numero haberentur. Virginius tamen
adventu suo ita confirmavit rumores, qui de ipius vir-
tute atque ingenio percrebuerant, ut nihil jam in Urbe
esset ejus nomine clarius; essentque in eum, tamquam
in aliquem ex veterum annalium memoriâ, convergi an-
imi & studia Civitatis. Sive enim privatis eruditorum
colloquiis de re literariâ sermo esset; sive in scholastico-
rum, quos vocant, arenam descenderetur; magna ubi-
que ejus doctrina, magnum acumen, & fertilitas ingeni
eminebat. Hæc autem efficiebat etiam gratiora prater
generis claritudinem suavitas oris, formæque dignitas.
Quibus accedebat actio efficax, & sonus vocis elegans,

&

& ad aurium voluptatem accommodatus; ingenuus præterea quidam pudor, & candor animi, pari cum humilitate erga omnes, & facilitate naturæ. Nam ad id quidem quod pertinet, extat inter ejus scripta Satyra elegans, quâ acriter carpit, vel potius irridet nobilium quorumdam inscitiam, qui existimationem dignitatemque nominis, quam solidis ornamentis, ac verâ virtute non possunt, ostentatione generis ac potentiae, & insolentis animi fastu consequi volunt. Nec parùm momenti habebat ad plausum laudemque Virginio conciliandam senilis quædam in primo ætatis flore maturitas, non illa quidem austera ac tristis, (nam hilariora nonnunquam convivia & congressus amabat, eratque in jaciendo, mittendoque ridiculo perurbanus) sed quæ adolescentem deceret literis impensè deditum, & ab insitâ animi generositate, non fluxa & præsentia, sed ad memoriam illustria, & æterna respicientem. Ferunt, cùm ab æqualibus ad insigne spectaculum invitaretur, quod totius Urbis concursu celebrabatur, se verò id facturum negasse, nec eo se crimine velle adstringere, ut quo temporis spatio posset Olympicis, Nemeæis, Circensisbus ludis, &c, si liberet, etiam Floralibus, sine ullo incommodo aut strepitu, domi suæ interessc, mallet imperitorum artificum nugis, quantumvis sumtuosis, inter tumultus & vulgi angustias, oculos atque animum prostituere. Maximos præterea clamores excitabat memoria, quâ ita Virginius pollebat, ut integras sèpè Scriptorum paginas, pro re natâ, recitaret; & ubi interesset publicis disputationibus, (intererat autem ferè quotidie, certatim invitantibus iis, quorum ea solemnitas erat, quò tanti Viri præsentia illustrior fieret) essetque vel elevandum adversarii dictum, vel suum confirmandum, sexcenta Ari-

Dd 5

stotelis

stotelis loca proferret ex tempore, iisdem pænè verbis quibus reddita fuerant ab interprete: nam Græca addere, nec moris est apud nostros homines, & ipse (institutum enim tenebo, nec alios patiar falsas Virginio laudes appingere) non nisi leviter attigerat Græcas literas. Itaque cùm acerrimo ingenio parem mémoriā, quod perraro accidit, sortitus esset, & tempus omne, quod reliquum esset ab officiis ad tuendam vitam necessariis, tereret in commentationibus, & tractationib[us] librorum, brevī omnis reconditæ exquisitæque doctrinæ scientiam ita comprehendit, ut admirationi esset universis, nec jam se intra Italiam contineret illius gloria, sed mare & Alpes prætervecta, longè se ad ultimas terras, latèque diffunderet. Cardinalis quidem Bellarminus (quem virum parùm consideratè quicquam, aut ad affectionem dixisse vel fecisse umquam, nefas esset suspiciari) solitus erat dicere, videri sibi Virginium alterum Picum Mirandulanum, eum qui ob excellentiam ingenii, & doctrinæ, phœnix est nuncupatus. Quod sane dictum & probabatur in vulgus, & utriusque genus, mores, formam, ingenium, studia, exitum ipsum vitæ ex æquo comparanti haud multùm absolum à vero reperiatur. In cuius rei fidem subjicimus numisma, ex una quidem parte duobus phœnicibus insculptum, ex altera vero totidem imaginibus affabre ductis, & extantibus; quarum prior Joannem Picum, Virginium Cæsarini altera referbat.

Idem

Idem Cardinalis Virginio auctor fuit, ut tantam rerum optimarum scientiam, ingeniique præstantiam, quæ fibi divinitus contigisset, ad ipsius Dei gloriam, & generis humani fructum conferret, scribendo librum, in quo uberioribus argumentis, quam ceteri fecissent, magisque ad sensum permanantibus, omnem dubitationem tolleret de immortalitate animorum, ad revincendam illorum pertinaciam, qui sacrarum literarum testimonio hac in re minimè acquiescerent. Et sanè multa in id argumentum Virginius jam collegerat, colligebatque in dies, quò omnia suo tempore rectè & ordine digesta luculento volumine complecteretur; nisi præmatura postea mors egregium Opus, quemadmodum alia multa quæ moliebatur animo, intercepisset. Inter hæc non neglexit Juris quoque scientiæ, cuius Consultus fuerat Parmæ solemniter appellatus, operam dare, coacto etiam stylo, quo ceteroqui castigato utebatur, accommodare se formulæ corruptæ Jurisprudentiæ. Verumtamen longè major illum voluptas ad mitia Musarum studia, & flagrantior cupidus rapiebat, hominem præsertim non tam honorum & potentiarum, quibus vulgares animæ usque ad in-

infaniam capiuntur, quām laudis & gloriæ, quā magnæ
mentes & erectæ in primis ducuntur, appetentissimum.
Quamobrem, valere tandem jussis leguleiorum forique
clamoribus, iterū se liberalioribus literis totum tradit,
Theologicis præsertim, ac Philosophicis: quarum
primas cum sacræ historiæ, Canonum, Conciliorum, &
Patrum cognitione conjunxerat; in ultimis verò, Do-
ctore & Magistro Avanzino, de quo suprà memoravi-
mus, ita usque ad illud quidem tempus Peripateticorum
sextæ adhæserat, ut ab eorum placitis vel latum unquam
discedere religio illi esset. Verū ubi versari familiarius
cœpit cum Federico Principe Cæsio, ejusque auctoritate
& consilio in amicitiam se dedit Galilæo, Joanni Cam-
polo, aliisque ejus disciplinæ hominibus, qui ē cœlo
devocasse gloriabantur veram ac germanam philoso-
phiam, hoc est, aliam planè ab eâ, quam Aristoteli
tradidisset; primò quidem obliuctari acriter eorum di-
ctis, deinde ubi quotidianus sermo argumenti infolentia-
tiam cicuravit, haud gravatè aures, postremò etiam manus dedit.
Itaque veteris militiæ desertor & transfuga,
ut sunt juvenum ingenia cupida rerum novarum, transi-
tum fecit ad castra Lynceorum, (id nomen Academiæ
fuit) quorum erat institutum inusitata rerum eventa,
quæ terris, quæ cœlo acciderent, in disputationem vo-
care, causas sedulò indagare, & eorum observationibus,
aliisque experimentis, veterem omnem philosophiam,
Aristotelicam in primis evertere. Ex eo numero qui
esset, quasi familiae suæ tesseram ambitioni vocabuli
convenientem, gestabat digito annulum, lynce inscul-
ptum, quo significabatur, esse eos in rimandis nature
arcans perspicacissimos. Hæc porrò Academia audio-
rem habuit eum, quem diximus, Federicum Principem,

Cæs.

Cæsium, literarum amatorem potius, quam peritum; mansitque tamdiu, quamdiu vixit auctor suus, qui illam quasi satam à se arborem omni officio industriâque colebat. Verùm eo mortuo, cùm Academici nullas haberent certas sedes, nec ceterarum Academiarum morem sequerentur, statis diebus in unum conveniendi; sed unicò nominis splendore, & annuli mysterio omnis eorum disciplina contineretur: brevi Lynceorum memoria ita extincta est, ut eorum ad ætatem haric nostram vix tenuis aura pervenerit. Præter Galilæum, & Ciampolum, coluit quoque Cynthium Clementem, eidem sectæ additum, & insignem eâ tempestate Medicum. Ab'eo Virginius Chemicis sacris initiatus, versari cœpit attentiùs in ejus artis experimentis, quibus præcipue Aristotelis fundamenta convelli pütabant. Eaque ipsa experimenta convertit postmodum à destruendis Peripateticorum placitis ad fulciendam valetudinem suam, quæ jam & assiduo labore in studiis, & habitu corporis gracili propensoque ad maciem, in deterius quotidie prolabebatur. Verùm hic quoque conatus, sicut alia multa quæ periclitatus fuerat medicamenta, irritus fuit, in dies magis magisque superante vi morbi. Cujus rei cùm omnem culpam (vitio generis humani) conferret in inficiam Medicorum, invehi vehementer eâ occasione solitum ferunt in insaniam temporum nostrorum, quibus ars illa, cui valetudinem nostram vitamque credimus, tamquam humilis & plebeia, digna judicaretur, in qua illi fermè elaborarent, qui nullas vererentur violare majorum imagines, qui que tenuitate plerumque rei domesticæ, prohiberentur operam dare studiis ac disciplinis ad eam probè tractandam necessariis; instrumenta fundi, pascua, nomina, supellex, à viris honestissimis, patri-
cūsque

ciisque vendicarentur. Igitur cùm alterius cæli prædium, reliquis omnibus frustrà consumtis, expensis constituisset, Bononiam iter intendit, non quòd situm illius urbis maximè opportunum duceret valetudini sua, placidum alioqui temperatumque cælum desideranti; sed quòd in Bononiensi Gymnasio mereri stipendia dicentur Medici præstantissimi, nec decessent literati viri, sine quibus, ut cætera adessent omnia, videbatur sibi Virginius in solitudine luctuque vivere. Sed interceptus in itinere ab amantissimo sibi Principe Cæsio, Aquampartam Cæsiæ gentis oppidum propè Spoletum divertit, mansitque ibi aliquot dies magnâ, quantum quidem per invaletudinem licuit, cum voluptate. Quippe Federicus, quòd libentiores illic Virginium retineret, Bononiâ accerferat, præ cæteris, Claudium Achillimum, Philosophum ac Poëtam, opinione quidem omnis Cisalpinæ Galliæ maximum, & Petrum Poterium rei Chymicæ egregium artificem, quibuscum alternas horas hilarè ac jucundè transfigebat. Ac brevi tantum de vetti suâ fævitâ morbus remiserat; ut vox etiam, quam puitæ, vel alterius cuiusvis humoris defluvio, ulcerata fauces, jam olim intercluserant, ad officium rediret, ut Elegiâ quâdam ad Cynthium Clementem sibi ipsi effusè gratulatur. Nam ceteris ejus virtutibus non leví ornamento erat mira indeoles, & dexteritas ad Poësim, præcipue Latinam, in quâ Tibullum, Propertiumque, editorum judicio, feliciter expressit elegiaco carmine. Italicis etiam numeris se exercuit, adductus consuetudine Joannis Ciampoli, qui eo præcipue ornamento aditum sibi ad laudem, & ad potentiorum limina patefecerat. Sed quamvis Virginius profiteretur maximè omnium prodi sibi Ciampoli venam & characterem; longè tamen diversâ

viâ uterque illorum ibat ad carmen. Virginitus æquabile & temperatum sequebatur scribendi genus, perspicuum, grave, simplex, quod serio rem ageret, & in quo Latii veteris incessum facile agnosceres; in Ciampolo liber spiritus, nova omnia, concitata, grandia, inaudita, plena periculi & audacia, ad Pindarum aspirantis, quæ propterea omnem ad se raperent admirationem theatri. Quam scribendi rationem perperam imitati postea, qui se Pindaricos dici volunt, in tam absurdos errores inciderunt, ut ex plurimis, quæ aliquot ab hinc lustris irrepserunt in Rempublicam literariam hæreses, nulla, ut viri quidem sapientes judicant, scđiùs Italicæ juvenitatis ingenia corruperit. In his, quæ scriptis maternâ linguâ, multa reperiuntur etiam amatoria, satis pro argumento verecunda & sobria: quæ tamen Auctor postea improbavit, tamquam imbecillâ adhuc ætate scripta: & superat eorum numerus, quæ hominem philosophum, & à vulgi erroribus alienum magis deceant, quæque Christiano Poëtâ digniora videri possint. Quâ etiam in re secutus est Ciampoli auctoritatem, suadentis, honestissimam secum provinciam suscipere, ad meliorem frugem moresque revocandi Etruscas Musas, quæ non nullorum vitio, nihil jam sancti aut casti haberent, sed cuiusvis è vulgo libidini prostitutæ in obscenis tantum & procacibus argumentis occuparentur. Virginius itaque à juvenili licentiâ ad graviora stylo converso, moralis Philosophiæ præcepta, quod nemo adhuc ante ipsum ex proposito fecerat, aggressus est carminibus tradere, ut etiam profitetur Ode illâ, quæ Proœmium inscribitur. Et quia ad informandos optimis moribus animos duplici præcipue viâ ac ratione niti oportet; ad honesta videlicet incitando illos, & revocando à turpibus;

utram-

utramque Virginius complexus est: illam quidem pluribus Odis (cantiones nostri vocant) ad varios amicos scriptis; hanc verò nonnullis Satyris Luciliano aceto perfusis, in quibus etatis suæ vitia perstrinxit acriter: quandoque etiam personis potentia vel dignitate illustribus, quâ erat animi libertate ac spiritu, in os involare non dubitavit; sed animi tantum gratiâ, & experiundi eo in argumento ingenii, non quod ulti mortalium iniuri notam suis carminibus vellet. Ceterum quod fidelio rem literis suis operam daret, in superiorem paternæ domus contignationem secesserat. nec eò quemquam ferre admittebat, præter illos, qui pari erga Musas animo essent, paribus studiis ducerentur. Hos enim ad se venientes omnibus humanitatis officiis excipiebat: cum his differere, lectitare, convivari, deambulare, dies integros commorari: cum eisdem communicare lucubrations suas, impensè prius rogatis, diligenter animadverterent, & si quæ minus probarent, atroci stylo effoderent. Quorum quidem nonnullos alienâ ope & præsidio indigentes aliisset etiam domi suæ, ut solebat sapere desiderare, si per tenuitatem rei domesticæ licuisset. Verum cum bonorum paternorum summa, unâ cum Ducatu Civitatis Novæ in Picenis, aliisque in agro Latino oppidis, ad grandiorum natu fratrem, more apud nobiles familias recepto, pervenisset; ipse tertio loco genuitus eam pecuniam annuatim percipiebat, quæ cum per se ipsa satis exigua erat, tum verò parùm attentè administrata, (ut ii faciunt, quibus serio occupatis in studiis literarum ingrata omnino atque odiosa accidere solet rei familiaris procuratio,) ægrè in annuos sumtus suppeditabat. Quod fiebat, ut gravi se nonnumquam ære alieno obligaret; quod postea Dux ipse ad arcendam notam,

quæ

quæ in se etiam redundasset, molesto quidem animo, sed exsolvebat tamen. His angustiis ut obviā aliquando iret, item cum eodem Duce instituerat, quā petebat, ut liberalior sibi in singulos annos pensio decerneretur, prout ultimis illis temporibus major facta fuisset accessio ad patrimonium Cæsarinae familiæ, ad cuius facultatem respexissent Majores sui, cùm secundo loco genitis annuos præscriberent redditus. Sed Mapheus Cardinalis Barberinus, quem ingenii ac studiorum similitudo Virginio, quamvis longè natu minori, familiarissimè conjunxit, ei persuasit, ut omni contentionē sublatā, quietē cum fratre & concorditer viveret; quòd ita deceret præclarum virum, eaque esset certior ratio extorquendi ab illo pecuniam. Eo interim in otio, & quasi malaciā literarum, non licuit Virginio diutiū vivere, ipsum inter Cubicularios intimos cooptante Gregorio X V. operā Joannis Ciampoli, qui Pontificio nomine exarabat epistolas ad Principes. Is ubi ad illum honoris gradum est admotus, nihil habuit antiquius, quām ut significatiōmemoris, quæ plurima ab eo, insigniaque acceperat. Errat Gregorio à Secretis, in iis quæ ad statum curamque Reipublicæ pertinent, adeoque non mediocri auctoritate & gratiā in aulā florebat Joannes Baptista Agucchius Bononiensis, vir cùm ceterā clarus, tum verò scribendī Italicè, & rerum per literas gerendarum laude clarissimus. Ejus commendatione Ciampolus sicut ipse in eum locum pervenerat, ita facile est consecutus, ut Virginius ad eum, quem diximus, honoris gradum ascenderet. Sunt qui credant, Virginium, ubi primū in Palatium pedem intulit, veteris instituti oblitum cogitare cœpisse de antevertendâ Purpurâ Alexandro fratri, cui quamvis

Ee

tenuo-

tenuioris ingenii homini, tamen uti & natu grandiori, & aliquot jam annos constituto in publico munere, deberi potius honos videbatur: tantumque brevi vel suâ industriâ, vel amicorum ope profecisse, ut cum Gregorius lento quidem, sed gravi conclamatoque morbo implicaretur, ad illustrandam præclaro aliquo facinore memoriam extremi temporis, de Virginio Cardinali creando in primo conventu Senatus, unâ cum duobus aliis viris ornatissimis, Agucchio ipso, & Angelo Cæsio, consilia inirentur; quæ tamen Pontificis mors citius, quam credebatur, consecuta discusserit. Alii verò postremæ quidem parti assentuntur: q:iod verò pertinet ad præripiendum fratri honorem, commentos fabulam putant aulicos homines, Virginium non ex ipsius virtute & altitudine animi metientes, sed ex moribus, & naturâ imperitæ multitudinis, quæ adduci numquam potest, ut minimè credat insanire eos homines, qui nihil ducunt præclarus vitâ recte sapienterque traducta. Adduntque, Virginium non repugnantem potius, quam volentem pertractum fuisse in Aulam Pontificiam, clamante subinde Ciampolo, indignum esse viro magnanimo, præfertim philosopho, cum scias humanam societatem mutuis officiis contineri, nullam velle Reipublicæ partem attingere; cùmque literarum adeò sis amans, occasiones aversari illas, quibus literæ poliuntur: non prætermittendam opportunitatem juvandi amicos, & industrios homines, nec ea munera recusanda, quæ, nisi à probis viris sapientibusque occupentur, improbis & injustis, magnâ cum Dei offensione, Reique publicæ incommodo, sint committenda. Mortuo Gregorio, & in ejus locum Urbano Octavo Pontifice renuntiato, statim ejus Cubiculo Virginius præficitur: idque tribuisse Urbanum oprio

nio fuit, non tam veteri benevolentia, quâ ejus indolem ab ineunte adolescentiâ complexus fuerat, quâm recentibus ejusdem erga se meritis. Cùm enim Mapheo Cardinali Barberino dudum subirati Hispani essent, suæque erga illum voluntatis non obscuras dedissent significaciones; ægrè illi, ut existimare quivis facilè potest, ad Summum Pontificatum aditus patuisset, nisi Virginius à Francisco de Castro Regis Hispaniarum ad Pontificem Oratore, & Didaco Saavedra, qui consiliorum omnium Francisco particeps erat, sæpius urgendo impetravisset, æquiore in tantum Virum animo esse vellent, & autores fieri, ut is cum Rege Catholico in gratiam rediret. Jam olim enim Virginius, manuducentibus literis, & re Poëticâ; insinuaverat se in utriusque illorum familiaritatem, quemadmodum etiam Mapheo egregiè conciliaverat Gasparem Cardinalem Borgiam Hispаниæ factioñis moderatorem ac ducem, qui quamquam durior ad hæc studia videbatur, facilè tamen suavitate morum Juvenis nobilissimi, & miræ in tractandis conciliandisque animis dexteritatis ita captus est, nihil ut esset, quod non ejus causâ faceret libentissimè. Certè si in Pontificibus creandis quicquam humanæ op̄i tribuere fas est, ac non potiùs sola tam arduo in opere & sacrosancto Voluntas Divina dominatur, egregiè meritus de Urbano Octavo Virginius eo facto videri potuit. Ad eum tamen fortunæ gradum tantam animi æquitatem & modestiam attulit, ut eorum qui apud Urbanum aliquo loco essent, nemini minùs licere videretur: tantumque absuit, ut eos imitaretur, qui ad potentiam opesque ex insperato evecti efferuntur fastidio quodam & contumaciâ; nullum ut suaviorem ex eo loco fructum percipere se fateretur, quâm sublevandi veteres amicos, eos præcipue, qui

Ec 2

de-

destituti re familiari, ingenio, & literis abundantarent. Itaque brevi illo tempore, quo in eâ dignitate vixit, eorum quām plures, prout cujusque conditio ferebat, aut in familiis virorum Principum, aut honesto aliquo in munere collocavit. Aliquos etiam apud se retinuit: in his Augustinum Mascardum, quem Parmæ cognitum, hospitis & contubernialis loco habebat; & Franciscum Balduccium, cuius operâ utebatur in scribendis epistolis, virum ad Poësim omnino factum, si acrioris limæ labor, & uberior cognitio artium optimarum ad ejus ingenium accessisset. Alios verò, qui cùm nihil domi pingue haberent præter ingenium, inani tamen scientiæ opiniōne inflati, sæculum incusabant, ut ferè fit, quòd jācere literas pateretur, molliter atque urbanè admonitos erroris, in quo erant, hortari solebat, relictis studiis literarum, aliam omnino artem magis accommodatam humeris suis, aliud vitæ genus aggredierentur. Eaque Virginii libertas meliora suadentis, multis, qui nullam in tanti Viri dictis subesse fraudem poterant suspicari, saluti fuit. Tam illustri loco positum Virginium, cùm publica expectatio, tum verò Urbanus ipse Purpuræ destinabant. Verùm quod illi aliena mors paulò antè abstulerat, sua tunc abstulit. Nam intra vertentem annum, ex quo Pontificio Cubiculo præerat, extremâ jam macie confessus, fato, quod jamdiu forti erectoque animo opperiebatur, tandem concessit, Kal. Aprilis, anno M. D. C. XXIV. Constat autem opinio fuit, mortem illi maturavisse Præfecturam Cubiculi, cui ut frequens adesset, adeoque palam Pontifici faceret, se integras ad Purpuram vires allaturum, affecto corpori, & quietis indigenti minimè parceret. Virginii quidem mortem adeo graviter tulisse fertur Urbanus, ut per ali-

aliquot dies, ubi de illo mentio incideret, lacrimas non haberet in potestate: & , cùm Alexandrum Virginii fratrem Cardinalem creavit, professus sit, se potius Virginii memoriae, quàm Alexandri promeritis illum honorem tribuere. Quàm carus autem Civitati fuerit, mœrore funeris indicatum est. Senatûs enim, Populique Romani decreto, in Palatio Capitolino statua illi posita est, doloris publici testis, cum inscriptione Joannis Ciampoli:

V I R G I N I O
C Æ S A R I N O
Q U I R I T I U M S A P I E N T I S S I M O,

CUI TANTA INGENII VIS,
UT DOCTUS ETIAM HABERI POSSET
SINE LITERIS;
TAM AMPLA LITERARUM SUPELLEX,
UT ADMIRATIONEM MOVERE POSSET
ETIAM SINE INGENIO:
QUEM TAMQUAM URBIS MIRACULUM,
ET NOBILITATIS ORNAMENTUM
TUM INDIGENÆ, TUM CONVENÆ PHILOSOPHI,
POETÆ, ET RHETORES INVISEBANT,
SUA QUISQUE DECORA
IN HUMANISSIMO MOECENATE MIRANTES:
CUJUS JUVENTUTI
PERTINAX DOCTRINARUM STUDIUM
SENILIS PRUDENTIAE
GLORIAM COMPARAVIT,
JUVENILIS VALETUDINIS ROBUR ERIPUIT:
QUI FACTUS ADOLESCENTIBUS
EXEMPLAR VIRTUTUM, ET PARENTIBUS
MENSURA VOTORUM,

Ee 3

NON-

NONDUM TRIGESIMUM ANNUM INGRESSUS
MORTEM OCCUBUIT IN VATICANO,
SAPIENTIUM LUCUBRATIONIBUS,
ET PRINCIPUM LACRYMIS ILLUSTREM:
CUI PONTIFICII CUBICULI PRÆFECTUM AGENTI

URBANUS VIII.

ECCLESIASTICÆ PURPURÆ DECUS
A PRÆPROPERA MORTE
EREPTUM FUISSE CONQUESTUS EST:
EIDEM PUBLICIS EXEQUIIS COHONESTATO

S. P. Q. R.

ANNUENTE PONTIFICE,
INTER TRIUMPHALES DUCES IMAGINEM
ET MONUMENTUM DECREVIT,
NE MINUS LITERARUM GLORIA,
QUAM ARMORUM,
CAPITOLIUM DECORETUR.

Apparatissimo funere elatum ad D. Mariæ de Aræ
cæli, Alexander Gothifredus S. I. Patritius Romanus
pro concione laudavit. Humoristarum item Academia
Virginio (qui honos, ex instituto illius loci, viris tan-
tummodò famâ ingenioque maximis haberi solet) justa
persolvit, Augustino Mascardo clari jam tum nominis
Oratore verba faciente. Cujus Oratio excepta de more
est à Poëtarum carminibus, quorum magna pars ere-
ptum sibi Mœcenatem suum certatim dolebant, veroque
luctu, non ad ostentationem ingenii simulato, funus pro-
sequebantur.

VIR.

VIRGINII CÆSARINI

R O M A N I,

olim URBANI VIII. Pont. Opt. Max.
Cubiculo Præfecti,

E P I N I C I O N

in Victoriam Bohemicam Sereniss. D. Maximiani Boiorum Ducis.

TRistitiam , trepidosque metus, curasque protervis
 Tradam Carpathium per mare ferre Notis.
 Omnia lœta cano : pleno nunc ore sonandum :
 Aurea quid cessas mî dare plectra puer ?
 Non referam molles luctus , privata silebo.
 Damna : queri nobis publica causa vetat.
 Surge anime , & desueta diu fer gaudia mente :
 Surge anime , atque aliam disce movere chelyn.
 Sacra canit vinc̄tus Peneide fronde capillos
 Vates : quisquis ades , dic bona verba sacrâs.
 Urantur Syriæ merces , Nabathæaque tura :
 Puniceas oleant lucida templa rosas.
 Ulta profanatâs adsitis Numina sedes ,
 Impleat & vester nunc mea lina favor.
 Sunt aliquid Superi : Romanis regnat in aris
 Religio , veteres quam coluistis avi.
 Non desunt lentes ultricia fulmina in iras ,
 Judicat & tandem crimina poena sequax.

Ec 4

Fœda

Fœda Palatinum regnis dare terga Bohemis
 Vidimus, & nostrâ parta tropæa manu.
 Fracta cruentatum volvuntur sceptræ per Albim:
 Funereo Hercynius sanguine tabet ager.
 Vincula Praga manu gestat, quâ tela gerebat,
 Et malè decussos accipit ore lupos.
 Quis Superum, Musæ, nostros ad bella maniplos,
 Dicite, quæ juvit Cæfaris arma manus?
 Utraque finitimis legio confederat arvis,
 Cernebantque avidi mutua castra duces.
 Hinc Rhenanus agit Slavos, Moravosque rebelles,
 Et ferus in pugnam Slesia signa rapit.
 Fœda Supersticio, sacris infensa Latinis,
 Tincta Acherontæ spicula felle tenet;
 Et Vaticano ante alios incendia templo
 Calvinus minitans, impia tela rotat.
 Hinc armis nitet Augusto devota juventus,
 Ardet & æratâ cuspidé Boia cohors.
 Unâ ingens Hispana phalanx certamina poscit,
 Justaque Parthenopes miles in arma ruit.
 Arduus & campo sese Buquoius infert,
 Magnanimosque docet spernere fata viros.
 Aptant se pugnæ Tyrrheni Principis alæ;
 Hostem jamque prior, quam manus, ira ferit.
 Sic steterant acies: neandum dare carmine belli
 Clarisonæ audebant signa cruenta tubæ.
 Aëre se mittens rutilis cum nubibus actus,
 Liquit Adalbertus cœrula templa poli.
 Et Bavarum stetit ante Ducem: tum stella nitenti
 Per nubes secuit crine refixa viam.
 Non ille attulerat chlamydem, tunicasque crepantes
 Textilibus ventis, carbæcosque sinus:

Non

Non pastorali firmans vestigia virgâ,
Aut venit mitrâ tempora vincta gerens:
Qualem Divorum cumulantem altaria donis,
Jam vedit melior Praga operata Deo.
Norica sed forti crispans hastilia dextrâ,
Totus & ardentî clausus ab ære nitet.
Aureus umbo iras, furias, clademque vomebat:
Nutabat cristâ versicolore caput.
Mox ait: O fidei Princeps defensor avitæ,
Maxmiliane, tuis gloria major avis;
Perge, age, tempus adeſt, via nunc rumpenda per agmen:
Disjice, me, trepidos, omina dante, duces.
Sat regnare datum sceleri, jam fraudis abundè est:
Nunc admissa truci crimina morte luant.
Tu cæli vindex: tibi victima corrueſt hostis,
Planget & adversam sanguinolentus humum.
Non te, quòd densis horrefcunt agmina signis,
Terreat: has acies Numinæ magna premunt.
Divorum violata animo simulacra revolve,
Et temerata truci fana vetusta manu.
Vestales subeant aditus, & milite, castus
Quæ colit, audaci, clauſtra refracta, pudor.
Illa eſt, illa ferox leto sternenda juventus,
Divorum è tumulis quæ ruit ossa ſacris.
Quique dedit cineres noſtros ludibria ventis,
Det lacer impastis ossa inhumata feris.
Quòd cauſâ vincis, vinces & viribus hostes:
Stabunt pro caſtris jusque piumque tuis.
O quantos hodiè confusæ cædis acervos
Aspicies! dextrâ funera quanta dabis!
Eventura cano belli non futileſis augur:
Mentiri haud Superum nuntia lingua potest.

E e 5

Ecce

Ecce tuas volitat circum Victoria turmas,
 Lectaque Idumæis fert tibi ferta jugis.
 Dixit, & intorsit furialis robora teli,
 Horret quæ denso crebrior hoste globus.
 Proxima Boiugenæ regis volat hasta per auras:
 Cætera ductorem turba imitata ruit.
 Exhortantur equos, laxisque feruntur habenis:
 Quadrupedum occurunt pectora pectoribus,
 Fulmineum explodunt nitrofa tonitrua plumbum,
 Sulphureasque volat Mors comitata pilas.
 Dant sonitum colles, refugitque exterritus amnis:
 Æther dissolutat, concutiturque solum.
 At Dux satifero Boiorum dimicat ense:
 Quæ ruit, horrescunt obvia corda metu.
 Latum limitem agit peditemque equitemque metendo
 Versaque vulnifico fulmine terga ferit.
 Indica sic frendens fuit inter ovilia tigris:
 Per Libycas equitans sic ruit Auster aquas,
 Sic flamma arentes victrix populatur aristas:
 Diluviem meditans sic tumet Ister agris.
 Tum verò exoritur clades horrenda cadentum,
 Strataque in informi corpora cæde natant.
 Pars ruere in fatum, pugnaci & pectore mortem
 Accipere: incertæ pars dare terga fugæ.
 Hi fluvium petere, & rapidis se credere lymphis;
 Brachia sed vincit vulnere tarda labor.
 Jam terror miseros nigris amplectitur alis,
 Et quatit insolitus pectora pulsa timor.
 Jam reboant gemitus morientum, pallida fusio
 Exultatque virum sanguine Tisiphone.
 Undique sanguineæ strages, & plurima mortis
 Versatur facies: inficit arva cruentum.

Vicit Relligio tandem , fusæque catervæ
Sunt visæ ad nostros projicere arma pedes.
Tu quoque , Rex , stares miserandus truncus in arvis,
Nî leto profugum surripuisset equus.
Ecce petis Moravas, latebrofa cubilia , silvas ,
Nec , quæ circumstent aspera fata , vides.
Quò ruis , ô demens ? nostris accede triumphis :
Cæsareum satiùs spontè subire jugum.
Jam tibi prædico exilium , longosque labores ,
Pauperiem , & nulos per tua regna lares.
Finibus extorris , Rhenique expulsus ab amne ,
Quàm mallem, dices , hac cecidisse die !
O ubi nunc soceri auxilium, classesque Batavæ !
Fugisti : languet spiritus ille tuus.
Voverat ille (nefas) fœse Capitolia ferro
Excisurum olim , Romulidumque decus :
Ebrius & patrio celebrans convivia Baccho ,
Sacrarat telis Itala regna suis.
At Superi oderunt ventosæ prælia linguæ :
Imminet in tumidos Numinis ira duces.
Montibus Æmoniis celsos imponite montes ,
Monti parque Mimas, Oromedonque ruant.
Ægæon validus centeno fulguret ense ,
Porphyrionque fremat, centimanusque Gyas.
Fulmine dejecti Stygias trudentur ad undas :
Invenient Siculis flammæa busta jugis.
Pura triumphatum Pietas ascendit Olympum ,
Et parent humili fidera capta prece.
Hinc Tibi viatori , plausu fremituque secundo ,
Fessa malis reserat mœnia Praga triceps.
Tu fancis leges , inimicaque fidera rumpis ,
Dux acie , & justo Dux metuende foro.

Bella

Bella gemunt, fractamque fidem, te judice, fontes:
Fallaces cohibent vincula ahena viros.
Lictorem metuunt ausi sprevisse phalanges:
    Armorum peragit stricta securis opus.
Miles Iō ingeminat præcinctus tempora lauro:
    Acer Iō ingenti voce triumphe canit.
Ante tuos currus fracto Moldavia cornu
    Decolor incedit sanguine tincta suo.
Fertur summisso, tristique Bohemia vultu,
    Quas nutrit, passis pulverulenta comis.
Numina redduntur templis, altaribus ignes,
    Numinibus cultus, turea grana focis.
Primus & ante aras Princeps inducit honores,
    Hostilesque aptat postibus exuvias,
Arma fugaci equi, servantia signa cruorem,
    Et de languenti spicula lapsa manu.
Ingentes pendent hastæ, infelicia tela,
    Et frustrata suos scuta cruenta duces.
Sacra redux celebrat Romanâ in veste Sacerdos,
    Edit & arcano verba timenda fono.
Dein animata Deo delibat munera mensæ,
    Et, memorans Christi funera corde, litat.
Monstra fremunt Erebi, Cocytia regna resultant:
    Horrendum Hussitus sibilat ore draco.
Magnus Cælicolûm plaudens tibi Carolus aulâ,
    Hæc secum tacito in pectore versat avus:
O verè eductam Francorum è stemmate prolem!
    Prælia sunt testes sanguinis ista mei.
Prosequitur plausu stellantis regia cæli,
    Gaudet & Aligerûm templa per alta chorus.
Quare age præceptis pubes imbuta Latinis,
    Rite operata Deo munera mente refer.

Gra-

Grates Cœlitibus, quorum immortalibus armis
Debetur pulcro parta labore salus.
Ferdinande, tuo victor lætare triumpho :
    Gaude Cæfareis fascibus aucta domus.
Viæta sub Augustis rediit provincia virgis,
    Externumque jugum se coluisse dolet.
En tua sidereæ veniunt ad classica turmæ :
    En tua Cælicolûm prosperat arma Pater.
Non tibi dat metas rerum, non tempora Cælum ;
    Terrarum imperium sed sine fine dedit.
O benè culta pio Cœlestia Sacra R odulpho !
    Qualia creverunt omihe regna tuo !
Exoriens, moriensque tuas Sol aspicit undas :
    Auster, & Arctoï te colit ora soli.
Concinit Austriacos Siren Tyrrhena triumphos ,
    Et plaudit faustâ, cùm tonat, Ætna face.
Belgica concreto per stagna rigentia tergo
    Arma, & plaustra tuus stridula miles agit.
Feta tuis sceptris alias Sors parturit Orbæ,
    Transque fluentisonum regna dat Oceanum.
Peruvios tua jura domant, & Mexican ingens,
    Teque Thyestæa Brasili pasta dape.
India quin aurum, captivaque cinnama mittit ,
    Memnonii baccas & tibi dona freti.
Gangaridûm Hispanæ sunt hospita litora puppi ,
    Servit & Eöæ fertilis ora Goæ.
Gaude Relligio, sfoboles dilecta Tonanti :
    Ire per Æthiopas ad tua templa licet.
Auroræ tellus veneranda oracula poscit :
    Sacra niger patrio ture procurat Arabs.
Occiduis Phlegethon longè detruditur aris ,
    Patagonum luci præmonuere fugam.

Quæ

Quà tenet imperium, Rōmanos Austria mores
 Edocet , & victos ad pia sacra vocat.
 Tu cælo populos, Superi tibi regna rependunt;
 Nec magis es ferro , quàm pietate potens.
 Hæc ego magna canam Vates tua signa sequendo :
 Gloria det vires , carmine magnus ero.

A D
 G R E G O R I U M X V .
 P O N T . M A X .

Bellicos Italiae tumultus pacantem.

P Rojice tela manu bello furiosa juventus :
 Linquite Cænomanūm Martia castra duces.
 Cornipedisque leves cesso glomerare recursus ,
 Lugubri galeæ luce timendus eques.
 Romanus vetat arma Pater , Martemque relègat,
 Sanguineamque sitim trans pia regna fugat.
 Compescant litui , compescant classica murmur :
 Cantentur pacis sola tropæa tubâ.
 Devocat è cælo , felicia munera , pacem ,
 Qui referat cæli limina ahena Pater.
 Ausonias solvi decernit in otia gentes :
 Itala pallenti liberat arva metu.
 Druforum manes , Augusti nominis umbræ ,
 Gaudete : hæc vestri est pompa laboris opus.
 En iterum reduces Capitolia ad alta triumphi ;
 Nec tamen hic ullo est sanguine partus honos.

Alpi-

Alpibus impositi Rhæti sensere tremendis
Agmine non fracti jura Latina togæ.
Cernite tranquillos devolvat ut Abdua fluctus,
Et Phaëthonæas purior auget aquas:
Serius ut torquens per opima novalia cursum
Roscida triticeâ cornua cingat ope.
Larius indigenâ crines umbratus olivâ
Splendidior gelidis exerit ora vadis.
Hunc circùm Nymphæ, glauci gens humida regni,
Desuetos ducunt uda per antra choros.
Eheu quot scelerum mœrens Insubria vultus
Ceperat! heu quantum pertimuisse nefas!
Et sibi funestas acies plebs ægra canebat;
Et cædem, & prædas augure docta metu.
Ille situ turres muris fulcire labarites,
Et terræ infossas credere avarus opes.
Tristibus excubiis hinc cingere mœnia miles,
Atque alii externâ quærere sede lares.
Fataque præmonuisse Deum crudelia signis,
Bellaque narrabant significata polo;
Cùm triplici Phoebus fulsit mirabilis orbe,
Pallentique diu lumine sparsit humum;
Cùmque catervatim stragem demisit Averno
Depopulatrici falce cruenta lues;
Et viduas passim Cereali munere terras
Solata est priscis quercus opaca cibis.
Prodigia hæc trepidum terrebant nuntia vulgus,
Omnia Gregorius cùm meliora dedit,
Publica velæ regens Mundi, clavumque ministrans,
Promisit faustum Navita puppis iter.
Exemplò gravidi bellis cecidere fragores:
Detonuit scopulis: unda quievit iners.

Quæm

Quām citō , ubi antennis grati effulgere Lacones ,
 Stagna modesta jacent, murmuris aura silet.
 Quām citō , cūm crepitans lapidoſo verbere grando
 Disjicit & vites , & sata læta boum.
 Diffugint imbræ , mitescunt flamina Cauri ,
 Iris ubi roſeis æthera tranat equis.
Gratia multa tibi magnorum maximè Regum :
 Depositis clypeis otia mundus agit.
 Pax ardor Superūm , Cæli mitissima proles ,
 Omine cum fausto Diva salubris ades.
 Huc ades , atque Padi curru perlabere litus ,
 Et tibi caſta regat frena pudica Fides.
Quacumque ingrederis felici Copia cornu
 It comes , & læto in gramine balat ovis.
In custoditæ Zephyris agitantur aristæ ,
 Et teritur valido sole perusta Ceres.
Te sequitur Bacchus : per te servantur apricis
 Collibus ad domini musta vehenda lacus.
Sarcula pace vigent , rubigo amplectitur hastas :
 Cedit ruricolis gloria bobus equi.
Fas graditur tecum, tibi rident oppida , & urbes :
 Tu maculosa gravi crimina lege domas.
Justitiam folio pulsam tu reddis eburno :
 Illius horrendas instruis enſe manus.
Pacatum hinc volitat mutandis mercibus æquor ,
 Nec timet à nigris nauta pericla Notis.
Et tranquilla quies curas ornare recentes
 Gestit , & inventa fertiliſ arte nitet.
Omortale genus , quid leto in damna ruentī
 Nostra , juvat celeres Marte aperire vias ?
Quis furor est claras lauros nutrire cruento ,
 Pectoris ut fossi vulnera nomen emant ?

Cognit.

Cognatis parcit maculis jejuna leonum
Ira , nec agnatā gaudet hyæna dape.
Ecquando tigris gelido bacchata Niphate
Parthica turpavit comparis arva nece ?
Proh pudor ! humana est rabies asperrima ferri :
Humana indomit is sævior ira feris.
Quod si tantus amor cædis corda aspera pulsat ,
Desinete in patriæ stringere tela latus.
Thrax vocat Aufoniæ resides in bella catervas ,
Et poscunt Siculas Bospora bina rates.
Vos pia busta vocant fœdo calcata Tyranno ,
Inque Palæstini sacra litata jugis.
In Scythicas plaustro turmas , pharetrâque potentes
Vulnera sit pulcer figere certa labor.
Aut vos adscensis comitentur præmia Susis
Bellica , odoratis turaque rapta viris.
Aut vestra in Parthis lætetur stragibus hasta ,
Matribus Eōis hasta gemenda diu.
Ite agite , atque Asiae felicia regna triumphis
Lustrate , & capto dicite jura Syro.
Vobis ferta dabit florum nutritor Orontes ,
Perducet vestras unguine myrrha comas.
Græcia barbaricè sævis onerata catenis ,
Implorat socias semisepulta manus.
Oenotrias classes æstivas Nilus ad undas
Totâ veste vocans pandit in amne sinus.
Se laniant Orientis opes , sibi dissidet ingens
Aurora , invalido sceptra tenente duce.
Et fremere insolito prætoria castfa tumultu
Vidimus , in Regem pilaque missa suum.
Ille , velut Boreæ procumbens viribus ornus ,
Occidit , & truncō corpore planxit humum.

F f

Disci.

Discite ab exemplis hostilibus inclyta facta :

Vi^ctima erat nostris hæc jugulanda foci.

Parcite cognatas in bella lacesere gentes :

Sanguinis abstineas , Ausonis ora , tui.

Quòd te jam dudum laceras discordibus armis,

Nostra peregrino sub pede colla jacent.

Pauperiem, morbosque viris lacrimabile bellum

Omne parit , cæcus cùm movet arma furor.

Verùm cùm lituos inflat civilis Enyo ,

Ipsa quatit Stygias torva Megæra faces.

Acrior infrenat Mars in certamina currus ,

Et pejora illum monstra secuta ruunt.

Hellespontiacos utinam tibi, Roma , triumphos

Ante meos obitus monstret amica dies.

Quâ videam Patris auspiciis turbata Latini

Sacra Arabum , & Latio reddita scepta foro.

Gregorii hoc pietas , hoc auri prodiga poscit

Dextera , & assiduo culta labore fides.

Hujus ab auspiciis jam nunc per tempora propagans

Relligio ante aras sacra pianda docet.

Et Vaticanae de culmine creditur arcis

Ægida concutiens tela ciere Deus.

Hæc precor eveniant. Iauro tunc vinclitus ovanti

Tractabo auratae consona plectra lyrae.

Conaborque tuas laudes diffundere in ævum ,

Exiguus nostro sit licet ore sonus.

Nec me tardabunt raucæ mala murmura linguæ ,

Quin bellator Iō voce triumphhe canam.

Jusserit hoc Clio, mutum genus omne natantum

Edet cycneos per vada falsa modos.

Sic ope Piéridum gelidas trans audiar Alpes ,

Trans tepidam Meroën : tu modò Phœbe velis.

Et

Et vincam æternâ clamantem Stentora voce,
Nec mea cum Zephyris verba caduca fluent.
Non me perpetuæ carpent oblivia noctis,
Non omnis moriar: tu modò Phœbe velis.

G R E G O R I U M X V.

ITERUM LAUDAT,

O B

TRIUMPHUM PRAGENSEM.

Virtutis legumque parens, celeberrima regnis,
Condita septenis Romula terra jugis:
O Patria æternum felix, secunda triumphis!
O bellatorum prole beata virum!
Tu quamvis gemino Solis metuenda sub axe,
Margine fidereo clauseris Urbis opes:
Mille licet Tuscum Tybris regnator in æquor
Sceptra triumphali barbara vectet aqua;
Annibalisque fugæ, & regalia vincla Jugurthæ
Dardaniæ fuerint pompa cruenta manus:
Grata tamen lauros ne deditigare recentes,
Quas tibi de Rheni litore, Diva, fero.
Gregoriique sacros præcingat adorea fasces,
Quasque apices terni circumière comas.
Tu latè horrendo facrorum numine pollens,
Transcribis jussu perfida regna gravi.
Deturbas folio reges, adimisque curules,
Nec falsa populos plaudere voce finis.

Ff 2.

Ecce

Et

Ecce Palatinus , magna te vindice linguae ,
Eversus regnis præmia digna tulit.
Confiliisque tuis justissima Cæsaris ira
Transtulit in Boios regna caduca lares.
Ille ferox nobis dementes corde ruinas
Dum parat , à patriis excidit exul agris.
Quas tu sperasti exuvias , dedit ipse Quirino :
Pendent è nostris signa Bohema tholis.
Nec tantùm Ausonias augent Mavortia prædas
Tela , sed & capti , Palladis arma , libri.
Cecropias , sapiens vixit queis Græcia , chartas ,
Hostibus ereptas Romula cura legit.
Heidelberga , tuis clarescit Roma ruinis ,
Dum vivent artes , ingeniique decus.
Tu quondam adversas in nos hortata phalanges
Infandas poteras ære onerare manus.
Calvinusque tuis conflabat dira cavernis
Hæsura in nostro tela ferox latere ;
Argivâque aciem verborum fraude polibat
Gorgoneo explorans tincta metalla lacu.
Non ita Cyclopum , si vera est fama , camini
Informant rapido fulminis igne minas.
Pro re Cælicolum , pro majestate Tonantis ,
Ictibus horriferis saxa Sicana gemunt :
Miscuit & nudus cudentia tela Pyracmon
Centimanum ardenti clara futura nece.
At tu terrigenis Rheni fabricata sub antro
In cæli exitium tela rotanda dabas.
Tibridis ô castæ pubes operata Minervæ ,
Gaude Socraticæ pignore læta domûs.
Hæc tibi sufficiet sternendis hostibus arma ;
Hinc illis terror , morsque cruenta venit.

Quis

Quis scit, an & nostris hinc olim excussa lacertis
Inficiet fufus spicula ab hoste crux?
Petre favo, miles Christi dum prælia tento:
Et mihi de Petri munere surgit opus.
In tua monstra feror, Germania feta colubris:
Et mihi sunt arcus, & mea dextra nocet.
Vipereos rictus, latrantia colla refringam,
Et sparso pharetræ pondere, viator ero.
Interea dulces Phœbi redeamus ad artes:
Me citharæ imbelles, plectraque Lyda vocant.
Rex ô sacrorum tibi plebs, tibi curia plaudat:
Castalii plaudant per juga bina chori.
Et, benefactorum merces, tibi gloria detur,
Et memores titulos fama superstes alat.
I felix, puppique sacrâ pete regna per undas,
Mercibus Eōis perge onerare ratem.
Vise pharetratas gaudentes cæde Moluccas,
Hospitibusque feræ litora Brasiliæ.
Trans Indum, & Gangem, nascentis & ultima Solis,
Cæruleas certo sidere curre vias.
Xaverius magno ante aras dignatus honore,
Auspice te, Superum, lintea tuta vocat.
Legifer ille Euri, Ledæis clarius astris,
Ostendet fido lumine puppis iter.
Crede mari pia lina Pater: jam sternitur unda.
Pura repercusâ marmorâ luce nitent.
Jam non de septem specubus effusa Trionis
Naufraga tempestas in tua vela ruet.
Nimborum illa olim sedes disjecta tumultu est
Æolia ingenti, nostraque jura timet.
Hostes hinc soliti Cauris immittere habenas,
Ut quaterent alis aspera dorsa freti.

Atque indignati turgentia regna Tridentis
     Romanæ inferrent ultima damna trabi.
 Visum aliter Superis : navis , navisque Magister,
     Post viætæ hiemes litora tuta tenent.
 Navita Gregorius nunc regnat , & Æolus idem ;
     Hic novus Hippotades murmura rauca domat.
 Tolle Ithaco mendax frenatas utre procellas
     Clio : Romani est remigis illud opus.
 Hic Vaticanis includit flamina claustris ,
     Et rabiem , & furias providus ære ligat.
 Mœnia Pontificum , Divisque habitabile bustum ,
     Dædaleisque minis templa imitata polum :
 Ruraque Phœacum silvis certantia cultu ,
     Naïadum chœreis uadaque semper humus :
 Porticibus vestris ô qui me sistet & umbris
     Noscere quærentem Graia reperta senum !
 Ut tacitus vulgo reptare incognita Tempe ,
     Et possim vestro rore levare sitim.
 Hic ego Mopsopii vel ducam pocula mellis ,
     Curvaque Piræi litoris arva legam.
 Vel cupiens dubias naturæ accedere causas ,
     Ingrediar Macedum culta Lycea duci.
 Persequar aut tragicum spirantia carmina Vatum ,
     Caïque Alcæique aurea plectræ lyræ.
 Tunc ego despiciam stultæ mala gaudia mentis ,
     Donaque gemmiferi despiciam pelagi :
 Quod formidatus vestigat clasæ Batavus ,
     Quà matutinas Java colorat aquas.
 Sardinia segetes , benè olentes fruge Sabæos ,
     Hermum despiciam, despiciamque Tagum.
 O valeant fasces , spinosaque purpura Regum ;
     O valeant miseri , quos levis urget honor.

Quos

Quos vehit ad trabeas ventosis Gloria bigis,
 Pectora quæ surdo verbere cæca ferit.
 Tu Bellona vale, & vos ô fera bella valete,
 Et Martis furias docta ciére tuba.
 Alter pila rotet campis, hastasque coruscat,
 Quà magnus nautis emicat Oarion :
 Oceanii Oarion pedibus qui stagna peragrans
 Æquoreis humeros altior extat aquis.
 At me fallentis carpentem commoda vitæ,
 Parnassi adspiciat lenis alumna quies.
 Sic ego Musarum devectus præpete pennâ,
 Eripiar populis, & super astra ferar.
 Major & invidiâ per postuma carmina vivam,
 Virtutisque tuæ, Roma, Poëta canar.

NICOLAUS LUDOVISIUS,

ISABELLÆ GESVALDÆ

Sponse, Venusti Principi.

Accipe Trinaciis è Regibus edita Virgo
 Conjugis ingenua scripta notata manu.
 Accipe: concessos narrabit epistola amores,
 Sollicitique animi nuntia verba feret.
 Non tot arundineis armantur terga sagittis
 Parthica, quot lacero pectore tela gero.
 Nec sic ardet ager, ventis æstate coortis,
 Pastor ubi flammis pinguibus arva coquit;
 Ut mea tabificis torrentur viscera tædis,
 Fervidus ut nostrum molle cor urit Amor.
 Unica tu nostræ causa es pulcerrima curæ,
 Unica tristitiae fonsque modusque meæ.

Ff 4

Utri-

Uritur omnis amans , sed aperti conjugis ignes
 Suscitat , ut vivant , penniger ipse Puer.
 Felices , sociæ jungunt quos scœdera dextræ ,
     Jungit & ad thalami gaudia pacta Venus.
 Me tibi connubio puerum data dextera nectit :
     Non vacui nectunt frigida regna tori.
 Te Campana tenet felicior hospite tanto
     Tellus ; me invitum Romula regna tenent.
 Heu mihi quam longè meus à me dissidet ignis !
     Ignis abest longè , sed ferus ardor adest.
 O utinam optato coram consumerer æstu ,
     Explerentque avidam lumina amata sitim !
 Maceror , & nostro non fit medicina dolori ;
     Acer & in latebris pectoris hæret Amor.
 Quid faciam ? celerare fugam , sedesque paternas
     Deserere , & fratris limina cara juvat.
 At vigilis patrui pia me custodia servat,
     Quam cælum , & terræ , fuscaque regna timent.
 Hic mihi discessum optatum , veniamque roganti ,
     Causatus puero multa , negavit iter.
 Te tamen invenio , quamquam his regionibus absis ,
     Blanditiisque tuis , quæ datur arte , fruor.
 Mente agito vultus ad nostra incendia natos ;
     Artificis video lumina Amoris opus.
 Et meditor flavos crines , & eburnea colla ,
     Quique , precor , niveos , sint mea præda , sinus.
 Cùm verò hæc meditor , cælum contingere plantis ,
     Et videor celsi templa habitare Jovis.
 At cùm te absentem agnosco , mea gaudia cessant ,
     Et videor tristi trans Styga puppe rapi.
 Solamenque mali , misero quod restat amanti ,
     Legatos qui te , multa , adière , rogo.

Quid

Quid facias posco, de me quodcumque locuta es,
Quæque scio quæro, mox repetita peto :
Qui vultus, quæm forma decens, quæm dulcia verba :
An desiderio tu moveare mei :
Num citharæ cordi tibi sint, num Palladis artes :
Saltanti ut soleas molliter ire pede.
Ecquid in antiquam virtutem gloria regum
Te rapiat : quænam sit tibi culta parens :
Hæc tunc sæpè meo reddunt responsa dolori,
O felix tali vulnera quisquis amat !
Fulva coma est illi, niveo pulcerrima fulget
Corpore, & incessu numen & ore patet.
Illius ex facie contorquet fulmina Cypri :
Dum loquitur, vernas spargit ab ore rosas.
Illius in digitis, plectrisque loquentibus artem,
Musica Phœbei gloria fulget avi.
Seu choreas dicit, sive est operata Minervæ,
Ponè illam triplex Gratia subsequitur.
Et memor illa tui est, & multa interrogat illa
Te super, & roseo, dum rogat, igne micat.
Casta pudicitiam mater, sanctosque penates
Servat, & in pacto fœdere amare jubet.
Ipsa genus factis testatur sanguinis heres,
Atque animi ante alias prima puella nitet.
Hæc mihi respondent cupientes fallere curam :
Ast alimenta furens hinc sibi sumit Amor.
Gliscit in immensum, nec se bene continet æstus,
Fletibus attenuor, pallor & ora subit.
Et me cunctarum capiunt fastidia rerum :
Non pila, non disci, aut flectere ludus equos.
Non cursus me palma juvat, pulvisque palæstræ :
Nare per æstivos non mihi cura lacus.

Ff 5

Quòd

Quò rudior primos mens non intelligit ignes,
Sævior in teneram spicula figit Amor.
Læditur à primo detrectans taurus aratro,
Primaque languescit sub juga missus amans.
A te principium nostræ duxere favillæ :
Ultima tu curvo es flamma futura seni.
Per tua tela , arcus , & per tua , lampadas , arma ,
Sic tibi de Superis sæpè triumphus eat.
Parce puer, puerō nulla est me gloria victo;
Parce , sed ut parcas , cuspidē læde magis.
O me felicem , hic cinerem si fecerit ardor !
Sit mihi tam pulcro laus in amore mori !
Gratia sit Superis , talis quod gratia formæ
Me cepit , cupidis mille petita procis.
Quæ te ex ingenti Ausoniâ , matresque , virique ,
Natorum tædis non cupière nurum ?
Non tot Dulichii proceres , errante marito ,
Ausi sunt nuptæ sollicitare fidem.
Si te fecisses crudelis præmia pugnæ ,
Elide nobilior nunc tua terra foret.
Herculei mallent pro te certasse lacerti ,
Teque dolo aurigæ Phryx rapuisset equis.
Quique tulit celeris munus Schoeneida plantæ ,
Auriferâ mallet te superasse fugâ .
In te laudantur mores , vultusque , genusque ,
Et tibi quas campus dat Venusinus opes.
Sunt quos divitiæ , sunt quos tua regia tangit ,
Et quæ Lucanis jugera bobus aras.
Me tua forma rapit , non mœnia Vatis Horati ,
Et casti mores sunt mihi flamma decens.
Non tamen hîc vestros ausim damnare triumphos ,
Majorum laudes , & benefacta mari.

Tc

Te tua, te veterum comitatur gloria : priscos
Appula Normannos regna loquuntur avos.
Exuviis Arabum , pulsis & victor Achivis ,
Robertus patrios auget honore lares.
Illum angustantem cumulatis funerum acervis
Vidisti ripas , Aufide lente , tuas.
Turbidus & quatiens validam Rogerius hastam ,
Armatæ retulit regia ferta comæ.
Chalcidicos campos , & rura Typhoïdos Ætnæ,
Et Capuam hic sceptris pressit , & arva Lami.
Quid memorem Suevas materno è stemmate lauros ,
Fluminibus centum quas pater Ister alit ?
Hæc alii jaētent dulcis præconia famæ :
Tu fulges titulis confacienda tuis.
Tu mihi devi&tis melior provincia turmis ;
Exuviae , & reges , tu mihi currus eris.
Ah modò sis facilis , neu connubialia differ
Gaudia , & invisæ tædia rumpe moræ.
Sed cur , ut venias , frustræ mea vota laborant ?
Non tu causa moræ , sed negat annus iter.
Torrida cælestis rapidus per brachia Cancri
Phœbus anhelanti fidere ducit equos ;
Atque herbæ fitiunt morientes , & cava siccis
Stagna arent ripis , omnis & aura filet.
Pontinæ halantes cænosâ uligine valles
Æstivam prohibent feeda per arva viam.
Nec tutum Cumas , Circesque vel Anxuris arces ,
Aut Læstrygonium radere puppe salum.
Non benè Campani mutantur Tybride colles :
Hic vitio cæli nam surit atra lues.
Corpora graffantes sternunt juvenilia morbi :
Ignea vis Urbem dat populata neci.

Te

Te servent potius cognatae regna Casertæ,
Neu subeas dubiæ tanta pericla viæ.
Me miserum! vellem tibi non suadere, quod oro;
Ut maneas istic attamen ipse precor.
Tutius æstivos istic perferre vapores
Icarii poteris, dum micat ira canis.
Te gelidis foveant Tifata uberrima rivis,
Quæ niger umbrosas lucus opacat aquas.
Alcinoi superant vestræ pomaria silvæ,
Felix qui agricolâ Principe gaudet ager!
Non liquidi desunt fontes, non mollia prata:
Arbor habet frondes, gramine vernal humus.
Quæque per immensas sunt semina didita terras,
Pandunt insolitas rura per ista comas.
Narcissusque, crocusque, & gramina, Solis amores,
Regum & de vario funere surgit honos.
Fama est per vestros errare animalia montes,
Et cicures plumæ versicoloris aves.
Sive igitur pictis rhedâ spatiabere in hortis,
Seu canibus quæres præmia, sive plagis:
Sive pharetratæ ritus imitata Dianæ,
Torquebis gracili Gnossia tela manu;
Dent tibi plaudentes argentea lilia Nymphæ,
Et faveant Satyri, Naïadumque chori.
Adfatis nemorumque Deæ, rurisque puellæ:
Pulcrior in vestros Cynthia migrat agros.
Spargite humum foliis, manibus date roscida plenis
Serta: fluant fusæ per nemus omne rosæ.
Huic nemora, & saltus, fontesque recludite puros,
Ut gelida arentem temperet unda sitim.
Tu quoque de Getico, Borea, celer axe faveto:
Per dominæ placido flamine curre sinus.

Defendat nimios tuus illi spiritus æstus,
Illa tuis animis purpurea ora subi.
Sed cave ne nostris committas oscula labris :
Attica amatori sit tibi præda satis.
Campani montes, & formosissima prata,
Uxoris niveo pascua tacta pede,
O utinam vestros possem penetrare recessus,
Aspicere & Dryadum vestra per antra choros !
Tecum unà salices inter, mea vita, jacerem,
Tecum unà in silvis vellem agitare feras.
Et modò captarem frigus, legeremque ligustra
Candida, cælestes implicitura comas.
Et modò penderem dulci cantantis ab ore,
Miratus doctæ carmina avita lyræ.
O quoties, medio cùm Sol altissimus orbe est,
Acciperet fessos quælibet umbra duos !
Non quererer, teneros æstus quòd læderet artus,
Fœdarentque meas retia torta manus.
Vana sed aëriæ rapiunt mea vota procellæ :
Proh dolor ! en silvas, me sine, sola vides.
Ah saltem capiant te nulla oblivia nostri,
Et dicas : Conjux, hei mihi ! fidus abest.
Cura sit illicibus nostros incidere amores :
Fac legar in multo cortice scriptus ego.
Hæ tibi sint artes : longum sic falle laborem :
Parce per hos æstus, vita, nocere tibi.
Interea lectis te somnia nostra reducant :
Luminibus nostris umbra benigna veni.
Tunc ego perpetuo vellem languescere somno :
Tunc matutinos odero Solis equos.
Te tamen & vigilans spectabo : perfruar absens
Vultibus optatis, quos mihi cera refert.

Non

Non respondentis simulacraque vana figuræ
 Alloquar, & labris oscula mille dabo.
 Felix Pygmalion, signi qui captus amore,
     Vota ferens Veneri, vivere vidit ebur.
 Nostrum vivit ebur, spirantia membra puellæ:
     En erit, ut possim hoc dives amore frui?
 Et fruar, & nostro pones vestigia lecto:
     In mea tu venies brachia, dulce caput.
 Spes bona, promissis tristes quæ ducis amantes,
     Ingredere ô tandem pectora fessa malis.
 Tuque ô decurrens animosa per astra Leonis,
     Axe moraturas contrahe, Phœbe, faces.
 Teque citò accipiat redeuntem flexibus actis,
     Quæ pensat somnos lumine Libra pari.
 Tunc molles campi, tunc clementissimus annus,
     Qui discessuros carpere suadet iter.
 At tu, sœva Lues, succincta Pavoribus alas,
     Sub patria infandum Tartara conde caput.
 Solve metu Rōmam, fugiens Saturnia regna:
     Splendeat hīc roseo lumine pura dies.
 Tunc, mea lux, venies nostrorum finis amorum,
     Sive velis terris, æquore sive vehi.
 Ipse tibi faciles undas, ventosque precabor,
     Nereidumque regant ut tua lina manus.
 Aspiciensque tuam tranquilla per æquora pinum,
     Illa vehit, dicam, numina nostra, ratis.
 Non me fallenti tardabit litus arenâ,
     Non brevia alternis stagna refusa vadis;
 Oscula quin tibi dem properata sine ordine multa,
     Oscula amatori trans mare digna rapi.
 At tu Romuleas arces invecta triumpho,
     In Latii venies patrua regna senis.

Quæ te pompa manet, cùm tu pulcerrima rerum
Ibis inaugatis per fora plena rotis!
Dardanii occurrent proceres, festæque catervæ:
Templa frement plausu, lætitiâque viæ.
Aspicias Urbem, viëtricia mœnia mundi,
Alternæ Solis quam tremuere domus.
Hæc legum bellique parens oracula terris
E Vaticano culmine sancta canit.
Hic Patruus dat jura meus, qui feedere nexos
Nos iterum junget per nova sacra manu.
Hic vir, hic est, Italis pacem qui reddidit arvis,
Nondum tergeminò cinctus honore caput.
At nunc sceptrâ tenens, irasque atque impia bella,
Criminaque invicto vincita adamante ligat.
Hujus ab auspiciis Divorum altaria crescunt,
Templaque Cœlitibus ture vaporat Iber.
Hic sénium emendat legum, & suffragia Patrum:
Hoc duce per Latium prisca metalla fluunt.
Non ego ventosus trabeas generisque tropæa
Hic refero, ut titulis perfruar ipse meis.
Mens meliora monet: magna hæc tibi gaudia narro,
Ut citius stimulis acta ferare novis.
Quin te purpureâ redimitus tempora vittâ,
Optatam frater plausibus excipiet.
Hunc fama est meritis ostrinos vincere honores:
Fortunam didicit tam benè ferre suam:
Seu rem Romanam statuit plaudente Senatu,
Sive rudes populos Romula sacra docet.
Hic desueta diu revocavit ad otia Musas,
Fraudentur celebri ne sua facta lyrâ.
Te centum, aut plures tollent ad fidera Vates:
Nam centum, aut plures Tybridis arva colunt.

En

Quæ

En citharas , & plectra citant , thalamisque precantur
 Ut faveat nostris lampade clarus Hymen.
 Quid memorem , quæ nostra parat tibi munera mater,
 Arabio niteas ut nova nupta mari ?
 Et claros lapides , Erythrææ & germina conchæ ,
 Quæ peperit Ganges , quæ Comorina Thetis ?
 Jam tibi depeçtunt foliis sua vellera Seres ,
 Et tunicas auri fulgure pingit acus.
 Flammea net parvo secunda Bononia Rheno ,
 Optat virgineus quæ sibi vela pudor.
 Et viridi zonam variant tibi luce finaragdi ,
 Quæ tandem est nostrâ dissoluenda manu.
 Quare age , cùm mitis patientur frigora brumæ ,
 Cumarum Euboïco litore solve ratem.
 Intereà pro me tecum mea litera vivat ,
 Occupet & partem charta recepta tori.

A N T I U M ,

V E T U S T I S S I M A M
 V O L S C O R U M U R B E M ,

nunc dirutam , celebrat.

O Qui Tyrrhenum celeri trabe curritis æquor;
 Quorum tranquillis vela tument animis;
 Ostia seu Tiberis , seu saxa Ligustidis oræ
 Linquitis , & Jani mcenia jacta manu ;
 Sive Dicarchæâ nautæ solvistis ab actâ
 Puppim , Parthenopes dulcibus aut scopulis :

Sistite velivolum cursum , cohibete faventes
Auras : vela cadant : parcite remigio.
Cernitis insanâ constratum mole profundum ,
Spumea quam circùm murmure fervet aqua ;
Quà pelagus per saxa furit , fluctusque laborat
Dejectum oppositas aggeris ire moras ?
Hæc quondam celebres testantur mœnia portus ,
Atque Austri in furias obdita claustra mari.
Arripite has proris terras : monumenta docebo
Vos veterum priscis eruta ab historiis.
Non tantùm sanctis instructæ legibus urbes ,
Tectaque divitiis luxuriosa suis
Mortalem alliciunt pulcra ad spectacula visum ,
Sed placet annoso squalida terra situ.
Oblectat pavor ipse animum : sunt gaudia curis ,
Et stupuisse juvat , quem doluisse piget.
Litore in hoc quondam surgebant divitis Antl
Arces , Volsorum regia celsa patrum .
Urbs populis florens , felix & pinguis arvis ,
Audaces ventis credere docta rates .
Ausaque Romanas per bella lacestere turmas ,
Spernere & armati Consulis imperium .
Volsca cohors pastos abigens à Tybride tauros ,
Roma , tui quondam militis horror erat .
Pauperis ô semper memoranda infantia regni ,
Quò se felici sustulit alta gradu !
Tunc Anio fuerat celeri pro Tigride Romæ ,
Extremique hominum Crustumeri , & Gabii .
Hercyniæ saltus , Cymini vos antra fuistis ;
Nile pater fontes , lympha Velina , tui .
O quoties Volsci bellum instaurastis , & acres
O quoties fudit Martia Roma duces !

Gg

Sx.

Sæpiùs impositum regni cervice rebelli
 Detrectastis onus , servitiumque ferox.
 Vicit Roma tamen , Martis justissima cura ,
 Martius & victo jura dedit Latio.
Cùm mare sanguineo perrumpens Astura fluctu ,
 Æstibus involvit corpora cœsa virûm.
 Tristior & fluxit valles Amaenus in imas ,
 Inficiens Saturæ stagna cadaveribus.
 Contudit Æquorum nomen , Volscosque Camillus ,
 Moxque triumphalis Quintius agricola.
 Antium & æquoreas vetuit tractare carinas ,
 Et fortunatâ merce onerare rates.
 Robora tunc primùm prorarum , captaque rostra
 Suggestum Latii composuere fori.
 Anne parùm fuerat fluctus audisse minantes ,
 Atque procellosi jurgia rauca fori ?
 Heu tempestates Urbis , legumque tumultus !
 Auditura novum rostra mare imbuitis.
 Attamen ô gaudete rates , gaudete , Latinum
 Vestras eloquium sustinuisse trabes.
 Chaoniæ Vatum celebrantur carmine quercus ,
 Quòd visæ Euro sint concutiente loqui.
 At vos felices , Ciceronem audire loquentem
 Quicis datum & ingenti Cæsaris ore frui !
 Nonne fuit satiùs tantâ mercede domari ,
 Atque hæc perfidiæ præmia ferre trucis ?
 Ast Latium puduit sacras coluisse secures ,
 Romulidum & forti subdere colla jugo.
 Invidiæ stimulis urit nos proxima virtus ,
 Et malè finitimos fœdere jungit amor.
 Quid fugis ô demens viætricia sceptræ Quirini ?
 Hoc bellante capi , crede , triumphus erit.

Hæc, quæ nunc brevibus spatiis sua regna coërcet,
Hæc bellatorum rustica turba patrum,
O quam felici fatorum lege fruetur!
O felix niveis Romulus alitibus!
Non tantum Ausoniæ viætrix dominabitur omni;
Sed feret imperium trans mare, & Oceanum.
Agmina Romanos horrebunt Cimbrica fasces:
Ditabit Latium Cypria præda Jovem.
Non Pyrrho virtus, non Pœno proderit astus:
Corruet ante tuos, Roma, Jugurtha pedes.
Tu duces currus utroque ab litore ovantes,
Pallidiorque fluet sub tua Regna Tagus.
In Latias aquilas frustra latrabit Anubis,
Cùm Ptolomæâ tu potière Pharo.
Ah tandem, Volsci, fatali cedite Romæ:
Cedite, & hostiles ponite mente dolos.
Hæc vos excipiet gremio, civesque vocabit
In sceptrum, & socias ducet in arma manus.
Hæc vobis pia mater erit: facietis utramque
Unam animis urbem, conjugisque sacris.
Evenere: suos huc misit Roma colonos,
Hostibus & viætis civica jura dedit.
Vestraque marmoreis donavit numina templis,
Jussit & ornatu cuncta nitere novo.
Addidit & turres, & propugnacula muris,
Signaque Phidiacæ detulit artis opus.
Prætulit & Tiberi dilectum Caïus Antium,
Inferre auspicium hic grande, Deosque parans.
Quid referam portus, sœvi monumenta Neronis,
Et vetitas patrium tundere litus aquas?
O quantum ante alias Romana potentia gentes
Viribus egregiis conspicienda nites!

Gg 2

Hel.

Hellespontiaco minitantem vincla profundo
Xerxem indignatum Græcia risit ovans.
Id Romæ licuit: potuit nam molibus altè
Jaëtis, frenatum continuisse mare.
Indomitum clausit nec tantùm carcere pontum,
Sterneret ut tutum pupibus hospitium;
Verùm ut torpenti piscis securus in undâ
Luderet, hibernas negligenterque minas.
Ingluvies Romana sibi sic prodiga portus
Struxit, ut insanam pasceret arte gulam.
Aspice has rupes, Centaurica saxa: Gigantum
Dicetis validas hæc statuisse manus.
Nil intentatum dives follertia linquit:
Stultitiam nimiæ nam patiuntur opes.
Omnia sed viætrix audet superare vetustas,
Nil mortale diu subtrahiturque neci.
Eheu Volscorum nil sunt nisi nomina terræ!
Heu ubi nunc ædes, atriaque alta jacent?
Ducti templorum periære ad sidera sumtus:
Pascitur herbosas tarda juvenca domos.
Perque theatrales horrenti clade ruinas,
Fortis aratra manu curva bubulcus agit.
Quâ cantus, mollesque jocis viguere choreæ,
Ad fontes potum fistula ducit oves.
Magnanum Heroium insultant armenta sepulcris:
Ossibus illis grandia rastra sonant.
Quid juvat audaci montes tenuasse securi?
Umbris antiquum quid spoliasse nemus?
Quidve Carystæas optare in fulcra columnas,
Ut niteat diti fronte operosa domus?
In nunc, tolle animos, ô spissi litoris Antium:
Urbs meditare tuam semifulta necem.

Ah

Ah miseram ! versæ tardaris imagine formæ ,
Teque tuo stratam litore non reperis.
Quis me Fortunæ doceat quâ nobile templum
Jam steterit prisca religione sacrum ?
Fama est hinc dubiis petiisse oracula rebus ,
Et responsa domum certa tulisse patres.
Vana supersticio regnante credidit olim
Fortunam , atque illi numen inesse Deæ .
Extaque taurorum , Nabathæaque tura profanis
Reditabant aris , dum sibi fata rogant.
Hic multas optabat opes ; ast alter honores ,
Stantiaque in plausum plena theatra suum.
Hic sibi velocis poscebat dona quadrigæ ,
Præmia Circensis pulverulenta fugæ .
Nauta leves auras , mercator lucra petebat :
Durus fecundi ruris arator opes .
Sic natum in curas hominum genus , ægraque mentis
Somnia , liba tulit numen inane colens.
Non ego te Superûm , Fortuna , in sede locabo :
Vota mihi ante aras nec nocitura feram.
Non ea mens animo : pereat qui divitis auri
Pondus amat , vincitum gloria quemque rapit.
Sanum posco animum , virtutis amore calentem ,
Fortiaque in vitæ munera membra peto .
Dum benè sit capiti , mentis sedemque tumultus ,
Cetera deripiant irrita vota Noti .
Has mihi non audax vires in prælia posco ,
Adversa ut superem castra timendus eques :
Totus & ære nitens fulvo , cristiisque decorus ,
Scandam veloci mœnia capta pede .
Non ut marmoreos postes miratus adorem ,
Limen & insomni milite sollicitum .

Viscera sint alii Regum , felixque vocetur,
     Curarum Princeps cui grave credit onus.
 Nil semper reticenda moror , trepidusque potentis
     Sit procul à nobis pallor amicitiae.
 Me coluisse sacras Parnassi in vertice Musas ,
     Et veterum scriptis invigilare juvat.
Hæc fuit , hæc nobis à primâ cura juvenat :
     Insitus hic nostro pectore fervet amor.
O utinam valeam , corpusque fidele labori
     Prospera Palladio dent mihi fata seni !
 Tum mihi Naturæ libeat cognoscere causas ,
     Cur celer obliquum permeat annus iter:
Quam teneant elementa fidem : quæ semina rerum :
     Corpora diffusum num per inane volent.
 Noscam ego , quæ tellus , & quæ miracula ponti
     Salsa fluentisonis occulit unda vadis.
 Herbarum vires discam , succosque salubres :
     Rimabor ditis fulva metalla soli.
Quî coëant , vastaque iterum fornace liquecant
     Artifici lymphâ : cur labefacta fluant
 Sulphura : secundumque salem , roremque sugacem ,
     Balsamaque , & flores nosse laboris erit.
 Vulcano monstrante viam , flammisque magistris ,
     Experiar clausos rerum aperire sinus.
 Sic ego , sic doctæ traducam tempora vitæ ,
     Si longæva mihi tempora fata dabunt.
Hei mihi ! quid cupidam mentem spes lactat inanis ,
     Nuntiat extremos si mihi Parca dies ?
 Angor jam multos obsessis faucibus annos ,
     Mentis & interpres sanguine lingua tumet.
Ipse dolor prohibet dulcis commercia vitæ ,
     Elidens rauçæ , guttura , vocis iter.

Huc

Huc ades ô multo tandem exoptata dolore ,
 Si qua daris nostris , ô medicina , malis !
 Huc venias miserata : tuos modulabor honores ,
 Quæ me naturæ , restituasque mihi .

G A B R I E L I
 C A B R E R Æ.

A Thera Romuleum ut linquam , solemq; palustrem ,
 Atque intempesti noxia rura soli ,
Cabrera , hortaris , cœlum spondesque salubre ,
 Quà Zephyri nutrix intepet ora Ligus .
Testarisque viros , quos jam damnaverat Orco
 Atropos , horribili falce minata necem ,
 Pæoniâ fractos curâ , morboque rebelli ,
 Istic non longâ convaluisse morâ .
Hæc mihi tabentis præbes solatia curæ ;
 Artibus his miserum , dulcis amice , levas .
Define , jam didici nullam sperare salutem :
 Spes mihi vicini funeris una salus .
O ego , ne tali torperent membra dolore ,
 Quàm mallem aërio in monte rigere lapis !
Stare flagellanti pinusve obnoxia Cauro ,
 Aut rupes , vasti quam ferit ira maris .
Felicem Nioben , cuius per viscera sensum
 Obtundens fertur diriguisse filex .
Vos quoque populeo flentes sub cortice fratrem
 Felices Nymphæ , quas alit amne Padus .
Ille ego sum , faxo qui non includor in ullo :
 Ille ego , cui misero robora Silva negat .

Gg 4

Ro-

Robora silva neget, ne fiam immobile saxum,
 At saltem in cineres ossa minuta ruant.
 Quid faciam patriâ demens tellure relicta?
 An puto mutatis posse valere locis?
 Mecum causa mali latet hoc in corpore pestis,
 Et nisi post letum non abitura lues.
 Pectore transfosso Gortynia tela gerenti
 Quid cervo prodest carpere prata fugâ?
 Alcidæ induito feralia munera nuptæ,
 Nil varii cursus, profueruntque viæ.
 Sic mihi, sic auso Romanâ excedere sede,
 Nil dulces juvit deseruisse lares.
 Me modò confexit piscofi litoris Antium;
 Me modò Circæi culminis alta domus.
 Et Læstrygonios nutrix Æneïa fluctus
 Mirata est nostrâ diffilüisse rate.
 Non Caieta mihi, non urbs gratissima Caio,
 Aut dedit optatam filia Solis opem.
 Vos septem gemini colles, regnata Quirino
 Mœnia, Tarpeius tu Jove dignus apex;
 Accipite hanc animam: sint hîc mea funera posco,
 Et busta accumulet noster avita cinis.
 At quondam antiquos juvit liquisse penates,
 Et nova per longas quærere fata vias.
 Ingenium scrobibus mutatis exuit arbor
 Silvestre, & decorat lætior arva comis.
 Quamque sub umbrosâ cernis languere parente,
 Gaudet mutato laurea silva folo.
 Quid foret Æneas, quid clari nomen Iuli,
 Flumina apud Xanthi si gemuisset iners?
 Illum, fumanti postquam discesserat urbe,
 Per maria errantem septima vidit hiems.

TAN.

Tandem dotales Laurentum venit in agros',
Gessit & Ausoniæ sceptrata timenda manu.
Batto Cyrenas, & Cadmo condere Thebas,
Juppiter exiliis arva petita dedit.
Nilus & excipiens longis erroribus actam
Donavit templis, Inachi, te profugam.
Me quoque fata vocant alio meliora sub axe:
Ibimus, ô socii: me quoque fata vocant.
Vertuntur species mentis, versante dolore,
Menisque brevi sensus accipit ægra novos.
Spes bona, si qua Dea es, virides huc flecte volatus,
Et desueta diu numine corda fove.
Te colit agricola, expectat te compede vincitus,
Votaque mortalis te duce turba facit.
Tu quassas reficis puppes, ut navita remis
Naufragus impellat, quâ modò navit, aquam.
Tu, Dea, post vacuas cælesti numine terras,
Justitiæque fugam, sola moraris humi.
Diva veni, facilemque mihi promitte quietem,
Neve iterùm morbi damna timere velis.
Longum iter aggredior: date læti candida amici
Omina: eat dextrâ libera puppis avi.
Lunaï ut videam portus, purique metalla
Marmoris, & Geticas saxa imitata nives:
Ingaunos, Macramque inter, Varumque repostos
Apenninicolas, Tiguliosque sinus:
Delphini portus, Seggestam, arcemque Monœci
Scrutaborque tui, Rutuba, fontis aquas.
Aspiciam Genuam, læti & prætoria ruris,
Quæque decent Superos lucida templa suos.
Hæc Tartessiaco pallescunt litora fluctu;
(Aurea nequicquam flumina jactet Iber)

Gg 5

Peru-

Peruviæque amnes, alieni flumina mundi
Transfuga ab Oceano rura per ista fluunt.
Lydia, Pactoli, Baccheia munera, arenas
Victa file, & ripas, aurifer Herme, tuas.
Dure Ligur, meritoque animis elate superbis,
Quâ tibi dixitias sedulus arte paras?
Non tibi sunt culti colles, non pinguia rura;
Sed claustra Alpinis non adeunda jugis.
Difficilis natura negat segetesque, ferasque;
Non negat audaci mente vigere viros.
Hæc trahit ignotas pretiosa in fœdera gentes,
Cæruleasque docet currere puppe vias.
Deest hîc terra viris, at non Neptunia defunt
Arva petituræ lucra beata rati.
Scit Cypros vallata mari, scit Taurica tellus,
Et, Ligure epotus milite, scit Tanaïs.
Testes Alpheæ Tyrrheno in litore Pisæ,
Testis Cyrenæi prægravis ora sali.
Ast ego non dites veniam spectator in oras,
Ut moveant auri lumina capta fitim.
Non cernam attonitus fulgentia pondera massæ,
Quæ mittit terris Hispanis Ausoniis.
Sat Fortuna dedit census sine fraude parati:
Æstuat infelix, qui potiora cupit.
Ingenium, Cabrera, tuum mili carius auro,
Atque erit eloquii plurima vena Tagus.
Quando erit, ut liceat tecum consumere soles?
Quando erit, ut docto pendulus ore fruar?
Unâ aderit mecum Phocæo junctus amore
Ciampolis, ille tuæ cultor amicitiæ.
O qui complexus, quæ mutua gaudia nobis,
Et sermo in sicco litore qualis erit!

Interdum celeri rapient nos effeda cursu;
Tres modò cantantes picta carina vehet.
Tunc mea se duplici jactabit Arione puppis,
Non Siculâ puppis fallere docta fide.
Cùmque mihi geminos Vates audire licebit,
Parnassi geminum me ad juga fistet iter.
Teque tenens dextrâ, versus, Cabrera, canentem,
Hæc Clario dicam verba docente Deo:
O quàm felici modularis carmina cantu,
Quàmque lyræ docto verbere fila moves!
Otia quærenti fulsit tibi dexter Apollo,
Atque omnes haustus ex Helicone dedit.
Cui tantum favere Deæ? canit ecce cruentus
Prælia Mæonides; sed caret ille lyrâ.
Alcæus Reges citharâ, non cantat amores:
Est tantum Sapphîs carmine dictus Amor.
Pindarus Aöniæ celebris testudinis arte
Abstinet heroâ concinere arma tubâ.
Et Veneris dominæ si lusit Teius ignes,
Mimnermusque jocans, gaudia sola canunt.
Omnia tu misces, & quæ diversa placebant,
Colligis, ô verè candide Cycne Ligur.
Aeus es Ismeni primus recludere fontes;
Lesbia nectareæ plectra cière chelys.
Qui Methymnææ tentasti fulmina linguæ,
Et Cæi lacrimas, Stesichorique minas.
Si Florentinam circumdas mœnibus urbem;
Non Amphionios invidet illa modos.
Narseti Gothos cogis dare terga sequenti,
Odrysiaque levas obsidione Rhodon.
Salve sancte senex, Bacchi, Phœbique sacerdos:
Numinibus salve maxima cura novem,

Per

Per te Graiorum libris tumefacta superbit ;
 Et certat Latiis Itala Musa choris.
 Sabbatiæ gaudete arces , gratissima cælo
 Mœnia , felici prole verenda virûm.
 Et quamquam egregium terris aluistis Iulum ,
 Indaque sunt vestrae litora dona ratis ;
 Ultima non vobis accedit gloria Vates,
 Ignea qui vestrum nomen ad astra tulit.
 Appulit ignotis oris si classe Columbus ,
 Hunc ad Cælicolûm limina fama rapit.

FULVIO TESTIO.

Queritur, se loquendi usum morbo amississe.

VOx animi interpres , secundæ nuntia mentis ,
 Quo fugis ? an semper labra filere jubes ?
 Tu dulci oblectas mortalia pectora canitu ,
 Efferaque unanimi foedere corda ligas .
 Tu plectri citharæque comes ; tibi carmina curæ ,
 Quæque colit soccus , quæque cothurnus amat .
 Te stupet undantis moderantem frena theatri
 Vulgus , & iratum sub tua jura venit :
 Paetaque sunt tenero per te commercia mundo ,
 Cum poterat querum nos aluisse nemus .
 Quò fugis , & nullâ linquis te voce vocantem ?
 Non voco , sed lacrimæ pondera vocis habent .
 Inter anhelantis suspiria pectoris , ægros
 Heu quos elicio rauca per ora sonos !
 Edere luctamur sterili revoluta palato ;
 Sed singultanti murmure verba cadunt.

Non

Non secus optato per credita membra sopori,
Cùm serpit dulcis nocte favente quies,
Velle loqui, & vanis conatibus ora videmur
  Solvore; sed solito lingua vigore caret.
Sæpè meas odi voces, sonitumque tremisco,
  Cogor & ipse meis auribus esse gravis.
Mugitus timuisse suos sic creditur Iö,
  Turpia dum mœrens induit ora bovis.
O quoties conata queri tibi inutilis hæsit
  Lingua, nec humanos reddidit ore modos!
Inachidas quoties auxisti fletibus undas,
  Ingrati plorans impia surta Jovis!
Frondibus hirsutis & amarâ carice paſtæ
  Pocula limosis stagna fuere vadis.
Sæpiùs exhibuit deceptas Inachus herbas;
  Ait illa est patrias lambere vifa manus.
Felices, quoſcumque malis Fortuna laceſſit,
  Nec sua per fletus damna referre vetat!
O fortunati vos prata per Afia cycni,
  Dulciùs extremo queis datur ore queri!
Condita silvarum latebris felicior Echo,
  Cujus post cineres vox rediviva viget.
Me dolor affiduuſ vicino funere terret,
  Nec patet ad questus libera facta via.
Testari fremitu docuit natura dolores:
  Solarî curas hac jubet arte graves.
Audi, mugitu quo verberet aëra taurus
  Ictus, ubi tepidam sanguine tingit humum.
Quin leo per Nomadum ſilvas fremit ore cruento,
  Si fodit Libyci militis hasta latus.
Et gemitu tigris montes saltusque fatigat,
  Ventrî cui rapuit pignora Parthus eques.

At-

Atque ubi captivis venere in retia pennis,
 Emittunt querulo gutture murmur aves.
 Nec tantum exclamant viventi prædita sensu;
 Sed viduata anima corpora pulsa fremunt.
 Dant percussa sonum vibratâ ligna securi:
 Stridet, dum cuneis fissile robur hiat.
 Et stipulae crepitant campis, si incendia regnant,
 Obstrepit & rapidis laurus adusta focis.
 Aspice, quo sonitu ferventia litora plangent,
 Spiritus Eurorum cum ferus urget aquas.
 Septaque nimborum rutilus si dividit ignis,
 Murmure terrifico nubila fracta tonant.
 Omnia muta sonos edunt, solique negavit
 Sors mihi communi munere posse frui.
 Me miserum! quantus de vertice profluit humor!
 In fauces quanto gurgite lingua madet!
 Spiramenta animae nimirum turgentia torpent,
 Sermonique fluens obstruit humor iter.
 Haud aliter citharae languent, nervique loquaces,
 Cogit ubi pluvias Auster opacus aquas.
 Cordis anhelanti reboant penetralia tussi,
 Pectoris & crates diffiluisse timent.
 Quid me adeò spirare vetas, saevissima tabes?
 Cur fervens animae claustra repulsa quatiss?
 Hei mihi! dum scribo, morbi solatia, versus,
 Quam valido thorax impete concutitur!
 Mitius incudem Cyclopum brachia tundunt,
 Qua vomit e scopolis Sicelis Aetna faces.
 Mitius adversas miles ferit ariete turres,
 Et grave balistae moenia quassat onus.
 Opprimet hanc animam rabidi violentia morbi:
 O utinam Di me falsa timere velint!

Non

Non letum timeo ; genus hoc sed lugubre leti ;
Et doleo taciti tædia ferre mali.
Odrysia raptor postquam tibi forcipe linguam
Abstulit , & stabulis , ô Philomela , lates ;
Sæpè optasse mori , palmasque ad fidera tendens ,
Diceris id summos sæpè rogasse Deos .
Ah virgo infelix , pellex inceſta fororis !
O nimiūm sævo credita forma viro !
Hæccine , crudelis , pro virginitate reponis
Ereptâ , tragicī præmia concubitûs ?
Tempus erit , Tereu , cùm te peccasse pigebit ,
Oderis & sævâ gaudia rapta manu .
Indicium sceleris , tua crimina , tela fatetur :
Ingenium miseris suggerit arte dolor .
En gestit patriis epulandum apponere mensis
Insontem furii percita mater Ityn .
Tu nati condes viventi viscera busto ?
Mox tua per silvas fata dolebis Epop .
Exultat cædes inter Philomela , parenti
Otentans nati sanguinolenta caput .
Evasti tandem furias , gladiumque tyranni :
Vidisti plumâ præpete membra tegi .
At nunc per lucos injusta silentia linguæ ,
Questibus argutis blanda rependit avis .
Quos nunc ore modos nemoris dulcissima Siren
Concinit ? exiguo in gutture quale melos ?
Interdùm voces per rostra loquacia torquet ;
Sibila nunc cæsâ garrulitate rotat .
Et modò crispanti modulatu turbinat iectus ;
Secum visa loqui nunc tacitura gemit .
Personat omne nemus , per frondea tecta querelas
Mirantur Nymphæ , capripedesque Dei .

Non

Non mea me post fata manet facundia linguae;

Non iterum dulci garrulus ore fruar.

Pro citharae custos, & carminis auctor Apollo!

Pro mea Piérides numina sacra Deæ!

Reddite poscentis felicia murmura labris,

Demite, quæ cogunt ora silere, moras.

Vos regitis cantus, vos torrens copia fandi,

Et celebrata juvant libera verba choris.

Quid faciam, surdas præbet si Delius aures,

Nec mea Castaliæ labra levantur ope?

Carmina jam valeant Musæ meditata sinistræ;

Cum domino valeat jussa tacere chelys.

Ausonii Vates, & concita pectora thyrso,

Ausonii, Lycio nomina grata Deo;

Ausonii nostras soliti laudare Camcenas

Definite ad cantus turba venire meos.

Tu verò ante alios frustra mea carmina queras,

O F U L V I , Mutinæ gloria magna tuæ.

Tibia te, cantusque decent: mihi plectra tacenti

Hic paries, mutam sustineatque lyram.

Non tibi sunt tristes curæ, latusque juventæ

Purpureæ vernas stat vigor ante genas.

Et tibi nascenti jucundo lumine Phœbus

Annuit, & flavis Calliopeia comis.

Felix, seu dulces molli fide flebis amores,

Seu gravis heroës flumine fundis opes.

Tu tunc festivus perjuria ludis amantum,

Et jacta ad surdas ebria verba fores.

Tu centum ludos, & dulcia prælia misces,

Haustaque de mensis libera vina refers;

Utque ferens hiemes, ventosaque jurgia cæli,

In nudâ recubet durus amator humo.

Au-

Auguror : hoc miseros cantu solabitur ignes,
Expectans lendum mœsta puella virum ;
Inveniensque suas referentia carmina flamas,
Immoritura labris oscula longa dabit.
Huc varios flores , huc blandi veris honores
Ferte citi juvenes , Italidesque nurus.
Blanditi vestro date florea ferta Poëtæ :
Cingite ridenti tempora docta rosâ.
At Venus Idalio plaudens te cernet ab axe ,
Ambrosioque tuum rore rigabit opus.

Relictâ Urbe cupit rus secedere.

E Geriæ valles , mitique habitata Dianæ
Pura Thoantæi nescia silva sacri ;
Vosque lacus Triviæ dites Nemorensibus undis ;
Æneadum sedes , Laviniumque meum ;
Confectum curis , & longâ tabe dolorum
Accipite , & patriis sistite me laribus.
Irrita Pæoniæ post tentamenta medelæ ,
Huc libet ægrotos nunc mihi ferre pedes.
Romuleæ valeant arces , medicique valete ,
Quorum sæpè malo sedula cura favet.
Desinite herbarum tandem , tristisque veneni ,
Ferte procul durâ pocula tincta manu.
Me nemora , & saltus camporum , auræque patentes ,
Et trepidans rivo garrula lympha manent.
Prata movent animum viridantia gramine læto ,
Et qui persultant pinguia rura greges.
O mihi sola quies , colles salvete Latini !
Salvete , ô fratri regna vetusta mei !

H h

Ster-

Sternite iter , gradimur dum vestra per otia dia ,
 Mollius , atque avibus dulcius arva sonent .
 Quam juvat annosos luci penetrare recessus ,
     Notaque ab historiis haec celebrare loca !
 Haec tophis laqueata cavis , & pumice vivo
     Antra , pius fertur jam coluisse Numa :
 Collis Aricini cultrix pulcerrima Nympha ,
     Consilium huic olim , conjugiumque fuit .
 Hac duce Pompilius bellantem terruit Urbem :
     Hinc habuit patrios rustica turba Deos .
 Martis opus , pilis gaudebat Roma cruentis ,
     Romula crispabat bellicus arma furor .
 Et fuerant saevas Mavortia pectora in iras
     Prona nimis , solas tunc meditata neces .
 Mollit haec aris regnans lucisque sacratis
     Relligio , ut possent legibus arma regi .
 Hinc vittæ , hinc fruges , hinc maxima victima taurus ,
     Farraque turicremis vinaque sparsa focis .
 Tandem , sanguineâ discors quæ cæde fremebat ,
     Palluit in patriis pendula Roma sacris .
 Nescia mens hominum ! quæ te ludibria versant ?
     Quid nos terrificâ fabula fraude ligat ?
 Quem non vera tenent , mendacia ficta coercent ;
     Et simulacra timet , quæ sibi quisque parit .
 Per pecudum fibras , præfagi & fulminis iictus ,
     (Heu miseri !) surdos consuluere Deos .
 Nuntia velocis servabant omnia pennæ ,
     Cantibus & scævis quid docuisset avis .
 Templorum ambiguo monitu , dubiæque Sibyllæ
     Carmine credebant fata furente cani .
 Dicite , si Divi nolunt ventura latere ,
     Non intellecti cur volueré loqui ?

Fol.

Falsa tamen Regis potuerunt dicta Sabini
Romulidum ingenium perdomuisse ferox.
Nullaque dein fertur Romanâ sanctius umquam
Numinibus supplex gens operata suis.
Vester honos, Latii: vestra est ea gloria, silvae:
Horruit hoc victrix credula Roma nemus.
Has etiam Hippolytum fama est latuisse per oras,
Cui nevit duplice stamina Parca colu.
Ille, novercales rigidus cum sperneret ignes,
Sancta timens patrii solvere jura tori;
Injusta æternum dolituro victimâ patri
Occidit attonitis dilaceratus equis.
Offa Corinthiacos jacuerunt sparsa per agros:
Innocuo rubuit sanguine utrumque mare,
At non hoc meriti funus miserata Diana,
Cui curæ intactæ est virginitatis amor,
Arte Coronidæ juvenem revocavit ab Orco
Siccantem infernis vulnera dira vadis.
Reddidit illa decus formæ felicibus herbis,
Luminibus geminas restituitque faces.
Quis mihi quærenti, quis nunc ea grama monstrat?
O utinam in vestris collibus ista legam!
Germina, quæ reserent adamantina limina Ditis,
Non posco, aut mortis vincere regna paro:
Gutturis obfessi longos sedare dolores
Sat quæcumque mihi blanda medela potest.
Adsis Phœbigena: hæc facilis labor ora mederi,
Ne te fulminei terreat ignis avi.
Servat fida tui Vates tutela parentis:
Tu quoque jam Vates officiosus ama.
Huc medicas adhibeto manus, tetrumque cruentem
Aufer, quo fauces, scabraque lingua tumet.

Spiramenta animæ , vocis liquidissima plectra
 En aperi , & septas tu mihi pande vias.
 Lætitia plausuque fremens tunc carmina dicam,
 Cùm lingua potero liberiore frui.
 Nil pulsare placet viduas sine carmine chordas :
 Vox miscet cithara non benè rauca sonos.
 Quid queror infelix ? quæ mentem insania ludit ?
 En rursus medicæ poscimus artis opem.
 In malè tentatos iterum cur mittimur usus ?
 Ah pereant , succos , grama quique colunt !
 Nulla venenorum fitis est : discedite tristes
 Curarum stimuli , diffugite ex animo.
 Fallere sæpè juvat , sed non memorare labores ,
 Ægraue mens ægri corporis auget onus.
 Quin potius læti patriæ succedimus arci ,
 Quà juga celsa tuum , Cynthia , nomen habent ?
 Hæc mecum ascensu dulces superetis amici :
 Ante alios nobis , Ciampole docte , fave.
 Pone graves Musas , vigilataque mente profundâ
 Itala Pindaricis carmina texta modis.
 Tuque ades , ô cantu gaudens , fidibusque , Canali
 Francifce , æternæ cultor amicitia ;
 Grande Sabinorum columen , fontisque Velini ,
 Huc age cum plectro , carminibusque veni.
 Neve hic potandi certamen mite recufes :
 Respicit hos toto numine Bacchus agros.
 Pocula Romanis sunt hæc gratissima cœnis :
 Albani assurgunt vitibus hisce cadi.
 Nequicquam his certent prælis elisa Faliscis ,
 Tuscaque quæ viridi nectare musta nitent.
 Illaudata fluent firmissima vina Falerni ;
 Seu Sinuessa dabit , seu Tritolinus ager.

pal.

Palmite sulphurei cedant lacrimata Vesovi,
Atque Syracosii fervidiora lactis.
Hæc generosa recens odit doctrina palati,
Quæ possunt trepidos implicuisse pedes.
Ridentur veterum fumi, servataque cellis
Testa diu, & lentâ dolia tincta pice.
Quare agite ô læti, vernarum turba, ministri,
Dulcia non parcâ fundite vina manu.
O quām jucundo violas imitantur odore!
Quām vincunt flavo lumine chrysolitos!
Naribus ista placent, oculis spectacula præbent,
Et dant arenti gaudia grata gulæ.
Ciampole, quid cessas pateram committere venis?
Proposuit siccis omnia dura Deus.
Hæc mihi lux atros pellet de corpore morbos:
Largius ô cyatho, tu puer, adde merum.
Pura favent nobis Aquilonis flamina clari:
Pervellunt linguam pocula acuta gelu.
Me quoque me vultis Lenæo tingere, amici:
Non nego: nostra capax proluat ora calix.
Maphæi nomen sed quisque ad pocula festa
Dicat Iö! & mensis hunc adhibete Deum.
Quamvis Socraticâ peccatus ditaverit arte,
Purpureosque inter splendeat ille Patres;
Non hæc despiciet liberrima vota precantum,
Quæ fundit multo mens referata mero.
Adsis, Bacche, tuis hilarans convivia donis,
Fessi pax animi, lætitiaeque dator.
Sic teneræ viduas vites ducantur ad ulmos:
Sic autumnali turgeat uva sinu.
Sic non urantur torrenti sole racemi:
Det pœnam admorsâ sic tibi stirpe caper.

Hh 3

Et

Et tua sectentur vestigia marcida semper
 Capripedes Panes, Bassaridumque cohors.
 Adsis, virgineosque favens hic exere vultus,
 Quassans pampineo vertice cæsariem.
 Quacumque ingrederis, dulcis comitatur euntem
 Te Furor, & Somnus languidiore gradu.
 Me miserum! accipio nullos heu pectori somnos!
 Longa mihi gemitu nox vigilanda venit.
 Quod si, Bacche, tuo libato munere, nobis
 Clauerit optatus lumina fessa sopor;
 Dicam ego Threïci crudelia fata Lycurgi;
 Squamigeros nautas, pampineamque ratem;
 Litora Paetoli fulvis radiantia venis,
 Divitias miseras, impia vota Midæ;
 Auroramque triumphatam, Parthosque subactos;
 Medica thyrsgiferis agmina fusa choris;
 Tigridis exuvias, maculosaque tergora lyncum;
 Oedipodionii membra cruenta ducis.
 Bacciferos ederæ semper viridantis honores,
 Lapsaque de queru splendida mella canam.
 Tu puer æternus, Bromius, Nysæus, & Evan:
 Bis genitus, thyrso tu metuende gravi.
 Æra tibi Satyri, lascivaque tympana pulsant,
 Stridet & attritis Faunus arundinibus.
 Per te Gnossiacis nox aurea fulgurat astris:
 Vipera plaudenti sibilat ore tibi.
 Ipse, Giganteo fremeret cum terra tumultu,
 Rhœtum stravisti dente leonis humi.
 Hæc ego non humili meditabor carmina cantu:
 Sollicitum somno tu modò vincere caput.

CYN.

CYNTHIO CLEMENTIO
ARCHIATRO ROMANO,

Cum vocis usum recuperasset.

Dicamus bona verba : animum jam verba sequuntur;
Cur taceam surdam flebilis ante lyram ?
En libet , en dulces imo de pectori cantus
Fundere : non renuunt ora reclusa loqui.
Vox mihi muta diu , vox longi causa doloris ,
Venisti tandem , vox mihi muta diu.
O & singultu , ô & quæsita querelis !
Nunc te felici garrulus ore fruor.
Fallor ? an has simulant ludentia somnia voces ,
Quæque cupit vigilans , mens mihi nocte parit ?
Sed fruor , & liber voces linguamque resolvo ,
Attonitus monstris dum rata vota nego.
Ite procul questus : comitis hic Musa capillis
Adsit , & in niveis læta triumphet equis.
Nunc tempus faustis pulsare Helicona Camœnis :
Nunc redimire novo tempora flore juvat.
At te , magne , canam Clario dilecte magistro ,
Cynthie , Phœbeo nomine , & arte potens.
Cum tua vel mutis donent miracula vocem ,
Vocalis citharæ præmia grata feres.
Per te hausi cælum moriens , mentemque recepi :
Pectoris arcta patet , te referante , via.
Ergo Castalii quodcumque è pectori rivi
Fluxerit , in laudes effluet omne tuas.

Hh 4

Si

Si mihi Pæoniis implesti pharmaca succis,
Mella ministravit si miserata manus;
Nos tibi Musæo flaventia pocula melle,
Et Charitum puro pinguia lacte damus.
Hæc bibe, quæ nentum Parcarum fila morantur,
Pocula, Lethæo non temeranda lacu.
Tu domitor Fati, Pataræa nobilis arte,
Eripis è structo funera mœsta rogo.
Tuque potestates herbarum, tuque metalla
Chymica, tu miris pharmaca cocta focis
Novisti, priscis quæ quamquam ignota magistris
Mortem expectantum corpora fessa levant.
Cùm mihi tabentes macies exederat artus,
Cùmque ferè tenui corpore nullus eram;
Jam tum spondebas dulcis mihi lumina vitæ,
Guttura ab obfesso libera verba fore.
Nec mora: sulphureis medicatas viribus offas
Artifici nobis sedulus igne paras.
Hæ mihi mandenti latebras pulmonis anheli
Fovere, & lentâ tabida membra lue.
Hinc validi ardantis flores rediere juventæ,
Squalidaque afflavit pristinus ora color.
Sulphura, cæruleis fulgentia sulphura flammis,
Quando ego vos merito laudis honore canam?
Vos tonitru terras, cælum vos omne cietis,
Fulminibusque Jovis semina magna datis,
Cùm pater ingenti combusta Ceraunia telo
Dejicit, & fracto culmine vertit Athon.
Per vos exundant inimicis ignibus arces,
Terrifico sonitu Martiaque æra tonant.
Balnea quæque fluunt tristes pellentia morbos
Gignitis: hic vestro truditur igne lapis.

In-

Intepet inde Aponus, medicisque salutifer undis
Stagna Dicarchæus servida sudat ager.
Quin etiam vester magnæ per viscera matris
Spiritus ignescens cruda metalla coquit.
Fulgurat hinc aurum, atque argenti flumina vivi,
Vulnificusque chalybs irriguo amne riget.
Quid majora sequar? vos & primordia rebus
Acri sufficit sulphura mixta sali.
Quique fluit volvens tenuis se fluctus odorum,
Perpetuas vestro sumit ab igne dapes.
Quid memorem, Enceladi vivax post fulmina corpus
Ardua sulphureis ut premat Aetna jugis?
Et Jovis Inarime jussis imposta Typhœo
Quanta rotet scopulis sulphura glauca cavis?
Sulphur ovans pœnas fractâ de gente Gigantum
Sumfit, & hoc cælum vindice regna tenet.
Nec non lustrali purgari sulphure fontes
Relligio antiquis credita fertur avis.
Actoriden, Peleu; sic Pelea solvis, Acaste:
Amphiaraïdis sic, Acheloë, nefas.
Sic ego, sic puro lustratus pectori tandem
Carmina lætitiâ fausta docente cano.
Adfisis Musæ, medicinæ talis & artis
Vosque repertori mollia serta date.
Ah! gemat, antiquis si quis tantum adstupet annis,
Spernit & ætatis dia reperta novæ.
Omnia non potuit prudens reperire vetustas,
Atque alia ex aliis extudit arte dies.
Phœbigenæ cœptis potuit præcepta Melampus
Addere, Phylliridis multaque cura dedit.
Ulceribus tetris nativi graminis herba,
Vulneribusque cavis prima medela fuit.

Hh 5

Mox

Mox & morborum tristes extinguere pestes

Inventum est ausis, inclyte Coë, tuis.

Non adeò effeta est hominum experientia sollers,

Ut nova non possit cudere sàpè labor.

Nî nova tentasset Tyrrhena per æquora Amalphis,

Magnetum haud regeret nautica vela lapis.

Hujus at auxiliis olim cantata Poëtis,

Ridetur veterum gloria parta mari.

Arctos nunc propior nobis, nec jam ultima Thule est:

Jam facilis iustrat navita Solis iter.

Extra hominum famæque vias, tentare reposta

Ausus es audaci litora puppe, Ligur.

Garrula cede novi tua sidera pupibus, Argo,

Neu Regum jactes ad tua transtra manus.

Tristia junguntur veteris divortia mundi,

Naturæque patent, quæ latuere sacra.

Nascentem populis licuit te, Nile, videre,

Et scit cui tantas debeat orbis aquas.

Nouimus, æstivæ secunda licentia lymphæ

Solstitiis hiemes cur ferat amnè suas:

Zona rubens nimiis non torreat æstibus Indos.

Illic perpetuò rore virescit humus.

Non Eöus ager pluviali supplicet undæ:

Indica continuis imbribus arva madent.

Hæc Zephyri alarum plausu loca fervida mulcent,

Mitis ubi halantes Eurus alit segetes.

Taprobane testis, testes freta sparsa Moluccis:

Ora Helenæ insignis nomine testis erit.

Arvaque, quæ Ganges auratâ pinguis arenâ

Egerit in dominum fulva tributa mare.

Quid? quòd & Arctoi laxantur claustra profundî,

Quæ fluctu, & ventis æquora dura carent.

Dile-

Dilecta Thetidi Belgarum stantia naves
Marmorâ fulcarunt non adeunda rate.
Illic, ut perhibent, torpescit frigore pontus,
Atque intempestus stat sine luce dies.
Hic rerum finis, chaos hic, atque ultima mundi
Natura, hoc tristi limite fessa riget.
Vela Batava sequi haud potuit Phœbeia lampas:
Omnia cæca illic: omnia tristè silent.
Informes phocas incano corpore turpes
Videre, atque ursos, quos alit Ursâ gelu.
Quam sæpè optarunt ventorum prælia nautæ,
Perque procellosum pandere vela fretum,
Excuterent tandem se se ut torpentibus undis!
Edocet ire recens in nova vota timor.
Indomoito tandem regnans in pectore virtus
Vicit concreti sæva pericla fali.
Ite animæ egregiæ, fortunatæque laborum,
Ite in fata alacres, quò nova fama vocat.
Ite citæ, & vestras meditando exponite vires,
Quà veterum nullo semita trita pede est.
Gloria multa manet. Quis te, Galilæ, filebit?
Longa tibi in chartis regna futura cano.
Non tantùm radio veterum describere cælum,
Sed vitro superas ausus inire domos;
Perque novas artes tradis nova fidera mundo,
Non Ptolemæis fidera nota libris.
Pleiadumque, Hyadumque choros sine nube videmus,
Et tua per cælum splendida damna, Venus.
Vidimus, ignoto quandam quæ lacte nitebat,
Stellarum spissâ luce coire viam.
Admovisti oculis nostros fugientia visus
Per varios obitus astra secuta Iovem.

Me-

Medicea Heroüm soboles , cape læta triumphum :
 Astris infereris , concilioque Jovis.
 Ipse etiam nigrâ tinctum ferrugine Solem
 Pallentes maculis jungere vident equos.
 Quid triplex fidus Saturni , aut , Cynthia , vultus
 Fabor scruposâ nocte latêre tuos ?
 Hæc priscis ignota olim prudentia major
 Repperit auspiciis artis , opisque novæ.
 Ite citæ , & vestras meditando expromite vires ,
 Ité animæ egregiæ , quæ via nulla patet.
 At tu Musa procax , elegi tenuesque valete :
 Non hæc sunt gracili facta canenda lyrâ.

A D
 JOANNEM CIAMPOLUM,
morbo recrudescente.

ERgò hos assiduè gemitus in pectore volvam ?
 Perpetuò lacrimæ nostra per ora fluent ?
 Et roseo Phœbus me decedente videbit
 Lumine mœrentem , me veniente die ?
 Flebimus heu miseri ! luctus , solatia damni
 Exigua ingentis , postulat ipse dolor.
 Ille Philocteten docuit per Lemnia saxa
 Vocibus horrisonis vulnera dira queri.
 Halcyones Ceyca gemunt , & barbara regis
 Daulias Odrysii crimina cantat avis.
 Sic ego , sic mea damna querar crudelia semper
 Lugubri citharâ , flebilibusque modis.
 Atque utinam in gemitus nunc libera verba darentur !
 Sed mihi posse queri fors inimica negat.

SIN-

Singultantem animam turgentes sanguine fauces
Elidunt : voces aspera lingua premit.
Jam quater ardentem sitienti Sirius astro
Uffit humum ; toties frigore læsit hiems ;
Nec venit ulla potens longo medicina dolori ,
Nec mea Pæoniâ membra levantur ope.
Ipse meum specto moriens miserabile funus ,
Paulatimque animâ deficiente cado.
Horrida languentes macies depascitur artus :
Lutea pallescens inficit ora color.
Cogimur & longam moriendo discere mortem ,
Dum præsaga mali mens sibi fata canit.
Felices , inopina dies quos funere mergit ,
Occupat & celeri mors properata nece !
Heu quoties morimur , dum proxima fata timemus !
Hoc pejus leto : nam mora mortis obest.
Haud aliter Lapithas , mœstumque Ixiona terret
Jam jam lapsuro pondere prona silex.
Credite, deficio : jam pellis dura resistit
Tractanti, & tristi viscera tabe fluunt.
Sic cera admotis tabescit Hymettia flammis :
Sic tepidis Austris cocta pruina madet.
Languent sic , urens oculus quos fascinat , agni :
Sic tenera à Scythico læditur herba gelu.
Nec tantum doleo compressis faucibus æger ;
Plurima quassato corpore damna fero.
Ipsam animi sedem , regnantem corporis arcem ,
Nunc caput ignavo possidet igne vapor :
Nunc acres stomacho rabidâ cum bile tumultus
Fervent , & sævo pondere discruciant.
Lassum percurrunt ululantia murmura ventrem ,
Humida nec membris dant alimenta dapes.

Vivo

Vivo equidem parcè , sed mox jejunia corpus

Attenuant : épulis abstinuisse grave est.

Intolerabilibusque malis comes addita cura ,

Mollem animum æternis pascitur ulceribus.

Hanc peperit morbus , morbusque augetur ab illâ :

Hæc me tristitiæ lurida felle rigat.

Hinc sæpè extimui graviora pericula veris,

Et sensi falsâ suspicione trahi.

Hinc animi victus damno quemcumque calorem,

Quodcumque & frigus pallida membra quatit.

Compositæ currant num vitæ ad munia venæ

Exploro , & trepidans incaluisse puto.

Seu quatiор tuſſi , fibras pulmonis anheli

Exesas carie suspicor esse truci.

Conveniunt crebrò nos , ut solentur , amici :

Spem vultu simulant , tristitiamque tegunt.

Ah genio indulge , curas depelle malignas ,

Clamant : tu morbo , Virgini amate , faves.

Ecquis erit finis lacrimis ? lugubria mitte :

Eia age linquantur mollia fulcra tori.

Te silvæ , te rura vocant : age , rura petamus ,

Quà diffusa nitet mitior aura poli.

Aucupio silvas , silvas venatibus aptas ,

Flumina , piscoſos aſpicioſeſque lacus.

Hinc canibus lepores , canibus ſectabere cervos ,

Latratuque feras retia ad alta premes.

Scilicet è ſtratis tollam miserabile corpus ?

Committam Alpinis ſqualida crura jugis ?

Fortia non riolstræ ſunt hæc ad munera vires :

Hi mihi ſunt colles , hi mea regna , tori.

Officium bona verba pium , ſed inutile tentant :

Definite, affiduis non saturor lacrimis.

Quid?

Quid? quod me cœli lædit spirabile lumen,
Quo regimur: quævis mobilis aura nocet.
Letiferi calidis spirant seu flatibus Austri,
Sive agitata truci silva Aquilone fremit;
Exerior proprias hiemes, pluviasque rigentes,
Exundans cerebro quas pituita parit.
Sibila perque aures imitata tonitrua surdas
Volvuntur, miserum concutiuntque caput.
Per madida ora liquor turgens me flumine largo
Proluit: ampullis fervida sputa tument.
Non secùs ardenti si fortè inclusus aheno
Ebullit multo fervidus igne latex;
Ipse furit, niveamque fremens eructat aquæ vim,
Sparsaque anhelanti gurgite flamma madet.
Miror, inexhausto tribuat quis pabula fonti;
Qui tantus fluitet siccâ per ossa liquor.
Mirantur medici, & sortem miserantur iniquam:
Mille adhibent doctis pocula mista modis.
Lacte arcere jubent inclusos faucibus ignes,
Hordea dant, seris quæ maduere focis.
Sanguine tentarunt salientem incidere linguam:
Infecit tepidus brachia secta cruar.
Poma coronato radiantia Punica crine,
Languenti succos exhibuere suos.
Et quo mala fluunt emuncta Cydonia muco,
Quo passæ ficus, perlita sæpè gula est.
Sæpè bibi, urentes meditans avertere flamas,
Pocula pallenti cortice tintæ nucis.
Et modò silvarum foliis decussa Calabris
Mella ministrarunt, helleborosque graves.
Aggressique rosis sunt admiscere sapores,
Quos mittit dives Trinacris Hybla favis.

Fascio-

Fasciolas tenues, ægrum focalia collum,

Et nidum pulsis gessit hirundinibus.

Quid referam quoties suffitu pectus odoro

Lustravi, & fumis, turifer Inde, tuis?

Et quoties, siccum possem ut distendere corpus,

Æstivi membris intepuere lacus?

Victum infelicem cochleæ, cancrique dedere,

Et testudineo squalida jura gelu.

Quin sunt conati stomachum fulcire ruentem

Arboribus gummi quod genit Arabia.

Balsama miscuerunt diti Gangetide merce,

Et quæ vicino cinnama sole rubent.

Sinarum extremo divulsa ab litore radix

Venerat, & nullâ me quoque juvit ope.

Aude animis, tibi certa salus promissa medentum,

Dicebant: numquam venit amica salus.

Obstitit auxiliis vivax in fomite labes

Artis, & irriguit vana magisteria.

Non hoc Phillyridis, non hoc laudata Melampi

Cura Amythaonii pelleret arte malum.

Tunderet in morbos Epidauria gramina frustra

Inclyta Phœbigenæ nos miserata manus.

Non gemitus Superi nostros audire perennes

Adjunctâ quamvis sustinuere prece.

Parce pium Numen, cæli quo templa reguntur,

Cujus & imperium sidera fulva timent.

Si non sacrilegæ mens est fibi conscia culpæ,

Redditus est templis si tibi semper honos;

Parce precor, vel saltum aliquam de fulmine partem

Deme meo: sœvâ projice tela manu.

Nunc & amara dies, & noctis tristior umbra est.

Quàm mallem æterno diriguisse gelu!

Ipsa

Ipsa quies rerum somnus , Deus utilis ægris ,
Me fugit , & lacrimis lumina fessa patent.
Versamur stratis , & nox est annua nobis :
Tarda nimis querimur sidera Luciferi.
Quod si conciliant depausta papavera somnum ,
Me miserum hic quantis terret imaginibus !
Occurrunt menti simulacra carentia vitâ ,
Visaque sunt tenui dicere voce , veni.
Ora virûm majora viris pallentia vultu
Exangui illudunt , discutiturque sopor.
Tunc iterum ad gemitus eadem nos horrida morbi
Damna vocant , nec jam falsa timere jubent.
Lenta tenent animum fastidia : nulla voluptas
Fleſtit : non Bacchus , non juvat alma Ceres.
Squalent impexi rigidâ cervice capilli :
Vestis inornatos defluit ante sinus.
Non Urbis , non ruris opes , aurique talenta ,
Eoæque placent deliciæ lapidum.
Ingratus mihi Sol , ingrata Aurora rubescit :
Oblectant peccus tempora nulla meum.
Aspice , jam Zephyri florens genitalibus auris
Felices fetus parturit almus ager.
Perstrepit omne nemus cantu , virgulta susurrant :
Liquitur è summis tabida bruma jugis.
In tepidos soles se roscida gramina credunt :
Florea de vernâ pullulat arbor humo.
Sed mihi nequicquam fulgent Nepheloidos Helles
Sidera , ridentis gaudia summa poli.
Semper hiems nobis : sanguis si vere tepenti
Æstuat , infelix in sua damna furit.
Acriùs & morbo fauces tentantur acuto :
Nam claudit servens arctius ora crux.

Ii

Non

Non raucae fontis scatebræ per saxa crientis
 Murmura, non possunt prata movere animum.
 Atque greges, atque arva nocent, atque ardua silva.
 Non lati colles, pascua nulla juvant.
 Et doleo, pingui pastos seu gramine vidi.
 Mollibus in pratis luxuriare greges.
 Sive quis ediderat pastoria sibila cannâ,
 Odi signa bonæ sibila lætitia.
 Et dulces avium per frondea tecta Camœnæ.
 Heu visæ tantum sunt mea fata queri:
 Seu viridi taurus projectus mugit herba,
 Dixi: Mugitu me vocat ad gemitus.
 Frumenta aspexi verno turgentia lacte;
 Arens tunc subiit, quæ premat ossa, cutis.
 Omnia læta, mihi sunt instrumenta doloris,
 Materiamque mali mens sibi dura parit.
 Et meditor: tellus non hæc mihi verna colores
 Submittit; rident prata benigna aliis.
 Vos legite ungue rosas, Tyrio queis fulgurat ostro,
 Quæ flagrat niveis gratia mista genis.
 Vos decet iste color, vobis sint lilia curæ:
 Pratorum nitidum vos manet omne decus.
 Ipse legam flores veterum monumenta dolorum,
 Et ferrugineis te, Hyacinthe, comis.
 Pallentes carpam violas, mœstaque cupressu,
 Quæ laurum optarant, tempora vineta geram.
 Impulerat nostras sonitus si gurgitis aures,
 Purior electro fons ubi volvit aquas;
 Conspiciens dixi: Non hæc mihi frigida currit
 Sedatura gravem flumine lympha sitim.
 Ora quidem sitiunt, quæ nunc incendia pascunt,
 Non pandit latici sed gula pressa viam.

Oni-

O nimium, nimiumque fugacis dona juventæ !
O quām veloci laberis acta pede !
Tardiūs è Scythico cornu decussa sagitta ,
Aëra per liquidum cuspide scindit iter.
In nunc , ingentes laudato in corpore vires ,
Atque lacertosos firma per ossa toros .
Aut illas ætas annorum pondere frangit ;
Morborum aut iictu fortia membra cadunt .
Quique color malis Pæstana rosaria miscet ,
Et quod nativum lilia vincit ebur ;
Marcescunt subitò , ceu cùm labefacta caducum
Sole gravi curvant alba ligustra caput .
Olim qualis eram (nunc me mea fallit imago ,
Si jam præteritos mente revollo dies)
Cùm dives gregibus , memini , me Parma tenebat !
Nam puerum celso nutriit illa lare .
Quod mihi tunc robur , quām gaudia multa fuere !
In fesso numquam corpore quanta salus !
Non me terruerant hiemes , solesque potentes ,
Et poteram pluvium vertice ferre Iovem .
Quos ego non colles , quos non indagine cinxi
Lucos , hortatus tescua per alta canes !
Tunc celeres potui damas , tunc figere cervos :
Vidi de flaviis humida lina trahi .
Et modò fortis equi luctantia colla recurvans
Confraga sectabar per juga montis apos .
Interdum molles pedibus plausisse choreas
Juverat : & digitis increpuisse lyram .
Cura fuit Martis simulacra ciere sub armis ,
Et pugilum ludis implicuisse manus .
Gallica quid memorem quoties per flumina navi
Adversa obnixo pectore stagna feco ?

Me Tarrus, gelido lavit me Nicia fluctu:

Me Phaëthon tæo sustulit amne Padus,

Nec mihi solus amor corpus durare palæstræ,

Sed mentem egregiis artibus excolui.

Vidit Palladii nos impallescere chartis,

Inter laudatos nox vigilata libros.

Multaque Cecropiis trutinabar scripta magistris:

Non renuit mecum Græcia docta loqui.

Tentabam umbroſi latebras penetrare Lycei,

Quasque alii monstrant edidicisse vias.

Sæpè animum docti cuperunt scripta Platonis,

Cujus Mopsopio pagina melle fluit.

Et modò scrutabar Samii dictata silentis;

Nunc florem ex hortis legi, Epicure, tuis.

Insomnisque gravi sovit me Porticus umbrâ,

Arcesilaæus detinuitque labor.

Latratus decuit Cynicos audire legentem,

Nec me pacati terruit ira canis.

Democrito arrisi, novi præcepta Cleanthis,

Et Chrysippæ stamna mentis opus.

Gaudebam meditans, ineant quot prælia sectæ,

Graiorum in quas est didita turba senum.

Materiem hic componit aquis, hic aëre gignit;

Alter Apollinei sideris igne creat.

Ille Chao latuisse docet vaga semina rerum,

Omniaque arcanis necit amicitiis.

Æternum est aliis mundi versatile templum,

Machinaque hæc nullâ dissoluenda die.

At natum ille refert, ausus restinguere solem,

Et dare perpetuæ fata diurna faci.

Sunt quoque rore levi, & nebulis qui sidera pascant,

Et qui non uno se putet orbe tegi.

Caf-

Casibus hic sceptrum donat , Divosque relègat ,
Exuit & mentes felligione Deūm.
Spernit Tænarias , incendia postuma , pœnas
    Impius hic ; trepidans manibus ille litat.
Nec desunt sensus qui damnent , omnia fassi
    Nesciri , tenebras seque latèrē suas.
Omnia mirabar , sed tunc plus arte movebar
    Socraticâ , & scriptis , Stoïca turba , tuis.
Quæ bona sint animi , certus quis limes honesti ,
    Quas sibi divitias vita beata petat :
Et didici , sanctos formet quæ regula mores ;
    Æstus quæ valeat vincere vis animi :
Quæ tristes iras virtus , quæ frangat amores ,
    Quæ desideriis peccatora anhela levet ;
Pallentesque metus quæ fortibus induat armis ,
    Ignavæ prohibens terga dedisse fugæ .
Solum turpe malum sapiens putat , ille dolores
    Perfert , consilii propositique tenax.
Hic pede proculcans letalia fata superbo ,
    Humanis major creditur esse malis.
Ære Perillæo clausus fera jussa Tyrannî
    Sperneret , & nullos ederet ore sonos.
Hæc olim novi , quæ nunc me flagitat usus :
    Utar præceptis , quæ mea fata petunt.
Agmina mœrentum circumstant fæva dolorum :
    Agreditur fessi vincere corda timor.
Quid faciam ? unde petam trepidi solatia luctûs ?
    Quis bellaturo fortia tela dabit ?
Ite procul questus , animi oblectamina vilis ,
    Ite procul : jam nos ingemuisse pudet.
Non lacrimis durum novit mansuescere fatum ;
    Parcarum inflexo fila adamante rigent.

I i 3

Te

Te supplex adeò, supplex tua munera posco,
 O sola humanis mors medicina malis !
 Tu portus, placido qui naufraga corpora mundi
     Amplexu rursus non agitanda foves.
 Adsis, horribilesque ferox huc flecte volatus ;
     Hoc pete Tartareâ falce cruenta caput.
 Quo moriture ruis ? quæ te dementia cepit !
     Parce miser verbis, ominibusque malis.
 Scilicet in primâ florens carpere juventâ ?
     Nec te spes famæ quantulacumque tenet ?
 O ubi mens studiis quondam gavisa Minervæ,
     Et quæ scribendi gloria dulcis erat ?
 Non adeò usque mori miserum est : non segnior ibo,
     Ibo animis contrâ : mors miserata veni.
 Nec totus moriar, lethi custodia nostri
     Te penès, Italæ, Ciampole, grande decus.
 Carminibus celebrata tuis mea fama legetur,
     Et ferar extinctus docta per ora virûm.
 Auspice te mortis victor fata aspera rumpam ;
     Te duce Avernali non cohibebor aquâ.
 Quæ tibi cantanti non est permitta potestas ?
     Nam tua Pindarico fulmine Musa tonat.
 Tufci scriptores tenerorum cedite amorum :
     Gaudet capta novis Ausonis ora sonis.
 Aldobrandinam relegis si carmine villam,
     En tibi festa cohors plaudit Hamadryadum.
 Sive Palæstinas Piceno in litore sedes
     Concinis, Adriaci sternitur unda freti.
 Et te Cælicolûm cantantem exercitus audit,
     Quorum humeris templum dulce pependit onus.
 Prô pudor Italæ, teneros quæ cantat amores,
     Carminis & grato fraudat honore Deum !
     Non

Non tulit ingenti laudandus Ciampolus auso :
Illiū est nostris Musa operata sacris.
Gaude : namque novis video tua tempora fertis
Cingi , & Idumæâ fronde nitere comas.
Tempus erit, læto tua cùm vestigia plausu
Magnanimûm Vatum turba secuta colet.
Tu modò perge alacer, semperque audentior ito ,
Nec tu corvorum rostra inimica time.
Nam super astra volans niveis veſtabere cycnis,
Quà invidiæ telis gloria claudit iter.
Nec minùs heroï tangit te cura cothurni ,
Et potes Aöniâ dicere bella chely.
Inclyta facta virtûm vocis si munere donas ,
Munere tu signis das potiore frui.
Hoc tibi Pegasides , hoc concessere Sorores ,
Teque potestates edocuere suas.
Namque ferunt celso Parnassi in vertice , sacra
Bellerophontæus quà rigat arva liquor ,
Seclusum florere nemus , quo gratius ullum
Non surgit Phœbo , Piëridumque choris.
Hos Zephyri campos Etesia flamina mulcent ,
Arboribusque frequens roscida vernat humus.
Pullulat ante omnes sed formosissima laurus ,
Quæ medio in luco conspicienda viret.
Una nemus truncō ingenti quæ parturit umbra ,
Et latè foliis celat opaca diem.
Hujus odorato sudantur balsama ligno ,
Dulcis & ambrosiæ cortice manat odor.
Indictum refero : lacrimatas nectaris undas
Excipit Aöniæ sedula cura manus.
Hos Musæ servant latices , queis perlita durat
Gloria Tænario non violanda lacu.

Ma-

504 POEMATA VIRGINII CÆSARINI.

Materno nequicquam astu servatus Achilles
Occidit, & Trojæ funera morte luit.
At benè Pieriâ perfusus nectaris undâ
Martis equis rapidum trans Acheronta volat.
Copia felicis tibi, Ciampole, credita succi est:
Fac mea cælestis proluat ora liquor.
Ah socii fato miserere cadentis acerbo!
Fer non casurum nomen ad astra meum.
Tristia sic facili curabis funera sumptu:
Non posco in cineres Persica dona meos.
Non mihi Orontæâ tumulos aspergite myrrâ,
Bustaque fecundæ mercibus Assyriæ.
Si mea Caftalio stillabunt ossa liquore,
Invida post mortis fata superstes ero.

F I N I S.

Errata typographica.

*Pag. 185. lin. ult. leg. Extremis Nilli pag. 192. l. 11. leg. fano, pag. 194. l. 28. & 35.
leg. Marcia pag. 212. l. 2. leg. Postera vix spercent; pag. 230. l. 5. leg. fratris superstitionis
filium lin. 16. leg. per vestigia, pag. 268. lin. ult. leg. habet pag. 270. l. 9. leg. Max Te
Pierio pag. 303. l. 18. de te Coadjutor Monasteriensis pag. 316. l. 26. leg. Plebi patet
pag. 333. l. 1. leg. Flent pag. 371. l. 10. leg. Tethyi pag. 386. l. 16. leg. quam lin. 14. leg.
Quo pag. 387. l. 2. leg. Aboliden lin. 6. leg. quantum lin. 27. leg. Suada pag. 388. l. 1.
leg. arcet lin. 19. de te S. D. N. pag. 391. l. 28. leg. Nec illa pag. 472. l. 1. leg. nec illa
pag. 496. l. 10. leg. gemit.*

er 35.
fitem
ox Te
archat
14. lg.
18. 1.
e fuit

